

Møte tirsdag den 3. juni 2014 kl. 10

President: Ole Mic Thommessen

Dagsorden (nr. 76):

1. Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om forskning på uventede dødsfall hos små barn (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
2. Innstilling fra finanskomiteen om statsrekneskapen 2013 (Innst. 213 S (2013–2014), jf. Meld. St. 3 (2013–2014))
3. Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2013 (Innst. 200 S (2013–2014), jf. Meld. St. 19 (2013–2014))
4. Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2013 (Innst. 215 S (2013–2014), jf. Dokument 9 (2013–2014))
5. Innstilling fra finanskomiteen om finansmarknadsmeldinga 2013 (Innst. 214 S (2013–2014), jf. Meld. St. 21 (2013–2014))
6. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Ketil Kjenseth, Pål Farstad og Trine Skei Grande om etablering av en helsemyggordning (Innst. 218 S (2013–2014), jf. Dokument 8:38 S (2013–2014))
7. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i folketrygdloven og i skattelovgivningen mv. (tilpasning til a-ordningen) (Innst. 193 L (2013–2014), jf. Prop. 48 L (2013–2014))
8. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Kypros (Innst. 191 S (2013–2014), jf. Prop. 46 S (2013–2014))
9. Innstilling fra finanskomiteen om lov om forvaltning av alternative investeringsfond (Innst. 194 L (2013–2014), jf. Prop. 77 L (2013–2014))
10. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 99/2013 som endret ved forordning 1383/2013 om det europeiske statistikkprogram for 2013–2017 (Innst. 219 S (2013–2014), jf. Prop. 60 S (2013–2014))
11. Interpellasjon fra representanten Hans Olav Syversen til finansministeren:

«Det er bred politisk enighet om å bekjempe svart økonomi, bl.a. for å sikre ryddighet i arbeidslivet, et godt skattegrunnlag og velferden. I en serie med artikler har Aftenposten dokumentert hvordan denne parallelle økonomien opererer, og hvordan den også gjør seg gjeldende der det offentlige er byggherrer. Utstrakt bruk av underleverandører gjør det stadig vanskeligere å sikre seg at kjeden i et prosjekt er «ren». Et system med en skatteattest gir åpenbart begrenset verdi og

kan i enkelte tilfeller fremstå som en falsk forsikring. Grensenettet for taushetsplikt/effektiv bekjempelse av svart økonomi bør vurderes. Det samme gjelder hvilke krav byggherrer bør få for å sikre at kjeden av leverandører etterlever reglene. Ikke minst er vi avhengig av at ulike myndighetsutøvere samarbeider tett og godt.

Hvilke konkrete tiltak vil regjeringen iverksette for å bekjempe den svarte økonomien?»

12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av E6 på strekninga Korgen–Bolna i Hemnes og Rana kommunar (E6 Helgeland nord) i Nordland (Innst. 178 S (2013–2014), jf. Prop. 55 S (2013–2014))
13. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjølmo Nordås og Geir Pollestad om en oppdatering av investeringsplanene i Nasjonal transportplan (Innst. 210 S (2013–2014), jf. Dokument 8:49 S (2013–2014))
14. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av rv. 13 ved Joberget i Hordaland gjennom utviding av Vossapakko (Innst. 208 S (2013–2014), jf. Prop. 81 S (2013–2014))
15. Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:

«Siden 2010 har minst 423 mennesker tatt livet sitt mens de fikk behandling i psykisk helsevern. Flere selvmord ble begått av pasienter som var innlagt. Ifølge Nasjonalt senter for selvmordsforskning finnes i dag ingen pålitelig nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern. Adresseavisen har fått innsyn i 32 omfattende tilsynssaker (Bergens Tidende 19. mai 2014). Det viser seg at de samme alvorlige feilene går igjen – fravær av kommunikasjon mellom ansatte, manglende rutiner, fravær av dokumentasjon og manglende oppfølging etter utskrivning, helseforetak som begår gjentatte feil, og fysiske forhold som gjør det mulig for pasientene å begå selvmord inne på avdelingen.

Vil regjeringen sikre en nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern, og hva vil regjeringen gjøre av tiltak og systemendringer for å hindre selvmord i psykiatrien?»

16. Referat

Presidenten: Representantene Jenny Klinge, Mazyar Keshvari, Arild Grande og Heidi Greni, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Ingebjørg Amanda Godskesen i dagene 3. og 4. juni for å delta i møte i Europarådets parlamentariske forsamling i Paris.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Lene Langemyr, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Lene Langemyr er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:43]

Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om forskning på uventede dødsfall hos små barn

Statsråd Bent Høie [10:02:06]: Det har den siste tiden vært stor medieoppmerksomhet rundt den rettspatologiske virksomheten ved Nasjonalt folkehelseinstitutt. Jeg er glad for at jeg har fått mulighet til å redegjøre for Stortinget om saken. Det saken gjelder, er om Folkehelseinstituttet har hatt tilstrekkelig rettslig grunnlag for å hente ut biologisk materiale til bruk i forskning i forbindelse med rettsmedisinsk obduksjon av barn.

Jeg forstår godt at foreldre som har mistet barnet sitt, reagerer på det som har framkommet i media. Forskning er viktig for å finne årsaken til at barn dør brått og uventet. Det må likevel ikke skje på en måte som øker belastningen for dem som har mistet det mest dyrebare de hadde.

Folkehelseinstituttet gjennomfører årlig om lag 950 rettsmedisinske obduksjoner. 20–25 av disse er av barn i aldersgruppen 0–3 år. Jeg vil understreke at det ikke hersker tvil om hjemmelsgrunnlaget for denne virksomheten. Rettsmedisinske obduksjoner skjer på begjæring fra politi og påtalemyndigheten med hjemmel i straffeprosessloven. Påtaleinstruksen angir nærmere i hvilke tilfeller rettsmedisinske obduksjoner skal gjennomføres. Formålet med obduksjonene er både å påvise dødsårsaken og fastslå dødstidspunktet. De etterlatte skal om mulig varsles og gis mulighet til å uttale seg før obduksjonen starter, men de kan ikke reservere seg mot rettslig obduksjon.

Folkehelseinstituttet opplyser at obduksjonene gjennomføres i henhold til internasjonalt anbefalte rutiner. Dette innebærer at alle organer, bl.a. hjerte og hjerne, må tas ut for undersøkelse. De fleste organer som tas ut, blir etterpå lagt tilbake. Organer som hjerte og hjerne må forbehandles i spesielle væsker før det tas ut små vevsprøver som undersøkes nærmere for å fastslå dødsårsak. For hjernen kan dette ta inntil fire uker, mens for hjertet tar det tre–fire dager. Organene legges ikke tilbake i kroppen, fordi det avdøde barnet gis til foreldrene umiddelbart etter obduksjonen.

Grunnen til at det gjøres på denne måten, er at de etterlatte skal få være sammen med barnet så lenge de ønsker fram til begravelsen. Når vevsprøvene er tatt ut, blir organene kremert, for deretter å bli plassert på en anonym minnelund. Folkehelseinstituttet legger stor vekt på at dette skjer på en verdig måte. Dette er vanlig rutine, også internasjonalt.

I tillegg til det biologiske materialet som tas ut som en del av rutinen ved rettsmedisinsk obduksjon, har tidligere Rettsmedisinsk institutt, nå Folkehelseinstituttet, siden 1984 tatt ut små vevsprøver til forskningsformål. Det finnes en praksis og rutine for dette ekstrauttaket, men ikke en forskningsprotokoll etter helseforskningslovens krav. Dette utgjør i volum om lag 5 pst. av vevsprøvene som tas

ut i henhold til den anbefalte rutinen. Vevsprøvene blir rutinemessig lagret i den såkalte SIDS-biobanken til forskningsformål. Biobanken ble etablert i 1984 som følge av at Norge på 1980-tallet hadde en sterk økning av krybbedødsfall, også kalt SIDS, Sudden Infant Death Syndrome. Resultatet av forskningen på materialet fra biobanken har bidratt til at vi i dag har en bedre forståelse av risikofaktorer for krybbedød og mekanismene bak brå og uventede barnedødsfall.

Den 16. mai stanset Folkehelseinstituttet praksisen med å ta ut biologisk materiale utover det som var nødvendig for å ivareta påtalemyndighetens behov. All forskning på allerede innsamlet materiale er også stanset. Grunnen er at instituttet mener det er usikkert om de har tilstrekkelig rettslig grunnlag for å hente ut biologisk materiale til bruk i forskning.

Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, har i brev av 21. mai 2014 bekreftet at den generelle biobanken er lovlig. Videre bekrefter REK at samtlige pågående forskningsprosjekter som benytter materiale fra biobanken, har godkjenning, og at samtlige prosjekter har fått godkjent fritak for samtykke. REK mener derfor at det ikke er grunnlag for å stanse forskningen, men peker på behovet for at forskningsbiobanken etablerer rutiner for å gi informasjon om forskningsbruk, med mulighet for at foreldre kan reservere seg mot at vevsprøver senere kan benyttes i forskning.

Jeg har som mål å komme til bunns i denne saken. Jeg er derfor glad for at Statens helsetilsyn har opprettet tilsynssak. Den 23. mai sendte Statens helsetilsyn brev til Folkehelseinstituttet, der nærmere opplysninger ble etterspurt. Folkehelseinstituttet ble særlig bedt om å redegjøre for hvilke tiltak som ble gjort for å sørge for at forskningen og forvaltningen av forskningsbiobankene var i tråd med helseforskningsloven da Folkehelseinstituttet overtok virksomhetsansvaret for Rettsmedisinsk institutt den 1. juni 2011.

Videre er Folkehelseinstituttet bedt om å redegjøre for hvilke forskningsprosjekter og forskningsbiobanker som per i dag er ved instituttet, og hvorvidt instituttet har pågående forskningsprosjekter der forskningsansvarlig er andre enn instituttet selv. Helsetilsynet opplyser at saken foreløpig er i utredningsfasen, der fokus nå ligger på innhenting av informasjon i tilsynssaken. Statens helsetilsyn vil etablere nødvendig dialog med andre relevante aktører i saken.

Forskning på biologisk materiale som er sikret i forbindelse med etterforskning, reiser flere spørsmål knyttet til grenseflaten mellom straffeprosessuelt regelverk og helselovgivningen. Det kan være behov for å se nærmere på reglene for uthenting av materiale til forskning under obduksjon mens den avdøde er under Riksadvokatens myndighet og straffelovgivningen.

I tillegg til å få klarhet i det rettslige grunnlaget, er det viktig å se på den informasjonen som gis til etterlatte ved rettsmedisinske obduksjoner. Når et lite barn dør plutselig og uventet, blir barnet forut for den rettsmedisinske obduksjonen innlagt på barneavdelingen for journalopptak og utvendig undersøkelse – dette som ledd i den medisinske

dokumentasjonen. Dette er en svært krevende situasjon, først og fremst for foreldrene, men også for helsepersonell. Barnelegen snakker med foreldrene og informerer om hva som videre skal skje. Denne informasjonen er sykehuse-nes ansvar. Til støtte for dette er det utplassert informasjonsmateriell i alle landets barneavdelinger, den såkalte Krybbedødspermen – som veiledning og for bruk i samtale med foreldrene. Informasjonen finnes også i brosjyren «Når et lite barn dør: i mors liv, ved fødselen eller i sine første leveår», som er utgitt av Landsforeningen uventet barnedød.

Før den rettsmedisinske obduksjonen har Folkehelseinstituttet ingen direkte kontakt med etterlatte. I materialet som er utarbeidet av Landsforeningen uventet barnedød, i samarbeid med Folkehelseinstituttet, informeres det ikke om muligheten til å reservere seg mot forskning. Det er kun de foreldrene som takker ja til dødsstedsundersøkelse, som blir informert om instituttets forskning. I Sørøst-Norge gjelder dette vel halvparten av familiene. Instituttets erfaring er at foreldrene etter slik samtale ønsker å bidra til forskning.

Folkehelseinstituttet har allerede, i dialog med Landsforeningen uventet barnedød og Regional etisk komité, satt i gang arbeidet med å følge opp anbefalingen fra REK i brev av 21. mai. Her anbefales det å etablere rutiner for informasjon og å gi foreldre mulighet til å reservere seg mot forskning på materiale fra deres barn. Departementet har også hatt møte med Landsforeningen uventet barnedød, og jeg vil lytte til dem i det videre arbeidet.

Vi må gjøre alt vi kan for å hindre at små barn dør. Det er derfor veldig viktig å legge til rette for forskning på brå og uventet død blant barn. Vi må samtidig ta hensyn til foreldrenes behov for informasjon og til at det kan være en tilleggsbelastning for foreldre at deler av det døde barnets kropp blir brukt til forskning.

Regjeringen arbeider med et forslag til nytt lovverk om transplantasjon og obduksjon som vi tar sikte på å fremme for Stortinget i løpet av 2014. Jeg vil på bakgrunn av opplysningene som har kommet fram, dialog med ulike aktører og den kommende rapporten fra Helsetilsynet se på om dagens regelverk er tydelig nok når det gjelder krav om informasjon til etterlatte om forskning på biologisk materiale som er tatt ut i forbindelse med en rettslig obduksjon, og mulighet for å nekte slik forskning. Jeg vil selvfølgelig også sørge for at forskningen framover skjer i tråd med regelverket.

Presidenten: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 annet ledd, foreslå at det åpnes for en kommentarrunde begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og eventuelt et avsluttende innlegg av statsråden.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [10:13:13]: Jeg vil takke statsråden, som fulgte oppfordringen fra en rekke stortingsrepresentanter om å holde en redegjørelse i denne viktige saken.

Som forelder er det ikke mulig å tenke seg noe verre

enn det å miste et barn. Når foreldre i tillegg får belastningen med dårlig informasjon og opplevelsen av at man ikke har blitt hørt i forbindelse med dødsfallet, blir det ekstra alvorlig.

Arbeiderpartiet har alltid vært en pådriver for medisinsk forskning. Kampen mot krybbedød er et eksempel på et område hvor vi har hatt stor nytte av forskningen, og hvor det er behov for mer forskning framover. Nettopp derfor er det viktig at man setter de berørte foreldres behov i sentrum – de etterlatte som lar forskere forske på vevsprøver fra deres barn, slik at andre foreldre skal få slippe å oppleve det samme som det de har gjort. Det er en fantastisk gave tilbake til fellesskapet fra dem som har mistet det kjæreste de hadde. Da må vi behandle alle med respekt.

Krybbedød skjer uten varsel, ofte når man tror at barnet sover. Det kan skje når barnet sover i sengen sin, i en barnevogn eller i forelders armer. Krybbedød gir ofte ingen symptomer eller varselsignaler i forkant. Forskning viser nå at antall krybbedødsfall er redusert i land der foreldre rådes til å legge barnet til å sove på ryggen. I Norge er – som statsråden var inne på – spedbarnsdødeligheten etter at dette arbeidet ble satt i gang, vesentlig redusert.

Jeg er opptatt av at denne sørgelige saken ikke bidrar til mindre forskning. Nettopp derfor er det avgjørende at helseministeren tar saken på alvor. Foreldre må få god og detaljert informasjon. Jeg har forståelse for at det er vanskelig og skremmende, og at denne informasjonen skal gis i en fase av livet da det kjæreste er borte. Men verden har endret seg. Folk forventer og har krav på informasjon om hva som skjer med deres døde barn, og det må innhentes en form for samtykke. Slik vi nå har fått beskrevet saken, både av helseministeren og gjennom media, har ikke det vært godt nok i dette tilfellet. Jeg mener at vi som folkets ombudsmenn og -kvinner i denne sal har et ansvar for å si klart fra at det er ikke opp til offentlige tjenestemenn eller -kvinner å avgjøre hva slags informasjon foreldre skal få i forbindelse med forskning på vevsprøver fra deres døde barn. Jeg blir heller ikke helt betrygget av at det tilsynelatende er mange i de regionale komiteene for forskningsetikk og andre ansvarlige personer som har visst om denne praksisen i mange år. Det burde ha ringt noen bjeller tidligere.

Jeg forstår at dette er ikke gjort ut fra vrangvilje, og jeg forstår at man ikke har prøvd å påføre noen noe vondt. Men jeg mener det er viktig at vi nå ser på hvordan vi kan ta vare på de foreldrene som opplever at de har blitt utsatt for noe de ikke visste om, eller ikke synes noe om. Uavhengig av hvem som viser seg å ha ansvaret, er jeg opptatt av at helseministeren foretar seg noe aktivt overfor de etterlatte. Jeg har ikke noe svar på hva det skal være, det kan være ulike behov i denne saken. Men medisinsk forskning er, bokstavelig talt, livsviktig, og forskningen er avhengig av tillit. Da er vi også avhengig av at denne saken blir ryddet opp i.

Nettopp derfor er jeg glad for at helseministeren har kommet til Stortinget med denne redegjørelsen. Jeg forutsetter at han kommer tilbake til Stortinget dersom lov- hjemler eller andre, mer praksisrettede, ting må vedtas i Stortinget. Da skal Stortinget selvfølgelig stille opp.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:17:28]: Jeg vil også starte med å takke statsråden for en ryddig og god orientering om forskning på små barn som rammes av uventet dødsfall. Det er selvfølgelig svært viktig med obduksjoner for å finne årsaken når barn dør brått og uventet. Det er viktig for foreldrene å få vite mer om årsaken til dødsfallet. Samtidig er det viktig at videre forskning på dødsårsak ikke skjer på en måte som øker belastningen for dem som har mistet et barn.

Debatten knyttet til forskning på vevsmateriale etter barns uventede død har vist at det er viktig med et tydelig og presist regelverk, hvor foreldre skal gis god informasjon om forskningen, og hvor forskningen er basert på samtykke fra foreldrene.

Forskning på krybbedød er viktig. Vi har norske forskere som har viet store deler av livet sitt til å knekke krybbedødsgåten. Det er positivt at antallet dødsfall har gått betraktelig ned siden 1980-tallet. Forskningen har nettopp gitt oss mer informasjon om årsaker og har gitt oss anledning til å veilede nybakte foreldre bedre.

Jeg fikk selv barn på slutten av 1980-tallet, da mageleie var anbefalt sovestilling for nyfødte. Mitt neste barn, født i 1995, fikk på barselavdelingen utdelt en body med påskriften «denne side opp» på magen. Rådene til foreldrene om at barna bør sove på ryggen eller på siden, kom som resultat av forskning og er antakelig en av årsakene til at antallet krybbedødsstilfeller er blitt redusert.

Avisoppslagene i forrige uke ga, etter vår mening, et noe misvisende inntrykk av hvordan forskningen ble – og blir – utført. Det er krevende å tenke på at vinklingen i disse reportasjene kan ha vært en belastning for foreldre som allerede har lidd store tap, både i nær fortid og helt tilbake til 1980-tallet. Vi synes derfor det var nyttig at Folkehelseinstituttet var tydelig på og åpen om hvordan denne forskningen foregår, at den ikke foregår på hele organer, men at små vevsbiter holdes tilbake i forskningsbanken og fryses ned for forskningsformål.

Så er spørsmålsstillingen om Folkehelseinstituttet og tidligere Rettsmedisinsk institutt har beveget seg i grenseland med hensyn til å hente ut biologisk materiale til forskning uten å spørre foreldrene om tillatelse.

Vi mener, i likhet med representanten Micaelsen, at det er viktig å få på plass regler for dette, og vi er glade for at statsråden vil se på dette spørsmålet eksplisitt under utarbeidelsen av ny transplantasjons- og obduksjonslov.

Vi er også fornøyd med at Statens helsetilsyn ifølge statsrådens redegjørelse har bedt Folkehelseinstituttet redegjøre for hvilke tiltak som ble gjort for å sørge for at forskningen og forvaltningen av forskningsbiobankene var i tråd med helseforskningsloven da Folkehelseinstituttet overtok virksomheten.

Det er spesielt viktig at forskning følger de forsknings-etiske retningslinjer og regelverket, og at informert samtykke er en viktig del av dette. Dersom vi mister tillit til forskning, kan vi også oppleve å miste tillit til de resultatene som forskningen gir oss. Det viktigste vi kan gjøre for framtidig forskning, er at de eventuelle hullene i lovverket tettes. Vi mener foreldrenes mulighet til å motsette seg forskning etter obduksjon og at foreldrene får god informa-

sjon om hva forskning på biologisk materiale faktisk innebærer når de opplever å miste et barn brått og uventet, er viktig. Det kan være tøft å ta stilling til så vanskelige spørsmål i en sårbar situasjon, men det blir allikevel galt at andre skal ta valget for de pårørende.

Dessverre er vi ikke der at gåten rundt krybbedød er løst, selv om mye er endret og tallene er redusert. Det betyr at de dyktige norske forskerne ved Folkehelseinstituttet trenger et lovverk som muliggjør det viktige arbeidet framover på dette området.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:21:56]: Først av alt vil jeg gi statsråden honnør, ikke bare knyttet til redegjørelsen i dag, men også til det som er gjort i det tidsrommet fra denne virksomheten knyttet til denne forskningen ble avdekket, og fram til denne redegjørelsen. Dette er vel kanskje kronksempelen på hvor viktig det er med informasjon, det at man faktisk blir informert om hva som skjer. Når vi nå gjennom media har fått avdekket en praksis som har skjedd i flere tiår, som på mange måter har vært litt sånn i grenselandet mellom hva som lovmessig er forsvarlig og tillatt, og den praksis som faktisk har funnet sted, viser det med all tydelighet at den jobben som gjøres, og som har vært gjort i noen år nå, med å se på regelverket knyttet til forskningen og debatten knyttet til det å gi samtykke, det å kunne reservere seg mot en del av disse tingene, er svært viktig.

Selv om man kanskje i hvert fall i tidligere tider ønsket å beskytte foreldre mot å måtte ta en del sånne avgjørelser, tror jeg det i hvert fall de senere årene har vist seg at nettopp det å kunne være med på å ta en sånn beslutning, nettopp det å kunne være med og bidra til at forskning skal kunne skje, nettopp at vi skal kunne ta stegene videre, slik at andre kanskje ikke opplever det tragiske som foreldre som har mistet et barn, faktisk føler i den situasjonen, at man faktisk ønsker å være med og bidra for at andre ikke skal oppleve det – ja, da er nettopp dette skjæringspunktet mellom hva vi ønsker å vite, og hva vi må få vite, svært viktig.

Jeg håper man intensiverer dette arbeidet. Jeg tror det var riktig å stanse dette nå, inntil man fikk vite hva det er som ligger til grunn her. Jeg er helt overbevist om at samtlige av dem som har holdt på og forsket på dette feltet, har hatt én ting for øye, nettopp det å kunne komme videre, det å kunne være med og bidra bl.a. til å kunne løse gåten knyttet til krybbedød. Men vi må passe oss for å gå over disse grensene. Foreldre må få lov til å være med og bidra, være med og ta disse avgjørelsene, og da er det viktig at dette regelverket er på plass. Vi har allerede nå til debatt både helseregister og det statsråden kom med i sitt innlegg om hva en kan forvente framover knyttet til transplantasjon, avgivelse av lik. Disse tingene blir viktig framover, og det er én ting jeg er helt overbevist om: Foreldre, pasienter og de pårørende er faktisk i stand til å kunne være med på å ta disse avgjørelsene, til å kunne fatte disse beslutningene, og det verste som kan skje, er at man i ettertid blir gjort klar over at ting man ikke ønsker, har funnet sted, nettopp fordi man ikke har fått informasjon. Det er det verste med denne saken, og det er sånne ting vi må forhindre.

Kjersti Toppe (Sp) [10:25:32]: Eg òg vil takka for utgreiinga. Dette er jo ei alvorleg sak som rører ved noko grunnleggjande i oss når vi i ettertid får vita at våre døde har vorte brukte til forskingsføremål utan at pårørande har fått vita det. I media har det gjennom avisoppslag vorte slått opp, og eg òg vil påpeika at i desse oppslaga er fleire forhold blanda saman. For det fyrste omtalar ein obduksjon av døde barn, som kan enda med at dei vert gravlagde utan enkelte organ, og forskning på prøver frå døde barn utan samtykke frå foreldra. Eg synest det er bra at statsråden tydeleggjorde dette i sitt innlegg, at vi må skilja mellom rettsmedisinane som obduserer og jobbar for rettsvesenet, og forskarar som jobbar for auka kunnskap.

Det er slik i Noreg at Stortinget har vedtatt at når barn under 18 år plutselig og uventa døyr, skal politiet etterforska sjølv om det ikkje er mistanke om straffbare forhold. Politiet bestiller obduksjon hos rettsmedisinane. Foreldre kan då ikkje nekta eller reservera seg mot obduksjon, og vi får då undersøkt organ, slik at vi kan få svar, forstå, læra å førebyggja og i nokre tilfelle straffa. Obduksjon er jo uavhengig av forskingsprosjekt, men ei obduksjon er ein moglegheit for forskarar til å ta prøver.

Det sterkt kritikkverdige i denne saka er heller ikkje at forskning har skjedd, men at foreldre og pårørande ikkje er spurde. Det som er tankevekkjande, er at dette ikkje har skjedd i skjul. Det har skjedd ope i akademien. Det har, iallfall for 30 år sidan, òg skjedd i forståing med representantar for dei pårørande. Men så er det jo slik at på 30 år har ting endra seg, heldigvis. Denne praksisen er det ikkje forståing for i samfunnet i dag. Den er ikkje akseptert. Vi har betre lover og rettar om samtykket frå pasientar og pårørande til medisinsk forskning, vi har større openheit om obduksjon og om forskning. Derfor er det heilt rett at Folkehelseinstituttet no har stoppa forskinga, det er heilt rett at vi får ei tilsynssak, og det er rett at statsråden har gripe inn slik som han har gjort. Det som må til, er at vi får presisert i lovverket at pårørande skal ha samtykke- eller reservasjonsmoglegheit, fordi forskinga er heilt avhengig av solid og god etikk og av å ha tillit i befolkninga. Eg trur – det har eg òg lese i diverse artiklar – at foreldre som har opplevd det å mista sitt barn, gjerne vil vita og gjerne vil bidra til at dette ikkje skal skje igjen, og at dei nok ikkje vil motsetja seg forskning, men dei aksepterer ikkje at det skjer utan at dei veit om det sjølve.

Ketil Kjenseth (V) [10:29:17]: Jeg vil takke statsråden for den redegjørelsen vi har fått her, og også håndteringen av saken så langt. Det er en krevende balanse – grensegangen mellom respekt og sårbarhet i en vanskelig situasjon for den enkelte på den ene siden og formål og fellesskapets nytte på den andre siden, som vi her står i en form for en konflikt imellom.

Jeg vil rette blikket framover. Når statsråden sier at han vil utarbeide et nytt lovforslag om transplantasjons- og obduksjonsloven, blir det en viktig gjennomgang der vi har muligheter til å regulere dette på en bedre måte enn i dag. Samtidig vil jeg påpeke at det praktiske her er viktig – å skape muligheten for både å organisere denne virksomheten og å bidra til det informasjonsarbeidet som skal skje

for å gjøre foreldrene i stand til å ta riktig beslutning, på en god måte.

Jeg vil heller snakke om aktivt samtykke enn en reservasjonsrett, for det aktive samtykket er viktig for å skape den tilliten til både rettsvesenet og helsevesenet som er helt nødvendig. I det nye lovforslaget er det viktig å påpeke at dette gjelder både celler, vev og organer, og at celler og vev også benyttes i forskningsformål. Så håper jeg at vi framover ikke får en ny debatt om å speilvende transplantasjonsloven, slik at vi skal være statens eiendom når vi dør. Det aktive samtykket er viktig.

Det viser seg at vi i Norge stort sett sier ja når vi blir spurt om å bidra til gode formål. 80 pst. av de pårørende eller den enkelte sier ja til å donere organer. Det er veldig sannsynlig at det vil være tilsvarende tall når det gjelder de tilfellene vi snakker om her.

På samme vis som det i dag gjerne er sykepleiere som skal gjøre jobben med å ta samtaler med de pårørende, må de også ha kapasitet til å gjøre det her. En må få på plass informasjonsrutiner og kompetanse blant sykepleierne slik at de kan gjøre denne jobben.

Jeg ser fram til et godt arbeid med loven og en viktig diskusjon framover knyttet til dette, og at vi får på plass en praksis på dette området som er tilsvarende det som allerede blir gjort på en veldig god måte når det gjelder transplantasjon og donasjoner av organer i Norge i dag.

Audun Lysbakken (SV) [10:32:20]: Jeg vil takke helseministeren for en god og ryddig redegjørelse og for tilsvarende svar på det spørsmålet jeg sendte statsråden 22. mai. Jeg synes det virker som helseministeren har tatt tak i dette på en god måte.

Vi kan knapt tenke oss en større tragedie enn det å miste et lite barn. Det er derfor måten samfunnet opptrer på i møte med de pårørende, som er viktig – at vi som samfunn møter de pårørende på en måte som ikke forsterker smerten. Og mediedekningen av denne saken tyder på at håndteringen her har forsterket smerten for en del av foreldrene. Det er, etter mitt syn, en avgjørende grunn til at regjeringen og Stortinget må handle, for å sørge for å forsikre oss om at dette ikke er noe som gjentar seg.

Vi står overfor to viktige samfunnshensyn, som alle talere her har understreket. Det ene er den utrolig viktige forskningen som pågår – og som heldigvis har pågått i lang tid i Norge – knyttet til å forebygge uventet barne-død. Og jeg har lyst til å understreke at den innsatsen en rekke norske forskere har gjort på det feltet, er fortjenstfull og viktig. Dette er mennesker som brenner for ekstremt viktig medisinsk forskning. Jeg har den største respekt for forskerne.

Det er likevel slik at hensynet til de pårørende – hensynet til at vi som samfunn og at vårt helsevesen ikke forsterker smerten i en forferdelig situasjon for foreldrene – er helt avgjørende. Når det har skjedd, må vi sørge for at vi setter inn de tiltakene som kan gjøre at det ikke gjentar seg. Da mener jeg det er informasjon og samtykke som er nøkkelordene.

Som flere har vært inne på, er erfaringen at om det er noen som ønsker å bidra til at det forskes mer på uventet

barnedød, så er det foreldrene selv. Er det noe erfaringen viser, så er det at pårørende til mennesker som går bort, eller mennesker som blir alvorlig syke, har et sterkt ønske om å kunne bidra til at andre ikke opplever det samme. Jeg tror derfor ikke at verken informasjon eller samtykke vil gjøre det vesentlig vanskeligere å forske på årsaker til uventet barnedød eller tidlige dødsfall, men jeg er helt sikker på at det vil føre til en ryddigere ramme rundt den forskningen.

Når statsråden nå slår fast at helseforskningsloven her ikke er oppfylt, er det derfor et alvorlig spørsmål. Jeg registrerer at Folkehelseinstituttet har stoppet virksomheten fram til lovligheten er avklart, og det er bra. Men jeg vil understreke, og gjerne høre statsråden bekrefte, at dette må være et politisk spørsmål – ikke bare en avveining opp mot dagens lovverk, men en politisk diskusjon om hva slags lovverk vi vil ha. Derfor er jeg glad for at statsråden har signalisert at han vil se på det i det lovarbeidet som nå foregår knyttet til transplantasjon og obduksjon.

Jeg vil også, i likhet med representanten fra Venstre, understreke at det er en forskjell på aktivt samtykke og reservasjon. Jeg vil oppfordre statsråden til å legge til grunn at det er aktivt samtykke vi her skal basere oss på. Jeg regner med at statsråden – ikke bare i arbeidet med loven, men også i direkte dialog med Folkehelseinstituttet – vil sørge for at praksis endres uavhengig av hva slags juridiske vurderinger som nå er gjort, fordi det virker som en samlet politisk vurdering her er at den praksisen trenger å endres.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:37:11]: Jeg vil også takke for den redegjørelsen som vi fikk fra helseministeren.

Det å miste sitt barn er en grusom opplevelse. Ikke minst gjelder det ved krybbedød, som flere har vært inne på, fordi det er så uventet og vi har få eller ingen forklaringer i en slik situasjon. Alle slike dødsfall er politisaker, og barnet skal obduseres. Her har ikke foreldrene anledning til å si nei. Dette er for å utelukke andre årsaker til dødsfallet. I denne typen obduksjoner må hjertet og hjernen tas ut og undersøkes.

På hele 1980-tallet hadde vi i Norge et stort antall dødsfall, og det var viktig å få i gang forskning på området. Norge fikk et forskningsmiljø som er internasjonalt anerkjent. Antallet dødsfall med denne diagnosen er redusert, men forskere jobber fortsatt med å løse gåten. Når en har bevart vevsprøver, er det med tanke på å kunne se likheter og ulikheter også i framtiden når en oppnår ny kunnskap på området.

Alle foreldre er opptatt av å få svar på sine hvorfor. Derfor er det også svært viktig at denne forskningen kommer inn i former som er lovregulert, og at foreldrene får vite hva som skal skje og skjer med deres døde barn. Dette må fortelles med varsomhet, skånsomhet og ikke minst visdom. De aller fleste foreldre som har mistet sine barn, vil finne ut av årsaken, og med en god forklaring tror vi at de fleste vil gi samtykke til at deres avdøde barn skal kunne undersøkes.

Det er vi som lovregulerer, som bør påse at vi har et lovverk som kan regulere all type forskning. Det bør derfor

være mulig, tror vi, å legge til rette for en god og verdig behandling av disse foreldrene, samtidig som man har rammer som gjør at våre forskere kan løse flere og flere gåter innenfor helse på nettopp dette viktige området.

Statsråd Bent Høie [10:39:41]: Jeg vil takke for tilbakemeldingene og refleksjonene fra Stortingets side rundt denne vanskelige saken. Jeg opplever at de fleste, på samme måte som meg, har vært mest opptatt av spørsmålet knyttet til informasjon til etterlatte. Og reaksjonene som har kommet i mediene etter oppslagene om rettsmedisinske obduksjoner og forskning på døde barn, har avdekket et klart behov for bedre rutiner, for informasjon – ikke bare om forskningen, men også om ordinær obduksjon av barn og hva som skjer med organene i ettertid.

Helse- og omsorgsdepartementet hadde i forrige uke møte med Landsforeningen uventet barnedød. Deres erfaringer og innspill vil være viktige i det videre arbeidet. Folkehelseinstituttet har også hatt dialog med Landsforeningen uventet barnedød og de regionaletiske komiteene for å finne løsninger på hvordan man bedre informerer om forskning, og når de etterlatte bør få denne informasjonen. Jeg vil også sørge for at det ses nærmere på de informasjonsrutinene ved landets barneavdelinger.

Jeg vil også understreke ulikheter som finnes når det gjelder spørsmålet om reservasjon mellom det som knyttes til obduksjonslovgivningen, som kommer til Stortinget til høsten, og det som går på forskning.

Jeg er også veldig enig med mange av representantene som har vært oppe og sagt at dette er et område der folks forventninger og folks behov for informasjon har endret seg i de 30 årene som har gått. Jeg vil også avslutte med å sitere et medlem fra Landsforeningen uventet barnedød, som nå sier: Det vanskeligste å si er det viktigste for oss å høre. – Det tror jeg er ganske betegnende for behovet for informasjon i den vanskelige situasjonen som disse foreldrene er i.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at helse- og omsorgsministerens redegjørelse om forskning på uventede dødsfall hos små barn, vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:41:58]

Innstilling fra finanskomiteen om statsrekneskapen 2013 (Innst. 213 S (2013–2014), jf. Meld. St. 3 (2013–2014))

Hans Olav Syversen (KrF) [10:42:24] (komiteens leder og ordfører for saken): Beklager at jeg ba om ordet på manuell måte – det skal ikke gjenta seg for ofte!

Jeg tror at i de fleste land ville en sak som den vi nå skal behandle, ført til at salen hadde vært betydelig mer fylt opp enn det tilfellet er her. Det viser at de norske statsfinansene er i meget god orden. Dette er statsregnskapet for

2013, som for så vidt også er behandlet i Dokument 1 fra Riksrevisjonen, og som har vært til en solid gjennomgang i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Jeg skal ikke føre ordet lenge rundt denne saken, men bare konstatere at overskuddet for 2013 utgjorde hele 359,8 mrd. kr. Det gir et solid grunnlag for også å avsette penger til Statens pensjonsfond, som igjen er grunnlaget for fremtidige generasjoners velferd.

Med det anbefaler jeg innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [10:43:53]

Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2013 (Innst. 200 S (2013–2014), jf. Meld. St. 19 (2013–2014))

Sak nr. 4 [10:44:06]

Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2013 (Innst. 215 S (2013–2014), jf. Dokument 9 (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har en taletid på inntil 5 minutter – nei, det er 10 minutter.

Svein Flåtten (H) [10:45:23] (ordfører for sakene): Ikke legg på noe mer, president, for da har jeg ikke langt nok manus!

Den årlige meldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland er en viktig melding. Den handler om status for forvaltningen av våre felles sparepenger. Derfor er jeg glad for at komiteen står samlet om at formålet med og bakgrunnen for investeringsstrategien i SPU er å understøtte statlig sparing for finansiering av folketrygdens utgifter, samt å underbygge langsiktige hensyn ved anvendelsen av inntektene fra statens petroleumsvirk-

somhet, hvilket vi møter ved hvert eneste budsjett her i huset.

Det er også en betydelig styrke at komiteen er samlet om at målet for investeringene over tid er å oppnå høyest mulig avkastning av kapitalen med en moderat risiko, og at det settes en ramme fra departementet for hvordan investeringene kan skje gjennom en referanseindeks for å begrense risiko.

Slik det ser ut, vil fondet fortsette sin vekst, og behovet for store uttak vil ikke være til stede. Det medfører at fondet har stor risikobærende evne, og kan fastholde investeringsstrategi over tid. Det er da også en samstemt komité som understreker at SPU skal følge en ansvarlig investeringspraksis, som fremmer god selskapsstyring i de selskapene det investeres i, som fremmer åpenhet og som tar hensyn til miljø og samfunnsmessige forhold.

De fastsatte etiske retningslinjer med tilhørende etiske kriterier for å utelukke selskaper er kriterier som har samlet, og fortsatt samler, stor politisk oppslutning og som også er i henhold til anerkjente internasjonale standarder. Denne innledningen er den høyere hvelvingen over Statens pensjonsfond utlands forvaltning, som det også gjennom denne meldingen er en meget stor grad av enighet om, og det er helt sentralt for vår felles spareformue.

Endringer og alternativer i forvaltningsmodellen har stadig vært et diskusjonstema i de senere årene. I 2009 drøftet eksempelvis meldingen justeringer for å videreutvikle organiseringen i Norges Bank i tråd med internasjonal praksis. Fondet vokser hele tiden. Oppgavene med forvaltningen vokser i takt med dette, og setter stadig nye krav til styringen av virksomheten og av sentralbanken. Av den grunn har en samlet komité også denne gang lagt til grunn at regjeringen fortløpende må vurdere nødvendige endringer i styringsstrukturene.

De økonomiske resultatene var gode i 2013. De varierer selvfølgelig noe over tid. Jeg går ikke nærmere inn på tallene.

Selv om målet for forvaltningen er høyest mulig avkastning til moderat risiko, slik at stadig mer velferd kan finansieres fra fondet, skal forvaltningen skje i kombinasjon med vektlegging av åpenhet og etisk bevissthet gjennom gode systemer for investeringspraksisen, bl.a. med en bevisst organisering av hvordan man håndterer utelukkelse fra fondet og nedsalg av aksjer, som ikke representerer bærekraftige forretningsmodeller.

Investeringsporteføljen endres over tid. Eiendomsforvaltningen er ny, den er ressurskrevende og krever mer aktiv forvaltning, og bl.a. av den grunn understrekes det også av flertallet at det er Norges Banks ansvar å tilpasse organiseringen til de stadige endringene.

Strategien for ansvarlige investeringer har vært et sentralt tema ved behandlingen av denne meldingen. Innledningsvis vil jeg gjerne understreke at det er representantskapet i Norges Bank som på vegne av Stortinget fører tilsyn og kontroll med bankens virksomhet, herunder også arbeidet med ansvarlig investeringspraksis. Det har vært et hovedmål for regjeringen gjennom denne meldingen å styrke arbeidet med ansvarlig investeringspraksis.

Strategirådet ble i 2013 av den forrige regjeringen bedt

om å vurdere om hvordan de samlede ressurser og kompetanse i departementet, i Etikkrådet og i Norges Bank best kunne organiseres slik at fremtidig ansvarlig investeringspraksis kunne styrkes. Det ble bedt om forslag til operasjonelle og institusjonelle endringer. Dette er en målsetting som allerede Stoltenberg II-regjeringen i sin evaluering i 2009 la opp til, nemlig økt samspill mellom eierskapsutøvelse og arbeidet med å utelukke selskaper. Virkemidlene har imidlertid ligget spredt, slik at intensjonene fra 2009 bare delvis har latt seg gjennomføre. Men det er grunn til å understreke at uansett organisering, vil kriteriene for hvilke selskaper som utelukkes av etiske hensyn, være fastsatt av politiske myndigheter – kriterier som det også i denne meldingen legges opp til å videreføre, og som det er enighet om.

Når uttrekksmekanismen gjennom denne innstilling overføres fra Finansdepartementet til Norges Bank, mener også flertallet at det vil være en fornuftig løsning at Etikkrådet opprettholdes, men at rådet oppnevnes av Finansdepartementet etter innstilling fra Norges Bank. I tillegg mener flertallet at anbefalinger fra rådet skal sendes Norges Bank, som beslutter om selskaper i porteføljen skal utelukkes. Og beslutning om uttrekk skal begrunnes etter de objektive kriterier i de etiske retningslinjer. Delegeringen av beslutningen om utelukkelse til Norges Bank er begrunnet i at avgjørelsene tydelig skal oppfattes som det de er, nemlig etiske begrunnelser for ansvarlig investeringspraksis.

Når uttrekksmekanismen flyttes, er det viktig at Strategirådets anbefalinger om tydeligere ansvarslinjer og bedre kommunikasjon mellom Etikkrådet og Norges Bank følges opp og forbedres. Slik får man en best mulig fungerende kjede av virkemidler, og man blir utad oppfattet som entydig. En tydeligere ansvarslinje etableres også ved at Norges Bank innstiller til oppnevning av medlemmer til Etikkrådet, og at det sikres en sterk faglig sammensetning av rådet. Flertallet i komiteen mener også at dette vil bidra til et klarere bilde utad av hvem som har det endelige og hele ansvar for beslutninger, at det skjer i tråd med en totalforvaltning, og at det ikke er utenrikspolitiske eller næringspolitiske interesser som ligger til grunn. Og det er understrekning fra flertallet i innstillingen at nettopp den internasjonale oppfatningen av SPU når det gjelder ansvarlig investeringspraksis, er avgjørende for fondets omdømme internasjonalt. Organiseringen og virkemiddelkjeden blir da svært viktig, og jeg mener at det nå er lagt godt til rette for dette gjennom denne innstillingen. Det forhindrer ikke at det også må være en løpende evaluering i de årlige meldinger om hvordan endringene i organiseringen fungerer. Dagens referanseindeks for fondet har moderat risiko som mål. Overvekting av markedssegmenter eller land på bekostning av andre vil kunne sette restriksjoner på bankens forvaltning og ikke minst begrense avkastningen. Regjeringen legger likevel opp til at investeringen i fornybar energi økes, ved at rammene for de miljørelaterte investeringsmandatene økes med opp til 30–50 mrd. kr, men med de samme krav til avkastning og risiko som de øvrige investeringer. Denne type investeringer egner seg for øvrig også godt for aktiv forvaltning. Regjeringens arbeid med

å vurdere virkningene på avkastning og risiko for nettopp denne type investeringer er det derfor viktig å fortsette med. Flertallet understreker også at Statens pensjonsfond utland ikke må være eller bli et instrument for risikable investeringer i lite utviklede land. Investeringer i denne type land kan mer effektivt gjøres gjennom andre selskapskonstruksjoner – eksempelvis Norfund – og ved bevilgninger over de ordinære budsjetter, noe regjeringen også har varslet at den legger opp til.

Klimarisiko har i lengre tid vært et element i forvaltningen av fondet. Forventningsdokumenter fra banken til aktuelle selskaper er fulgt opp ved revisjoner i 2012. Klimaendringer og påvirkninger på globale kapitalmarkeder og på risiko, spesielt for SPU-porteføljen, var også et tema ved etableringen av de etiske retningslinjer i 2004 og ved evalueringen i 2009 hvor man særlig så på de langsiktige konsekvensene for de globale kapitalmarkedene.

Klimagassutslipp har så langt ikke vært et selvstendig kriterium for utelukkelse etter de etiske retningslinjer, heller ikke ved den brede evalueringen i 2009. Stortinget har imidlertid enstemmig bedt om nedsettelse av en ekspertgruppe som skal vurdere om utelukkelse av kull- og petroleumsselskaper er en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse for å adressere denne typen spørsmål og bidra til fremtidige endringer. Gruppen er allerede nedsatt og vil gi råd om kriterier, slik at dette blir en del av grunnlaget for den neste stortingsmeldingen om SPU, våren 2015. Og det er jo typisk for disse meldingene som kommer hvert eneste år, at de tar små skritt gjennom en størst mulig konsensus i Stortinget om endringene, for dette er så viktig. Dette er vår felles sparekasse. Jeg benytter anledningen her mot slutten av innlegget til å takke for samarbeid og tilslutning fra forskjellige partier om forskjellige deler av meldingen. Jeg mener at det er en tilslutning som har bidratt til at vi også denne gangen har tatt skritt for å få mest mulig enighet om organiseringen av forvaltningen og oppmerksomhet om ansvarlig fremtidig investeringspraksis.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:55:37]: Jeg vil begynne med å takke saksordføreren for samarbeidet i saken, for denne debatten kunne ha sett så inderlig annerledes ut. Fram til for noen uker siden så det ut til at regjeringspartiene sto fast på sitt forslag om å legge ned Etikkrådet. Vi sto i fare for å miste uavhengigheten, åpenheten og den faglige tyngden som Etikkrådet har stått for. Det som har blitt den internasjonale gullstandarden innenfor ansvarlig investeringspraksis, skulle erstattes med et vagt beskrevet ekspertutvalg. Heldigvis ble det ikke slik. Jeg er glad for at samtalene mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene førte fram. De store linjene i forvaltninga av pensjonsfondet bør preges av bred enighet. Derfor skal Høyre og Fremskrittspartiet ha ros for å ha lyttet, og for at de snudde i tide. Jeg er glad for at vi nå – 10 år etter at Stortinget opprettet Etikkrådet – i dag enstemmig går inn for å beholde det. Det hjalp òg at sivilsamfunnet var så tydelig. I høringa, i høringsbrev og i utallige møter har samtlige organisasjoner trukket fram Etikkrådets arbeid som solid og grundig, og så godt som samtlige har oppfordret oss til ikke å legge det ned. At Etikkrådet

rådet i dag ikke legges ned er derfor en seier som mange deler.

Etikkrådets arbeid får gjennomgående gode skussmål. Derfor er det på sin plass at organiseringa av Etikkrådet – som det er i dag – består: Etikkrådet skal ha det samme mandatet, det skal fortsatt ha en egen og uavhengig adresse, det skal fortsatt finansieres gjennom Finansdepartementet, og det skal fortsatt oppnevnes av Finansdepartementet. Utfordringene som Strategirådet pekte på, har ligget i strukturen og kommunikasjonen med NBIM. Arbeiderpartiet ser derfor fram til at uttreksbeslutninga skal flyttes til Norges Bank. Jeg tror dette vil styrke det helhetlige arbeidet med etikk, eierskap og ansvarlige investeringer. Med denne modellen ansvarliggjøres banken i større grad, og en kan lettere ta i bruk hele spekteret av virkemidler. Samtidig skal Stortinget følge utviklinga tett. Endringa gjøres jo som sagt for å styrke arbeidet med etikk, eierskap og ansvarlige investeringer. Vi ser derfor fram til de årlige rapportene til Stortinget og vil spesielt følge utviklinga på dette området i årene som kommer.

Utover gleden over at Etikkrådet ikke ble nedlagt, er jeg egentlig litt skuffet. Det er det flere grunner til.

Arbeiderpartiet fremmet før jul et forslag om å trekke fondet ut av kullselskaper. Lenge så det ut til at vi hadde flertall for dette. Skuffet må vi nå konstatere at dette forslaget ikke får flertall i dag.

En annen sak er utspillet til statsministeren på regjeringas klimaseminar i vår, om at et nytt forslag om fornybar var rett rundt hjørnet. Miljøorganisasjonene jublet. Jeg syntes det virket spennende. Så kom meldinga, og skuffelsen var stor når det var snakk om en videreføring av de miljømandatene en nedsatte i 2009. Misforstå meg rett; vi støtter utvidelsen av miljømandatene, men en åpning for å øke mandatet fra dagens 32 mrd. kr til 30–50 mrd. kr er neppe et klimaløft.

Men mest skuffet er jeg nok over det som ser ut til å bli et tapt år. Det blir et tapt år på kull, for vi kunne allerede i dag tatt det første skrittet og trukket fondet ut av kullgruveselskaper, som Arbeiderpartiet legger fram forslag om. Så kunne vi latt ekspertgruppa se grundigere på de mer kompliserte selskapene og ikke minst utrede med sikte på et vedtak om et år. Vi får ikke noe vedtak i dag, men jeg håper det finnes et flertall i Stortinget når ekspertgruppas konklusjoner foreligger om et år.

Det blir òg et tapt år på direkte investeringer i fornybar. For det virker som det er bred enighet i Stortinget om å vurdere hvordan pensjonsfondet kan øke sine direkteinvesteringer innen fornybar energi. Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre sa i valgkampen at de ønsket en ny kurs og mer fornybarinvesteringer. Høyre gjorde på sitt landsmøte nettopp et liknende vedtak. Statsråden har òg uttrykt seg positivt til dette forslaget. Men det er kun SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet som stemmer for dette i dag. Jeg mener vårt forslag tar opp et viktig element. Skal pensjonsfondet øke sitt investeringsunivers, er ikke dette gjort på en dag. De grundige prosessene som hele tida har kjennetegnet den skrittvis utviklinga av fondet, må videreføres. Vi foreslår at ekspertgruppas mandat utvides, slik at Stortinget får en vurdering på direkteinvesteringer i for-

nybar energi. Ekspertgruppa er bredt sammensatt, og jeg mener den har god kompetanse til å se på flere problemstillinger.

For Arbeiderpartiet er det viktig å jobbe på to fronter: Vi skal ha gode debatter om hvilke selskaper fondet ikke skal være i, og vi skal ha gode debatter om hvilke selskaper det skal være i. Jeg vil derfor oppfordre statsråden til å vurdere å utvide mandatet til ekspertgruppa. Mye har skjedd gjennom Stortingets behandling av denne meldinga, og jeg mener det vil være en styrke for arbeidet om dette også reflekteres i ekspertgruppas mandat.

Til slutt vil jeg også kommentere merknadene om tilsyns- og kontrollfunksjon. Det er et voksende fond, og det vokser samtidig fram nye behov for tilsyns- og kontrollmekanismer. I tida framover må storting og regjering vurdere hvordan vi kan styrke dette arbeidet. Jeg ser fram til et viktig arbeid om disse sakene i året som kommer. Det blir uansett et spennende år vi har i møte, og jeg ser fram til å jobbe med videreutvikling av forvaltninga av fondet fram mot neste års melding.

Jeg vil avslutte med å ta opp Arbeiderpartiets forslag i innstillinga.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:01:36]: Saksordføreren har vore oppe og greia ut om denne saka på ein aldeles utmerkt måte, og eg sluttar meg til det som er sagt frå han.

Det er – som kjent – gjort ei lita endring når det gjeld Etikkrådet. Det er ei endring som Framstegspartiet er heilt komfortabel med. Vi trur at den løysinga som er vald, òg er ei god løysing, sjølv om vi i utgangspunktet var einige i den første. Vi har fått på plass ei god løysing, og eg synest at det har vore eit godt og konstruktivt samarbeid med Arbeidarpartiet på val av løysing når det gjeld Etikkrådet.

Statens pensjonsfond utland, òg kalla oljefondet, har hatt ei fantastisk utvikling dei siste åra – det har passert 5 000 mrd. kr. Det er meir enn 1 mill. kr per innbyggjar i landet. Veksten har kome på bakgrunn av to ting: Det er sjølv sagt ein årleg tilførsel av midlar, som dei siste åra har vore ca. 1 mrd. kr per dag, i tillegg har ein hatt ei betydeleg avkasting, spesielt på aksjar, og spesielt den siste tida.

Denne historia har vist kor viktig det er å ha is i magen når vi får aksjefall, og når vi får turbulens i finansmarknadane. Seinast under finanskrisa såg det dårlegare ut, men ein stod fast ved det mandatet ein hadde, ein stod fast på dei retningslinene ein hadde. Det gjorde sjølv sagt at det tapte fort kom på plass og vel så det.

No er det ingen ting som tyder på at vi står føre ei snarleg internasjonal finansiell uro, men finansiell uro er aldri lett å sjå føre seg. Det vi i alle fall veit gjennom lange tider, er at spesielt aksjekursane går opp og ned. Då er det sjølv sagt viktig at vi som politikarar held armlengdes avstand til den forvaltninga som skjer av oljefondet, og at vi held fast ved dei strategiane som er valde.

Det er òg slik at jo større oljefondet blir, jo større blir dei potensielle midlertidige tapa som ein får. Når vi har eit

oljefond på over 5 000 mrd. kr – som veks, og som utgjør over 1 mill. kr per innbyggjar – og med eit aksjekrakk samtidig som ein kanskje får fall i obligasjonane ein har, ser vi for oss at både VG og andre medium kan ha mange krigsoverskrifter som kanskje ikkje alltid er like lette å takle for ein politikar. Då er det sjølvsagt – som eg sa – viktig at vi som politikarar held armlengdes avstand til forvaltninga av oljefondet, og at vi held fast ved dei strategiane som er lagde.

No blir det òg foreslått innsnevring av forvaltingsmandatet, at ein skal styre investeringane på enkelte område og halde seg utanfor på andre område. Det er ikkje nokon hemmelegheit at Framstegspartiet er skeptisk til å gå inn i den måten å overstyre kva ein skal investere meir i, og ekskludere altfor mykje av det ein ikkje skal investere i. Viss ein går inn med ei slik politisk styring, blir det endå meir krevjande for forvaltarane av oljefondet å oppnå god avkastning over tid. Det bør vere det viktigaste, at ein her greier å skape ei god og varig avkastning innanfor akseptabel risiko. Så er det sjølvsagt nokre område ein ikkje bør og skal investere i, men akkurat den styringa meiner vi i Framstegspartiet at vi må halde på eit minimum.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:06:35]: Det er et solid år som Pensjonsfondet, både innenlands og utenlands, har lagt bak seg. Vi fra vår side vil berømme dem som har bidratt aktivt til det.

Kort litt om Folketrygdfondet først: Det er et godt resultat – litt under indeksen som det måles mot, men like fullt et meget solid resultat. Vi ser fram til det som kan synes å være på trappene for Folketrygdfondet, nemlig å utvide aktivklassen. Det ser vi fram til at regjeringen vurderer og kommer nærmere tilbake til. Infrastruktur kan f.eks. være et område.

Så til Statens pensjonsfond utland: Jeg slutter meg til saksordføreren, Svein Flåtten. Jeg takker for samarbeidet, og jeg kan helt generelt slutte meg til det han redegjorde for, som er komiteens enstemmige innstilling.

Da går jeg over på det det har vært uenighet om. Når det gjelder Etikkrådet, er vi fornøyd med den løsningen som nå får et solid flertall bak seg, nemlig at Etikkrådet består som en uavhengig institusjon, men at selve uttrekket nå legges til Norges Bank. Så må vi si at vi kommer til å følge nøye med på hvordan det samvirket kommer til å fungere.

Det er ingen tvil om at i de tre–fire siste årene er det blitt altfor mange saker som har ligget altfor lenge i regjeringsapparatet som følge av den konstruksjonen vi har hatt hittil. Det har vært uheldig, ikke minst over tid. Vi er også klar for å se at farten økes noe når man går fra en tilråding til det fattes en beslutning.

Så til våre egne forslag: Vi hadde trodd at vi skulle fått et flertall, det må jeg ærlig si, for å få et mandat for investering i fattige land. Det var regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre enige om før valget. Det sto sågar i Sundvolden-erklæringen, men det er forlatt. Nå er det Norfund som skal ta fatt i det arbeidet. Vi opprettholder

vårt forslag, så får vi se hva som kommer i budsjettet. Jeg regner med at statsråden skjønner at vi kommer til å følge nøye med på hvordan bistand blir brukt inn i det arbeidet, og hvordan prosenter eventuelt beregnes. Men det kommer vi tilbake til.

Når det gjelder miljødelen, skjønner jeg at vårt forslag ikke får flertall – altså om å opprette et investeringsprogram når det gjelder å investere i bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren. Det overrasker meg litt, det også, at det ikke får et flertall. Men la nå det ligge. Jeg synes regjeringen og de som forvalter dette, skal merke seg at det er et flertall for et annet trykk når det gjelder miljøinvesteringer. Og når det er snakk om et tapt år, kan man jo spørre om hvem som har sørget for at det året er tapt. Det har vi nok litt ulike meninger om. Men jeg vil jo tro at det er få investeringer i kullselskaper for tiden, hvis man har en viss forutseenhet av hvordan flertallet i denne sal stiller seg til det. Så har jeg gitt den indikasjonen.

Jeg tar selvfølgelig opp våre forslag. Jeg vil også avslutningsvis vise til følgende, som en enstemmig komité sier noe om, og jeg imøteser statsrådets svar på den utfordringen som ligger fra komiteen. Jeg siterer fra merknadene:

«Komiteen legger til grunn at regjeringen vurderer behovet for å komme nærmere tilbake til Stortinget om arbeidet med å videreutvikle styrings- og kontrollstrukturen i lys av bankens stadig endrede oppgaver».

Det er også en klar melding fra komiteen om at dette ønsker vi at skal være en prioritert oppgave regjeringen arbeider med.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:11:26]: Til høsten skal jeg etter all sannsynlighet høste av et arbeid som oldefaren min gjorde da han plantet skog. Takket være at han hadde en langsiktig investeringsstrategi da og ikke forbrukte den kapitalen, kan jeg høste verdier nå denne høsten. Etter det skal jeg grøfte arealet, for at mine oldebarn – hvis jeg får oldebarn – kanskje skal kunne høste det igjen. Det er langsiktighet i praksis.

Det vi diskuterer her, er jo den felles nasjonale arven. Vi var så heldige å få en nasjonal arv gjennom olje. Vi har gjort vedtak som har gjort at vi har klart å forvalte den på en god måte, og vi gjør nå den arven om til penger. Så er det da forhåpentligvis våre oldebarn og barnebarn som skal få glede av det fondet – og vi har også glede av de ressursene allerede. Så de valgene vi tar nå, er det våre etterkommere som får glede av, forhåpentligvis.

Så er spørsmålet: Hvordan skal vi forvalte et sånt fond? Der er hele komiteen enig om at det skal være moderat risiko. Vi sprer det over aksjer, obligasjoner og eiendom, og vi har hele tiden diskusjoner om ulike investeringsobjekter. Om vi skal ha en aktiv forvaltning eller en passiv forvaltning, er en stor debatt. Hva er kostnadene ved en aktiv forvaltning kontra det å kjøre rene indeksplasseringer? Og akkurat som for meg, som tallene ser veldig positive ut for når jeg skal hogge til høsten, har det en sammenheng med kronekursen når oljefondet ser mye større ut. En av grunn-

nene til at det ser mye større ut i år enn i fjor, er at kronekursen har gått ned. Så vi må ikke la oss lure for mye, for i RNB ser vi det motsatte, at vi får høyere regninger fordi kronekursen har gått ned. Så det ser mer positivt ut enn det faktisk er.

Ifølge RNB vil oljefondet i 2016 ha en verdi på 6 281 mrd. kr – et enormt, globalt fond. Det å sitte og ha det ansvaret som vi har, medfører også et veldig stort etisk ansvar. Derfor er jeg og Senterpartiet så glad for at det er et samlet storting som – etter tvil i ulike partier – har kommet fram til at man ønsker å videreføre Etikkrådet og det arbeidet som kom etter Graver-utvalget i 2004. I diskusjonen i 2004 var det også diskusjon om hvorvidt man skulle gi Etikkrådet egen beslutningskompetanse på å trekke investeringene ut. Der er det da ulike vurderinger her i salen. Vi i Senterpartiet har ment at vi burde styrke Etikkrådet ytterligere. Der er det fem medlemmer og åtte årsverk som skal passe på verdens største fond, som er under den styring som vi har. Vi fremmer forslag her i dag om at vi bør øke antall ansatte i Etikkrådet og gjennom det kunne få en enda større mulighet til å gå inn i ulike selskaper, og også be regjeringen om å utrede egen beslutningskompetanse, og at den ikke skal overføres til Norges Bank.

Norges Bank har jo et mangfold av oppgaver, og vi har vært redde for at det etiske arbeidet da ikke vil være det som har høyest prioritet, fordi de har så mange andre hensyn å ta. Men Etikkrådets mandat er utelukkende å følge opp de etiske retningslinjene som vi har trukket. Det vil jo være strengt politisk bestemt, uansett om det ligger i Norges Bank eller Etikkrådet, og vi mener at det hadde vært det klokkeste valget.

I tillegg til at vi skal kunne overlate mye kapital til våre etterkommere, som de kan høste av, mener jeg at noe av det positive arbeidet som vi kan gjøre, er hvis vi kan si at den kapitalen har blitt forvaltet på en mest mulig etisk rett måte. Vår vurdering er at da burde Etikkrådet vært styrket ytterligere. Men heldigvis er det videreført, og så får vi ta nye diskusjoner i senere runder.

Jeg tar opp de forslag som Senterpartiet har fremmet.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp de forslagene han refererte til.

Terje Breivik (V) [11:15:28]: Debatten om forvaltninga av SPU i år har i liten grad dreidd seg om den faktiske forvaltninga i 2013, men meir om å sjå framover. Tilrådingane frå Strategirådet har vore premissgjevande. Svært mykje av det Strategirådet føreslo, er etter Venstres meinig fornuftig: auka openheit, styrkt rapportering, meir rettferdig forretningspraksis, auka bidrag til velfungerande kapitalmarknader og rett prising av alle relevante kostnader.

Det har òg vore forslag som me ikkje har støtta, fyrst og fremst tilrådinga om å integrera Etikkrådet i Noregs Bank. Det er lett å vera samd i intensjonane frå Strategirådet om at det er eit mål å gjera Etikkrådet overflødig gjennom eit gjennomgripande etikkarbeid i NBIM i forkant av investeringar. Me er ikkje heilt der endå. Derfor er me i Venstre godt tilfredse med at det forslaget vert skrinlagt i dag. Me

er òg fornøgde med at ordninga med at det skal gjevast offentlege grunngevingar for at selskap vert ekskluderte frå fondet, vert vidareført.

Venstre er ein del av fleirtalet som i dag røystar for at Etikkrådet vert oppnemnt av Finansdepartementet etter innstilling frå Noregs Bank, og at Noregs Bank får avgjerdsamt på om selskap skal ekskluderast. Som representanten Syversen påpeikte, vil me òg fylgja den utviklinga nøy på desse områda, og me er opne for å gjera justeringar om det visar seg at etikkarbeidet vert svekt som fylgje av endringane.

Me i Venstre meiner, som Kristeleg Folkeparti og SV, at det er grunn til å sjå på den valde organiseringa av SPU, og om Stortinget har ein tilsynsfunksjon som med tilstrekkeleg kompetanse og innsyn, sikrar parlamentarisk kontroll med NBIMs verksemd. Det er ein debatt eg meiner me må ta i løpet av det kommande året.

Når det gjeld sjølve forvaltninga av SPU for 2013, er det særleg ei sak som òg illustrerer litt dette poenget som me i Venstre har vore opptekne av: 1,8 mrd. kr som vart investerte i skatteparadisselskapet Delta Topco, som eig rettene til Formel 1 – investeringa som vart gjort i mai 2012 under føresetnad av snarleg børsnotering. Det vart aldri noko av børsnoteringa, men framleis sit SPU som eigar i Delta Topco, tilsynelatande i strid med investeringsmandatet for SPU § 3-6 c), der regelen er at styret i selskapet

«har uttrykt en intensjon om å søke notering på regulert og anerkjent markeds plass».

Investeringa reiser fleire spørsmål knytte til openheit og etikk. Det står framleis att å svara på eitt spørsmål: Kvifor selde ikkje SPU seg ut igjen av selskapet då det vart klart at det likevel ikkje vart børsnotert? Høyringane i finanskomiteen gav ikkje noko konkret svar. Skriftleg spørsmål frå underteikna til finansministeren gav ikkje direkte svar. Det gjer meg unødvendig uroleg for om her kan ha føregått noko som ikkje var i tråd med retningslinjene Stortinget har lagt. For alt eg veit, er uroa djupt urettferdig. Like fullt opplever eg det lite tilfredsstillande at Stortinget ikkje kan få svar på eit så enkelt spørsmål. Eg kjem derfor med ei siste oppfordring til finansministeren om å klargjera dette no: Kvifor selde ikkje SPU seg ut, og er det finansministerens syn at investeringa, når det viste seg at det ikkje vart børsnotering, er i tråd med investeringsmandatet til SPU?

Skal eg avslutningsvis tillata meg å sjå litt framover, er rådet til Venstre at me går inn for at avkastningsmålet, og dermed handlingsregelen, vert senka til 3 pst. Det har to sterke fordelar: ein meir ansvarleg bruk av oljepengar innanlands, og at det vert enklare for SPU å investera i nye, framveksande marknader, der avkastninga er meir usikker.

Skal det i framtida opnast for investeringar i unoterte aksjar, noko me i Venstre p.t. er skeptiske til, bør det i fyrste omgang testast ut saman med det nye investeringsmandatet for ny fornybar energi. I den grad SPU i framtida skal få høve til å investera i infrastruktur, bør det vera i form av langsiktige investeringar i grøn infrastruktur.

For Venstre er det sjølvsagt at målet om avkastning ikkje må få følgjer for menneskerettar eller miljø. Me ser derfor med spenning fram til debatten det kommande året om den finansielle og klimapolitiske risikoen in-

volvart i at oljefondet i dag er tungt investert i olje- og kolselskap.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:20:35]: Hvorfor driver vi med politikk? Hva er det viktigste ved vår politiske gjerning? Vi er velsignet med et demokrati som på veldig mange måter fungerer godt – et fritt samfunn, en fri debatt, et sivilsamfunn som legger premisser, en kritisk presse. Vi har tatt nasjonalt eierskap til enorme naturressurser, som gjør det mulig for oss å fordele og skape et godt samfunn. Vi har tusenvis av milliarder av kroner i formue rundt omkring i verden. Vi har alle forutsetninger for å få til noe virkelig stort. Så hvorfor driver vi med politikk?

Jeg driver med politikk fordi jeg helt fra barneskolen av gikk og funderte over betydningen av økonomiske forskjeller – hvor mye det hadde å si at noen i skolegården hadde så lite, mens andre hadde så utrolig mye, hvor mye det hadde å si for mulighetene deres senere i livet, selv i egalitære Norge, hvor mye det hadde å si for hvordan en ble sett på, hvordan barna møtte hverandre. Forskjeller og urettferdigheten i forskjeller var det som gjorde meg politisk bevisst. Det er det viktigste for meg i mitt politiske arbeid.

Verdens ressurser er helt ubegripelig skjevt fordelt, og Norge, som utgjør en helt mikroskopisk del av verdens befolkning, eier 1,3 pst. av alle verdens børsnoterte verdier. Det er en helt abnorm andel av verdens produksjonsmidler. Resten av verden forholder seg til Norge som en av verdens største og mektigste eiere.

I et slikt perspektiv finnes det ingenting mer fullkomment naivt enn troen på at Statens pensjonsfond utland er en slags nøytral sparegris som ikke oppfattes politisk av resten av verden. Så klart det er politikk, så klart eierskap er politikk, så klart eierskapsutøvelse er politikk, så klart betingelsene for eierskap er politikk, og så klart de moralske, etiske og solidariske skrankene vi setter for vårt eierskap, er politikk! Likevel insisterer de fleste norske politikere på å si at SPU, nei, det har ingenting med politikk å gjøre. Det er denne formen for laissezfairetankegang som gir passivitet og manglende interesse for feltet, som gir oss passive politikere, politikere som forteller oss at etiske retningslinjer, nei, det lar det seg ikke gjøre å ha, som forteller oss at menneskerettigheter og urfolks rettigheter, nei, det må vi ikke blande inn i forvaltningen, som sier at klimakrisen, hva har vel den med vår nøytrale sparegris å gjøre? Regjeringen har gitt denne uinteresserte politikeren denne formen for ikke-politisk politikk et ansikt.

Det er ingen erkjennelse av etisk ansvar i denne meldingen. Det er ingen visjoner om å bruke eierskapet til noe positivt. Det er ingen refleksjoner rundt karbonbobla som truer verden, som er den mest utrygge investeringen av dem alle, og som truer verdens økonomi. Det er ingen vilje til å ta det ansvaret en så stor eier som Norge bør ta. Tvert imot er det mest konkrete i regjeringens melding et ønske om å legge ned Etikkrådet.

Jeg skulle ønske at stortingsflertallet ikke lot seg holde som gissel av regjeringens elendige innstilling. På den ene siden er det bra at finansminister Siv Jensen går på et sviende nederlag i spørsmålet om Etikkrådets framtid, men

samtidig er ikke det noen grunn til å flytte beslutningsmyndigheten til Norges Bank. Bukken og havresekken, president, bukken og havresekken!

Jeg mener at Arbeiderpartiet har latt seg lure av regjeringens partiene til å akseptere en slappere etisk forvaltning enn før og enda mindre rom for politisk styring med kapitalen enn før, og jeg håper at vi følger dette tett opp framover.

Hvorfor driver vi med politikk? Regjeringen sier det egentlig rett ut: De driver med politikk for å svekke politikken. Mange av dem som nå er ministre i regjeringen, møtte jeg som Unge Høyre-politikere for 10–15 år siden, og da snakket de om å sette grenser for politikk. Det gjør de nå. Også Siv Jensen har mer tro på markedets evne til å løse folks problemer enn folks egen evne til å løse problemer, og hennes håndlangere her på Stortinget er villig til å dra det poenget til det helt ekstreme, ved f.eks. å bære seg over hvor mye Norge har tapt på ikke å være med å finansiere tobakksindustrien. Om ikke annet er det et ærlig standpunkt.

Jeg driver med politikk for å omfordele, for å være med og ta ansvar for jordens framtid. Problemet er at det høres ut som en klisjé. Det burde vært et minstemål for anstendig politisk virke, men det avvises av stortingsflertallet som virkelighetsfernt. Men pokker heller, jeg vil pælme kull ut av oljefondet, jeg vil styrke arbeidstakerrettighetene og urfolks rettigheter, jeg vil ha etiske retningslinjer for statsobligasjoner, jeg vil investere mer i fornybar energi, jeg vil investere mer i utviklingsland, og jeg vil styrke Etikkrådet og beholde makten over uttrekksmekanismen utenfor banken selv, slik at etikk noen ganger trumfer andre hensyn. Så får stortingsflertallet sitte der og sture og plassere seg på feil side av historien.

Jeg vil ta opp SVs forslag og håper på et mer progressivt stortingsflertall neste år, når vi behandler dette på nytt.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Presidenten vil for øvrig bemerke at representanten kanskje bør gå igjennom sitt ordvalg til neste gang han skal på talerstolen, for å kunne uttrykke seg på en litt mer parlamentarisk måte.

Rasmus Hansson (MDG) [11:25:45]: Den 31. januar i år besluttet Finansdepartementet bl.a. å utelukke Israel Africa Investments og Danya Cebus fra Statens pensjonsfond utland. Var det en politisk handling? Ja, selvfølgelig var det en politisk handling. Det var en reinspikka politisk motivert beslutning, og det var en beslutning som hadde en entydig politisk målsetting, nemlig å signalisere hva Norge synes om selskapers deltakelse i boligbygging i det østlige Jerusalem. Tjente Pensjonsfondet penger på det? – Antakelig ikke, det var en begrensning i Pensjonsfondets handlefrihet fattet på politisk grunnlag.

Nå har vi en interessant debatt om hvorvidt vi skal legge nye føringer for Statens pensjonsfond utland basert på effekten av kull og eventuelt olje og tjæresand osv. på klimaet og kombinasjonen av Norges og oljefondets ansvar

for å bidra til den sammenhengen og oljefondets – eller Pensjonsfondets – ansvar for å gjøre en finansiell langsiktig vurdering av konsekvensen av å investere i en energiform som vi i andre sammenhenger i Norge er enige om vil få økende begrensninger knyttet til seg.

Norge begrenser seg allerede sterkt i sine investeringer i Pensjonsfondet gjennom å la være å investere i en rekke potensielt lukrative virksomheter som prostitusjon, våpenhandel, tobakksindustri, menneskehandel osv., osv., uten at det fører til noen som helst debatt i denne salen. Debatten dreier seg altså om hvorvidt vi skal innføre begrensninger av hensyn til det vi påstår er et stort problem, nemlig klimaet.

I frontaledebatten i fjor høst fremmet Miljøpartiet De Grønne to forslag, ett hvor vi ba regjeringen i løpet av 2014 gi Statens pensjonsfond utland et mandat til å investere inntil 5 pst. i infrastruktur for fornybar energi, og ett der Stortinget ba regjeringen om å endre investeringsstrategien til SPU for å trekke det ut av kull, tjæresand og etter hvert annet fossilt brensel. Dette ble nedstemt, men forslaget var basert på en grundig utredning fra tunge, finansielle miljøer som KLP, Storebrand og dessuten Umoe, Scatec og et bredt tilfang av miljøorganisasjoner, Kirken osv., så dette er ikke hentet ut av løse lufta.

Senere har det skjedd én deprimerende ting og én oppmuntrende ting i denne debatten. Den deprimerende tingen er at vi fortsatt har en aktiv og innbitt stråmannsdebatt om spørsmålet om å trekke Pensjonsfondet ut av kull/fossilt og investere Pensjonsfondet mer offensivt mer i fornybar. Og stråmannsdebatten knyttes altså til påstander om at det er et problem å gjøre dette, fordi det dreier seg om å bruke Pensjonsfondet politisk – som om vi ikke gjør det hele tiden. Grunnen til denne stråmannsdebatten er selvfølgelig at i det øyeblikk vi begynner å fatte reelle vedtak om å bruke oljefondet aktivt, og pålegger oljefondet aktive føringer knyttet til klima, blir vi i mye større grad konfrontert med vår egen oljepolitikk, våre egne investeringer på hjemmebane og implikasjonene av dem. Derfor er det selvfølgelig også særdeles oppmuntrende at ikke bare har SV og Arbeiderpartiet fremmet likelydende forslag som det Miljøpartiet De Grønne fremmet i fjor høst, vi sitter i dag også med elleve forskjellige forslag knyttet til ulike varianter av det å begynne å bruke Pensjonsfondet politisk. Det er trist at ikke finanskomiteen har klart å stokke beina bedre, slik at man kunne fått en samling bak noen av disse forslagene som gjorde dem gjennomførbare, men jeg ser fram til at vi i løpet av det året som nå kommer – som er tapt, i likhet med de åtte foregående årene – vil få gjennomført de tiltakene som fram til nå har vært ansett som nesten uaktuelle i Pensjonsfondet.

Statsråd Siv Jensen [11:31:02]: Regjeringens ambisjon er at Statens pensjonsfond skal være verdens best forvaltede fond. Det innebærer at vi i alle deler av forvaltningen strekker oss mot ledende praksis internasjonalt. Fondet har utviklet et godt rykte for sin struktur, styringsmodell, åpenhet og ansvarlighet og scorer høyt på internasjonale sammenligninger.

En god og langsiktig forvaltning av Statens pensjons-

fond forutsetter bred oppslutning om og tillit til måten fondet forvaltes på. Det legges derfor vekt på jevnlig å vurdere og legge frem planer for hvordan forvaltningen av fondet kan utvikles videre. En rettesnor for arbeidet er at endringer som gjøres i investeringsstrategien, skal bygge på grundige faglige vurderinger og analyser. Viktige endringer og veivalg legges frem for Stortinget.

Komiteens innstilling til meldingen om Statens pensjonsfond for 2013 viser at det er bred interesse for fondet. Det er jeg glad for. Det er med på å sikre en solid tilslutning til måten fondet forvaltes på. Jeg er tilfreds med at innstillingen fra komiteen viser at det er bred støtte for rammeverket for forvaltningen og hovedtrekkene ved dagens strategi for forvaltningen av Statens pensjonsfond. Investeringsstrategien er lagt sten på sten, og det må vi fortsette med. En slik tilnærming gir grunnlag for en god og langsiktig forvaltning. Strategien for SPU kjennetegnes ved

- å tjene risikopremier over tid
- å spre investeringene
- å utnytte fondets lange tidshorison
- en ansvarlig investeringspraksis
- kostnadseffektivitet
- et moderat innslag av aktiv forvaltning
- en klar styringsstruktur

Fondet har et overordnet finansielt mål om å oppnå høyest mulig avkastning innenfor et moderat risikonivå. På den måten kan avkastningen fra fondet bidra til å finansiere nye politiske satsinger. Vi er samtidig tydelige på at forvaltningen er pålagt etiske begrensninger. Fondet skal ikke investere i selskaper som forestår enkelte former for produksjon, og selskaper kan også utelukkes der det er uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for grovt uetisk virksomhet.

Norges Bank tar miljø- og samfunnsmessige hensyn i forvaltningen. Eierandelene gir mulighet for påvirkning. Banken har også solgt seg ut av selskaper basert på en vurdering av at selskapenes forretningsmodell ikke er bærekraftig på sikt.

Årets melding drøfter flere temaer, og det legges opp til flere konkrete tiltak som følger opp Sundvolden-erklæringen. Vi øker SPUs investeringer i fornybar energi gjennom nær å doble rammene for de miljørelaterte investeringsmandatene. Vi legger opp til at disse mandatene nå normalt skal utgjøre 30–50 mrd. kr, opp fra dagens 20–30 mrd. kr. Vi vil investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land gjennom ordinære bevilgninger til andre etablerte ordninger. Det vil regjeringen komme tilbake til i statsbudsjettet. Forskning og utvikling har lenge vært et av virkemidlene i strategien for ansvarlige investeringer i fondet. Vi tar i løpet av 2014 sikte på å sette i gang et arbeid for å belyse risiko fra klimaendringer for fondets fremtidige avkastning.

I tråd med Stortingets vedtak har vi opprettet en ekspertgruppe for å vurdere om utelukkelse av kull- og petroleumselskaper fremstår som en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse og påvirkning for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer frem i tid. Gruppen skal legge frem sin anbefaling i november.

Meldingen drøfter også avkastning og risiko i olje- og gassaksjer. Det er ikke lagt opp til endringer i referanseindeksen. Det viktigste virkemiddelet for å redusere statens olje- og gasspriserisiko er omplassering av formue fra olje og gass på sokkelen til bredt spredte finansielle investeringer.

Vi har fått vurdert Norges Banks forvaltning av SPU og hvordan fortsatt delegering av forvaltningsoppgaver kan bedre forholdet mellom fondets forventede avkastning og risiko. I meldingen gjøres det rede for omfattende analyser av resultatene i forvaltningen. Videre redegjøres det for råd fra Norges Bank og en gruppe internasjonalt anerkjente eksperter om hvordan mandatet til banken kan utvikles fremover. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet og andre råd som er mottatt, i meldingen våren 2015.

En klar ansvars- og rolledeling mellom eier og forvalter er en forutsetning for en god forvaltning over tid. Jeg har merket meg komiteens synspunkt om at styrings- og kontrollstrukturen for Norges Bank må utvikles i takt med de oppgavene banken har, og være i tråd med anerkjent praksis og prinsipper.

Meldingen behandler også rådene fra Strategirådet. I meldingen varsler vi også flere endringer som var motivert av et ønske om å styrke etikkarbeidet. Blant annet ble det lagt opp til at arbeidet med alle virkemidler innenfor ansvarlige investeringer skulle samles i Norges Bank.

Innstillingen viser at komiteen har engasjert seg, og det er bra. Merknadene i innstillingen viser blant annet at det er flertall for å justere arbeidsdelingen mellom Finansdepartementet, Norges Bank og Etikkrådet. Flertallet i komiteen mener at beslutningene om uttrekk bør flyttes til Norges Bank, men at arbeidet med å utrede og gi råd fortsatt skal ligge i Etikkrådet. Jeg vil nå be Norges Bank om råd med sikte på at en slik modell kan gjennomføres fra neste årsskifte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:36:55]: Jeg vil først takke statsråden, som nå støtter et uavhengig etikkråd. Enigheten mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene som sikrer et uavhengig etikkråd, er viktig. Men for Arbeiderpartiet har det ikke bare vært Etikkrådet en har vært opptatt av i denne behandlingen. Vi mener også at vi i dag kunne tatt et første skritt og fått utredet hvordan fondet kan øke sine direkte investeringer innen fornybar energi. Det forslaget stemmer altså Fremskrittspartiet og Høyre imot, på tross av at Fremskrittspartiet i valgkampen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre krevde at en andel av fondet skal investeres i fornybar energi, samtidig som Høyre på sitt landsmøte for kort tid siden vedtok at en «vil opprette et nytt mandat for direkteinvesteringer for fornybar energi under Statens Pensjonsfond – Utland». For meg virker det som om det er bred enighet på dette området.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor – i lys av det utspillet som har vært, og Høyres ferske vedtak – om statsråden har gjort seg noen tanker om hvordan dette kan omsettes til et vedtak i nær framtid.

Statsråd Siv Jensen [11:37:51]: Først bare et par kommentarer når det gjelder etikkarbeid. Regjeringens hensikt med denne meldingen er å styrke etikkarbeidet i og rundt Statens pensjonsfond utland. Vi mente at vi la frem en god modell for videre å styrke arbeidet. Jeg tar til etterretning at stortingsflertallet vil opprettholde Etikkrådet. Det mener jeg fortsatt er en god løsning, all den tid etikkarbeid er en viktig del av premissene for hvordan banken skal forvalte midlene.

Så til forslaget om å utrede fornybar. Det er egentlig et unødvendig forslag, for regjeringen varsler jo i meldingen at vi vil komme nærmere tilbake til det spørsmålet i meldingen for neste år. Vi har allerede utredet fornybarmandatet i årets melding, og vi varsler at vi vil utrede videre, bl.a. hvordan vi kan gjøre det med tanke på den aktive forvaltningen, rett og slett. Det må vi komme tilbake til.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:38:52]: La meg fortsette med fornybar energi. Det er riktig som statsråden henviser til, at man øker rammene i den meldingen som vi nå har til behandling. Statsråden viser videre til at man vil utrede mulighetene, eventuelt begrensningene, for å fortsette i den retning.

Mitt spørsmål går på det politiske. Har statsråden og regjeringen en politisk målsetting om å øke investeringene i fornybar energi?

Statsråd Siv Jensen [11:39:45]: Det har jo regjeringen gjort gjennom denne meldingen, og vi har varslet at vi vil utrede videre hvordan vi kan utvide rammene for fornybarinvesteringer. Men vi har samtidig trukket opp dilemma knyttet opp til at det også får konsekvenser for utvidelse av rammen for aktiv forvaltning, og jeg har ikke registrert at Stortinget har ønsket en mer utstrakt bruk av aktiv forvaltning gjennom behandlingen av årets melding. Det er disse spørsmålene vi må utrede videre for å kunne finne ut hvordan vi på en egnet måte skal gjøre det innenfor det som er den overordnede rammen for forvaltningen av SPU, og som jeg også registrerer blir delt av et bredt flertall, nemlig at fondet skal være en finansiell investor. Det er jeg glad for at det er et bredt flertall som holder fast ved, for i det øyeblikket vi begynner å legge andre styringskriterier til grunn, er ikke dette lenger et fond som har som hovedmål å ha en langsiktig forvaltning av folkets pensjonspenger.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:40:58]: Stortingsflertallet har ved behandlingen av denne meldingen helt tydelig uttrykt at man ønsker å videreføre Etikkrådet. Det ble til slutt enstemmig. Ikke for å dra den sammenligningen for langt, men her på Stortinget tror jeg det er flere som jobber med reiseregninger til representantene i den avdelingen, enn det er som jobber i Etikkrådet – altså åtte stykker. Kunne finansministeren bekrefte at hun ser at stortingsflertallet ønsker å opprettholde Etikkrådet, og at hun ser at det kan være argumenter for å styrke deres kapasitet når fondet blir større?

Statsråd Siv Jensen [11:41:34]: Hele hensikten med å følge opp Strategirådets anbefalinger var å styrke etikk-

arbeidet, ansvarlige investeringer og den langsiktigheten som ligger i fondets forvaltning. Det mener jeg regjeringen fulgte opp på en god måte, og jeg mener at Stortinget har funnet en god løsning på det gjennom å opprettholde Etikkrådet. Vi måler vel ikke vår vellykkethet opp mot det etiske arbeidet på antall uttrekkssaker som Etikkrådet tar opp, vi måler det på det operative arbeidet som gjøres gjennom den operasjonelle forvaltningen av Norges Bank. Det er i det øyeblikket selskapene endrer adferd, at vi faktisk har lyktes gjennom den forvaltningen vi gjør, og det mener jeg at Norges Bank gjør på en utmerket måte i dag, og bør gjøre mer av. Derfor var det viktig for oss å styrke den operasjonelle ansvarlige forvaltningen i Norges Bank, og det er jeg glad for at Stortinget har sluttet seg til.

Terje Breivik (V) [11:42:41]: Ifølge stortingsmeldinga utgjorde dei samla forvaltningskostnadene 0,066 pst. av gjennomsnittleg marknadsverdi av fondet. Utover å slå fast at departementet er tilfreds med at forvaltningskostnadene er reduserte som del av forvaltningskapitalen dei siste åra, og at samanlikna med andre fond er kostnadene låge, brukar ikkje stortingsmeldinga veldig mange spaltemillimeter på kostnadsanalyse og vurderingar. Venstre meiner at dette med fordel kan utvidast noko ved neste korsveg. Mellom anna kan det vera interessant å få ei vurdering av om forvaltningskostnadene står i forhold til meiravkastninga på 0,31 pst. av det den aktive forvaltninga bidreg med, ikkje minst sett opp mot meirrisikoen samanlikna med avkastninga på referanseindeksen. Spørsmålet til ministeren er om ho er samd i dette, og i at neste års stortingsmelding bør innehalda ein breiare analyse og drøfting av forvaltningskostnadene.

Statsråd Siv Jensen [11:43:46]: Det er viktig for regjeringen å belyse breidt den virksomheten som til enhver tid utøves av Norges Bank gjennom forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Jeg mener at det vi har omtalt i meldingen, gir et ganske dekkende bilde av en veldig effektiv forvaltning, som jeg mener vi har all mulig grunn til å være veldig stolt av. Jeg har også lyst til å minne representanten om at lave forvaltningskostnader også henger sammen med andelen som settes bort til andre forvaltere. I denne situasjonen gjøres veldig mye av banken selv på en utmerket måte. Alle disse spørsmålene henger sammen, og det må vi i så fall komme til i forbindelse med neste års melding.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:44:50]: SV og Arbeiderpartiet har fremmet et forslag hvor vi ber om at regjeringen utarbeider en strategi for styrking av menneskerettighetene med særlig fokus på urfolks rettigheter og arbeidstakerrettighetene som er hjemlet i ILOs kjernekonvensjoner. Det er det ikke noen andre partier som slutter seg til, heller ikke Høyre og Fremskrittspartiet, som er regjeringspartiene. Kan finansministeren redegjøre for de viktigste argumentene mot å styrke menneskerettighetene i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland?

Statsråd Siv Jensen [11:45:22]: La meg først få lov til å si at jeg synes det er bemerkelsesverdig hvor mange ideer det tidligere regjeringspartiet SV har kommet på etter at de etter åtte år kom ut av regjering. De har selv hatt finansministeren i fire av de åtte årene, og det jeg merket meg at Serigstad Valen kalte «laissezfairetankegang», var altså en tankegang hans egen finansminister i så fall sluttet opp om så lenge SV satt i regjering. Jeg mener at vi forvalter fondet på en god og langsiktig måte med det overordnede målet, nemlig at fondet skal være en langsiktig finansiell invester.

Så er det ikke slik at man ikke tar hensyn til menneskerettigheter og andre viktige etiske spørsmål. Det er retningslinjer som Stortinget har trukket opp, som grunnlag for det etiske arbeidet som utøves av banken hver eneste dag. Hvis Stortinget mener at man bør utvide grunnlaget for den etiske forvaltningen, mener jeg det er naturlig at man drøfter det, men praksis har vært at man bygger stein på stein og utreder grundig før man eventuelt fatter nye vedtak.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Irene Johansen (A) [11:46:53]: Den årlige stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond, SPU og SPN, inneholder resultater og vurderinger av forvaltningen i 2013 og planer for videreutvikling av fondets rammeverk og investeringsstrategi framover. Hvert år gjøres det tilpasninger og endringer basert på grundige faglige vurderinger – og politiske vurderinger og tilslutning i Stortinget, vil jeg tilføye. For oljefondet forvaltes av Norges Bank på vegne av det norske folk. Norges Bank er avhengig av folkets tillit og bred tilslutning til forvaltningen som utøves, for å ha legitimitet. Åpenhet i og kontroll med forvaltningen er derfor viktig, i tillegg til et politisk bestemt rammeverk som bl.a. regulerer hva og hvor det kan investeres, og en klar målsetting om høyest mulig avkastning til en moderat risiko, slik at også framtidige generasjoner kan gjøre bruk av oljeformuen.

I debatten om meldingen om Pensjonsfondet for 2010 poengterte jeg at vi ved årsskiftet hadde om lag 2 600 mrd. kr «på bok». Ved dette årsskiftet var verdien av fondet på om lag 5 206 mrd. kr, altså dobbelt så stort. Både Norges Bank og Folketrygdfondet har gode resultater å vise til for 2013, blant de beste i fondets 24-årige historie, ifølge meldingen. Også i 2013 har SPU bidratt til utviklingen av våre felles velferdstjenester gjennom overføringer fra fondet til statskassa. I 2014 er overføringen fra SPU til statskassa på 139 mrd. kr, eller 10 pst. av de samlede utgiftene over offentlige budsjetter. Også i en del år framover vil fondet være en stor og økende bidragsyter til å utvikle og drifte velferdstjenestene våre, før bidragene vil falle.

SPN er en betydelig eier og långiver i det norske kapitalmarkedet og investerer også i det nordiske markedet. Den norske aksjeporteføljen er på om lag 10 pst. av markedsverdien til Oslo Børs Hovedindeks og gjør fondet til en av de største investorene på børsen. SPU er i dag en betydelig eier i verdens aksjemarked, og i mange selskaper er fondet en av de største eierne. Det gir innflytelse

på eierskap og utvikling av selskaper fondet har eierandeler i.

Det er over tid utviklet et rammeverk for fondet i form av investeringsstrategi, etiske retningslinjer og en ansvarlig investeringsstrategi, kontrollorganer og en kompetanse på fondsforvaltning og etikk som gjør at SPU har legitimitet og er en spydspiss innen ansvarlig investering. Det er bevisste politiske valg som ligger bak. Vi har utviklet og forbedret de etiske retningslinjene år for år, og vi er opptatt av at fondsforvalterne i eierskapsutøvelsen skal uttrykke forventninger til selskapene det investeres i – om god selskapsstyring, om å forebygge barnearbeid og fremme barns rettigheter, om risiko knyttet til klimaendringer og vannforvaltning, og Arbeiderpartiet og SV fremmer nå også forslag om å tilføye menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, som vi håper blir vedtatt her i dag.

Det er viktig for at folk fortsatt skal slutte opp om oljefondet og forvaltningen av det, at rammeverket for fondet videreføres og utvikles med Stortingets tilslutning, slik det legges opp til når det nå gjøres endringer i strategien for ansvarlige investeringer og organisering av dette, ved bl.a. at uttrekksbeslutningen overføres fra Finansdepartementet til Norges Bank.

Alle partier på Stortinget har over tid vært enige om at SPU ikke skal brukes som et utenrikspolitisk verktøy for skiftende regjeringers politikk. Det er viktig å skille forvaltningen av SPU fra norsk utenrikspolitikk. Det sikrer Norge troverdighet og gjennomslagskraft i begge roller. Forslaget om etiske retningslinjer også for statsobligasjoner vil innebære å bevege seg svært langt inn i utenrikspolitikken, og vil kunne medføre vanskelige juridiske problemstillinger både når det gjelder et lands interne rett og internasjonal rett. Det samme gjelder klarlegging av faktiske forhold.

Det har vært et prinsipielt utgangspunkt siden de etiske retningslinjene ble vedtatt, at tiltak rettet mot stater ikke er noe velegnet virkemiddel for fondet. Det har imidlertid vært gjort ett unntak, som gjelder ordningen for statsobligasjoner utstedt av staten Burma, på grunn av omfanget av internasjonale tiltak mot landet.

Det er likevel på sin plass å tilføye at vi kommer ikke utenom at SPU er et norsk statlig fond som utenlands oppfattes som en del av norsk politikk. Når Stortingets komiteer eller regjeringen er ute og reiser, merker vi at interessen for SPU er stor. Politisk fokus på og styring og kontroll med Statens pensjonsfond er derfor en sak som kommer til å være på fondets agenda også framover, og i økende grad.

Til sist: President Obama vil nå redusere USAs klimagassutslipp med 30 pst. fra nivået i 2005, og det skal innfris innen 2030. Tiltaket vil ramme USAs kullkraftverk og redusere produksjonen av kull. Miljøvernministeren hilser tiltaket velkommen. Det bør også Stortinget gjøre ved å vedta Arbeiderpartiets forslag om å trekke SPU ut av rene kullskaper. Kull er en solnedgangsindustri. Det er derfor viktig at vi går inn for det nå.

Siri A. Meling (H) [11:52:16]: Det er bra at Stortinget gjennom behandlingen av denne meldingen stadfes-

ter og viderefører en tverrpolitisk enighet om hovedlinjene i hvordan Statens pensjonsfond utland skal forvaltes, nemlig som et finansielt instrument med mål om høyest mulig avkastning av kapitalen gjennom investeringer med en moderat risikoprofil.

Norge har store naturgitte ressurser som i kombinasjon med kompetanse har gitt oss en tyngde utover det vi kunne forvente basert på et relativt beskjedent folketall. Dette gjelder kanskje først og fremst innenfor områder som sjømat, maritim virksomhet og ikke minst energi. Våre forekomster av olje og gass er gjennom årene også transformert til en finansiell formue som nå forvaltes gjennom Statens pensjonsfond utland, og som med sine over 5 000 mrd. kr er blant verdens største investeringsfond. Det er stort, og det vokser. Det vokser i takt med god forvaltning, og det vokser gjennom ytterligere tilførsel av kapital fra den pågående aktiviteten på norsk sokkel.

Denne finansielle formuen bidrar også til å gi Norge en tyngde gjennom vårt globale eierskap. I tillegg til denne overordnede strategien om høyest mulig avkastning til moderat risiko er det bra hvis vi også kan bidra til å sette gode standarder for forretningsvirksomhet, forvaltning, åpenhet og etikk. Det er uttrykt at SPU skal følge en ansvarlig investeringspraksis som fremmer god selskapsstyring i de selskapene det investeres i, som fremmer åpenhet, og som tar hensyn til miljøet. De etiske retningslinjene med tilhørende kriterier som er fastsatt, bør være en god rettesnor.

Det er et prisverdig stort engasjement knyttet til disse spørsmålene. Det viser bl.a. diskusjonen rundt Etikkrådet og mekanismene knyttet til uttrekk. Fra Høyres synspunkt mener vi at den valgte løsningen knyttet til Etikkrådet og forvaltningen av uttrekksmekanismene er løst på en god måte. Den nåværende strukturen, hvor uttrekk besluttes i Finansdepartementet, har medført en risiko for at utelukkelse av selskaper kan betraktes som utenrikspolitiske eller næringspolitiske ønsker.

Videre ivaretar også den nye løsningen at Norges Bank får hele kjeden av virkemidler i sin dialog med selskaper og i sin eierstyring, også beslutninger om uttrekk. Det å samle og tydeliggjøre ansvarsforhold knyttet til de selskapene vi investerer i, er viktig ut fra de resultatene som vi ønsker å oppnå når det gjelder å stimulere til en god forvaltningspraksis.

Når dette ansvaret ligger hos Norges Bank, betyr det også en forventning om at kompetanse suppleres og bygges opp i tråd med det som er Stortingets forventning til resultater. Det er imidlertid viktig å understreke at kriteriene for hvilke selskaper som utelukkes av etiske hensyn, fortsatt skal være fastsatt av politiske myndigheter.

I denne modellen beholdes Etikkrådet. Flere av høringsinnspillene vi har fått i prosessen knyttet til denne saken, har vektlagt betydningen av uavhengighet og åpenhet knyttet til etikkarbeidet. Høyre mener det er funnet en god modell, hvor Etikkrådet oppnevnes av Finansdepartementet etter innstilling fra Norges Bank, og hvor anbefalingene fra Etikkrådet sendes til Norges Bank, som igjen gjør eventuelle beslutninger om uttrekk. Kravet om åpenhet ivaretas bl.a. gjennom at tilrådingene fra Etikkrådet skal være offentlige.

Statens pensjonsfond utland vokser, og det betyr også at forvaltningsoppgavene knyttet til fondet vokser. Valg av styrings- og kontrollstruktur er noe som må utvikles i takt med de oppgavene som banken har, og selvfølgelig også være i tråd med internasjonal praksis og anerkjente prinsipper for god virksomhetsstyring. Høyre har tillit til at regjeringen vurderer dette fortløpende på en god måte.

Som varslet i Sundvolden-erklæringen tar meldingen også for seg investeringer i fornybar energi og i fremvoksende markeder. Det er bra at regjeringen legger opp til å øke investeringene til fornybar energi gjennom å øke rammene for de miljørelaterte investeringene med opptil 30–50 mrd. kr, dvs. nær det dobbelte av i dag. I tillegg startes det et arbeid med ytterligere å øke investeringene innen fornybar energi.

Når det gjelder investeringer i lite utviklede land, har disse gjerne en sterkere risikoprofil enn det som ligger til SPU's mandat. Andre aktører, som Norfund, er gjerne mer egnet til den type engasjement, og det henvises til bruk av ordinære, økte bevilgninger til dette fondet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Jonas Gahr Støre (A) [11:57:33]: Det er god tradisjon for å sikre bredt flertall i Stortinget for forvaltningen av Statens pensjonsfond. Det er viktig for stabilitet og forutsigbarhet, og jeg mener vi har bidratt til det også her. Jeg vil berømme saksordføreren for et godt samarbeid om denne meldingen, som jeg mener har skjedd i gode tradisjoner om å finne løsninger som kunne samle bredt flertall.

Jeg vil også, siden vi har representanter her for både SPN og SPU – både utland og innland – folketrygdfondet og NBIM, berømme det arbeidet de har gjort, og anerkjenne at det er en god faglig innsats.

Vi våknet i dag til en skribent i Aftenposten som mente at denne meldingen hadde strøket om vi hadde sendt den til eksamen på et universitet. Her har vi altså parlament mot universitet, fordi meldingen sånn sett passerer her med en god innstilling.

Jeg mener at løsningen som sikrer Etikkrådet, er god. Etikkrådet forblir uavhengig, organiseringen av sekretariatet videreføres, og tilrådingene skal offentliggjøres. Fra Arbeiderpartiets side mener vi at det prinsipielt ikke er stor forskjell på at uttrekksbeslutningen ligger i departementet eller i Norges Bank. Det er Norge som tar avgjørelsene. Men vi har tro på at dette er en god løsning, og jeg vil da si til min gode kollega fra SV at jeg ikke er enig i den omtalen han har av at dette ikke vil ivareta den uavhengigheten og den etiske oppmerksomheten vi ønsker det skal være.

Så vil jeg knytte et par ord også til styrings- og kontrollfunksjonen, for det er noe vi både i Stortinget og i regjeringen vil være opptatt av – vi har litt ulike roller i så måte. Som representanten Johansen var inne på, er dette et fond som vokser betydelig, og vi har et stort ansvar for å sikre den kontrollen. Jeg vil fra denne talerstolen si at vi i dag står inne for det opplegget vi nå har, men det er verdt å merke seg at regjeringen vurderer behovet for å komme nærmere tilbake til Stortinget i arbeidet med å videreut-

vikle styrings- og kontrollstrukturen i lys av bankens endrede oppgaver og i tråd med internasjonal praksis på området og anerkjente prinsipper for god virksomhetsstyring og god sentralbankstyring. Det synes jeg er en klok formulering som vi også vil følge opp fra Stortingets side, slik at vi er til stede med den oppmerksomheten som disse store verdiene fordrer. Norges Banks representantskap fører tilsyn og kontroll med bankens virksomhet, herunder også arbeidet med ansvarlige investeringer, og jeg forutsetter at representantskapet får de nødvendige midler til å gjøre den jobben på en god måte når fondets størrelse og kompleksitet øker. Det handler jo også om representantskapets kompetanse.

Så har det vært omtalt at et samlet storting nå er enige om at fremtidige globale klimaendringer kan få betydning for Statens pensjonsfond utlands fremtidige avkastning. Denne klimarisikoen har lenge vært et element i forvaltningen av fondet, men jeg mener at det er viktig at det nå slås fast slik det gjør, og vil anta at det vil få ganske stor betydning også for konkrete beslutninger om investeringer og for fondets rolle som et uttrykk for hvordan Norge forvalter sine ressurser.

Alle talere har vel gitt uttrykk for at vi ikke ønsker at dette fondet skal være et virkemiddel i et annet politikk-område. Vi er enige om høy avkastning og moderat risiko. Men på området klima tror jeg markedets virkemåte, hvor vi investerer, hvor det er risiko ved investeringer, kommer til å bli et viktigere tema for beslutninger som tas. Hele spørsmålet rundt kull illustrerer det, og jeg forventer at vi kommer til å få flere debatter om det.

Derfor vil jeg avslutte med å si at jeg beklager at vi har fått et tapt år hva gjelder å trekke Statens pensjonsfond utland ut av kullselskaper. Jeg synes at det er vel og bra med mer kunnskap, og Arbeiderpartiet har stilt seg bak forslaget om å få en utredning, men jeg synes det er bemerkelsesverdig at det i meldingen står en ganske kraftfull argumentasjon mot det som dette utvalget skal analysere, i en ganske systematisk gjennomgang av hvorfor man mener man ikke bør trekke seg ut av fossile selskaper. Det er en ærlig sak, men her er det en slags dobbeltkommunikasjon som det skal bli interessant å se konklusjonen av når ekspertutvalgets vedtak kommer.

Fra Arbeiderpartiets side tror jeg vi vil følge opp vårt forslag om å trekke Statens pensjonsfond utland ut av kull, om det ikke er slik ved det tidspunktet at Norges Banks kloke forvaltere allerede har gjort det, av årsaker som er knyttet til risiko og profil. Det vil være interessant å se, men det er i hvert fall et tema vi kommer tilbake til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.

Sak nr. 5 [12:02:26]

Innstilling frå finanskomiteen om finansmarknadsmeldinga 2013 (Innst. 214 S (2013–2014), jf. Meld. St. 21 (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:03:20] (ordfører for saka): Finansmarknadsmeldinga 2013 er ei udramatisk melding der det er stor einigheit i komiteen på dei aller fleste punkta.

Historia viser at finansiell stabilitet er viktig. Historia viser også at finansiell stabilitet fort kan snu. Historia viser i tillegg at vi må vere forberedt på det uventa. Derfor er det viktig å ha solide og robuste aktørar innanfor finansmarknaden, og det har vi i dag.

Det meste går veldig bra i Noreg. Fleirtalet i komiteen – komiteen minus SV – uttrykkjer i ein merknad at ein er svært nøgd med at Oslo Børs er blitt verdas største og viktigaste finansielle marknadsplass for sjømatsektoren, nest størst i verda på noterte shippingselskap og nest størst i Europa på energi. Fleirtalet meiner at det er positivt at utanlandske selskap kjem til Oslo Børs for å hente kapital, og at kompetansen i den norske kapitalmarknaden for energi, sjømat og shipping trekkjer til seg utanlandske aktørar.

Når det gjeld konkurransen i bankmarknaden, viser fleirtalet i komiteen – komiteen minus SV – til at berre 5 pst. av personkundane bytta hovudbank i løpet av 2013, og at det er behov for meir konkurranse mellom bankane. Fleirtalet minner også om at konsentrasjonen i den norske bankmarknaden er høg samanlikna med konsentrasjonen i Danmark, Sverige, Irland, Storbritannia og Tyskland. Fleirtalet støttar arbeidet til regjeringa knytt til auka konkurranse i bankmarknaden. Dette gjeld særskilt framlegg som gjer det enklare å skifte bank, f.eks. bankgironummerportabilitet.

Fleirtalet er opptatt av å leggje til rette for gode rammevilkår for finansnæringa. Eit anna fleirtal – komiteen unntatt medlemene frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – viser til at det tidligare kravet om 15 pst. eigenkapital ved lån til kjøp av bustad særskilt ramma førstegongsetablerarane, og at ein heil generasjon risikerte å bli stengd ute frå bustadmarknaden. Dette fleirtalet er derfor godt nøgd med at finansministeren har presisert overfor Finanstilsynet at bankane skal kunne ta omsyn til den framtidige beteningsevna til låntakarane, og at det kan vere forsvarleg med eigenkapitalkrav ned mot 10 pst. for førstegongskjøparar. Dette fleirtalet merkar seg at bankane har følgd opp dette ved å leggje seg på ei meir liberal linje.

Eit tredje fleirtal – alle unntatt medlemene frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og SV – tar avstand frå ideen om innføring av ein såkalla finansskatt.

Dette fleirtalet meiner at ein slik skatt vil ramme både norske bedrifter og norske hushald. Dette fleirtalet meiner at ein finansskatt særskilt kan ramme unge menneske i etableringsfasen gjennom høgare rentekostnader. Dette fleirtalet viser også til at kapitalkrava til finansnæringa i utgangspunktet er store, og at ytterlegare krav kan få store og utilsikta negative konsekvensar for aktiviteten i norsk økonomi.

Ein samla komité viser til at Noreg på grunn av sin unike økonomiske situasjon kan innføre nye kapitalkrav raskare enn det som følgjer av EUs gjennomføringsfristar.

Eit fleirtal i komiteen – alle unntatt medlemene frå Kristeleg Folkeparti og SV – meiner samtidig at det er viktig at Noreg ikkje innfører krav som skil seg for mykje ut frå krava til våre naboland, Sverige, Danmark og Finland, og på ein måte som kan gi utanlandske bankar ein urettmessig konkurransefordel i Noreg. Dette fleirtalet viser til at bankane har auka kapitaldekninga ved å dempe veksten i berekningsgrunnlaget, halde tilbake det meste av eit høgare overskot og hente inn ny kapital. Dette fleirtalet viser til at dette har økonomisk effekt, og at kursane på bankaksjar har stige som ei følge av dette. Dette fleirtalet meiner at Noreg i samarbeid med våre naboland bør bli einige om mest mogleg like konkurransevilkår for bankar som driv verksemd i same land, inkludert kalkulering av risikovekter og kapitalgrunnlag. Det er også viktig i den reelle soliditeten og kapitalstatusjonen til bankane er transparent og samanliknbar mellom bankar i ulike land, slik at det ikkje oppstår ulik konkurranse i marknaden for eigenkapital eller framandkapital til finanssektoren.

Sjølv om det altså er nokre punkt i denne meldinga som ein er ueinig om, er ein einig om det aller meste. Den norske finansmarknaden fungerer godt, og alt tyder på at han vil fortsetje å gjere det.

Tore Hagebakken (A) [12:08:35]: Tittelen på denne saken egner seg neppe til de helt store ovasjoner, men innholdet er avgjørende viktig, ja så viktig at gjør vi feilgrep, kan det få fatale konsekvenser langt utover finansinstitusjonene. Strammer en skruen for hardt, får det konsekvenser, slakker en opp for mye, kan det også få konsekvenser. Verden er full av eksempler på det og særlig av eksempler på kriser der en har hatt for lite kontroll med finansnæringene.

Vi har også hatt vår jappetid. For mange av oss er det nå bare en svak erindring om børsraktorens inntog i norsk bilpark. For dem som hadde ansvaret i Finansdepartementet, derimot, er nok minnene langt sterkere.

Utfordringa er sjølsagt at det er vanskelig å forutse kriser og ikke minst hvordan de utvikler seg. Det vi allikevel skal dvele litt ved i dag, er at situasjonen i norsk økonomi står i sterk kontrast til situasjonen hos mange av våre handelspartnere. Dette har ikke kommet av seg selv. Det har ikke bare blitt slik. Verden opplevde det største økonomiske tilbakeslaget siden 1930-tallet i 2008 og i 2009. Det ble håndtert på en svært god måte av regjeringa Stoltenberg. Høyresiden derimot mente tiltakene kom for sent og var for lite omfattende. Men nei, historien viser at det var akkurat rett dosering og til riktig tid. Vi kom gjennom krisen

med Europas laveste arbeidsledighet og en tross alt liten nedgang i økonomien totalt sett.

Det våre kriser også har vist, er at bankene er særdeles viktige for våre bedrifter – ikke overraskende tatt i betraktning at de aller fleste bedriftene i Norge er små og mellomstore. De har ofte ikke andre alternative finansieringskilder enn lokal- eller regionalbanken. Bankene er også viktige samfunnsaktører i lokalmiljøet der de er. Jeg er redd f.eks. mange festivaler og kulturarrangementer ikke ville sett dagens lys uten en bank med på laget. Derfor mener Arbeiderpartiet at det er viktig at regjeringa kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak om en helhetlig politikktutvikling for banksektoren. Viktige stikkord er eierskap, samfunnsansvar, konkurransesituasjonen m.m.

Vi er blitt kontaktet av norske banker i forkant av behandlinga av denne meldingen. Alle er opptatt av kapitalkravene og utforming av disse. Vi kan slå fast at det er bred politisk enighet om viktigheten av at myndighetene legger vekt på regulering og tilsyn for å sikre finansiell stabilitet. Samtidig bør Norge samarbeide med våre naboland for å gjøre noe med de små forskjellene i konkurransevilkårene for banker som driver virksomhet i samme land.

Avslutningsvis undrer jeg på om det er en trykkfeil i innstillingen. Et tredje flertall, med unntak av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, viser til «det tidlegare kravet om 15 pst. egenkapital ved lån av kjøp til bustad». Jeg har ikke registrert at 15 pst.-kravet er redusert. Vi husker sjølsagt hva som ble lovet i valgkampen og i finansministerens brev til Finanstilsynet, men svaret fra tilsynet viste oss at bankene utviser stor fleksibilitet allerede. Vi konstaterer at det ser ut til faktisk å være enstemmighet i Stortinget om at egenkapitalkravet består.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:12:35] (komiteens leder): Når det gjelder «trykkfeilen» som representanten Hagebakken refererte til, er det vel heller litt ulik tolkning av hvilket krav som gjaldt, og hvilket som gjelder nå. Men det kan vi sikkert ta en særskilt runde på, hvis det er behov for det.

Det er stor enighet om mye av innstillingen, og jeg synes saksordføreren hadde en veldig solid gjennomgang av de ulike partiers ståsted.

Så noen korte bemerkninger fra min side. Vi var jo et av de partiene som under finanskrisen faktisk fremmet et eget forslag her i Stortinget om hvilke tiltak som var nødvendige for å motvirke en ny finanskris. Det ble fremmet i desember 2010. Vi står ved de gode forslagene vi der fremmet. Vi merker oss også at det i stor grad har blitt politikken både til forrige og nåværende regjering.

Finansinstitusjoner og banker spiller selvsagt en viktig rolle i økonomien. De tilbyr betalingstjenester, muligheter for innskudd og utlån for både husholdninger og bedrifter. Finansnæringen bidrar med avgjørende finansiell infrastruktur som skal tjene både disse husholdningene og bedriftene over hele landet.

Men det kan også gå galt, som den internasjonale finanskrisen har lært oss, og som vi i Norge fikk for en del år tilbake, rundt 1990. Dette har vist oss at dette ikke er et marked som bare regulerer seg selv. Dette er et marked

som trenger reguleringer. Vi har vært heldige i Norge i den forstand at bankkrisen på 1990-tallet gjorde at vi innførte strengere reguleringer, og dermed var bedre rustet når nye kriser kom.

Vi har også store systemkritiske finanskonsern i Norge. DNB må kunne sies å være i en særstilling her. Det gjør at det er behov for betydelig oppmerksomhet fra regulerende myndigheter, slik at en bank av den størrelsen også gis noen krav – selvsagt sammen med andre banker, men vi må særlig ha fokus på de systemkritiske – for å sørge for at vi ikke kommer i en tilsvarende situasjon som vi har vært i tidligere. Det er vi glad for at regjeringen følger opp.

Så er det noen som sier at ja, men det blir ulike konkurransevilkår osv. Der vil jeg berømme statsråden, som har jobbet hardt for at også utenlandsk eide filialer i Norge skal ha de samme krav til seg som norske. Det er et arbeid vi fullt ut stiller oss bak.

Til slutt til det representanten Hagesæter var innom, et spørsmål knyttet til en form for finansskatt. Vi har stilt oss positive til det, forutsatt at det skjer på bred internasjonal basis, men vi merker oss også at det er stadig flere land som går i den retning – Danmark, Frankrike, Island, Israel, og vi vet det er på agendaen i Tyskland. Jeg synes ikke en skal være overrasket over at det kommer – det er tross alt denne næringen som dessverre har bidratt til et av de største finansielle fall i Europa og USA på mange, mange år – og at man dermed ser på det ansvar denne næringen også har, og følger opp med både reguleringer og spørsmål om en særskilt skattlegging. At det kommer, synes jeg ikke er overraskende. Vi stiller oss positive til det, som sagt, men vi mener at det må innføres, hvis det er bred internasjonal enighet om det.

Terje Breivik (V) [12:17:05]: Eg vil nøya meg med nokre overordna merknader frå Venstre.

Ein velfungerande marknadsøkonomi føreset politiske rammevilkår som skaper rettferdige spelereglar og produktive incentiv, også for å fremja eit meir miljøvennleg produksjons- og forbruksmønster.

Noregs Bank må ha eit breitt stabiliseringsmandat som sikrar låg inflasjon over tid, og som samstundes tek omsyn til moglege ubalansar i økonomien som følgje av gjeldsoppbygging, særleg i bustader.

For å sikra tilliten til finansmarknadene meiner Venstre det må vera størst mogleg openheit om dei. Derfor må Noreg internasjonalt vera ein pådrivar for openheit om tiltak for å avgrensa skatteparadisa si rolle i finansmarknadene og for at norske selskap der staten er ein vesentleg eigar, ikkje skal kunna operera via skatteparadis.

Så nokre merknader og refleksjonar om den meldinga me no handsamar.

Det som vert skrive om konkurranse, verkar rimeleg fornuftig. Dei annonserte tiltaka er gode. Når det gjeld portabelt kontonummer, er det sannsynlegvis fornuftig først å leggja til rette for bedriftsmarknaden, sidan bedrifter ofte vil oppleve at byte av kontonummer medfører ein langt meir omstendeleg og kostnadskrevjande prosess enn det som er tilfellet for oss vanlege borgarar.

Når det gjeld den varsla lovgevinga om «outsourcing»

av IT-tenester, er det viktig at dette ikkje vert så strengt at det vert strengare reglar for norske bankar enn andre europeiske bankar. Då vil det auka kostnadene i Noreg og dermed vera negativt for norske bankkundar.

Til slutt vil eg ta opp eit område der Venstre lenge har hatt eit stort engasjement, der eg må seia eg er svært skuffa over regjeringa. Det gjeld kapitalkrav knytt til lån til mindre bedrifter. Som del av EUs forordning om nye kapitalkrav er det teke inn ein regel som skal stimulera bankane til å yta kreditt til små og mellomstore bedrifter.

Reint faktisk medfører det at kapitalkravet til denne type kreditt og utlån vert redusert med om lag 24 pst. Bakgrunnen for dette er å skjerma låntakarar som i særleg grad vil kunna verta ramma når bankane som følgje av strengare krav til eigenkapital strammar inn utlånspraksisen.

Små og mellomstore bankar har ikkje på same måte som større bedrifter eit alternativ i obligasjons- og sertifikatmarknaden.

Det underlege er at den norske regjeringa har valt å ta ein kamp med EU på dette punktet og vil søkja om unntak frå den såkalla SMB-rabatten i EUs kapitalkrav når dette skal verta implementert i Noreg. Det verkar noko pussig – for å seia det slik – at ei regjering som seier ein vil satsa på småbedrifter, vil ha dette som ei markeringssak i Brussel.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:20:39]: Vi diskuterer denne meldingen med den internasjonale finanskrisen som bakteppe. Situasjonen i vår egen økonomi står i sterk kontrast til situasjonen ellers i verden og i Europa spesielt. Vi har – så langt i hvert fall – en økonomi med små økonomiske forskjeller, vi har gode velferdsordninger, og vi har høy produktivitet. Alt dette er en viktig del av en rettferdig, vekstkraftig og framtidrettet økonomi.

EU på sin side, og mange av EU-landene, har møtt krisen med voldsomme kutt i offentlige budsjetter. Følgen av dette har blitt kutt i offentlig velferd, dramatisk økt arbeidsløshet og en forverring av en allerede dårlig situasjon for veldig mange mennesker. En hel generasjon er tapt, sies det av enkelte. Det er hundretusenvis av ungdommer som ikke har hatt arbeid, og som ikke kommer til å få arbeid. Tusenvis av hus står tomme samtidig som mennesker mangler hjem. Er det én ting vi har lært av finanskrisen, så er det at mindre regulering ikke er veien å gå. Derfor har jeg lyst til å løfte fram det som komitéleder Syversen var inne på: behovet for å skatlegge finanssektoren på en hensiktsmessig måte. I Norge er finanssektoren i all hovedsak unntatt fra moms. Dermed subsidierer man finanssektoren gjennom skattesystemet. Dette er penger man kunne brukt på velferd, man kunne brukt dem på investeringer, man kunne for den saks skyld brukt dem på skatteletter – som regjeringen er opptatt av. Vi har fått det utredet. Den forrige regjeringen gjorde det.

Hvis vi i dag vil vedta en finansskatt som skatlegger finansnæringen på lik linje med andre næringer i Norge, har vi muligheten til det. Jeg merker meg at et flertall i komiteen er opptatt av å markere avstand fra ideen om finansskatt, som om det var i strid med en eller annen sunn fornuft eller naturlov at også finansnæringen skal betale sin

skatt – som alle andre sektorer. Det synes jeg er et veldig merkelig signal å gi.

Den internasjonale faglige debatten om fordeling og om skatt anbefaler mer skatt på finanssektoren og på mennesker med de høyeste inntektene, mens regjeringen i Norge velger å lukke seg inn i ideologi og holde fast på sitt eget syn. Det er en uklok strategi for framtiden.

Det er også verdt å minne om at Stortinget senere i dag gjør et vedtak som gjør spesialfond tilgjengelig for markedsføring til ikke-profesjonelle kunder. Man skal altså øke innslaget av spekulasjonsøkonomi i Norge noen minutter etter at vi har behandlet denne meldingen. Det synes jeg også er et merkelig signal å gi.

Vi trenger mer produksjon, vi trenger mer regulering, vi trenger mer fordeling, men vi trenger ikke mer texasøkonomi. Det at høyresiden lærer saktere enn andre når det gjelder markedets mangler, bør ikke være noen unnskyldning for med viten og vilje å åpne for mer spekulasjon og mer useriøs forvaltning av pengene våre.

Statsråd Siv Jensen [12:24:08]: Norske finansinstitusjoner går godt. Vi hadde høye overskudd i 2013, og en vesentlig del av overskuddet har blitt brukt til å øke kapitaldekningen. Dette bidrar til å øke evnen til å bære risiko, og til at de er godt rustet til å oppfylle de skjerpede kravene til kapitaldekning. Et lavt rentenivå over lang tid bidrar til økt risiko for at veksten i gjeld og aktivpriser blir for høy.

Til tross for høy inntektsvekst og et nokså lavt rentenivå har veksten i husholdningenes forbruk vært moderat, og spareraten har økt de siste årene. Samtidig er gjeldsbelastningen i norske husholdninger høy. Med høy gjeld og i hovedsak lån med flytende rente er mange norske husholdninger sårbare for et høyere rentenivå eller en svakere utvikling i økonomien.

Gjeldsbetjeningsevnen til børsnoterte, ikke-finansielle foretak har falt noe siden 2012. Den videre utviklingen i foretakenes gjeldsbetjeningsevne vil være avhengig av hvordan økonomien i Norge og våre handelspartnere utvikler seg.

Konkurranse mellom bankene kan gjøre dem mer effektive, gi lavere priser og mer innovasjon. Norske forbrukere og økonomien samlet tjener på sunn konkurranse mellom bankene. Jeg mener det ligger til rette for god konkurranse om norske bankkunder, men både myndighetene og bankkundene må bidra til at konkurransen fungerer. I den senere tid har bankenes utlånsmarginer fått stor oppmerksomhet. Dette gjelder særlig boliglånsmarginene. Siden 2011 har bankenes boliglånsmarginer økt, om enn fra et lavt nivå. Det er nå litt lavere enn marginene på foretakslån. Foretakslån er normalt mer risikable enn boliglån. Tradisjonelt har det derfor vært høyere marginer på disse. Den beskjedne forskjellen på utlånsmarginene kan tyde på at konkurransen mellom bankene i boliglånsmarkedet kunne vært sterkere, men vi ser nå at det er tegn til at forskjellene igjen er på vei opp.

For at konkurransen skal fungere godt, må kundene få tilgang til god informasjon om alternative tilbud, og det må være enkelt å bytte bank. I finansmarknadsmeldingen

lanserer jeg derfor en rekke initiativ for å bidra til økt konkurranse i finansmarkedet.

Det må være enkelt for forbrukeren å få oversikt over priser og vilkår. Det er allerede krav om at markedsføring av lån skal inneholde informasjon om nominell og effektiv rente, som inkluderer gebyr og andre kostnader, før en avtale inngås. Vi skal nå også gå igjennom kravene til informasjon med sikte på å gjøre den lettere tilgjengelig og mer forståelig.

Finansportalen er ikke en markeds plass, men den fungerer som en informasjonssentral. Jeg ønsker å sikre at finansinstitusjonene på egne hjemmesider lenker til finansportalen. Finans Norge har allerede oppfordret bankene til å sørge for dette.

Det bør også legges til rette for enklere bankbytte. Derfor vil vi sette i gang arbeidet med nummerportabilitet, bl.a. for å undersøke om teknologien gjør det mulig å innføre løsninger som ikke var på bordet forrige gang forflytting ble vurdert, i 2007.

Jeg vil også opprette et konkurransefaglig forum for finansnæringen. Kredittforetak som utsteder obligasjoner med særskilt sikkerhet, såkalte OMF-er, har fått stor utbredelse. Jeg har varslet at vi vil se nærmere på koblingen mellom banker og kredittforetak, og om koblingen påvirker konkurransen. Vi vil i tiden fremover arbeide med hvordan de ulike tiltakene skal følges opp.

Mange land, institusjoner og organisasjoner arbeider med forslag til nye regler. I EU er det foreslått og gjennomført endringer på en rekke andre områder, bl.a. om innskuddsgaranti, avviklingsordninger for banker, forbrukervern, verdipapirhandel, hedgefond, kredittvurderingsbyrå og ny europeisk tilsynsstruktur.

Mange av disse spørsmålene er komplisert. Regjeringen jobber hardt for å finne gode løsninger, særlig når de gjelder tilsynsbyråsaken, som har vist seg å være en utfordring ikke minst i relasjon til EØS-regelverket.

Bare kort til slutt noen ord om Norges Banks utøvelse av pengepolitikken: Forskriften fra 2001 ligger fast. Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, og den operative gjennomføringen av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. Samtidig skal pengepolitikken bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting.

Det synes å være bred tillit til inflasjonsmålet. Jeg er også veldig glad for at komiteen har sluttet seg til forslagene som regjeringen har lagt frem i meldingen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [12:29:16]: Finansministeren er ganske sikkert enig i at bankene spiller en helt avgjørende rolle i det vi kan kalle samfunnsmaskineriet. Det er nesten som blodomløpet i kroppen vår. Da er det svært viktig at maskineriet fungerer godt i det store og i det små.

Arbeiderpartiet mener det må legges opp til en helhetlig gjennomgang og deretter en helhetlig politikkutvikling for banksektoren. Til vår store overraskelse er

det bare de rød-grønne partiene som støtter dette forslaget.

Kan finansministeren likevel bekrefte at hun ser betydningen av – og aller helst vil sette i gang – et slikt viktig arbeid?

Statsråd Siv Jensen [12:30:01]: Jeg er helt enig med representanten Hagebakken i at finansinstitusjonene har en betydelig rolle i norsk økonomi. Derfor er det viktig å ha et tett blikk på utviklingen hos finansforetakene, og derfor er det viktig å ha jevn og tett dialog med aktørene. Jeg hadde senest i går et møte med Finans Norge – som jeg har jevnlig – for å oppdatere meg på situasjonen og utviklingen.

Jeg mener at vi gjennom ulike meldinger til Stortinget gir brede og gode analyser og orienteringer om utviklingen, ikke minst gjennom en lang rekke nye reguleringer som banknæringen og finansinstitusjonene har blitt påført gjennom lengre tid, og som det også vil komme flere av. Så jeg mener at dette har vi jevn og konstant oppmerksomhet på, og vi adresserer det også overfor Stortinget med jevne mellomrom.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:31:12]: Det har vært fokusert på konkurransen i banknæringen, så for å ta den populære versjonen har jeg lyst til å spørre statsråden: På en skala fra 1 til 10 – hvor 10 er optimalt – hva mener hun er situasjonen for konkurranse i bank- og finansnæringen i Norge sett fra forbrukernes ståsted?

Statsråd Siv Jensen [12:31:38]: Jeg reflekterte rundt det i mitt hovedinnlegg, nettopp fordi det er viktig å fokusere på konkurransen mellom bankene. På den ene siden fungerer konkurransen ganske bra. Det er mange aktører, både store banker, regionale banker og mindre, lokale banker. Men det er nettopp fordi det er viktig hele tiden å fokusere på hvilke virkemidler vi kan ta i bruk for ytterligere å styrke konkurransen, at jeg også har adressert en lang rekke virkemidler gjennom denne meldingen.

Jeg må også ile til og si at i den offentlige debatten om bl.a. utlånsmarginer osv. skylder vi å være tydelige på at noe av inntektsveksten som bankene har hatt, skyldes mange av de helt nødvendige kapitalkravene som bankene har blitt pålagt gjennom lengre tid, og som det er viktig at bankene har evne til å realisere på.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:32:43]: Jeg takker for svaret. Skal jeg tolke det på skalaen til 5? Er det et tall statsråden vil kjenne seg igjen i?

Statsråd Siv Jensen [12:32:57]: Jeg tror ikke finansministeren gjør klokt i å begynne å tallfeste hvor god eller dårlig konkurransen i bankmarkedet er. Jeg mener at konkurransen er god, men at den kan bli bedre. Derfor er det viktig å ha trykk på dette. Det er viktig at jeg i dialog med næringen også understreker betydningen av det, og at vi iverksetter virkemidler som blir fulgt opp av aktørene.

Jeg er glad for at det er bred tilslutning for mange av de tiltakene som jeg har lansert i meldingen. Det at kon-

kurransemyndighetene nå også går igjennom dette, er bra, for det gjør at vi kan få et enda bedre bilde av den faktiske situasjonen, noe som kan gi grunnlag for ytterligere tiltak hvis det viser seg å være behov for det.

Presidenten: Da er tiden for terningkast over.

Terje Breivik (V) [12:33:52]: Som eg tok opp i innlegget mitt, er det uforståelig for meg og Venstre at regjeringa har valt å ta ein kamp med Brussel for å hindra at norske finansinstitusjonar kan få lempa på eigenkapitalkrava knytte til utlån til mindre bedrifter. Små og mellomstore bedrifter utgjør ryggraden i norsk næringsliv og er viktige bidragsytarar til verdiskapinga i Noreg og til å oppretthalda arbeidsplassar og busetjing i heile landet.

Det er derfor avgjerande å sørgja for gode rammevilkår for dei små og mellomstore bedriftene, og ifylgje NHOs rapport Økonomisk overblikk går det fram at bankane no strammar inn kredittpraksisen overfor næringslivet. Dette kjem naturleg nok av dei nye kapitalkrava. Ifylgje NHO er dette òg ei sentral årsak til at norsk økonomi no bremsar opp, og produksjonstapet i økonomien er betydeleg.

Med dette bakteppet er spørsmålet kvifor regjeringa meiner det er fornuftig med strengare kapitalkrav for norsk næringsliv enn det næringslivet møter i Europa elles.

Statsråd Siv Jensen [12:34:57]: Jeg tror det er viktig å ha en nyansert tilnærming til den problemstillingen. Jeg er helt enig i at det er viktig at norsk næringsliv får tilgang på kapital. På den annen side er det også viktig at norske finansinstitusjoner følger de pålagte kapitalkravene som fastsettes.

Nå er det slik at vi gjennom de såkalte SIFI-banke- ne har stilt enda strengere krav til de såkalt systemviktige bankene enn vi har gjort til andre banker. Det legger en større finansiell belastning på de store enn på de små. Men problemstillingen er viktig å følge opp. Jeg hadde dialog med Finans Norge om dette senest i går. Så det er ikke slik at dette ikke er på regjeringens agenda, men vi må finne en god balanse mellom på den ene siden næringslivets behov og på den andre siden å ha trygge, godt kapitaliserte finansinstitusjoner som står seg hvis vi skulle få en mer negativ utvikling i norsk økonomi.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:36:04]: Sist jeg spurte finansministeren om en eventuell innføring av en aktivitetsskatt på finanssektoren, svarte finansministeren at det er kostnader som ville bli skjøvet over på bankkundene. Men det mener jeg er en for enkel framstilling. Det er f.eks. sånn at erfaringene fra Danmark viser at rentemarginene ikke ser ut til å ha blitt påvirket av at de har økt den finansielle aktivitetsskatten.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Hvis finansministeren fortsatt mener at det er sånn at regningen skyves over på forbrukerne, er ikke det et argument som kan brukes mot alle skatter for alle deler av næringslivet som i en eller annen form har kunder?

Statsråd Siv Jensen [12:36:46]: Jeg respekterer at representanten Serigstad Valen og SV ivrer etter å innføre ulike finansskatter i Norge. Regjeringen har så langt konsentrert seg om å få på plass alle de nødvendige kapitalkravene som skal bidra til å regulere norske banker og sikre at de er robuste, også i en situasjon hvor det kan bli en mer krevende økonomisk situasjon.

Så vil jeg minne om at vi til høsten, i oktober, får Scheel-utvalgets rapport, som gir en bred gjennomgang av ulike skattepolitiske utfordringer, ikke minst i et internasjonalt perspektiv. Da vil tidspunktet være der for å diskutere ulike former for beskatning, både hvordan vi skal tilpasse oss det faktum at veldig mange land rundt oss har redusert sin bedriftsbeskatning, og hvordan vi i så fall skal finne en mer helhetlig balanse på det innenfor det norske skattesystemet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:37:46]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Ketil Kjenseth, Pål Farstad og Trine Skei Grande om etablering av en helsemyggordning (Innst. 218 S (2013–2014), jf. Dokument 8:38 S (2013–2014))

Hans Andreas Limi (FrP) [12:38:21] (ordfører for saken): I dette representantforslaget blir det foreslått å etablere en ordning med kontantutbetaling av skatteverdien av innovasjonskostnader i helsesektoren, omtalt som en «helsemyggordning». Gjennomføringen av forslaget ville innebære at helseinnovatører som ikke er i skatteposisjon, får en kontantutbetaling som tilsvarer skatteverdien av fradraget en ville fått for tilsvarende kostnader, gitt at en var i denne posisjonen.

Det er komiteens holdning at vi deler forslagsstillernes vurdering av de særskilte utfordringene ved utvikling og kommersialisering av nye produkter i helsesektoren. Det er stor usikkerhet, det tar lang tid å utvikle nye produkter, og det er noe som stiller store krav til hvordan utvikling og kommersialisering skal finansieres.

Helse er en stor næring. Den er stor lokalt, den har stor vekst, den er stor på nasjonalt nivå og også internasjonalt, og den gir store samfunnsbidrag utover ren næringsvirksomhet. Komiteen er også opptatt av å vise til at innovasjon, kunnskap og teknologi er helt nødvendige satsingsområder for å møte morgendagens konkurranse i en globalisert verden.

Samtidig er det viktig for komiteens flertall å peke på at det er viktig å opprettholde enkle skatteregler som likebehandler ulike bransjer, slik at det er lønnsomheten og ikke skattesystemet som bestemmer hvor kapitalen skal allokere. Skattesystemet er en del av et rammeverk som skal sikre at vi når målet om en åpen og fri konkurranse, og skattereglene må ikke bidra til forskjellsbehandling av de ulike bransjene.

Forslagsstillernes sammenligning av helsemyggordningen med oljemyggordningen, som er etablert og har funnet i noen år, deles ikke fullt ut av komiteens flertall, og det er fordi oljebransjen har helt spesielle skatteregler. Utvinning av petroleum innebærer utnyttelse av en begrenset, stedbunden naturressurs som medfører ekstraordinær avkastning, og så er det viktig å presisere at marginalsattesatsen i petroleumsbransjen er på hele 78 pst. Helseinnovasjon skiller seg derfor fra oljeutvinning på en rekke områder, og det er derfor mest naturlig at helseinnovasjon skattlegges etter ordinære regler.

Selv om komiteens flertall ikke støtter etablering av en helsemyggordning, deler komiteen forslagsstillernes mål om at flere gode ideer i helsesektoren skal ta steget fra idé til kommersielt produkt, men det er, etter komiteens flertalls oppfatning, andre virkemidler som kan være vel så effektive. Det er grunn til å peke på opptrapping av bevilgningene til næringsrettet forskning, bl.a. gjennom den styrkingen som har funnet sted, både når det gjelder SkatteFUNN og Brukerstyrt innovasjonsarena.

Jeg overlater til Venstre å argumentere for sitt mindretallsforslag.

Siri A. Meling (H) [12:42:10]: Høyre har bare behov for å komme med en kort kommentar i tillegg til det som saksordføreren allerede har vært inne på.

Vi synes jo det er prisverdig at Venstre er opptatt av forskning, utvikling og innovasjon. Der deler vi fokus med dere. Vi er også opptatt av forskning, innovasjon, produktutvikling og verdiskaping, og disse områdene er jo også satsingsområder i regjeringsplattformen. Vi har flere ordninger som er rettet inn mot å stimulere kompetansemiljøer og bedrifter til økt forskning og innovasjon, og eksempler på dette er forskningsmidler over statsbudsjettet, det er SkatteFUNN, BIA-midler og ordninger i Innovasjon Norge.

Det er klart at en ordning som den som er foreslått av Venstre, vil være vanskelig å avgrense til bare å gjelde forskning og innovasjon innenfor helseområdet. Dette er også en ordning hvor staten vil ta på seg en stor risiko uten at vi har noen garanti tilbake om verdiskaping og industriutvikling i Norge, selv om produktutviklingen skulle være vellykket. Det har, som saksordføreren var inne på, ingen parallell til oljefunn på norsk sokkel. Oljefunnene må utvinnes der de er, nemlig på norsk sokkel, og generere en kontantstrøm og skatt tilbake på en garantert måte, som er veldig annerledes fra annet næringsliv.

Terje Breivik (V) [12:43:43]: Takk til saksordføreren for den jobben han har gjort – sjølv om eg er usamd i ein del av vurderingane og ikkje minst i konklusjonane.

Noreg har over år brukt milliardar av fellesskapsmidlar på ulike innovasjons- og risikokapitaltiltak for næringslivet. Likevel kjem Noreg unødvendig dårleg ut med ein klar, fallande trend når me samanliknar oss med andre land kva gjeld innovasjon og nyskaping. Tradisjonelt har Noreg vore eit av dei landa i den rike delen av verda som har skåra høgst på innovasjon og gründerkap. Når me no klart tapar terreng på ulike internasjonale statistikkar og

på forskingssamarbeidet Global Entrepreneurship Monitor og Innovation Union Scoreboard, er det all grunn til å ta dette på alvor. Verdiskapinga i eit høgkostland som Noreg kviler trass alt rimeleg tungt på den innovasjonsevna me som nasjon til kvar tid har.

Ein innovasjonsprosess kan grovt og generelt delast opp i fem fasar – ikkje berre for helseinnovasjonar:

1. Idé-, produkt- og forretningsutviklingsfasen
2. Oppstartsfasen
3. Tidleg vekstfase
4. Ekspansjonsfase
5. Moden fase

Risikoen for å mislukkast og gå på økonomiske tap minkar dess lenger ut i prosessen ein kjem. Desidert størst risiko er det i slutten av fase éin og i fase to. Tilgangen på risikovillig kapital er minimal i dei to fyrste fasane. Dette gjeld naturleg nok kapital frå private investorar, som nødvendigvis må vega risikoen opp mot avkastningspotensialet. At dette òg er regelen for mesteparten av dei offentlege midlane, er det derimot all grunn til å stilla store, sjølvkritiske spørsmål ved.

Statlege såkornfond, Investinor, SkatteFUNN og Brukerstyrt innovasjonsarena er alt saman vel og bra, men kjenneteiknet for alle ordningane er at dei i liten eller ingen grad verken kjem helsegründerar eller andre gründerar til gode i dei fyrste, heilt avgjerande fasane, der mangelen på kapital er prekær.

I valkampen i fjor lanserte Venstre ein kapitalreformpakke for å bøta på dette. Dåverende direktør i Abelia, Paul Chaffey, applauderte initiativet på bloggen sin og var særleg begeistra for to av tiltaka – ei kapitalfondordning, der private investorar som går inn med kapital i tidleg fase, får eit skattefrådrag for å redusera risikoen litt, etter modell av nettopp SkatteFUNN-ordninga. Og han var positiv til ei eiga såkornfondordning for TTO/inkubatorar.

Som salen sikkert kjenner til, er ein del av budsjettavtalen i haust nettopp det siste, noko som regjeringa kjem tilbake igjen til i samband med statsbudsjettet for 2015, og Venstre vil sjølv sagt bidra proaktivt og konstruktivt til at den ordninga vert så god som råd er.

Ei såkornfondordning for TTO/inkubatorar vil sjølv sagt òg koma helseinnovasjonar til gode og vil vera like viktig for dei som for andre gründerar. Når me likevel føreslår og argumenterer sterkt for at helseinnovasjon både treng og forsvarar særordningar, har det sjølv sagt samanheng med dei grundige og svært kapitalkrevjande utviklings- og testfasane dei er avhengige av for å sikra liv og helse.

Der risikoen og usikkerheita er stor for alle gründerar, er han ekstra stor for dei som tek mål av seg til å utvikla, oppskalera og kommersialisera legemiddel og medisinsk teknologi, og ei helsemyggordning, slik me føreslår i dag, er nettopp eit verkemiddel for å stimulera til meir helseinnovasjon gjennom skatteincitament. At modellen har henta inspirasjon frå oljeindustrien, er etter Venstre sitt syn primært symbolsk og ikkje eit argument imot. I praksis vil ei slik ordning uansett fungera som eit rentefritt risikolån frå staten til helseinnovatørar, utan pant. Så enkelt. Så effektivt.

Me brukar om lag 8 mrd. kr i året på helseforskning. Svært lite av dette endar opp som næring – og endå mindre som næring i Noreg. Det ligg eit enormt potensial i å gjera helseinnovasjon lettare: medisinsk, helsemessig – sjølv-sagt – men utvilsamt òg verdiskapingsmessig. Alle i salen er samde om det. At fleirtalet ikkje berre røystar imot forslaget til Venstre om ei helsemyggordning, men subsidiært heller ikkje drøftar eller føreslår andre tiltak som kan letta tilgangen på kapital til helseinnovatørar, er derfor overraskande passivt.

Sidan det truleg er få som snur i løpet av debatten i dag, kan eg likevel lova at Venstre skal bidra til nye sjansar i så måte om ikkje altfor lenge.

Så må eg vel òg formelt sett setja fram forslaget, så då er det gjort.

Presidenten: Da har representanten Terje Breivik tatt opp det forslaget han refererte til.

Tore Hagebakken (A) [12:49:32]: Når jeg nå likevel tar ordet, er det fordi jeg vil at det i hvert fall ikke skal herse noen tvil om at landets største parti er svært opptatt av teknologi i både helse og omsorg, og vi uttrykker det best ved å si «innovasjon» i helse og omsorg, for det handler om hvordan vi klarer å koble teknologien med den menneskelige kunnskapen på en best mulig måte for både de som trenger omsorg, og de som trenger den ypperste helsehjelp.

Jeg synes at Breivik har argumentert godt for innovasjon innenfor denne sektoren, men om regjeringa, sammen med flertallet for øvrig, ikke vil bruke skatt som virkemiddel i denne sammenhengen, er det – som saksordføreren sa – fordi vi ønsker å ha enkle skatteregler, og det er ingen grunn til å sammenlikne med oljesektoren, som brukes som et kronargument her. Det finnes svært mange gode ordninger som helse- og omsorgssektoren har mulighet til å utnytte i dag.

Jeg synes saksordføreren redegjorde godt for hvorfor flertallet har landet der vi har landet. Vi vil søke løsninger innenfor de ordinære reglene. Likevel vil jeg understreke at jeg forventer at regjeringa vil føre en offensiv politikk, slik at vi skal ha den ypperste av teknologi, og at vi skal finne hensiktsmessige måter å stimulere til det på. I kommunesektoren handler det mye om kommuneøkonomien og at alle kommuner har mulighet til å bli med på den utviklinga. I helsesektoren handler det også mye om penger, men ikke bare om penger. Det handler også om smarte arbeidsmetoder, gode strukturer osv., som gjør at vi får mest mulig ut av pengene, slik at vi kan bli mest mulig moderne, til beste for både de som blir syke – men vi skal først og fremst forebygge sykdom – og de som er innenfor omsorgssektoren.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:51:41]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i folketrygdloven og i skattelovgivningen mv. (tilpasning til

a-ordningen) (Innst. 193 L (2013–2014), jf. Prop. 48 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Det anses vedtatt.

Sigurd Hille (H) [12:52:23] (ordfører for saken): Vel-dig kort: Stortinget vedtok, på bakgrunn av Prop. 112 L for 2011–2012, lov om ny fellesordning for arbeidsgivers innrapportering av ansettelsesforhold og inntektsopplysninger til skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå. Denne ordningen er det som ble kalt a-ordningen, eller mer presist: a-opplysningsloven.

Formålet er at arbeidsgivers rapportering av ansettelsesforhold og inntektsopplysninger kun skal rapporteres inn til ett sted og dermed unngå dobbeltrapportering til flere etater.

I denne saken, Prop. 48 L for 2013–2014, foreslås det ytterligere forenklinger. Endringsforslagene her er i all hovedsak av lovteknisk karakter, og tilpasningene berører a-opplysningsloven, ligningsloven, skatteloven, bokføringsloven, skattebetalingsloven og folketrygdloven § 24-2.

Opplysningene skal leveres elektronisk dit Skattedirektoratet bestemmer. Slik det fremgår, vil Skattedirektoratet motta opplysningene og være ansvarlig for behandling av personalopplysningene, herunder videreformidle disse til andre relevante etater.

Samtlige partier, med unntak av Venstre, har i finanskomiteen sluttet seg til proposisjonens innhold og regjeringens merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget. Flertallet har vektlagt at de foreslåtte ordningene vil føre til økt effektivitet og bedre oppgaveløsning i etatene. Opplysningene og kontrollen knyttet til disse vil gi langt bedre kvalitet enn tidligere.

Endelig er det beregnet at det vil gi betydelige årlige økonomiske innsparinger for arbeidsgiverne, stipulert til 500–600 mill. kr, når ordningen er fullt innkjørt.

Det vises for øvrig til proposisjonen, og Stortinget rådes til å gjøre vedtak til lov, slik det fremgår av innstillingen.

Tom E. B. Holthe (FrP) [12:54:52]: Bare kort: Jeg tenker litt bakover i tid, og rundt juletider, da vi var i ferd med å vedta et budsjett, fikk vi høre at vi var i ferd med å vedta noe som var retningsløst, og som gikk i feil retning – noe som jeg selvfølgelig ikke var helt enig i da. Jeg mener også at tilleggsproposisjonen den gangen ga tydelige signaler om at regjeringen ville starte et forenklingsarbeid, noe som også denne saken er en del av, og som mange av oss faktisk gleder oss over.

Det er kanskje ikke den største saken, men den sparer næringslivet vårt for 500–600 mill. kr i året. Dersom vi

legger mange sånne saker oppå hverandre, vil besparelsen og ikke minst reduksjonen i rapportering for næringslivet bli betydelig.

Mange med meg gleder seg over forenklingen som er startet av regjeringen, og vi er fortsatt utålmodige og venter på mange liknende saker, men vi er glade for utviklingen som er startet.

Terje Breivik (V) [12:56:13]: Me behandlar no ei sak der det er stor grad av semje, og der ei rekkje av tiltaka er gode og vil over tid gje innsparingar.

Venstre støttar hovudinnhaldet i proposisjonen, men har i likskap med mange av høyringsinstansane motførestellingar til forslaget om å fjerna den nedre grensa for innmelding av arbeidstakarar. Me deler synspunkta som er komne fram i høyringa frå m.a. NHO, Arbeidsgiverforeningen Spekter, Nærings- og handelsdepartementet, Norges Kemner- og Kommuneøkonomers Forbund, NKK, m.fl. om at forslaget om å fjerna den såkalla firetimarsregelen vil medføra ei heilt unødvendig auka rapporteringsbyrde for dei minste bedriftene.

Det er nok å visa til høyringsfråsegna frå NKK, der det vert påpeikt at konsekvensane av forslaget neppe er utgreidde, og til høyringsfråsegna frå NHO, der det vert påpeikt at det ikkje er gjeve nokon omtale av nytteverdien av innrapportering av denne typen arbeidsforhold. Venstre støttar derfor ikkje den føreslåtte endringa i folketrygdlova § 25-1.

Eg vil vidare påpeika at ei rad høyringsinstansar har gjeve uttrykk for at den særskilde innrapporteringsfristen etter Aa-registerforskrifta vert oppfatta som svært knapp. Venstre deler det synet, som òg m.a. Finans Norge gjev uttrykk for i si høyringsfråsegn, at prøveordninga med månadleg innrapportering burde verta gjord permanent. Me kan ikkje sjå at Finansdepartementet brukar negative erfaringar med prøveordninga som argument for å vidareføra dagens ordning.

Eg sluttar meg heilt og fullt til Nærings- og handelsdepartementets syn om at det kan sjå ut som at omsynet til behova til etatane til dels har overskygd hovudføremålet med a-ordninga, som er ei forenkling av arbeidsgjevarar innrapportering av tilsetjingsforhold og inntektsopplysningar. Venstre er av den oppfatninga at det ikkje er forenklande for arbeidsgjevarar om dagens frist vert vidareført.

Ein liten overordna refleksjon til slutt: I dag behandlar me to saker der me kunna ha gjort kvardagen enklare for småbedriftene. Det gjeld denne saka, og det gjeld regjeringa sin motstand mot å implementera kapitaldirektivet til EU når det gjeld mildare kapitalkrav for kreditt til småbedrifter. Det store fleirtalet vel å gjera kvardagen litt vanskelegare for desse verksemdene.

Det har unekteleg eit svakt lys av parodi over seg at det partiet som heile tida hevdar at dei er for den vesle mannen og den vesle bedrifta og mot det store systemet, no konsekvent vel systemet. Venstre har slagordet «Folk fyrst», og med dagens stemmegjeving viser me at me meiner alvor med nettopp det.

Tore Hagebakken (A) [12:59:32]: La meg først gjøre det klart at dette ikke blir et langt innlegg.

Jeg vil gi ros til den sittende regjeringa og stortingsflertallet for en flott gjennomføringsevne når det gjelder et forenklings- og innsparingsopplegg – presentert i dag – som den forrige regjeringa påbegynte. Her er vi sammen om de gode tingene.

Jeg vil også gi honnør til saksordføreren for å ha hatt en enkel og god prosess, som har endt opp i en god innstilling.

Statsråd Robert Eriksson [13:00:18]: La meg først få meddele at den rosen som kommer fra representanten Hagebakken, trykker regjeringen naturlig nok til sitt bryst og tar godt vare på.

Den saken vi i dag behandler, er, som det riktig påpekes, en sak som har vært behandlet tidligere i Stortinget, og den gjelder a-opplysningsloven, som ble vedtatt i juni 2012. Det vi gjør nå, er rett og slett å tilpasse folketrygdens regler, og jeg mener – og regjeringen mener – at det er en betydelig forenkling også for de små og mellomstore bedriftene. Jeg har selv vært arbeidsgiver og drevet en liten bedrift, der man måtte sende inn ansatteopplysninger, lønnsopplysninger og skattetrekkopplysninger til både Skatteetaten, Nav og SSB. Det at man nå får samlet dette og bare skal sende disse opplysningene én plass, er en betydelig forenkling og vil gjøre hverdagen mye lettere og mye bedre for bedriftene. Forslaget som behandles, viser rett og slett at man forenkler og avbyråkratiserer, både for folk flest og for bedriftene.

Jeg har lyst til å kommentere et lite forhold som ble framsatt av representanten Breivik fra Venstre. Jeg skjønner hans bekymring og hans argumentasjon når det gjelder firetimarsregelen hvis man utelukkende ser på hørings svarene som kom i den første høringsrunden. Men ser man også på det som står i proposisjonen, der man setter en nedre grense for meldeplikt når det gjelder beløp, som harmoniseres med det som skal innrapporteres til skattemyndighetene, vil også det være en betydelig forenkling. Man må se på det som ligger i proposisjonen, og ikke bare på det som ligger i høringene.

Jeg er opptatt av at jobb i inntil fire timer også kan ha betydning for rett til dagpenger og rett til sykepenger. Og ikke minst når vi nå skal implementere ny uføretrygdordning, der man til enhver tid skal kunne utnytte restarbeidsevnen sin, og der inntekt kan variere, vil det være svært fornuftig at man har kontrollen og gir riktig ytelse til de menneskene som skal ha de korttidsytelsene og uføretrygd. Derfor vil det være fornuftig at man har fjernet den firetimarsregelen og satt en nedre beløpsgrense for å kunne tilby riktige og enkle ordninger også til disse menneskene til riktig tid. Avslutningsvis er jeg svært glad for at vi har en bred tilslutning i Stortinget til denne saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:03:33]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Kypros (Innst. 191 S (2013–2014), jf. Prop. 46 S (2013–2014))

Siri A. Meling (H) [13:03:56] (ordfører for saken): Det er en enstemmig komité som samtykker til at skatteavtalen mellom Norge og Kypros settes i kraft. Jeg har bare en liten kommentar i tillegg knyttet til saken.

Medlemmer av komiteen har fått noen henvendelser fra nordmenn som omfattes av avtalen, og som er usikre på om de klarer å håndtere og forstå avtalen riktig, om de skal kunne klare å fremskaffe dokumentasjon osv. Det er gjerne pensjonister vi snakker om her. Det er klart at regjeringen er opptatt av å tilrettelegge for et system som er håndterbart for den enkelte skatteyder. Fra talerstolen har jeg lyst til å vise til det som òg ble nedfelt i Sundvolden-erklæringen, nemlig at regjeringen arbeider med disse spørsmålene og vurderer å etablere et servicekontor for nordmenn i utlandet i samarbeid med Nav og Skatteetaten. Vi ønsker òg å foreta en gjennomgang av kildeskatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen

S a k n r. 9 [13:05:12]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om forvaltning av alternative investeringsfond (Innst. 194 L (2013–2014), jf. Prop. 77 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:06:06] (ordfører for saken): Da har jeg gleden av å legge fram forslag til ny lov om forvaltning av alternative investeringsfond. Dette er basert på forslag fra en arbeidsgruppe nedsatt av Finanstilsynet på oppdrag fra Finansdepartementet og innebærer at forvaltere av en rekke kollektive investeringsstrukturer som i dag ikke er underlagt særskilt regulering, blir lovregulert. Dette gjelder forvaltere av bl.a. aktive eierfond – såkalt private equity – og ulike investeringsselskaper. I tillegg vil forvaltere av nasjonale fond, herunder spesialfond, som etter gjeldende rett er regulert i verdipapirfondloven, bli omfattet av den nye foreslåtte loven. Bakgrunnen for lovforslaget er antatt framtidige EØS-forpliktelser som tilsvarer Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/61/EU.

Målet med direktivet er bl.a. å forbedre mulighetene for kontroll med en gruppe finansielle aktører som har stor betydning for velfungerende markeder i Europa. Disse har fram til nå ikke vært underlagt felleseuropeisk regulering og kontroll. I tillegg er målet med direktivet å tilrettelegge for et internt marked i EØS-området for forvaltning og markedsføring av alternative investeringsfond på tvers av landegrensene og ikke minst å styrke investorvernet.

Lovforslaget regulerer forvaltere av alternative investeringsfond, markedsføring av slike fond og depotmottakere for slike fond, men ikke de alternative investeringsfondene som sådan. Dette er en ønsket regulering, både fra bransjen selv og fra politisk hold.

Når det er sagt, er det viktig å presisere at kommentarene fra komiteen kan se noe unyanserte ut, for det pekes helt riktig på at noen av årsakene til finanskrisen var mangel på gjennomskiktighet og investorvern og generelt høy belåning. Men til tross for at finanskrisen har ført til en gjennomgang av regulering innen bank og finans, er det nok en overforenkling å peke på fondsbransjen spesielt. Det var ikke via hedgefond eller private equity at enkelte land tok opp statsgjeld de ikke hadde forutsetning for å kunne bære. Mange vil nok også huske boligboblen i USA, som vel toppet seg rundt 2006, forårsaket av komplekse politiske reguleringer ment å fremme selveierskap til hus og hjem. Det sies at veien til helvete er brolagt med gode hensikter, men i etterpåklokskapens navn kan vi vel også si at det gjelder veien til en finanskriser. Det ville være litt urimelig å legge ansvaret for dårlig politisk regulering og grådighet hos banker og boligmeglere, som førte til boligboblen, på alternative investeringsfond.

PE-selskapenes arbeid med finansiell «gearing» kommenteres også. Det er verdt å merke seg at dette er en veldig liten del av deres virksomhet. Det viktigste er, noe som også kommenteres i innstillingen, finansiell og organisatorisk restrukturering: kjøp av selskaper i samme bransje i flere land eller regioner og å slå dem sammen for å utnytte stordriftsfordelene som selskapene var for små eller for gammeldage til å se selv. Dette er en nyttig og viktig samfunnsfunksjon. Det fører til utvikling og forbedring av bransjer.

Beskrivelsen av hedgefond er nok også noe ufullstendig siden de fleste hedgefond har lite med likviditet å gjøre. Mitt poeng er at det helt sikkert er mye galt å si om forvaltningsbransjen, men at det ikke er dens rolle under finanskrisen som er mest diskutabel, men de strukturelle problemene i bransjen, som jo nettopp denne lovgivningen forsøker å gjøre noe med. I tillegg kommer at man krever bedre registrering og regulering slik at man kan beskytte potensielle investorer og ikke minst kan gå tøft ut mot useriøse aktører, som utvilsomt finnes her som i alle andre bransjer.

Fra hva vi kan lese av innspillene fra bransjen selv og et bredt flertall i denne sal, er også lovgivningen velkommen. Jeg antar at mindretallet i komiteen eventuelt redegjør for sine forslag i innstillingen. Jeg takker for forarbeid og samarbeid i komiteen og anbefaler med dette komiteens innstilling.

Snorre Serigstad Valen (SV) [13:10:14]: Det å markedsføre alternative investeringsfond til ikke-kommersielle kunder vil bety et betydelig frislipp for forvaltere av alternative investeringsfond, inkludert internasjonale spesialfond. Dermed legger regjeringen opp til at spesialfond, som inntil for bare noen få år siden var forbudt å etablere og markedsføre i Norge, nå skal kunne tilbys også ikke-profesjonelle kunder. Da forbudet mot spesialfond ble opphevet,

var det en forutsetning at dette kun skulle gjelde profesjonelle aktører. Dette vil øke risikoen for at enkeltpersoner foretar investeringer med stor risiko. Det kan få uheldige virkninger både for enkeltmennesker og for samfunnet. Jeg skulle ønske at flere i komiteen hadde lagt vekt på høringsuttalelsen fra LO i denne saken, som slår fast:

«Denne type fond var en medvirkende årsak til spekulasjonsbølgen som utløste finanskrisen. Overdreven spekulasjon utløser kriser med massearbeidsledighet til følge, og det er derfor god grunn til å begrense denne aktiviteten mest mulig.»

Vi i SV slutter oss til denne kritikken, og vi er mot regjeringens forslag om at alternative investeringsfond skal kunne tilbys ikke-profesjonelle aktører. Så er det ikke dermed sagt at jeg tror at dette vedtaket alene vil utløse en ny finanskrisen i Europa – som man nesten kunne få inntrykk av da man hørte på saksordføreren – men jeg mener det er viktig å begrense denne typen aktivitet.

Også i dag er det mulig for ikke-profesjonelle kunder å foreta dårlige investeringsvalg med høy og ukjent risiko. Det er likevel vanskelig for meg å se at det er en god begrunnelse for at flere typer fond med høy eller ukjent risiko skal kunne tillates. Mange av fondene i kategorien alternative investeringsfond framstår som direkte uegnede som investeringsvalg for ikke-profesjonelle kunder. Vår nære historie viser at bank- og finansnæringen ved flere anledninger har utnyttet privatkunders informasjonsunderskudd ved å overdrive mulige gevinster og undervurdere farene. Også kjente, store banker er dømt for denne typen atferd overfor småsparere. Det er all grunn til å frykte at det i framtiden vil dukke opp flere saker av denne typen, og det påtar Stortinget seg nå et ansvar for. Det er uheldig.

Selv om det foreslås enkelte begrensninger og reguleringer, som saksordføreren godt gjorde rede for, mener jeg at dette ikke på langt nær vil være nok til å veie opp for de negative konsekvensene. Det å legge til rette for økt spekulasjon vil ikke tilføre økt nytte for samfunnet som helhet. Jeg støtter de forslagene til innstramming og reguleringer som er foreslått i denne proposisjonen, men jeg vil samtidig påpeke at det er nødvendig med en strengere regulering av alternative investeringsfond enn det regjeringen her legger opp til. Det er også nødvendig med et forbud mot den mest spekulative typen fond.

LO har også tatt til orde for å forby rene spekulasjonsfond, gjerne også på europeisk nivå. Det kan eventuelt vurderes unntak dersom det finnes alternative investeringsfond som kan bidra positivt. LO trekker også fram at Norge bør arbeide for dette internasjonalt. Det støtter vi, og derfor tar jeg opp de to forslagene fra SV som ligger i innstillingen. Til det hører en stemmeforklaring: Forslaget vi behandler i dag, er utformet på en måte som gjør det teknisk vanskelig å støtte innstrammingene og reguleringene som tross alt ligger i saken, uten også å støtte den nevnte åpningen for å tilby alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle aktører. Spesialfond er ikke noe vi ønsker å ha i Norge. Derfor har vi fremmet forslag om å forby spesialfond i Norge. Subsidiært støtter vi komiteens innstilling, med de reguleringer det innebærer. Jeg regner med at

vårt primærstandpunkt dermed er synliggjort og forstått av flertallet.

Presidenten: Presidenten tolker representanten Serigstad Valen dit hen at han har tatt opp de forslag han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [13:14:20]: Dette lovforslaget innebærer at en rekke aktører som til nå har vært uregulert, får konsesjonsplikt og blir underlagt tilsyn av Finanstilsynet. Forvaltere av alternative investeringsfond får også plikt til å rapportere til Finanstilsynet om de viktigste markedene de investerer i, og hvilke instrumenter de investerer i. Lovforslaget vil gjøre bransjen mer gjennomskiktig og gi et styrket forbrukervern i forhold til hvordan det er i dag, og gi Finanstilsynet bedre mulighet til å overvåke forvalterne og de markedene de investerer i.

Med forvaltning menes porteføljeforvaltning og risikostyring for alternative investeringsfond. Alternative investeringsfond defineres som en innretning for kollektiv investering som henter kapital fra flere investorer med sikte på å investere kapitalen til fordel for investorene, og omfatter alle former for kollektive investeringsstrukturer som ikke er tradisjonelle verdipapirfond. Eksempler på alternative investeringsfond er aktive eierfond og ulike investeringselskaper. I tillegg vil nasjonale fond, herunder spesialfond, som etter gjeldende rett er regulert i verdipapirfondloven, være å anse som alternative investeringsfond.

Forvalterne vil ifølge lovforslaget bl.a. få plikt til å gi investorene en rekke opplysninger om de alternative investeringsfondene før investering. Dette vil styrke investorvernet. Lovforslaget gjennomfører antatt fremtidige EØS-forpliktelser som tilsvarer AIFMD-direktivet. Selv om dette direktivet foreløpig ikke er tatt inn i EØS-avtalen, vil lovforslaget bidra til at norske aktører får rammebetingelser på linje med aktører i de andre EØS-landene.

Hvert EØS-land står fritt til å bestemme om man vil tillate markedsføring av alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer. I tråd med arbeidsgruppens forslag og positive merknader fra de fleste høringsinstansene foreslås det i lovforslaget at slik markedsføring tillates. I lovforslaget fastsettes det tydelige krav til styrket investorvern gjennom flere ulike beskyttelsestiltak ved markedsføring av alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer. Det vil eksempelvis kreves konsesjon for forvalter for at fondene skal kunne markedsføres til ikke-profesjonelle investorer. I tillegg til å styrke investorvernet overfor forbrukere vil de foreslåtte beskyttelsestiltakene også gi en mer helhetlig regulering ved markedsføring og salg av ulike typer alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle kunder, og dermed tette hullene i dagens lovgivning når det gjelder markedsføring av ulike typer alternative investeringsfond.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [13:17:08]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 99/2013 som endret ved forordning 1383/2013 om det europeiske statistikkprogram for 2013–2017 (Innst. 219 S (2013–2014), jf. Prop. 60 S (2013–2014))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [13:17:45]

Interpellasjon fra representanten Hans Olav Syversen til finansministeren:

«Det er bred politisk enighet om å bekjempe svart økonomi, bl.a. for å sikre ryddighet i arbeidslivet, et godt skattegrunnlag og velferden. I en serie med artikler har Aftenposten dokumentert hvordan denne parallelle økonomien opererer og hvordan den også gjør seg gjeldende der det offentlige er byggherrer. Utstrakt bruk av underleverandører gjør det stadig vanskeligere å sikre seg at kjeden i et prosjekt er «ren». Et system med en skatteattest gir åpenbart begrenset verdi og kan i enkelte tilfeller fremstå som en falsk forsikring. Grensesnittet for taushetsplikt/effektiv bekjempelse av svart økonomi bør vurderes. Det samme gjelder hvilke krav byggherrer bør få for å sikre at kjeden av leverandører etterlever reglene. Ikke minst er vi avhengig av at ulike myndighetsutøvere samarbeider tett og godt.

Hvilke konkrete tiltak vil regjeringen iverksette for å bekjempe den svarte økonomien?»

Hans Olav Syversen (KrF) [13:19:09]: Denne interpellasjonen har ikke blitt mindre aktuell siden den ble fremmet for en stund siden. Det er nesten bare å slå opp i en hvilken som helst avis på en hvilken som helst dag, så har man et eller annet oppslag som kan relateres til området svart økonomi eller svart arbeid. I så måte kan dagens førsteside i Dagens Næringsliv tjene som eksempel. Der står det at man har sjekket 100 bilvaskehaller, hvorav ingen oppfylte minstekravene. Utsagnet fra ansvarlige myndigheter er:

«Dette er slaveri.»

Da er vi over også på tilgrensende problemstillinger til den svarte økonomien. Det er ingen tvil om at f.eks. menneskehandel er en del av dette, beklageligvis.

Svart arbeid – eller arbeid som utføres uten at det betales skatter og avgifter – er et, dessverre, økende problem. Det offentlige taper store inntekter. Virksomheter som driver hvitt, mister oppdrag. Følgene er at arbeidstakernes rettigheter svekkes, i takt med at den svarte økonomien er i vekst. Ifølge Skatteetaten anslås det nå at svart arbeid utgjør 420 mrd. kr – det er et anselig beløp – hvert eneste år, og at det gjennom dette unndras opp mot 150 mrd. kr som skulle vært inne i statskassen som skatt eller avgift. Vi kan selvsagt diskutere tallene, men jeg tror alle som er opptatt av dette temaet, vil være enig i at det er store beløp. Ifølge

en undersøkelse fra Fafo sier én av tre bedriftsledere at det har blitt mer svart arbeid i deres bransje de siste fem årene. I maler- og byggtapetseringsbedrifter mener nå nesten to av tre at det har blitt mer svart arbeid.

Vi må ta inn over oss at norsk arbeidsliv er i endring. Omfanget av svart arbeid har nok økt etter åpningen for arbeidsinnvandring fra nye land i Europa i 2004. Dette er arbeidstakere som i liten grad organiserer seg, som til dels heller ikke kjenner sine rettigheter, og som dermed er et lett bytte for useriøse og til dels kriminelle aktører.

Når det gjelder enkelte bransjer, slår norsk næringsliv nå alarm. Det er arbeidsgiversiden som sier at de seriøse aktørene, med ordentlige og skikkelige lønns- og arbeidsvilkår, er i ferd med å bli utkonkurrert. Dette får også en annen følge, nemlig at det blir vanskeligere å utdanne norske fagarbeidere. Her ser vi at tallene går ned, fordi det ikke synes å være en attraktiv arbeidsplass når så mange jobber svart i den samme bransjen – i hvert fall ikke for dem som er opptatt av å opptre hvitt.

Alvorlighetsgraden i dette synes jeg understrekes av riksadvokaten, Tor-Aksel Busch, som nylig ba både politi og påtalemyndighet om å etterforske flere saker innen denne type kriminalitet. Riksadvokaten er bl.a. opptatt av at et stort antall anmeldelser fra Arbeidstilsynet sjelden ender i domfellelse. I et intervju med Dagsavisen sier Busch at politi og påtalemyndighet må «avdekke og etterforske ferdig flere saker innenfor arbeidskriminalitet».

Jeg er glad for initiativet til – som nå er på trappene, og der startskuddet har gått – et mer samordnet arbeid mellom de ulike offentlige etater. Det vil forhåpentligvis gi resultater raskt. Jeg er helt sikker på at statsråden vil komme tilbake til dette i sitt svar. Det er et oppløftende trekk, etter min mening. Men det politiske miljøet kan gjøre mer for å bekjempe veksten i svart arbeid. Jeg vil gjerne komme med noen forslag og gjennom det selvfølgelig utfordre statsråden og regjeringen.

I Oslo har man nå bestemt seg for å innføre en ny og tøfere linje overfor bedrifter når det gjelder bruk av lærlinger. Kommunen, som da skal legge oppdrag ut på anbud, bruker denne innkjøpsmakten – for å kalle det det – til å tvinge fram flere lærlingplasser og gjennom det sørge for at det utdannes flere fagarbeidere. Ved å stille krav om at det skal være lærlinger, utelukker man mange useriøse aktører fra å melde sin interesse for et anbud. På den måten kan vi slå flere fluer i én smekk og sørge for både bedre rekruttering og utestenging av useriøse aktører. Det er ingen tvil om at dette er mulig. Både EØS-reglementet og Forskrift om offentlige anskaffelser gir anledning til å stille slike betingelser. Jeg vil konkret utfordre regjeringen på om den vil vurdere å sette som krav – slik Oslo kommune har gjort – at man når man legger offentlige bygg ut på anbud, også krever at det skal være lærlingplasser i bedriften.

Det er også andre tiltak som bør vurderes. I interpellasjonsteksten er det nevnt skatteattest, som etter min mening – og som jeg tror Aftenpostens reportasjer viser – ofte dessverre blir en falsk forsikring, ved at den har svært begrenset verdi, men allikevel oppfattes som et godkjentstempel av dem som innhenter den, selv om den ikke på

noen måte kan fungere slik, med dagens regelverk for skatteattest.

Så til spørsmålet om utveksling av opplysninger som ulike offentlige aktører sitter på, men som – ofte av gode grunner – er taushetsbelagt. Når skatteetaten selv spør seg om man har fått et dårligere verktøy enn nødvendig, må man også selv spørre seg om grensesnittet er riktig. Jeg vil derfor utfordre statsråden på om vi burde se på om vi kan samordne opplysninger noe mer, slik at også det kan bidra til å avdekke leverandører som ikke har rent mel i posen.

Jeg merker meg at flere har pekt på momssystemet. Det å snu om på momssystemet for å forhindre svart arbeid har vært drøftet tidligere. Byggenæringen har tatt det opp. Jeg vet at andre innenfor næringslivet er mer skeptisk. Jeg har lyst til å høre statsrådets syn på det å se på systemet for merverdiavgift og rekkefølgen i innbetalinger av den, og på hvem som til syvende og sist har ansvar for å sørge for at det blir innbetalt merverdiavgift, slik at man ikke får refundert merverdiavgift uten i det hele tatt å ha betalt inn noe selv, noe som dessverre er tilfellet i en del saker i dag. Er dette noe som statsråden har på sin agenda?

Jeg tror egentlig ikke at det i det norske samfunn er stor uenighet om beskrivelsen av hva dette innebærer for samfunnet. Det er en eskalerende utvikling – jeg vil si det nesten er en epidemi – som vi må bidra til at stopper. Dette er arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden enige om. NHO-direktør Kristin Skogen Lund sier følgende:

«Trusselbildet mot Arbeids-Norge undergraver de seriøse bedriftenes mulighet til å konkurrere og overleve.»

Jeg imøteser regjeringens svar på hva den vil gjøre for å få et sunnere og bedre arbeidsliv og for å bekjempe den svarte økonomien.

Statsråd Siv Jensen [13:29:05]: La meg først takke representanten Syversen for å rette søkelyset mot en viktig samfunnsutfordring. Jeg har oppfattet det slik at det er bred politisk enighet både om problemene vi står overfor, og at det er behov for handling.

La meg innledningsvis understreke at norsk arbeidsliv i all hovedsak er preget av ryddige og seriøse aktører. Vi har imidlertid i Norge, som i de fleste andre land, utfordringer med en svart økonomi, med alvorlig økonomisk kriminalitet. Dette er et stort samfunnsproblem som må bekjempes. Det å bidra til vekst i den svarte økonomien er ikke bare usolidarisk overfor fellesskapet ved at det bl.a. unndras skatter og avgifter, svart økonomi er også svært ødeleggende for næringslivet, fordi uærlige aktører i næringslivet utkonkurrerer seriøse næringsdrivende.

De senere årene rapporterer politi, kontrolltater, næringen og fagbevegelsen om en stigende kriminalisering av deler av arbeidsmarkedet. Særlig byggebransjen er utsatt, men også andre bransjer, som restaurantbransjen og renholdsbransjen. Arbeidsmarkeds kriminalitet inneholder elementer av både organisert og økonomisk kriminalitet. Trusselbildet innebærer kriminalitetsformer som bl.a. hvitvasking, korrupsjon, skatte- og avgiftsunndragelser, sosial dumping, kriminalitet knyttet til helse, miljø og sikkerhet, identitetstyveri og trygdesvindel. Det er derfor vik-

tig at forskjellige samfunnsaktører utveksler erfaringer, lærer av hverandre og samarbeider i bekjempelsen av arbeidsmarkeds kriminalitet. Kripos arbeider med å utarbeide en helhetlig felles trusselvurdering med bidrag fra bl.a. skatteetaten, Arbeidstilsynet og Næringslivets sikkerhetsråd. Denne er forventet ferdigstilt høsten 2014. Denne trusselvurderingen vil komme i tillegg til den årlige og svært nyttige trusselvurderingen som allerede utarbeides av Økokrim. En felles forståelse av kriminalitetsbildet og truslene vil gi politi og kontrolltater bedre grunnlag for samarbeid. De samme etatene arrangerte 5. mai en konferanse om arbeidsmarkeds kriminalitet. Her holdt både næringen, fagbevegelse og berørte etater innlegg som ga et godt bilde av omfanget og kompleksiteten på området. Det som fremkom på konferansen, understreker behovet for godt og tett samarbeid mellom kontrolltater, politi og næringsliv.

Kampen mot økonomisk kriminalitet er preget av sektorovergripende problemstillinger. Kontrolltater, politi og påtalemyndighet er avhengige av å samarbeide med hverandre og med ærlige aktører i næringslivet. I tillegg til at etatene får et felles analysegrunnlag, er det behov for i større grad å samordne prioriteringer og etablere gode rutiner for samarbeid mellom etatene.

Det prøves nå ut nye samarbeidsformer mellom kontrolltatene. Skatteetaten, kemneren i Bergen og Arbeidstilsynet gjennomfører i perioden januar 2014 til desember 2015 et pilotprosjekt for å prøve ut en arbeidsform der man er fysisk samlokalisert og arbeider sammen om saker mot samme aktører i arbeidslivet. Erfaringer tilsier at aktører som er useriøse på enkelte deler av lov og regelverk, også bør undersøkes nærmere om sitt forhold til andre regelverksområder. Prosjektet innebærer bl.a. at det gjennomføres felles eller samordnede kontrollaktiviteter. Et slikt samarbeid mellom etatene vil derfor kunne gi økt effekt av arbeidet for den enkelte etat og bidra til seriøsitet i arbeidslivet.

Jeg legger til grunn at etatene til enhver tid gjør sitt ytterste for å finne fornuftige, smarte og kostnadseffektive samarbeidsformer. Jeg mener samtidig at vi må jobbe for at samarbeid mellom etatene ikke kommer i tillegg til deres ordinære drift, men blir en integrert del av driften i de aktuelle etatene.

Ulike regjeringer har siden 1992 fremmet fem handlingsplaner mot økonomisk kriminalitet. Den forrige handlingsplanen ble iverksatt 15. mars 2011 og løp ut mars i år. Regjeringen har ikke tatt endelig stilling til om det skal fremmes en ny handlingsplan, men det arbeides med et forslag til en ny handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Jeg mener utgangspunktet for en eventuell ny handlingsplan bør være å identifisere tiltak som berører flere forvaltningsområder, og koordineringen mellom disse. Det vurderes ulike tiltak, og viktige deler av dette vil inngå i arbeidet med en eventuell ny handlingsplan.

Som nevnt vurderes det en rekke konkrete tiltak, bl.a. enklere skattlegging av utenlandske arbeidstakere på kortvarig arbeidsopphold i Norge. Et enkelt og forståelig regelverk vil ha større legitimitet og kunne gi bedre etterlevelse. Arbeidet kan derfor også få betyd-

ning for omfanget av skatteunndragelser og ikke betalt skatt.

En av intensjonene bak endringen av oppgavefordelingen i skatte- og avgiftsadministrasjonen er en bedre bekjempelse av svart arbeid. Ved å samordne kontroll og administrative prosedyrer for flere avgiftstyper i skatteetaten får etaten også bedre muligheter til å se disse i sammenheng. Skatteunndragelse kan også være et tegn på avgiftsunndragelse, og derfor er det viktig at vi har en helhetlig sammenheng i dette. Organisasjonsendringen vil gjøre det lettere å bekjempe skatte- og avgiftssvindel og kan også bidra til å bekjempe den svarte økonomien.

Regjeringen har allerede forsterket arbeidet mot økonomisk kriminalitet i 2014 ved å tilføre Økokrim ni årsverk og politidistriktenes økoteam åtte årsverk. Det er videre naturlig at regjeringen i oppfølgingen av Politianalysen også ser på muligheten til å gjøre økoteamene i politiet mer robuste og effektive. Det vurderes bl.a. om vi bør ha færre, men større og mer slagkraftige økoteam.

Regjeringen er opptatt av at vi har et godt og robust regelverk i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering, og at reglene blir etterlevd i praksis. Norge gjennomgår for tiden en vurdering av vår etterlevelse av de reviderte Financial Action Task Force-anbefalingene mot hvitvasking og terrorfinansiering. Dette er det ledende internasjonale organet for samarbeid om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. I forbindelse med evalueringen vil det bli laget en rapport om Norges gjennomføring av anbefalingene, samt om effektiviteten i Norges anti-hvitvaskings- og anti-terrorfinansieringsregime. Norge er sammen med Spania det første landet til å bli evaluert etter de nye anbefalingene, og vi må regne med at rapporten – som vil bli diskutert på FATFs plenumsmøte i oktober – vil vise enkelte svakheter og forbedringspunkter i det norske anti-hvitvaskings- og terrorfinansieringsregimet. Vi vil da se nærmere på hvordan vi bør følge opp de manglene som påpekes i rapporten.

Det er viktig med tiltak for å bekjempe svart økonomi, men det er også viktig at tiltakene ikke går på akkord med skattyternes rettssikkerhet. Beskatning er et stort inngrep i eiendomsretten, og et godt skattesystem er avhengig av skattyternes tillit. Taushetsplikt er en grunnleggende rettssikkerhet for skattyter, og den skal verne om tillitsforholdet for de skatte- og avgiftspliktige og det offentlige. Derfor må det utvises forsiktighet med å gjøre innhugg i en viktig rettssikkerhetsgaranti som det taushetspliktreglene er for skattyterne.

Aftenposten hadde tidligere i år en artikkelserie der det var særlig fokus på anskaffelsesreglene og skatteattestordningen. Det er i denne sammenheng viktig å minne om at skatteattestene kun gir informasjon om skatterestanser på det tidspunktet attesten gis. Attesten skal bidra til at det er de leverandører som har gjort opp sine skatte- og avgiftsforpliktelser, som får oppdrag. Skatteattesten gir ingen informasjon om skatte- og avgiftsforhold ut over dette.

Det er krevende å komme lenger i arbeidet mot svart økonomi gjennom utvidelse av opplysningene i skatteattesten, bl.a. grunnet taushetspliktsreglene. Videre setter anskaffelsesreglene og også EØS-reglene begrensning

ger for hvilke opplysninger det er lov å vektlegge ved offentlige anskaffelser.

Jeg mener det er et viktig prinsipp i norsk rett at man er uskyldig til det motsatte er bevist, og det vil være uheldig om taushetsplikten uthules, slik at uskyldige aktører utelukkes fra markedet basert på mistanke om skatteunndragelser. De som driver svart, skal likevel ikke slippe unna. Dersom et foretak som er under mistanke, får et oppdrag, betyr ikke dette at myndighetenes arbeid med å kontrollere og straffeforfølge dette foretaket stopper opp.

I kampen mot den svarte økonomien pekes det ofte på ulike ressursutfordringer hos myndighetene som en begrensning av innsatsen. Jeg mener andre typer utfordringer er vel så fremtredende. Vi kan derfor ikke utelukke at tiltak av en organisatorisk eller strukturell art samt eventuelle regelverksendringer kan være viktigere enn tilførsel av mer ressurser.

Jeg mener den svarte økonomien er en trussel mot velferdssamfunnet og er ødeleggende for samfunnsmorale. Den er også ødeleggende for et sunt og seriøst næringsliv. Regjeringen vil søke å finne gode tiltak mot den svarte økonomien. Jeg er glad for det jeg oppfatter som tverrpolitisk enighet om at dette er et problem, og jeg ser frem til å samarbeide med partiene på Stortinget om gode tiltak mot dette samfunnsproblemet.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:39:18]: I den beskrivelsen finansministeren ga, tror jeg jeg kan slutte meg til svært, svært mye – kanskje alt. Jeg er ikke så sikker på om det hadde vært tilfellet for noen år tilbake, men hvem som har beveget seg hvor, skal ikke jeg ta opp her. Jeg går heller inn på de svarene som statsråden ga. Dette felles arbeidet over etatsgrenser tror jeg vi alle kan slutte oss fullt og helt til. Den konferansen som ble avholdt i mai, skal nettopp bidra til det. Og vi ser også fram til den felles trusselvurderingen som skal komme til høsten.

Så sa statsråden at den forrige handlingsplanen mot økonomisk kriminalitet ble avsluttet i mai. Jeg regner med at tiltakene fortsetter, men det er ingen klar beskjed fra den nye regjeringen – det var den gamle regjeringens plan – om den vil ta fatt på en ny handlingsplan. Jeg mener det er fint med en handlingsplan, men det viktigste er tiltak som virker.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden på to forhold, som jeg ikke oppfattet at hun svarte på. Jeg tar til etterretning dette med grensesnitt, personvern og -opplysninger, men jeg tror det også er viktig at man klargjør, f.eks. når det gjelder skatteattesten, hva den ikke gir svar på. Sånn som det er i dag, tror jeg mange tror at den gir svar på langt mer enn det den faktisk gjør, og dermed blir en sovepute.

Jeg har også lyst til å utfordre statsråden på spørsmålet om krav ved anbudsinngåelser med det offentlige. Vi vet at byggebransjen er særlig utsatt. For eksempel tror jeg krav om lærlingplasser ville hatt en svært god effekt. Og det vil bety mye i et marked hvor det offentlige utgjør en stor del.

Så hørte jeg heller ikke om statsråden ville se på såkalt omvendt avgiftsplikt når det gjelder tiltak for å hindre momssvindel. Jeg er klar over at det er et kontroversielt spørsmål, men om det er noe signal om at dette er til vurdering

ring, kunne det være greit for Stortinget å være kjent med det.

Avslutningsvis tar jeg den invitasjonen statsråden ga til et bredt samarbeid om dette, alvorlig. Jeg er helt sikker på at både finanskomiteen og andre i denne salen vil følge med.

Statsråd Siv Jensen [13:42:40]: Det er helt riktig, som også representanten Syversen sa, at selv om handlingsplanens varighet nå er løpt ut i tid, betyr ikke det at regjeringen ikke fokuserer på hva slags virkemidler vi bør iverksette for å forsterke innsatsen mot svart arbeid og økonomisk kriminalitet. Snarere tvert imot, regjeringen vurderer nå: Skal vi bruke tid på å legge frem en ny handlingsplan, eller skal vi bruke tid på å operasjonalisere nødvendige tiltak som vi tror vil ha effekt?

Det er fra representanten Syversen pekt på noen muligheter. Jeg er sikker på at det i de etterfølgende innleggene også vil komme mange ulike innspill og synspunkter på dette. Jeg kan forsikre Stortinget om at jeg kommer til å følge nøye med på debatten og ta med meg de innspill og synspunkter som blir lansert fra Stortingets talerstol, slik at vi kan følge dem opp på egnet måte og vurdere egnetheten av tiltakene.

Det jeg i hvert fall ønsker å forsikre om, er at både jeg og mange andre statsråder i regjeringen har fullt trykk på dette arbeidet. Det at vi koordinerer på tvers, er viktig – rett og slett fordi vi kan utnytte ressursene på en langt bedre måte, og fordi mulighetsrommet for flere typer kriminalitet i kjølvannet av enkelte hendelser kan bli avdekket. Derfor er det viktig at vi har et bredt og sektorovergripende samarbeid, og vi vil fortsette å legge trykk på dette.

Jeg vil gjenta at jeg er veldig glad for at representanten Syversen reiser denne debatten i Stortinget. Jeg kan forsikre om at vi har fullt trykk på arbeidet.

Tore Hagebakken (A) [13:44:46]: I hovedtrekk er heldigvis norsk arbeidsliv seriøst og ryddig. Likevel er det mye som er bekymringsfullt, og det er veldig bra at Syversen i dag reiser denne interpellasjonen om arbeidsmarkeds-kriminaliteten. Og statsråden lover fullt trykk, og da håper vi det er fullt trykk i riktig retning.

Globaliseringen har ført til at den gode norske arbeidslivsmodellen står under økende press. Stor arbeidsinnvandring fra øst har ført med seg sosial dumping, sjøl om den arbeidsinnvandringen også i høyeste grad har ført med seg mye positivt. Og useriøse arbeidsgivere ser vi dessverre i stadig flere bransjer.

Det er også mange privatpersoner som benytter seg av eksempelvis svarte renholds- og byggetjenester, hvor det er åpenbart at de som utfører tjenestene, ikke får tariff lønn. Vi ser dessverre eksempler på uakseptable forhold i stadig flere bransjer og med spredning også til offentlig sektor. Så arbeidslivskriminaliteten har bredt om seg. Situasjonen er åpenbart alvorlig.

Utviklingen i norsk arbeidsliv framover er noe usikker både med tanke på arbeidsledighet og svekkede lønns- og arbeidsvilkår og den sosiale dumping. Med den dyptgående krisen i de søreuropeiske arbeidsmarkedene og de

store lønnsforskjellene vi ser i forhold til land som Polen, Litauen, Latvia og Romania, skal det mye til om ikke utfordringer som følger med arbeidsinnvandringen, vedvarer. Antakeligvis vil den øke og samtidig anta nye former.

Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet har en tendens til å bre om seg som ringer i vannet hvis det ikke settes inn kraftige virkemidler. Dette handler om anstendige arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere i Norge, men det handler så absolutt også om så mye mer – om hvordan seriøse bedrifter kan svekkes og fristes til å bli useriøse når de taper kontrakter til useriøse aktører, om hvordan vanlige norske arbeidstakere dermed kan miste jobben eller få mer usikre og dårlige vilkår, om hvordan arbeidslivets organisasjoner kan få mindre innflytelse, miste medlemmer og komme inn i en dårlig sirkel, og hvordan dette i siste instans kan svekke den norske arbeidslivs- og samfunnsmodellen.

Arbeiderpartiets budskap er derfor enkelt: Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet må tas på det aller største alvor som samfunnsproblem. Hvis uanstendige arbeidsvilkår får gripe om seg i det norske arbeidsmarkedet, vil det gå ut over både den vanlige arbeidstaker i Norge og de seriøse virksomhetene.

Arbeidet for å sikre et velregulert og anstendig norsk arbeidsliv må derfor prioriteres enda høyere framover, hvis ikke kan også den norske samfunnsmodellen med dens unike kombinasjon av høy tillit, jevne levekår, god fordeling og gode velferdsordninger undergraves.

Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet er ofte koblet med skatte- og avgiftsunndragelser, og er således med på å svekke de inntekter som brukes på velferdsordningene våre.

Det er krevende å komme sosial dumping og arbeidslivskriminalitet til livs. Én ting er sikkert: Hvis vi tetter et hull i demningen mot sosial dumping, så graver disse halvkriminelle – ja, de er ikke bare halvkriminelle alle, heller – aktørene nye hull i demningen. Det er derfor svært viktig at regjeringa følger aktivt opp kampen mot sosial dumping og fremmer nye initiativ og virkemidler i tiden framover. Vi må aldri hvile, og vi i opposisjonen vil være samarbeidspartnere, men samtidig vaktbikkjer for at det gjøres nok. Og som representanten Syversen var inne på, vi må gjøre de riktige tingene, ha tiltak som virker. Vi vil gjerne være med på dialog om hva det kan være – vi klarer ikke å finne alle løsningene her i dag.

Det finnes en del oppskrifter som ligger der fra før. Stoltenberg-regjeringa gjorde mye for å bekjempe sosial dumping og for å fremme et anstendig arbeidsliv. Tre handlingsplaner er presentert, senest i mai 2013, bl.a. med nye bransjeprogram og økte strafferammer og presiseringer av straffeansvaret, for å nevne bare noen få eksempler.

Det er jobbet og gjort mye, men nye steiner må snus. Her må alle gode krefter gå sammen – i denne salen, ute i arbeidsmarkedet og ikke minst også i et godt og nært samarbeid mellom de etatene vi har, og de er mange som berøres av dette, som må gå slagkraftig til verks.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:50:00]: Jeg er veldig glad for at denne saken er blitt tatt opp av representan-

ten Syversen. Svart arbeid og organisert arbeidslivskriminalitet er ikke bare en trussel mot norske arbeidsplasser som taper i konkurransen mot useriøse bedrifter. Økokrim fastslår at skattekriminalitet er den største trusselen innen økonomisk kriminalitet. Det undergraver den norske velferdsstaten gjennom skatte- og avgiftsunndragelser i milliardklassen. Men det kanskje mest alvorlige er at det finnes eksempler på at utsatte mennesker utnyttes på det groveste. Dette kan vi ikke akseptere. De offentlige aktørene som skal bekjempe menneskehandel og grov utnyttelse, må ha målrettede virkemidler. Ifølge skatteetaten er det en klar utvikling mot mer systemisert og organisert kriminalitet med multikriminelle nettverk med stor tilpasningsdyktighet. Stadig flere unndragelser har tilknytning til utlandet, og den skjulte forflytningen av skattefundamenter skjer i stort omfang gjennom skjult kapitalflyt, fiktiv utflytting og hvitvasking via selskapsstrukturer i skatteparadis. Dette viser at dette ikke bare er et lokalt problem, men et globalt problem som krever internasjonalt samarbeid og internasjonale løsninger.

Arbeidslivskriminalitet handler om alvorlig og reell kriminalitet. Det at useriøse bedrifter ikke kan konkurrere på like vilkår mot de seriøse, er uholdbart. Vi må gjøre det enklere å jobbe hvitt, men vi må også møte arbeidslivskriminalitet med strenge sanksjoner og kraftige virkemidler. Mennesker som er utsatt for menneskehandel og utnyttning, skal få hjelp. Jeg har sett på mye av det gode arbeidet som gjøres i denne regjeringen, og noe av de viktigste vi kan gjøre, er å gjøre det enklere å jobbe hvitt. Oppfattes skatt som legitim og rettferdig, vil flere velge vekk svart økonomi, og det er en av grunnene til at forenkling og forbedring av eksisterende systemer er viktig. I tillegg er straff og kontroll fortsatt elementært i bekjempelse av kriminalitet, og fortsatt arbeid mot sosial dumping og styrking av Arbeidstilsynet er noe Høyre har etterlyst i mange år og fortsetter å jobbe med. I tillegg jobber man med forenkling og forbedring på flere områder, og en av de tingene som vi også har tatt opp, er profesjonalisering og effektivisering av offentlige innkjøpsprosesser, herunder også å utvikle en veileder for offentlig-privat innovasjonsarbeid. Dette bidrar også i kampen mot de useriøse.

Arbeidet er krevende nettopp fordi det berører så mange etater, og vi trenger en kraftfull innsats på tvers av fag og etater for å komme kriminaliteten til livs. Men som alltid når vi står overfor en alvorlig trussel, kommer det heldigvis veldig mange gode forslag til løsninger. Vi trenger en robust lovgivning, og vi trenger effektiv oppfølging, og det ser ut til at det er tverrpolitisk enighet om det. Derfor har jeg lyst til å advare om to ting. Det ene er at massiviteten i forslagene ikke må gå så langt at vi hindrer det vi ønsker å forsvare, nemlig et trygt arbeidsliv, trygge arbeidsplasser og et levende næringsliv i Norge. Jeg har også lyst til å si at arbeidsinnvandring hovedsakelig har bidratt til økonomisk vekst i Norge. Så vi må være forsiktige med å mistenkeliggjøre grupper og enkeltindivider og nå begynne med en retorikk som gjør at alle blir beskyldt for å være organiserte kriminelle, for det vil være svært skadelig, ikke bare for norsk økonomi, men også for de enkelte som eventuelt blir utsatt for dette.

Det er liten tvil om at denne regjeringen tar dette arbeidet på alvor. Jeg er meget betrygget etter statsrådets innlegg, og det er egentlig veldig sjelden at man oppfordrer politikere til å snakke mer. Veldig ofte blir vi oppfordret til å snakke mindre og gjøre mer. Her trenger vi begge deler, tror jeg. Vi må gjøre mer, men kanskje regjeringen også burde følge oppfordringen om å snakke mer om alt det gode arbeidet de gjør, for på mange i opposisjonen høres det ut til at man ikke gjør nok. Men vi vet at bruken av mange virkemidler er igangsatt, og vi vet at det skal være et møte med de store aktørene innen næringsliv og fagsamarbeid nå den 10. juni. Jeg vil derfor oppfordre statsråden og hennes kolleger til å snakke mer om alt det gode arbeidet, slik at vi får belyst det, for jeg vet at regjeringen er godt i gang med arbeidet med å bekjempe organisert kriminalitet.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:54:45]: Eg vil først seie at eg synest det er veldig flott at representanten Syversen tar opp denne problemstillinga som han har gjort her i denne interpellasjonen.

Mykje tyder på at svart arbeid er eit aukande problem i Noreg. Det fekk eg òg erfare då eg for vel eit år sidan skulle selje huset og trong hjelp til å utføre noko arbeid før eg la det ut for sal. Eg la ut på Mittanbud.no kva som skulle gjerast, og eg fekk då ei rekkje svar. Dessverre innleidde veldig mange av dei med å spørje om eg skulle ha det svart eller kvitt. Eg svarte sjølv sagt at eg skulle ha det kvitt. Den eine bad meg tilmed om grunngjeving for kvifor eg skulle ha det kvitt. Slik vil vi jo sjølv sagt ikkje ha det.

Dette er ei utvikling som har gått feil veg lenge. Mitt inntrykk er at det først og fremst er i privatmarknaden – altså ikkje bedrifter, men privatpersonar som kjøper tenester – dette aukar sterkt. Det kan vere mange grunnar til det, men auka arbeidsinnvandring frå Aust-Europa m.a., som har andre kulturar, har nok dessverre bidradd til denne utviklinga.

Det er ulike former for svart arbeid. For eksempel kan det vere to naboar – ein som er snikkar, og ein som er målar – som blir einige om at snikkaren byggjer ei bu for målaren, og målaren målar huset. Det er mange som vil sjå på det som nokså uskuldig, men det er jo noko som skal givast opp, og det er ei form for svart arbeid. Det same er det når ein snikkar som jobbar full tid, hjelper naboen på fritida med å innreie f.eks. loftet og får 10 000 kr for det. Det er òg svart arbeid, sjølv om mange vil føle at det ikkje er så veldig, veldig alvorleg.

Derimot har ein aktørar som stort sett jobbar svart, og det siste eksempelet er nok det eksempelet som dei fleste vil reagere mest negativt på, og det er også det eksempelet som gir flest negative ringverknader i form av f.eks. uakseptable arbeidsforhold.

Så er spørsmålet: Kvifor eksisterer svart arbeid? Det er sjølv sagt fordi det gir ein monaleg økonomisk gevinst. Det er med på å gjere at ting blir gjorde svart og ikkje kvitt. Det kjem av at vi i Noreg har ein høg marginalskatt, og derfor er det få land i verda der det er så lønsamt å jobbe svart kontra kvitt, som det er i Noreg. Det er også ein avgrensa kontroll. Mange føler at det er liten risiko for å bli tatt, og i store delar av samfunnet og befolkninga er det også ganske

sosialt akseptert både å jobbe litt svart og betale litt svart, dessverre.

Så er spørsmålet: Kva kan og bør gjerast for å få ned omfanget av svart arbeid? Ein må sjølvsagt ha ei haldningsendring. Det er eit langsiktig prosjekt. Det same er det ein har snakka om: auka kontroll, meir samarbeid og meir politi til å ta fleire og statuere eksempel. Men så trur eg også vi er nøydd til å kome inn på det området at vi skal gjere det mindre lønsamt å velje svart, og då er det det å redusere marginalskatten. Det er jo regjeringa og regjeringspartia godt i gang med, men det tar lang tid før ein får nokon effekt av det. Det neste er då å gjere som ein har gjort i Sverige: å innføre eit rotfrådrag. I Sverige er det 50 000 kr per innbyggjar som ein kan trekke frå på skatten kvart år. Då må ein gå til ein som driv på lovleg måte, for å få kvittering for å kunne trekke frå. I Sverige har innføringa av dette frådraget hatt ein veldig positiv effekt. Eg er også veldig glad for at det er slått fast i regjeringsplattforma at ein skal utgreie gevinstar og konsekvensar av eit rotfrådrag i Noreg. Eg ser fram til at den vurderinga skal leggjast fram, og håpar at dette kan vere eit viktig bidrag for å kjempe mot svart arbeid.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:59:54]: Svart økonomi er ikke noe nytt, det er vel så gammelt som ethvert samfunn er. Det som er det nye nå, er at det er et økende problem i Norge, og nå er svart arbeid koblet til stadig alvorligere kriminalitet. Det går fra svart arbeid til kriminalitet, og det er en veldig rask, negativ utvikling.

Statsråden sa at det var ødeleggende for samfunnsmoralen. Ja, det kan jeg underskrive på. Det er så til de grader ødeleggende for samfunnsmoralen at jeg tror det er mye større enn det denne salen er klar over. Statsråden sa at hun ser fram til å samarbeide, men første bud da er at man samarbeider på det reelle grunnlaget som er ute – og det er etter min vurdering alvorlig som det er.

Det som skjer, er at noen tjener veldig mye på denne utviklinga, i tillegg til at det skal betales skatt på det som er hvitt, skal det betales moms på det. Så skal en i henhold til det som er hvitt, også betale en anstendig lønn for den jobben som blir gjort. Det siste endrer seg i en dramatisk negativ retning, hvor en stadig erfarer at arbeid blir gjort til en pris som er langt under det en kan leve for med det norske kostnadsnivået. Derfor er dette utrolig krevende. Det er krevende som følge av at arbeidsmarkedet endrer seg. De som emigrerer til Norge, har rimelig ryddige forhold, de som arbeider i Norge på kortere kontrakter, har det mer problematisk, og de som har det absolutt mest problematisk, er de som er ansatt i utenlandske foretak i Norge, og hvor vi har veldig liten oversikt over hvordan den reelle økonomiske og arbeidslivsmessige situasjonen er.

Vi har en markedsøkonomi i Norge hvor det er konkurranse. Jeg har sagt det tidligere i debatt med statsråden, en reell konkurranse er et statsprodukt. Hvis ikke staten legger til rette for konkurranse, blir det ikke lenger en reell konkurranse, og det er det som nå utvikler seg, hvor seriøse

arbeidsgivere ser at en blir utkonkurrert av selskaper som er i et helt annet spill. Situasjonen er altså utrolig krevende. EØS-avtalen er sjølsagt medvirkende til dette, og det skal jeg komme litt nærmere inn på.

Regjeringa kan gjøre noe. Jeg er for at det er en handlingsplan, men i en handlingsplan må en stille en diagnose, det er det første bud: Hvorfor utvikler det seg? Så kan en gå på tiltakene. Innenfor f.eks. offentlig sektor er det offentlige kjøper av bygg- og anleggstjenester for mange titalls milliarder. Det er ikke noe urimelig krav at det offentlige stiller krav til at det skal være et visst antall underentreprenører maksimalt for dermed å lage kontraktene mer oversiktlige. Det er ett spørsmål.

Innenfor bolig- og hyttesektoren er det opplagt at vi har det største svarte markedet i den private sektoren. Det burde ikke være umulig å innføre en valgfri ordning med regnskapsligning av bolig og hytte, hvor man forplikter seg til å være i en viss periode. Så kan man utgiftsføre de påkostninger som skjer, mot at man får et inntektstillegg og dermed får det inn – altså sånn at det blir foretaksøkonomisk lønnsomt for den enkelte hytte- og boligeier å registrere seg.

Vi kan ta eksempelet med transport. Jeg har sendt spørsmål til statsråden om statsråden kan gi en oversikt over hvilke utenlandske transportselskaper som per 1. januar 2014 var registrert i merverdiavgiftsregisteret. Det kan statsråden ikke gi. Det er et område som en er nødt til å gå inn på nå for å se hvordan en kan kontrollere etterlevelse av registreringsplikt og innbetaling av merverdiavgift.

Helt til slutt vil jeg si at den naiviteten som er på dette området, må vi nå legge vekk. Vi må legge vekk den ideologiske dogmatismen og ta en dannelsesreise rundt i Norge, besøke arbeidsplasser og se hvordan det praktisk fungerer, se hvem som tjener på det, se hva som er nødvendig å gjøre – uavhengig av hvilket syn vi har på de store synspunktene med tanke på EØS-avtalen – for å få en utvikling som gjør at arbeidsmoralen og samfunnsmoralen ikke undergraves av dette svineriet som nå utvikler seg.

Karin Andersen (SV) [14:05:11]: Økonomisk kriminalitet, svart arbeid og sosial dumping er så alvorlig at det truer velferden, sa statsråden. Det er jeg helt enig i. Dette er et tema av langt større omfang og av mye mer ødeleggende karakter, enn når vi diskuterer Norges framtid og det høres ut som at når folk får uføretrygd når de er syke, er det det største problemet vi har. Det er det ikke, dette er et av de største problemene vi har, ved siden av klimaproblemene.

Det er det som representanten Hagesæter fortalte om, som jeg også har opplevd. Når folk som meg blir spurt, spør de alle om de skal ha regning eller ikke. Det sier litt om omfanget. Det handler om skatteunndragelser, og det handler om helt ned til menneskesmugling og alvorlige menneskerettighetsbrudd, der vergeløse folk blir utnyttet på det groveste. Det skjer i vårt land også.

Dette er et stort spørsmål, og det handler om tiltak på veldig mange områder. Men det handler først og fremst om at vi må tørre å si at dette er et stort problem, og at det handler både om hva myndighetene gjør og hvordan vi kontrollerer det, og om hvordan vi omtaler det og jobber

med det på holdningsplanet. For det er sånn at heleren er like god som stjeleren. Det er ikke sånn at det er mulig å selge masse svart arbeid hvis ikke noen kjøper. Det er sånn at hvis det er for billig, er det noe galt. Det har vist seg i kontrakter som store statlige etater som Forsvarsbygg har gått inn på, som til og med en amatør som meg kunne se at var for billig. Og de ga seg ikke før de ble dømt.

Det har noe med at hele systemet vi rigger, ikke bare må være fokusert på pris, men vi må være villig til å se hva som i realiteten ligger under. Da må man være kompetent til å gjøre det, og det betyr at man også må styrke de offentlige apparatene som f.eks. skal kjøpe inn. Så må vi innføre, som representanten Lundteigen sa, tak på underentrepriser, slik at det blir mulig å kontrollere dette. Og så må vi ha solidaransvar for oppdragsgiver, sånn at hvis oppdragsgiver kjøper noe man åpenbart må forstå er sosial dumping, blir man sittende igjen med regninga.

Dette handler om penger. Det er vanvittig mye penger å tjene. Det er ikke så mye å tjene på å unndra skatt, men det er voldsomt mye penger å tjene på å underbetale folk på det groveste, og å unnlate å ta sikkerheten på alvor. Sikkerhet koster masse penger, og hvis man lar være å sørge for den, kan man tjene veldig mye penger. Det er vi nødt til å få tiltak på.

Så er jeg glad for at Høyre og Fremskrittspartiet har sluttet å si at de skal fjerne de viktige tiltakene mot sosial dumping som vi fikk på plass da vi satt i regjering. Men det er behov for mye sterkere tiltak enn dem vi allerede har i dag.

Og så: Fagbevegelsen er den viktigste medspilleren og den billigste vaktbikkja noen kan ha. Derfor vil jeg oppfordre statsråden og regjeringen til å se med andre øyne på fagbevegelsen og være med på å styrke den. For når fagbevegelsen er sterk, arbeidsfolk er organisert, har innsynsmulighet og mulighet til å melde fra om ting som de ser umulig kan være i tråd med lover og regler, eller utnyttelse av folk, har vi mulighet til å kunne komme dette til livs på en mye bedre måte. Da er det også viktig at man sørger for at det skal være faste ansettelser, at vi trenger mindre innleie, at vi trenger et mer organisert arbeidsliv. Så regjeringen har et stort ansvar i å bidra til å sørge for det, og ikke snakke sånn som jeg synes de av og til gjør, at fagbevegelsen liksom er et problem, og at fagbevegelsen ikke skal ha innsynsrett, f.eks. i kontrakter på en arbeidsplass. Det er helt nødvendig – hvis man skal kunne avsløre arbeidskriminalitet, må det til.

Til slutt: Hvitvasking og skatteunndragelser foregår gjerne gjennom skatteparadis og i et internasjonalt marked. En del av de bedriftene som er inne i det norske markedet, som har fine logoer og navn og kjøper tjenester av det offentlige, er plassert i skatteparadis nettopp for å unndra seg spleiselaget. De vil gjerne ha sugerøret ned i felleskassa vår for å ta ut pengene, men de har ikke tenkt å bidra til spleiselaget sjøl. De plasserer seg i et skatteparadis, og det er umulig å kontrollere dem. Dette er en av hovedårsakene til at SV er imot privatisering og konkurranseutsetting.

Hårek Elvenes (H) [14:10:35]: Først en takk til interpellanten, som har tatt opp et særdeles viktig tema.

Det ser nemlig ut til at bruken av svarte tjenester øker i takt med nordmenns utvidelser av hytter og hjem. Rehabiliteringsomfanget er vel større enn noensinne, og det samme ser bruken av svart arbeidskraft ut til å være. Dette er først og fremst et holdningsspørsmål, men det er et spørsmål som har langt mer alvorlige konsekvenser. Det er en mine under velferdsstaten, og vi ser at skatteunndragelsene anslås til ca. 150 mrd. kr.

Hvis holdningene er forvitret, kommer også det mest avanserte kontrollregimet til kort. Men det er særdeles viktig at vi har et kontrollregime som fungerer godt. Problemet i dag er at kontrolletatene er underlagt forskjellige departementer og har forskjellige samfunns mål de skal veies og vurderes på. Derfor er det så viktig at man på regionalt nivå får til en skikkelig samhandling mellom politi og kontrolltater. Det som kanskje er enda mer viktig, er faktisk å ansvarliggjøre kjøper. Høyesterett har slått fast at dersom man medvirker til bruk av svarte tjenester gjennom kjøp av svarte tjenester, kan det følge en ubetinget reaksjon gjennom rettssystemet.

Ministeren viste til handlingsplanen for økonomisk kriminalitet. Den er for øvrig veldig god – det skal den foregående regjeringen ha. Men flere av de tiltakene som er nevnt der, er faktisk flere departementer pålagt å følge opp. Vi vet at hvis flere departementer får ansvaret for å følge opp en og samme ting samtidig, er det en fare for at forhold kan dette mellom to stoler. Det er flere av de aksjonene som ligger i den handlingsplanen, som både Justisdepartementet og Finansdepartementet har ansvar for å følge opp. Det bør Finansdepartementet og Justisdepartementet se nøye på om de faktisk har fulgt opp.

En annen sak som er viktig i denne problematikken, er praktisering av taushetsplikten. Taushetsplikten og praktiseringen av den er forankret i flere lover: forvaltningsloven og en rekke særlover. Dette regelverket er i sum så vanskelig å håndtere og praktisere at det kan medføre at de som skal praktisere det i det daglige, kanskje legger seg på en vel trygg side og ikke får utnyttet de mulighetene som faktisk eksisterer i lovverket i dag.

Problemet er jo at den svarte økonomien går sammen med den hvite økonomien – den avler økonomisk kriminalitet, sosial dumping og skatteunndragelser. Skal samfunnet klare å møte dette, må samfunnet møte det på bred front, gjennom en kraftig holdningsendring, og ikke minst gjennom en stat som klarer å pare sine egne bein. Vi vet jo at staten fort kan være segmentert og ha problemer med å nå sine samlede mål, når de skal møtes på mer individuell basis i statsapparatet.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:14:00]: Jeg vil takke for en god debatt, med mange engasjerte innlegg og en del personlige erfaringer noen av representantene har gjort seg, når det gjelder arbeidsmarkedet og ikke minst den svarte delen av det. Det indikerer vel at det er et visst nivå på den saken vi drøfter.

Jeg synes det er veldig positivt at det egentlig er et samstemt storting som har gitt regjeringen full støtte i å stå på gasspedalen her og sørge for at de tiltak som kan iverksettes, blir iverksatt. Men, som representanten Nordby Lunde

var inne på, at vi gjør det som er riktig og virker, er jo hovedpoenget.

Jeg tok opp noen forslag i mitt innlegg. Statsråden repliserte med at hun satt og noterte alt som kom av gode forslag i løpet av debatten, så jeg skal ikke gjenta dem. Jeg har også oppfattet at det har vært ganske bred oppslutning om hvilke områder det offentlige kan gjøre noe på, som regulator, men også som aktør. Mitt poeng er at her er vi begge deler. Vi skal sørge for en lovgivning som demmer opp for svart økonomi, men vi er også en aktør som kan stille betingelser. Det er her jeg håper regjeringen kjenner sin besøkelsestid.

Så er det dette med arbeidsmarkedet, som flere av talerne, og også jeg, var inne på. Ja, vi har utfordringer ved at vi har fått et deregulert arbeidsmarked når det gjelder innvandring fra bl.a. EØS-området. Men la oss ikke glemme at problemet med svart arbeid også var her før det. Hvis vi skal snakke om den allmenne aksepten for svart arbeid, er jeg ikke så sikker på at den var mindre før. Kanskje var den mer akseptert før? Men da hadde man jo ikke konkurransen fra andre, og det var kanskje ikke så viktig for aktørene å snakke om det som det heldigvis er blitt nå. Det får vi bare bruke som en felles påskyndelse til å gjøre det riktige – som lovgivere og som offentlig aktør.

Jeg ønsker statsråden lykke til, og jeg tror nok at både hun og andre kolleger – for dette dreier seg om mange områder – vil bli møtt med spørsmål om hvordan oppfølgingen går på de konkrete sakene som har vært oppe her i dag.

Statsråd Siv Jensen [14:17:16]: Jeg synes denne debatten viser kompleksiteten i hva dette temaet egentlig handler om, for det spenner helt fra den enkeltes moral til alvorlig, organisert kriminalitet. Det er et ganske bredt spekter, som påkaller et ganske bredt spekter av virkemidler. Det er jo slik at det vi kan gjøre noe med som lovgivere og myndighetspersoner, er knyttet til reguleringer, til bestemmelser, til straff og sanksjoner og til hvordan vi innretter skatte- og avgiftsnivået, for å nevne noe.

Det vi ikke uten videre kan regulere oss ut av, er hva slags moral den enkelte har når det gjelder å kjøpe svarte tjenester. Det er helt riktig, som det ble sagt i debatten – skal noen kunne selge svart arbeid, er det fordi noen faktisk kjøper det. Det er den ene siden av den svarte økonomien, som noen kanskje oppfatter som den uskyldige. Jeg synes ikke svart arbeid i noen form er uskyldig, fordi det betyr at man unndrar seg å delta i felles samfunnsforpliktelser. Det at man lar være å betale skatter og avgifter, betyr at andre må bære byrden. Jeg mener at selv om man ønsker et lavere skatte- og avgiftsnivå, kan man ikke selv regulere det. Man må forholde seg til det som til enhver tid er gjeldende lovverk på de ulike skatte- og avgiftsområdene.

Jeg mener denne debatten viser hvor krevende tematikken er. Men jeg mener også at det at vi har hatt fem handlingsplaner fra 1992 og frem til i dag, og at problemet til tross for det fortsatt er økende, viser at vi kanskje ikke har truffet godt nok med virkemidlene, eller i tilstrekkelig grad tatt innover oss noe av den økende organiserte kriminalite-

ten som virkelig kommer inn og er med på å forsterke de utfordringene vi nå står overfor.

Representanten Andersen prøvde å skape et inntrykk av at regjeringspartiene nå har sluttet å være mot sosial dumping. Jeg kan ikke huske at vi har vært det. Jeg mener snarere tvert imot at begge de to regjeringspartiene har sluttet seg til ganske mange av tiltakene mot sosial dumping, og det har, så vidt jeg vet, vært gjort enstemmige vedtak av Stortinget. Så det mener jeg er en avsporing. Jeg mener det også er en avsporing å gjøre dette til en debatt om midlertidige ansettelse. Det som derimot er viktig, er at vi fortsetter det gode arbeidet jeg opplever at Stortinget felles står sammen om, nemlig å lansere de gode ideene, slik at vi kan få fulgt dem opp på egnet måte og satt dem ut i livet, slik at vi raskere kan bekjempe en samfunnsutvikling som vi ikke vil ha.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 11 avsluttet.

Sak nr. 12 [14:20:22]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av E6 på strekninga Korgen-Bolna i Hemnes og Rana kommunar (E6 Helgeland nord) i Nordland (Innst. 178 S (2013–2014), jf. Prop. 55 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjell-Idar Juvik (A) [14:21:15] (ordfører for saken): Dagen i dag er historisk for Helgeland: Endelig skal store deler av E6 på Helgeland få et standardløft.

Det har lenge vært jobbet med å få til en opprustning av E6 gjennom Helgeland. Jeg har selv, som tidligere ordfører i Hemnes, vært med på å utarbeide et forslag som nesten lyktes i 2004, men det ble nedstemt på grunn av forslaget til finansiering. Det skulle altså gå over ti år før vi fikk tilstrekkelig enighet på Helgeland til å få på plass en vegpakke for E6 gjennom Helgeland.

E6 Korgen-Bolna er en av tre delstrekninger i Vegpakke Helgeland. Det skal investeres 5,2 mrd. kr i ny og oppgradert E6 på en strekning på om lag 260 km. E6 er det viktigste sambandet mellom Nord-Norge og Sør-Norge. I tillegg er E6 hovedferselsåra gjennom Helgeland. Vegen er viktig for næringslivet i området, både for oppdrettsnæringen, for fiskeindustrien, for oljevirksomheten og for turistnæringen.

I dag skal vi gjøre et vedtak for den strekningen som

går fra Korgen til Bolna, som er opp mot Saltfjellet, som er den nordligste strekningen, men det ligger som en forutsetning i enigheten mellom kommunene og fylkeskommunen at man skal utbedre hele strekningen innen 2020. Det haster derfor med å komme i gang med de to andre delstrekningene også.

På strekningen Korgen–Bolna skal det investeres for 1,9 mrd. kr på en strekning på om lag 125 km. Av dette er 19,5 pst. forutsatt finansiert med bompenger.

E6 Helgeland har gjennomgående dårlig standard og er preget av forfall, noe som gir dårlig framkommelighet og trafikkikkerhet.

Om lag 140 km av strekningen gjennom Helgeland er smalere en 7,5 meter. Lange strekninger er faktisk så smale at de ikke har gul midtstripe, og sju bruer er under 7 meter brede. Dette skaper flaskehals og farlige situasjoner.

E6 Helgeland er i tillegg sterkt ulykkesutsatt. Strekningen vi skal behandle i dag, har i perioden 2003–2012 hatt 154 ulykker med personskade, og i alt fem personer er drept på denne strekningen.

Dette vil også bli den første strekningen på E6 som blir delvis bompengefinansiert i Nord-Norge. På denne strekningen blir det to bomstasjoner – én mellom Hemnes og Mo i Rana og én nord for Mo i Rana.

Bevilgningen til riksvegene i Nord-Norge har økt fra 6,6 mrd. kr i forrige fireårsperiode til over 15 mrd. kr i denne fireårsperioden. Dette viser at også Nord-Norge vil få et betydelig løft i vegsatsingen, i tråd med vedtatt NTP. Dette er et resultat av at man har akseptert egenfinansiering for å få både raskere utbygging og mer veg.

Det som også er spennende med Vegpakke Helgeland, er at dette er pilot for en såkalt vegutviklingskontrakt på inntil 15 år, dvs. at man setter ut på anbud både bygging, vedlikehold og drift, mens finansieringen skjer på tradisjonell måte, dvs. at finansieringen ikke legges inn i kontrakten.

Bompengandelen er redusert med 300 mill. kr sammenlignet med de lokalpolitiske vedtakene for denne strekningen. Dette har gitt en redusert sats på bomstasjonene med 4 kr per passering for lette kjøretøy. I tillegg har man redusert fra tre til to bomstasjoner på denne delstrekningen. Dette har skapt store forventninger til likebehandling for de to andre strekningene i Vegpakke Helgeland, E6 Helgeland sør og E6 Brattås–Lien, og komiteen forventer at man legger opp til et lignende utbyggingsopplegg som for E6 Helgeland nord.

Komiteen er positiv til en redusert bompengandel, men jeg mener det er en svakhet at man ikke har avklart hvordan man skal finansiere dette, og forutsetter at dette ikke går utover helheten i prosjektet eller utover andre prosjekter i NTP-perioden.

Fra Statens vegvesens side har man forutsatt en ferdigstillelse av hele E6 Helgeland innen 2020. Da det ble forsinkelse ved oppstarten av dette prosjektet, var samferdselsministeren tydelig på at dette ikke skulle gå ut over ferdigstillelsesdato. Jeg forutsetter derfor at man jobber ut fra en ferdigstillelse for hele Vegpakke Helgeland som planlagt i 2020 og for strekningen Korgen–Bolna i 2018.

I slutten av juni skal ministeren ut på kjøretur på E6. Da

vil han passere E6 Helgeland og se hvilken dårlig forfatning denne strekningen er i.

Til slutt: Jeg håper regjeringen snarest kommer til Stortinget med de to andre strekningene, slik at vi får dem til behandling og får startet med opprustningen både i Nord-Helgeland, i Midt-Helgeland og i Sør-Helgeland i løpet av 2014/2015.

Helge Orten (H) [14:26:14]: E6 mellom Korgen og Bolna er det første av tre byggetrinn på E6 i Helgeland, også kalt E6 Helgeland nord. Prosjektet er en del av en samlet utbyggingspakke fra Nord-Trøndelag grense til Bolna til en total kostnad på 5,2 mrd. kr. E6 Helgeland nord har en totalkostnadsramme på 1,8 mrd. kr, målt i 2014-kroner, og skal finansieres med statlige midler og bompenger.

Regjeringa Stoltenberg la i oktober 2013 fram en proposisjon som innebar at E6 Helgeland nord skulle finansieres med 63 pst. statlige midler og 37 pst. bompenger. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa ønsket å foreta en ny gjennomgang av prosjektet, bl.a. for å vurdere om det var grunnlag for å endre bompengandelen i prosjektet – dette som en oppfølging av regjeringsplattformen, som slår fast at bompengandelen i nye veiprosjekter skal reduseres.

Konsekvensen av denne gjennomgangen er det vi har til behandling i dag. Etter en samlet vurdering har regjeringa foreslått å øke den statlige ramma med 300 mill. kr sammenlignet med det den forrige regjeringa la fram. Det betyr at den statlige andelen utgjør ca. 80 pst. og bompengandelen ca. 20 pst. Samtidig er det lagt til grunn en reduksjon i bompengesatsene med henholdsvis 20 pst. og 27 pst. i de to bomstasjonene. Antall bomstasjoner på strekninga er redusert fra tre til to sammenlignet med de lokalpolitiske vedtakene. Alt dette gir en besparelse i drift og finansiering på til sammen 110 mill. kr.

I proposisjonen fra regjeringa er det lagt til grunn at det skal utprøves en ny kontraktstrategi. Det betyr at utbygginga av de ti delstrekningene som inngår i prosjektet, og det meste av drift og vedlikehold vil bli lyst ut i en samlet konkurranse. På den måten vil ansvarlig entreprenør kunne se investering og drift og vedlikehold samlet. Smarte investeringsløsninger kan gi sparte drifts- og vedlikeholdskostnader og dermed bedre total-løsninger. Dette er noen av de fordelene som også har blitt synliggjort gjennom offentlig–privat samarbeid, og som vi ser fram til å få prøve ut også i dette prosjektet.

E6 Helgeland nord er første byggetrinn for å bygge ut E6 i Helgeland til en god og ensartet standard. De tilpassningene regjeringa har lagt til rette for, reduserer bompengebelastninga i tråd med føringene i regjeringsplattformen og reduserer belastninga, ikke minst for dem som bruker veien ofte.

Jeg tror vi kan slå fast at det var greit å bruke litt ekstra tid på en ny vurdering av dette prosjektet, når vi ser at resultatet har blitt en lavere bompengandel og dermed redusert belastning både for pendlerne og for gjennomgangstrafikken.

Roy Steffensen (FrP) [14:29:22]: Veiutbyggingen på E6 Helgeland var fremmet av den forrige regjeringen, men ble trukket før jul og fremmes nå på nytt i revidert og forbedret utgave. Jeg er glad for at regjeringen brukte noen måneder på sitt arbeid. Det viser at regjeringen satser både på vei, på lavere skatter og på Nord-Norge.

Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet drev et politisk spill i media, hvor de klaget over at regjeringen ville bruke tid på å forbedre saken. Regjeringen valgte derimot å finne en løsning som reduserte bompengenivået, fjernet en bomstasjon og sikret at veien bygges på en fornuftig måte. Regjeringens arbeid har spart innbyggerne på Helgeland for langt over 300 mill. kr i bompenger. Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet før jul mente at det var unødvendig ekstraarbeid. Jeg tror innbyggerne er uenig.

Jeg er glad for at regjeringen har vist vilje til å satse på E6, både i denne saken og ved å framskynde prosjektering av andre delstrekninger. E6 er den viktigste transportåren for veitransport i Nord-Norge og på Helgeland og har en forholdsvis stor andel tungtrafikk, nesten 20 pst.

E6 på Helgeland er ulykkesutsatt, har en dårlig standard og er preget av forfall. Det er derfor viktig å komme raskt i gang med utbyggingen, både av trafikksikkerhetshensyn og fordi nye og bedre veier fjerner flaskehals, gir bedre framkomst og en god samfunnsøkonomisk gevinst.

Det er viktig å huske at vi i dette prosjektet velger å inkludere en langsiktig vedlikeholdskontrakt i forbindelse med utbyggingskontrakten. Dette vil trolig gi en god, langsiktig løsning, siden vi bedre får fram livsløpskostnadene ved prosjektet. Da kan vi tydelig se gevinsten av å investere i litt robuste løsninger under byggetiden, fordi det kan tas inn gjennom reduserte vedlikeholdskostnader i driftsperioden. Dette er bra, og jeg håper at regjeringen jobber videre i den retning.

I Stortinget har Fremskrittspartiet mange ganger kjempet mot stortingsflertallets utstrakte bruk av bompenger som en ekstra beskatning av innbyggerne. Vi har tapt samtlige ganger. I regjering har vi derimot begynt arbeidet med å redusere bompengendeelen, og denne konkrete saken viser hvordan Fremskrittspartiet nå påvirker og vinner fram. Her har regjeringen økt det statlige bidraget med 300 mill. kr, og antall bomstasjoner blir redusert i henhold til det opprinnelige forslaget som lå klar til behandling fra de rød-grønne. Ved de to gjenværende bompunktene blir takstene redusert med henholdsvis 27 pst. og 20 pst., noe som vil merkes for den enkelte bilist. I tillegg vil vi få ytterligere gevinst når regjeringens varslede bomreform blir iverksatt, både ved kutt i administrasjonsutgifter og i finanserings- og rentekostnader.

Jeg er stolt over hva Fremskrittspartiet har fått til med våre 16,3 pst. oppslutning. Fremskrittspartiet i regjering får til mer vei og mindre bompenger.

Vi i Fremskrittspartiet ser fram til at prosjektet blir startet nå i høst, og vi gleder oss til at prosjektet vil være fullført i 2018.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:32:43]: Kristelig Folkeparti er glad for å kunne være med og gi sin støtte sammen med alle de andre partiene i Stortinget i dag til et

viktig og etterlengtet veiprojekt i Nordland. Dette veiprojektet er, som det allerede er sagt, en del av en samlet utbyggingspakke forutsatt gjennomført i tre deler. Det er E6 Helgeland nord, Helgeland sør og Brattås–Lien. Forslaget innebærer en økt statlig ramme på 300 mill. kr sammenlignet med det forslaget regjeringen Stoltenberg la fram i oktober 2013. Det betyr 80,5 pst. statlige midler og 19,5 pst. bompenger.

Selv om regjeringen har bebudet et arbeid som skal effektivisere bompengeneinnkrevningen gjennom etableringen av færre selskaper, vil neppe dette i seg selv kunne utgjøre en gevinst på 300 mill. kr i et prosjekt som dette – et beløp som tilsvarer de økte statlige midlene. Det er derfor viktig at regjeringen framover kan ha en god og tydelig kommunikasjon med Stortinget om hvordan inndekningen av en lavere bompengendeel enn det som framgår av NTP 2014–2023, skal gjennomføres framover i de ulike veiprojektene.

Dette prosjektet tar også i bruk en alternativ kontraktstrategi. Fra vår side er vi svært positive til å ta i bruk nye, alternative måter å organisere dette arbeidet på, som kan legge til rette for en effektiv gjennomføring av nye veiprojekter. Vi vil derfor fra vår side understreke betydningen av at erfaringene fra dette prosjektet blir evaluert grundig og kan tas med i arbeidet med å effektivisere veiutbygging i vårt land generelt. Vi tror på modeller – som vi også synes å erfare med OPS-modellene – som kan gi veiutbyggingen incentiver til å finne fram til enda bedre kvalitetsmessige løsninger.

E6 på Helgeland har gjennomgående lav standard og er preget av et stort forfall, noe som ikke minst skaper grunnlag for trafikkulykker og dårlig framkommelighet. Vi hilser prosjektet E6 Korgen–Bolna velkommen og viser ellers til saksordføreren utmerkede presentasjon av prosjektet.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:35:32]: Dette er en dag som jeg har lengtet etter lenge. Ting tar tid – ikke bare har det tatt tid i den siste fasen, men det har tatt tid i hele fasen. Det har vært uenighet om trasévalg, det har vært uenighet om bompengefinansiering, det har vært omkamper, og det har vært preget av en lang prosess.

Så endelig skal vi gjøre et vedtak som gjelder E6 Helgeland. Veien er ikke bare viktig for oss som bor på Helgeland, men den er viktig for transporten mellom Nord-Norge og Sør-Norge, den er viktig for gjennomgangstrafikken, og den er viktig også for dem av oss som pendler, og som pendler mye. Det er ulykkesutsatte strekninger, ikke bare den strekningen vi gjør vedtak om nå, men også de to andre delparsellene, som er en del av det helhetlige prosjektet. Norddelen kommer nå, og derfor er det desto viktigere at E6 sør og Brattås–Lien kommer raskt, sånn at det er en del av det totale og det som kommunene har gjort vedtak om.

Det lå inne i den NTP-en som vi er inne i nå, at vi skulle gjennomføre en prøve med veitviklingskontrakt på denne strekningen. Det var en sak som vi ivret veldig sterkt for å få utprøvd. Nå får vi testet det ut, hvordan det fungerer. Jeg har forventninger til at man følger det opp med en god evaluering, sånn at man kan få gjort seg nyttige erfaringer også når det gjelder andre prosjekter. Jeg tror det blir inter-

essant å se. Som sagt er det vel sånn at både forrige regjering og dagens regjering ønsket å teste ut dette akkurat her.

Så er det en svakhet at det ikke er vist hvordan redusert bompengandelen skal finansieres. Det skaper usikkerhet om de andre to parsellene rammes, eller om det er andre prosjekter som må blø for det. Derfor ber jeg, i likhet med foregående taler, om at regjeringen må redegjøre for overfor Stortinget hvordan man tenker seg det i fortsettelsen, ikke bare når det gjelder dette prosjektet, men faktisk også når det gjelder andre typer prosjekter. Gjøres det ett sted, forventes det samme behandling på resten, og man blir usikker på om det er ens eget fylke og de prosjektene som ligger inne i transportplanen, som blir belastet av det, eller om man finansierer det helt ut over statsbudsjettet.

Men alt i alt er det en veldig god dag. Jeg viser til det som saksordføreren har sagt og redegjort for på en god måte, og gleder meg over at til tross for en lang prosess er vi i mål med første strekning.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:38:48]: Jeg er veldig glad for at Stortinget i dag ser ut til å gjøre et veldig godt vedtak om å få satt i gang prosjektet på Helgeland. Dette er en lang strekning, rundt 25–26 mil, som vi nå begynner med å utbedre første delen av, og det er på høy tid. Det er en strekning som er preget av dårlig standard, som er preget av delvis forfall, og det er absolutt høyst nødvendig både å utbedre og å fornye denne veien. Vi ser også at når dette blir gjort, vil en kunne kutte reisetiden bare på denne strekningen med mellom 11 og 13 minutter. Det betyr at en får en fordel for denne bo- og arbeidsregionen – folk vil rett og slett bruke mindre tid i bil for å komme dit de skal – samtidig blir det mindre miljøbelastning og en mer behagelig reise for dem som ferdes der.

Slik sett reflekterer dette regjeringens offensive samferdselspolitikk, der vi skal gjennomføre og overoppfylle Nasjonal transportplan. Prosjekter i Nasjonal transportplan var vi jo stort sett enige om, men vi var uenige om tempoet i gjennomføringen. Vi øker tempoet. Vi framskynder både vei- og baneprosjekter. Vi gjør det med lavere bompengandelen, og vi gjør det ved å se på nye måter å få til bedre organisering på. Jeg er veldig glad for at den forrige regjeringen også begynte å eksperimentere med hvordan en kunne organisere det annerledes. Det skal vi sørge for blir en suksess.

Denne strekningen, på 12,5 mil, får altså en kontraktsform der vi både bygger ut og forplikter oss til vedlikehold. Det var ganske omdiskutert i forrige periode. Det var en del fra forrige regjering som mente at en ikke skulle forplikte seg framover på vedlikehold. Nå er et samlet storting enig om dette, og det er jeg veldig glad for.

Så er det bompengandelen, som flere har tatt opp. Jeg kan berolige med at i regjeringens plattform står det at vi både skal bygge mer vei og ha mindre bompenger. Redusert bompengandelen på Helgeland nord betyr ikke, som enkelte antyder her, færre veiprosjekter andre steder. Dette handler om å klare å prioritere bedre de pengene vi forvalter på vegne av skattebetalerne. Da skal vi få til både mer

vei og en lavere skatteandel gjennom det som er bompenger.

Her klarer vi å redusere bompengegjelden med 300 mill. kr. Jeg er veldig glad for at alle partiene støtter opp om det, til tross for at en hadde andre synspunkter for mindre enn ett år siden. Men det sparer altså bilistene/innbyggerne for over 410 mill. kr. Ikke bare slipper bilistene å betale de 300 millioner kronene i gjeld, men de sparer 70 mill. kr i renteutgifter, og de sparer 40 mill. kr i drift og investering ved å sette opp denne bomstasjonen.

Her er det altså en gevinst. Selv om noe av dette er omprioritering av penger i statsbudsjettet, kommer innbyggerne bedre ut totalt sett. Det er viktig å få med seg når enkelte sier at du bare flytter på penger. Nei, du sparer faktisk penger.

Så det ene er at du får fjernet bomstasjonen. Det andre er at du reduserer takstene på de to andre. Det betyr at næringslivet og innbyggerne i denne regionen får en reell skattelettelse. De får mer penger å rutte med mellom hendene. Det tror jeg er bra både for innbyggerne og for næringslivet.

Så får vi leve med at enkelte partier er kritiske til dette, og at enkelte partier mens vi jobbet fram en løsning, mente det var unødvendig at regjeringen brukte tid på det. De får svare på overfor sine velgere hvorfor de ville hatt mer bompenger. Jeg er veldig glad for den løsningen vi har funnet.

Så vil vi også jobbe for å få til en bompengereform. Det har vi varslet i en sak som ligger til behandling i Stortinget, der vi kan få til ytterligere besparelser ved å refinansiere ting og få en rentekompensasjonsordning på plass. Det vil komme på toppen av det som har vært her.

Vi jobber videre med hele Helgeland-strekningen. Som det ble nevnt fra saksordføreren, skal jeg og mine politiske kolleger i Samferdselsdepartementet ha gleden av å kjøre hele E6 i løpet av sommeren. Da kommer vi også til å reise denne strekningen. Vi kommer til å merke ikke bare på akkurat det prosjektet vi snakker om nå, men både sør og nord for dette, at veisystemet nok ikke er så godt som det burde være, og at behovet for investeringer er påtagelig stort, og ikke bare investeringer, men også vedlikehold. Derfor er det viktig at vi bruker penger på å bygge bedre vei, men også på å vedlikeholde det vi har, der den i utgangspunktet er god nok, men ikke vedlikeholdt. Derfor kan jeg berolige med at vi også jobber iherdig med både Helgeland sør og strekningen Brattås–Lien for å få dem fremmet for Stortinget så fort som mulig. Men der er det arbeid som må gjøres på reguleringsplansiden og den type ting. Det krever et lokalt arbeid.

I dag får vi glede oss over de vedtakene som blir gjort. Da kan vi i hvert fall si: Nå er vi i gang!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell-Idar Juvik (A) [14:44:10]: I vegpakken som vi skal vedta i dag, har man redusert egenfinansieringen med, slik jeg forstår det, netto 300 mill. kr gjennom å redusere fra tre til to stasjoner og sette ned satsene. Dette er i og for seg bra for bilistene på denne strekningen, men ikke

nødvendigvis bra for vegutbyggingen totalt sett. Det betyr at man må finne alternativ finansiering for disse millionene, noe som vil gå ut over andre prosjekter, eller man må løfte inn friske midler. Løfter man inn friske midler, kunne man gjerne ha brukt dette til nye vegprosjekter framfor å redusere på dem som allerede er vedtatt.

Det er også sånn at Korgen–Bolna er en av tre delstrekninger som er nevnt, og det er som sagt forventninger til at de andre to blir behandlet på lik måte. Ved å ta ned bompenger på en av tre forventes det både av komiteen og kommunen at dette blir gjort også på de andre to strekningene. Det betyr fort at det ikke er snakk om bare 300 mill. kr, men kanskje tre ganger tre hundre millioner. Hvordan vil ministeren finansiere disse kuttene i bompenger?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:45:08]: Det er litt interessant å få et sånt spørsmål fra et parti som er kritisk hver gang regjeringen foreslår lavere bompenger, men samtidig krever at bompengeskutt ett sted skal gi bompengeskutt alle andre steder. Da oppfordrer jeg Arbeiderpartiet til å bli enig med seg selv om de ønsker lavere bompenger, og i så fall støtter det iherdig, eller om de er imot det, og i så fall også argumenterer for det. Nå forskrevde en seg litt.

Spørsmålet som ble tatt opp, nevnte jeg faktisk i mitt innlegg. Jeg påpekte at bompengegjelden ble redusert med 300 mill. kr gjennom statlige bevilgninger. Men det sparer bilistene og innbyggerne i regionen ikke bare for de 300 millioner kronene, men for 40 mill. kr i drift og investering for å drifte den bomstasjonen som blir nedlagt, og en sparer 70 mill. kr i renteutgifter ved at gjelden blir mindre. Besparelsene her er 410 mill. kr basert på en bevilgning på 300 mill. kr. Det er faktisk en ganske god investering på vegne av skattebetalerne også.

Så har vi sagt at bevilgningene til veibygging skal økes. Det gjorde vi allerede i fjor høst. Det betyr at du får både mer vei og mindre bompenger.

Kjell-Idar Juvik (A) [14:46:13]: Nå svarte ikke ministeren fullt ut på spørsmålet mitt. Det som var spørsmålet mitt, var om man kunne forvente lik behandling for de andre to prosjektene.

Grunnen til spørsmålet mitt er at dette har vært behandlet som en helhetlig pakke for Helgeland, og da forstår sikkert ministeren også at det er forventninger i de andre kommunene, som ikke har fått behandlet sine to prosjekter foreløpig, om å bli behandlet på lik måte. For her har man på en måte populistisk gått ut på den ene strekningen og redusert bompengene, uten at man har sagt noe om hvordan man skal finansiere resten, og ikke sagt noe om dette skal gjelde for de andre to prosjektene. Da er oppfølgings-spørsmålet mitt: Kan man forvente når man får til behandling de to andre delprosjektene, at de blir behandlet på lik måte som er gjort for E6 Helgeland nord?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:47:00]: Det er litt rart først å få kritikk for at en reduserer bompenger, fordi en er redd for at det blir mindre vei andre steder, samtidig som en krever bompengeskutt på andre veistrekninger. Arbeiderpartiet må nå bestemme seg for om de vil ha

mindre bompenger, eller hva slags logikk de skal legge til grunn.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har vist at vi bevilger mer penger til vei og reduserer bompengandelen. En får altså begge deler, som denne regjeringen lovte: mer vei og mindre bompenger. Jeg håper Arbeiderpartiet støtter det. Da skal vi sørge for når vi legger fram de neste veistrekningene, at det vil bli ivarettatt på en god måte.

Jeg minner om at denne veistrekningen hadde i utgangspunktet en bompengandel på 36 pst., langt høyere en de to andre veistrekningene. Nå kommer du ned på det som blir en andelsmessig lik behandling av alle steder. Men vi vil fortsatt intensivt jobbe for å få ned bompengandelen. Det vil bl.a. skje gjennom bompengereformen. Ut fra Arbeiderpartiets spørsmål her antar jeg at de vil støtte bompengereformen som regjeringen nå varsler. Det betyr at bompengandelen reduseres både på de nye prosjektene og på andre veiprosjekter rundt i Norge. Jeg er glad for støtten!

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:48:16]: Statsråden var for så vidt i sitt innlegg litt inne på det som jeg har tenkt å spørre om, som går på når vi kan forvente at de to andre delparsellene kommer fram til vedtak. Det er viktig, som det er sagt, fordi det er et helhetlig prosjekt, at man har et finansieringsgrunnlag som går ut på at det er et helhetlig prosjekt, og at det ikke går altfor lenge mellom de ulike vedtakene i saken. Kan statsråden være litt mer tydelig på når Stortinget kan forvente at de kommer til behandling?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:48:49]: Takk for spørsmålet.

Vi er opptatt av å få realisert dette så fort som mulig, men det som gjør at jeg ikke kan gi et eksakt tidspunkt, handler også om at vi må avvente reguleringsplaner lokalt. Men jeg håper at vi kan få dette inn allerede i 2015, kanskje 2016. Det er litt avhengig av hvordan ting skjer lokalt. Det er også litt avhengig av hvordan stortingsflertallet bevilger penger til veiformål, rett og slett. Budsjettbehandlingen i fjor høst viste at en fant 1,5 mrd. kr mer til veiformål med den nye regjeringen og samarbeidspartnerne, Kristelig Folkeparti og Venstre, både til riksveier og fylkesveier. Det tyder på at en er villig til å prioritere veiformål høyt. Det er i så fall et godt utgangspunkt. Men 2015, forhåpentligvis, forutsatt en får til lokal forankring gjennom reguleringsplaner og sånt – kanskje 2016.

Kjell-Idar Juvik (A) [14:49:58]: Det siste svaret fra statsråden gjør at jeg har et oppfølgingsspørsmål. Det blir vist til både i saken og i innlegget til statsråden at bakgrunnen for at man må vente på vegpakke sør og den andre er at man må ha reguleringsplanene klare lokalt. Det er litt merkelig at man bruker dette argumentet når man er ferdig med jobben lokalt. Jeg var sist i går i samtale med ordføreren i Grane, en kommune som dekker en stor del av denne strekningen, og han sier at alt er klart lokalt.

Spørsmålet mitt til ministeren er da, når han viser til at planene ikke er klare, om han kan utdype dette: Er det Vegvesenet internt som ikke får gjort ferdig planene sine, eller

er det fortsatt sånn at det er ting som ikke er klarert med de berørte kommunene, der man skal bygge ut videre, dvs. Vefsn og Grane?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:50:55]: Dette er jo snakk om lange veistrekninger. Derfor ligger denne saken til behandling i fagavdelingen i Vegvesenet. Jeg trodde også Arbeiderpartiet var kjent med hvordan systemet fungerte.

Vi har gjort de sjekkingene vi skal, og har fått beskjed om at det fortsatt må gjøres arbeid lokalt. Så fort det er gjort, vil vi politisk begynne å behandle saken i departementet.

Min målsetting – og det har vi klart å leve godt opp til – er at vi ikke politisk skal forsinke noen sak i regjeringen. Av og til er det vedtak som mangler lokalt. Det ser vi også på E39 gjennom Os kommune, der det mangler noen få vedtak i Hordaland fylkesting som gjør at vi ikke har fått fremmet saken for Stortinget. Men vi er veldig klare til å gjøre det så fort de vedtakene blir gjort, og detaljene blir avklart i Vegvesenet etter at vedtakene er gjort.

Vi har som målsetting å få ting fort unna, og så langt leverer vi godt. Så kan vi godt sjekke én gang til opp mot lokale kommuner hvis de har informasjon som vi ikke har fått ennå, for vi ønsker å få vei på plass.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tone Merete Sønsterud (A) [14:52:15]: Først vil jeg få gratulere Nordland med et viktig veiprojekt.

Så: I dag skjer noe jeg aldri hadde trodd vi skulle oppleve i denne salen, at vi får et enstemmig vedtak i en bompengesak – og jeg understreker «enstemmig vedtak» – med Fremskrittspartiets stemmer.

I forrige periode satt jeg i transport- og kommunikasjonskomiteen, og i alle sammenhenger, uansett hvor vi var, i interne og eksterne møter, på komitéreiser rundt omkring i landet, i alle debatter i media, var budskapet fra Fremskrittspartiets representanter det samme: Hvis de kom til makta, skulle det bli slutt på alle bompenger. Og ikke bare det, vi fikk også høre mye om hvor ille det var med engangsavgift og drivstoffavgifter. Men bompengesaken var den aller viktigste – viktigere enn helse, skole og eldreomsorg. Den var så viktig at Terje Søviknes ble nektet plass i sentralstyret fordi han støttet bruk av bompenger for å få fart på den lokale veibyginga i Os.

Under den rød-grønne regjeringa behandlet vi mange veisaker, og i hver eneste debatt – hver eneste én – var tidligere stortingsrepresentant Bård Hoksrud, nå statssekretær i Samferdselsdepartementet, på denne talerstol og ropte svært høyt og veldig tydelig at å kreve inn bompenger er landeveisrøveri, og at regjeringen flår og raner bilistene. Og hvis jeg ikke husker helt feil, kom også daværende stortingsrepresentant, nå statsråd, Solvik-Olsen seilende inn i salen på slutten av mange veidebatter bare for å understreke alvoret i Hoksruks budskap.

Nå har pipa fått en annen lyd. I denne saken blir det

nå skrytt av at man vil øke den statlige rammen, og representanten Steffensen og statsråden var stolte av hva Fremskrittspartiet har oppnådd. Men i henhold til Fremskrittspartiets egen retorikk er vel et ran et ran, uansett hvor stor summen er, og hvem det er som raner.

I valgkampen i fjor garanterte Fremskrittspartiet, uansett valgresultat, at bommene skulle fjernes, og det skulle ikke settes opp noen nye. Det var ingen forbehold om oppslutning ved valget. Men vi har hørt mye om det, også i dag, at på grunn av at de bare fikk en oppslutning på 16,3 pst., måtte de dessverre springe fra løftene de ga velgerne. Det må være lov å spørre hvor mange prosent Fremskrittspartiet mener de må ha for å innfri løftene sine.

I valgkampen møtte jeg Fremskrittspartiet i mange debatter. Jeg møtte også mange av deres velgere, og slik jeg forsto det, stolte de på Fremskrittspartiet og trodde på dem, og undertegnede ble latterliggjort når jeg forsøkte å fortelle at vi i Arbeiderpartiet ikke elsket bomstasjoner vi heller, men at det var en måte å bygge veier raskere på uten at det skulle gå ut over norsk økonomi, sysselsetting og kronkurs. Den gangen var svaret at det bare var å bruke oljepenger, og at det var vi som var litt dumme som liksom ikke skjønnte bedre. Nå snakkes det om handlekraft, og det snakkes om en offensiv samferdselspolitikk. Dette er altså veiprojekt nr. 4 siden de kom til makta. Det er vel noen som har blitt holdt for narr av dette partiet i denne typen saker.

Margunn Ebbesen (H) [14:55:41]: Dette må være en gledens dag, ikke bare for folket på Helgeland, men for alle som ferdes langs E6 gjennom Nordland.

E6 gjennom Nordland er hovedferdselsåren fra nord til sør, hvor det transporteres store mengder varer hver eneste dag, begge veier. Kvaliteten på E6 gjennom Nordland er ikke i nærheten av hva man forventer av en riksvei, den har lav standard og er sterkt preget av forfall.

Da regjeringen trakk tilbake proposisjonen om bygging av strekningen Korgen-Bolna, var det en seier for Høyre på Helgeland. Men det er ikke bare en seier for Høyre på Helgeland, det er en seier for folket som bor og virker på Helgeland.

Hemnes, som er en av kommunene som ble sterkt rammet av det tidligere forslaget, hvor bompengandelen var mye større, er nabokommunen til Rana. Hemnes er en pendlerkommune hvor over 25 pst. av de sysselsatte pendler ut av kommunen, og de aller fleste til Mo i Rana. Her påførte en enighet blant tidligere arbeiderpartiordførere innbyggerne en ekstra kostnad for bompengestasjon, til tross for at det i denne aktuelle kommunen bare skulle bygges noen få kilometer ny vei samt noen gang- og sykkelveier.

Bakgrunnen for reaksjonen fra Hemnes kommune, å si nei til det store bompengeprojektet, var nettopp det at det ble en uforholdsmessig stor belastning på en liten gruppe mennesker som er avhengige av denne veien for å komme seg til og fra jobb hver eneste dag. 73 pst. av kostnadene for strekningen mellom Mo i Rana og Hemnes skulle finansieres gjennom bompenger fra dem som passerer denne bomstasjonen, deriblant også pendlere mellom Hemnes og

Rana, som fikk tilbake bare noen få kilometer ny vei for sitt bompengbidrag. Dette står i kontrast til bompengandelen for totalprosjektet, som opprinnelig skulle dekkes med 37 pst.

Trafikkgrunnlaget for gjennomgangstrafikken på E6 Helgeland er for lavt til at bompengfinansiering er en god finansieringsmåte. Dette ble også belyst i rapporten fra Dovre Group, som mente at det var samfunnsøkonomisk ulønnsomt å finansiere utbygging av veistrekningen med bompenger.

Kostnadene ved bygging og drift av bompengestasjoner er uforholdsmessig store i forhold til det totale prosjektet. Og det er vel nettopp det paradokset som gjør at beboerne på Helgeland er kritiske til bompengfinansiering av slike ferdselsårer.

Derfor var det gledelig at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen valgte å trekke proposisjonen sist høst, nettopp for å se på muligheten for en bedre statlig finansiering. Ikke minst er det gledelig at denne ekstra runden bidro til at staten går inn og dekker mer av kostnadene, med det resultat at bompengandelen går ned til 16 pst. for hele prosjektet, og belastningen for beboerne på Helgeland blir mindre.

Da var det verdt å ta denne ekstra runden, og de kritiske røstene som uttalte at prosjektet ble forsinket, burde nå stilne og glede seg over et godt samferdselsløft for Helgeland. Så får vi i fellesskap løfte nye samferdselsprosjekt, slik at Helgeland får tatt ut det vekstpotensialet som ligger der – for manglende gode infrastrukturløsninger legger hindringer for å ta ut dette potensialet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:59:03]: Siden jeg ble dratt inn i debatten igjen i min rolle som tidligere opposisjonspolitiker, synes jeg det var greit å sette ting i perspektiv. For jeg opplever også noe stort nå. Jeg opplever at for første gang har Fremskrittspartiet fått Arbeiderpartiet, som er dobbelt så stort som oss, til å stemme imot forslag som de selv har fremmet, bare fordi Fremskrittspartiet og Høyre nå sitter i regjering. For så sent som i februar i år mente Arbeiderpartiet at det måtte være tre bomstasjoner på denne veien, og at man måtte ha bomtakster på 20, 25 og 40 kr på disse stasjonene for at dette prosjektet skulle kunne fungere. Men fordi Fremskrittspartiet og Høyre nå er kommet i regjering, snur Arbeiderpartiet – ikke fordi de må, for de er i opposisjon og kan stemme helt fritt, som de vil, men fordi de faktisk mener at Fremskrittspartiets og Høyres politikk er bedre enn den de selv fremmet.

I opposisjon kan et parti stå for akkurat den politikken som det selv mener er riktig. Det gjorde Høyre – det gjorde Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet er imot bompenger. Høyre mener det er greit i enkelte tilfeller, men vil ha lavere takster enn det Arbeiderpartiet vil. Men Arbeiderpartiet velger altså å støtte regjeringens politikk, fjerne bomstasjonene og redusere takstene fordi det er bedre – ikke fordi de må være med i et forlik, sånn som det er å sitte i regjering, der vi kompromisser, men fordi de faktisk, av fri vilje, synes det er bedre. Derfor blir innlegget fra taleren for to runder siden litt rart, fordi dette faktisk er å sette ting i litt feil perspektiv.

Over 30 pst. hadde Arbeiderpartiet i oppslutning. De løper nå vekk fra forslag som de selv fremmet, revidert av Fremskrittspartiet og Høyre. Fremskrittspartiet hadde 16,3 pst. Vi inngår kompromiss for å få gjennomslag. Vi begynner faktisk å vinne fram. Da er jeg veldig fornøyd med å kunne være samferdselsminister for en regjering som finner rom for både å bygge mer vei raskere og bedre, og som har en lavere bompengandel. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet, når de er opposisjon og kan drive det de egentlig mener er rett, legger vekk sin egen politikk og støtter regjeringens politikk. Det viser at en bør være tålmodig neste gang regjeringen sier at vi trenger et par uker til for å finne en bedre løsning enn det den rød-grønne hadde lagt opp til i sin nasjonale transportplan, fordi det kommer innbyggerne mer til gode.

Men Arbeiderpartiet må gjerne reise opp til Helgeland og protestere mot at bilistene der oppe sparer 410 mill. kr eller mer i bompenger, og forklare det til sine velgere. Jeg ønsker dem lykke til.

Kjell-Idar Juvik (A) [15:01:54]: Jeg tror samferdselsministeren ville ha et større forklaringsproblem om han reiste til Helgeland, med hensyn til det man gikk hardt ut og lovet i valgkampen. Jeg har valgplakatene hvor det står hva man gikk ut og sa i valgkampen på Helgeland, kjære samferdselsminister. Der står det nei til bompenger. Jeg har også oppslag fra Høyre-representantene, som står på Helgeland tett før valgkampinnspurten, og hvor det står nei til bompenger.

Så går man på talerstolen i dag og er strålende fornøyd og får pekt nese til Arbeiderpartiet. Nei, de som har grunn til å være minst fornøyd i dag, er Fremskrittspartiet og Høyre, med tanke på det de har gått ut og lovet lokalt. Det er de som får de store utfordringene når de skal til Helgeland og forklare dette.

Arbeiderpartiet har ikke endret kurs i det hele tatt. Vi står fast på NTP-en vår. Når det gjelder det forslaget som ligger nå, høres det ut som at det er en overveldende reduksjon. Men det er jo ikke det. Når det gjelder den bommen som det snakkes om, må man for det første forholde seg til de reelle tallene. Avgiften for å passere den bommen som skal stå mellom Mo i Rana og Mo, var på 15 kr. Den er nå redusert til 11 kr. 4 kr i reduksjon minus rabatt blir kr 3,60 per passering. Jeg tror ikke det er det som er det avgjørende. Jeg tror det som er det aller viktigste for dem som bor på Helgeland, er å få rustet opp denne veien for 5,2 mrd. kr. Det var bakgrunnen for at man laget en pakke som skulle fordeles på denne måten.

Avgiften ved den andre bommen var ikke på 40 kr. Den var på 20 kr. Nå reduseres den til 16 kr. Så man får forholde seg til fakta. Men i alle fall har man et større forklaringsproblem i Fremskrittspartiet og Høyre med tanke på det med bompengesatser.

Forventningene her med hensyn til de andre to delene er stor. Jeg må si at jeg regner med at Helgeland noterte seg svaret fra ministeren i replikkordskiftet her, der han i hvert fall var – hvis man skal være snill med ham – veldig utydelig når det gjaldt når man kunne forvente å få de andre to delene til Stortinget. Det ligger i hvert fall som en for-

utsetning at dette skulle behandles som en helhetlig pakke. Det er klart at går det lang tid, blir det ikke oppfattet sånn. Så det er store forventninger til at den pakken kommer til Stortinget i høst, og at man kan starte opp som forventet i 2015, og det blir en ferdigstilling på de andre to pakkene i 2020.

Tone Merete Sønsterud (A) [15:04:33]: Fremskrittspartiet er jo bare ikke til å kjenne igjen. I tillegg klarer statsråden å gå på talerstolen og skal forsvare snuoperasjonen til Fremskrittspartiet med å gå til angrep på Arbeiderpartiet. Det er jo nesten ikke til å tro.

Jeg har også med meg en helt bunke med avisoppslag. Bare i mitt eget fylke ble det ikke bare lovet at alle bompengestasjoner skulle fjernes, for det var ikke noe problem. Det skulle i tillegg bygges ut i et forrykende tempo. Det skulle ruller ut asfalt fra første dag. Bare i Hedmark ble det lovet flere veiprojekter som skulle stå ferdig på bare noen få år, prosjekter som ikke engang var planlagt. Det var det dere hadde vært ute og sagt. Det er det dere også får stå til ansvar for.

Som jeg sier: Her står vi i dag. Det er juni måned. Dette er altså i tillegg til Vossapakko, som kommer senere i dag, det fjerde prosjektet som man har klart å komme med. Det skulle ha vært under den rød-grønne regjeringa. Det kunne vært gøy å høre hva Fremskrittspartiet i så fall hadde sagt til det.

Jeg er glad for veiprojektet, men den retorikken som nå kommer fra statsråden, synes jeg han kan spare seg for.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:06:13]: Det er fornuftig å være vitne til en debatt der partier som nylig satt i regjering, ikke forstår hva det betyr å inngå kompromiss. Det reflekterer gjerne at en representerer et parti som i regjering hadde en statsminister som overkjørte et samlet storting når det gjaldt f.eks. biodieselavgift. Da har en åpenbart sagt at det er den sterke mann som skal lede.

Vi forholder oss til at det er stortingsflertallet som styrer. Det betyr at en må inngå kompromiss i en regjering mellom Høyre og Fremskrittspartiet. Så må en inngå kompromiss med flertallet i Stortinget og – heldigvis ofte – med Kristelig Folkeparti og Venstre. Da får en ikke gjennomslag for alt en har lovet. Det trodde jeg var ganske elementær kunnskap.

Men hvis det er sånn at alle partier skal få gjennomslag for alt de har lovet i valgkamp, gleder jeg meg til å se hvor mange av Arbeiderpartiets valgløfter de kan garantere de vil få gjennomført de neste fire årene. Jeg vil gjerne få et anslag fra representanten. Er det 100 pst. av alle Arbeiderpartiets valgløfter som nå blir gjennomført, eller kan det være litt mindre? Hvorfor blir det ikke 100 pst? Dette er jo det største partiet.

Men det som førte meg opp på talerstolen, var de andre to prosjektene på Helgeland. Jeg synes det er ryddig at vi her ser på: Hva var det som lå inne i NTP, og hva er det denne regjeringen leverer? Så langt leverer vi i tråd med NTP, og vi framskynder en rekke prosjekter. Vi har framskyndet arbeidet med over tolv prosjekter sammenlignet med da vi overtok for mindre enn åtte måneder siden. Vi

har framskyndet prosjektering en rekke steder, planlegging en rekke steder, og vi har fjernet bompenger en rekke steder.

Når saksordføreren sa at Helgeland nord blir det første bompengeprojektet i Nord-Norge, ville det jo ikke vært det med rød-grønn politikk. Da ville det stått en bomstasjon i Alta. Det samme med E6: Den ble fjernet med denne regjeringen.

Jeg skulle gjerne vært med og fjernet flere, men stortingsflertallet vil ikke det. Men det blir allikevel færre bomstasjoner og lavere takster enn det forrige regjering lovet. Ergo er vi på rett vei. Derfor er jeg veldig godt fornøyd.

Så skal vi gjøre et massivt arbeid for å få framskyndet flere. Men jeg vil bare minne Arbeiderpartiet om at i Nasjonal transportplan lå ikke Helgeland sør inne i 2014. Det sto ikke spesifisert i 2015 heller. Så det å gi inntrykk av at andre parti forsinker prosjekter som en selv ikke hadde tilfestet, er litt uryddig i debatten. Jeg skal love at de veistrekningene vi snakker om, vil komme raskere på plass med dagens regjering enn det den forrige regjeringen la opp til. Det viste vi allerede i fjor høst i budsjettet, der vi bevilget 1,5 mrd. kr mer til riksvei og fylkesvei enn det den forrige regjeringen la opp til. Det sier litt om taktskiftet.

Presidenten: Representanten Tone Merete Sønsterud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tone Merete Sønsterud (A) [15:09:18]: Jeg synes også det er fornøydig å høre på debatten.

Bare for ordens skyld: Det er altså Fremskrittspartiet og Høyre som sitter i regjering, og ikke Arbeiderpartiet. Men jeg har lyst til å spørre statsråden: Er det fortsatt sånn at man mener at man flår og raner bilistene, eller har pipa nå fått en annen lyd her også?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [15:09:52]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås og Geir Pollestad om en oppdatering av investeringsplanene i Nasjonal transportplan (Innst. 210 S (2013–2014), jf. Dokument 8:49 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Presidenten vil videre foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [15:10:45] (komiteens leder og ordfører for saken): Representantforslaget vi nå har til behandling, er fremmet av Senterpartiet – bl.a. fra representanten i transportkomiteen, Janne Sjelmo Nordås. Det omhandler et forslag som er knyttet til oppdateringen av Nasjonal transportplan.

Forslaget er behandlet i transport- og kommunikasjonskomiteen. Der har forslaget fått støtte fra Arbeiderpartiet. Flertallet i transportkomiteen, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker å vedlegge forslaget protokollen.

Bakgrunnen for dette forslaget har jeg egentlig grunn til å se på som veldig positivt sett fra mitt ståsted – Høyres og Fremskrittspartiets ståsted – for nå har vi fått en regjering som har store ambisjoner for norsk samferdselspolitikk, og som har signalisert tydelig at man ønsker å satse på samferdsel i årene som kommer. Regjeringen har forpliktet seg til å overoppfylle Nasjonal transportplan som vi vedtok i denne salen for ca. ett år siden. Og ikke bare det: Regjeringen ønsker å redusere bompengandelen i nye veiprojekter – dette uten at ambisjonene for investeringer i vei og jernbane reduseres. Dette positive, økte ambisjonsnivået med varslede påplussinger og en økt satsing som den nye regjeringen har varslet, er nettopp noe av bakgrunnen for forslaget vi nå har til behandling.

Det er helt avgjørende for Høyre, Fremskrittspartiet og det nye flertallet i Stortinget at vi sikrer en helhetlig utbygging av nye veistreknings. Altfor lenge har utbygging av veier skjedd stykkevis og delt – med start og stopp og, ikke minst, ineffektiv drift. Hvis vi skal bygge mer effektivt og fornuftig, må vi løfte oss bort fra hestehandlene og småstubbene og tenke litt mer langsiktig og helhetlig. Derfor er dokumentet som vi hvert fjerde år behandler i Stortinget, Nasjonal transportplan, et veldig grundig prioriteringsredskap. Det er resultat av utredninger, reisevaneundersøkelser, beregninger, modelleringer og et stort antall årsverk som til sammen resulterer i et forslag fra transportetatene, og som ligger et helt år til behandling i Samferdselsdepartementet før det kommer hit og får en veldig grundig behandling i Stortinget.

Det har vært en etablert praksis at man vedtar Nasjonal transportplan i slutten av hver stortingsperiode, og at man lar den gjelde de neste fire årene. Endrede forutsetninger som følge av oppdatert kunnskap har blitt håndtert gjennom de årlige budsjettprosessene. Det er en godt innarbeidet praksis. Det sikrer forutsigbarhet for at de prosjektene som ligger i NTP, blir gjennomført som vedtatt. Det sikrer også fleksibilitet som gjør det mulig å håndtere endringer uten at det setter i gang en omfattende prosess med nye stortingsmeldinger.

Alternativet til den prosessen jeg refererte til nå, som sikrer langsiktighet og forutsigbarhet, finner vi i det fremlagte forslaget vi har til behandling. Når Senterpartiet og Arbeiderpartiet ønsker å endre denne praksisen sånn at endrede bompengandeler og økte satsinger på samferdselsbudsjettet bare skal kunne gjøres etter fremleggelse av en ny stortingsmelding og etter en ny utredningsprosess, kan det selvsagt skape utsettelse. Det synes jeg er noe underlig.

I tillegg ønsker man med dette også å åpne for at man midt i en NTP-periode skal la hele planen på ny åpnes for omprioriteringer. Da er selvsagt vår bekymring at mange prosjekter settes i spill.

Jeg er derfor veldig glad for at Kristelig Folkeparti og Venstre fortsatt ønsker å sikre forutsigbarhet og langsiktig planlegging av samferdselsinvesteringer. De positive endringene og påplussingene som regjeringen legger opp til, vil finne sin prioritering i de årlige budsjettprosessene. Samtidig ligger NTP til grunn for det overordnede arbeidet.

Eirin Sund (A) [15:16:10]: Da den rød-grønne regjeringen la fram sin nasjonale transportplan i april i fjor, kalte til og med NHO-direktør Kristin Skogen Lund den for et historisk løft for samferdsel. NTP-en overgikk det som var forventet, med en økning i rammene på ca. 150 mrd. kr eller om lag 50 pst. sammenlignet med nivået i 2013. Nasjonal transportplan 2014–2023 er derfor et solid og godt dokument for norsk samferdsel. Høyre og Fremskrittspartiet har varslet i sin regjeringsplattform at de vil satse på utbygging av vei og bane utover den vedtatte NTP-en. De har også signalisert samferdsel som et av sine viktigste satsningsområder.

Det er bra at det er bred politisk enighet om å satse massivt på samferdsel de neste årene. Det som er mindre bra, er at Stortinget ikke involveres i en helhetlig prioritering av samferdselsprosjektene i Norge. Det er dette som er temaet for dagens representantforslag.

Regjeringen har gått inn for reduserte bompengesatser på flere prosjekter, bl.a. på E6 Helgelandspakken, som vi diskuterte her tidligere, og på ny E16 mellom Bagn og Bjørge. Det er varslet at staten skal dekke mer av utbyggingskostnadene på flere prosjekter, noe som forrykker den økonomiske balansen som var forutsatt i NTP.

Det er viktig for Stortinget at planleggingen av framtidige samferdselsprosjekter ikke bare skal baseres på enkeltprosjekter lagt fram av regjeringen. For Stortinget er det helt nødvendig at Stortinget får foreta en reell behandling av hvordan de økonomiske rammene skal fordeles, inndekningen for disse og eventuelle omprioriteringer av de økonomiske rammene som står i Nasjonal transportplan 2014–2023. Vi er opptatt av at Stortinget skal bli involvert i en helhetlig prioritering av prosjektene.

La meg derfor bare si noen ord i forbindelse med revidert budsjett som illustrerer at det er svært lett å kunne bli forvirret av hva det er bevilget penger til, og hvordan dette er dekket inn innenfor en helhetlig planramme. I revidert nasjonalbudsjett forteller regjeringen i en pressemelding at de gir 250 mill. kr mer til fem veiprojekter. Så langt er alt vel og bra. Men hva er egentlig realiteten her? Jo, realiteten er at regjeringen har foretatt en omdisponering av tidligere bevilgede midler i 2014 til tunnelfornyning – noe som i og for seg også er helt ok.

Men det var en noe spesiell omdisponeringspraksis vi oppdaget da regjeringen la fram revidert nasjonalbudsjett for 2014. Først har man markedsført økt satsing på tunnelfornyning som en av de store satsingene i regjeringens ordinære budsjett for 2014. Deretter har man reist rundt

i landet og solgt inn økt satsing på enkeltprosjekter uten inndekning, for så igjen – som nevnt – i revidert å proklamere en storsatsing på 250 mill. kr til riksveiinvesteringer. Men hva er det som egentlig har skjedd? Jo, regjeringen har fått markedsføre seg gjennom å bruke de samme pengene hele tre ganger. Etter vårt syn må denne praksisen i beste fall kunne betraktes som en nokså kreativ regnskapsføring. Den understreker i alle fall behovet for at Stortinget gis bedre informasjon om endringer i de økonomiske rammene innenfor NTP.

Det er stor avstand mellom den rød-grønne NTP-en og regjeringspartienes alternative NTP. Fremskrittspartiet foreslo en økning i rammen på 450 mrd. kr, og Høyre foreslo en økning på 20 mrd. kr utover regjeringens forslag. Nasjonal transportplan er et sentralt styringsdokument for samferdsel i Norge. Transportplanen har en sentral funksjon for den helhetlige prioriteringen med hensyn til investeringer og med hensyn til drifts- og vedlikeholdstiltak for vei, jernbane og sjøtransport. Normalt har det vært sånn at endret økonomisk oppfølging av planrammen i NTP og omprioritering innenfor rammen har skjedd som en del av den ordinære budsjettprosessen, og vi er fortsatt enige om at sånn bør det være.

Det er derfor nødvendig at regjeringen, når den legger fram budsjettet for 2015, gir Stortinget mer detaljert informasjon om hvilke økninger, omprioriteringer og endringer av planrammen som er blitt gjort, sammenlignet med inneværende NTP for 2014–2023. Dette er også det som er vårt forslag som ligger i innstillingen.

Så er det sånn at den forrige debatten går langt inn i denne debatten, så da kan statsråden se bakover. Men nå er det engang sånn at statsråden har ansvaret framover for det som skal skje når det gjelder samferdselsutfordringene i Norge. Vi ønsker også å skjønne hva det er som skjer, og å være med og prioritere, bestemme og gjøre de omprioriteringene som skal finne sted.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp sitt forslag?

Eirin Sund (A) [15:21:03]: Ja, det må jeg vel. Unnskyld, president – jeg tar opp vårt forslag.

Presidenten: Da har representanten Eirin Sund tatt opp det forslaget hun refererte til.

Åse Michaelsen (FrP) [15:21:21]: Den rød-grønne regjeringen har hatt flertall i åtte år, og på mange områder i NTP-en har det vært tverrpolitisk enighet. Men vi i Fremskrittspartiet har vært veldig tydelige på at på noen områder ønsker vi strukturendringer som selvfølgelig får konsekvenser.

Alle vet også at NTP har vært en plan, og vi har måttet kjempe år for år om å få midler. Det har ikke vært langsiktighet, det har ikke vært noe som helst tegn på at har man fått inn en strekning i NTP-en, ja, så får man den strekningen. Det har faktisk ikke vært sikkert.

Alle vet også at Fremskrittspartiet har vært forkjemper for et eget investeringsfond, et veiselskap og også for en

bompengereform. Da er det også naturlig at når vi nå sitter i posisjon, ønsker vi å prioritere mer vei, bygge raskere vei og – ikke minst – bedre vei. Når en da ser på eksisterende NTP, legger vi den til grunn. Men enkeltstrekninger på en to–tre kilometer strødd utover i hytt og vær, hva gjør vi med dem? Jo, vi slår dem sammen. Vi ønsker å bygge helhetlig, vi ønsker å bygge langsiktig.

Det er mange måter å overoppfylle NTP-en på, herunder f.eks. en strekning som per i dag ligger i NTP-en – og da må jeg også si den rød-grønne NTP-en – som en tofeltsvei. Når vi da gjør den om til en firefeltsvei, er jo det bra. Det er å overoppfylle, å få det til bedre enn det som ligger der. Og det er faktisk tull å hive gode penger etter snever og lite framtidsrettet planlegging.

Representantforslaget fra Senterpartiets medlemmer har nok et lite bakteppe av distrikt-kontra-by-tenkning. Det blir litt merkelig for meg, for hvis det er noe som er med på å bygge sammen by og land, er det nettopp gode, trygge veier som binder distriktene og byene sammen og løfter hele regioner. Dette skaper vekst, det skaper næringsutvikling og økt kvalitet for alle, ikke minst også for distriktene.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:24:05]: Senterpartiet mener at Nasjonal transportplan er blitt et godt planleggingsverktøy. Derfor er det viktig at Stortinget gjennom behandlingen kan foreta en reell behandling av hvordan de økonomiske rammene skal fordeles, og inndekningen for dem.

Helhetlig prioritering av prosjekter er nødvendig, uavhengig av hvordan enhver sittende regjering velger å finansiere de ulike prosjektene i Nasjonal transportplan. Tidligere har det vært endring av tidspunkt for prosjektene, men nå endres altså finansieringsformene og -planene samtidig som en del av midlene settes inn på å slette bompenger på veier som allerede er bygd.

I den forrige debatten så vi den usikkerheten som er skapt ved at man ikke viser hvordan man dekker inn den lavere bompengandelen. NTP er en helhetlig prioriteringsarena for investeringer, drift og vedlikeholdstiltak i det nasjonale transportnettet.

Så er det sagt at man skal overoppfylle Nasjonal transportplan. Det er vel ingen som er kritisk til akkurat det, men det er viktig at man sikrer at det som faktisk ligger inne i transportplanen, blir gjort vedtak om. Det er det vi føler er en usikkerhet med det som regjeringen og flertallet i Stortinget gjør akkurat nå.

Samtidig er det enkeltstatsråder som er ute og sier at man f.eks. skal vri investeringer i vei over til kollektivtrafikk. Det er også sagt at investeringer skal vris til vei mellom de store byene. Vel og bra, men det er en helhetlig tenkning rundt det. Derfor har vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet ønsket å slå fast at dagens NTP må ligge i tråd med det Stortinget har gjort vedtak om, og at vi sikrer at de prosjektene som er der, blir gjort – vedtatt – og i tillegg at Stortinget får mulighet til å være med i prioriteringen av midler som eventuelt kommer utover det som ligger inne i dagens NTP. Det er ikke en omkamp om NTP, men vi øns-

ker å sikre at det som ligger inne, faktisk blir gjort vedtak om og blir prioritert.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:26:58]: Min oppfatning er at dette forslaget fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet reflekterer en litt uvant situasjon for de rød-grønne partiene. De frykter nemlig at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil bruke så mye ressurser og forbedre samferdselssektoren så mye at vi vil iverksette for mange vei- og jernbaneprosjekter. De er rett og slett redde for at det skal brukes for mye penger som de i dag ikke helt ser hvor skal komme fra.

Jeg forstår bekymringen når det de rød-grønne har skrytt av tidligere, har vært at de har brukt akkurat så mye penger som de har lovt – selv om det har blitt færre prosjekter enn de hadde lovt, fordi prosjektene ble dyrere enn planlagt. Men vi mener faktisk alvor når vi fire partier sier at vi skal prioritere infrastruktur, for det er med og bygger samfunnet. Derfor skal vi prioritere mer penger og ha mindre bompenger, rett og slett gjennom å drive staten bedre og gjennom å ha mer effektive prosjekter.

Jeg er også veldig glad for at man i denne debatten til stadighet får gjentatt fra Arbeiderpartiet at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre var mer offensive på samferdsel i opposisjon. Vi har vist at vi også er mer offensive i posisjon enn de rød-grønne partiene var – vi økte bevilgningene i fjor høst som følge av at det ble et regjeringsskifte. Så egentlig er ikke dette et problem, sånn som de rød-grønne vil ha det til. Det er faktisk en fordel for landet. Men det er gjerne et problem for ettermålet til forrige regjering.

Så minner jeg om at dette heller ikke er et problem, for selv om vi skal være offensive, må jeg innrømme at jeg ikke tror vi klarer å gjennomføre ti års planer i Nasjonal transportplan på bare fire år. Det betyr at vi i så fall skal overoppfylle to og en halv gang på de fire årene. Ja, vi er offensive, men så offensive tror jeg rett og slett ikke vi klarer å være. Det betyr at vi har en prioriteringsliste som går over ti år, å plukke av når vi skal gjennomføre vårt arbeid på fire år.

Da er det ikke vits i at for hver gang vi framskynder et prosjekt, skal vi samtidig skal legge fram en revidering av Nasjonal transportplan. Det vil kreve enormt mye byråkratisk arbeid, det vil kreve enormt mye ressurser i Stortinget og enormt mye ressurser i Vegvesenet, Jernbaneverket, Kystverket, Avinor og andre som bidrar i Nasjonal transportplan-arbeidet. Jeg tror det holder at vi gjør den jobben en gang hvert fjerde år.

Så er nok litt av realiteten bak forslaget det som representanten Sund utbrøt på slutten av sitt innlegg: at vi vil også være med og styre. Vet du hva, det er faktisk en annen regjering nå. Arbeiderpartiet sitter i opposisjon. Det betyr at Arbeiderpartiet får lov til å være med og styre i Stortinget, og jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet så langt stemmer for de samferdselsforslagene vi framlegger, selv om de blir mer omfangsrike enn det Arbeiderpartiet selv la fram. Men det er altså ikke sånn at Arbeiderpartiet kan gå inn i departementene og sitte og styre derfra lenger.

Så blir det tatt opp at lavere bompenger forrykker ba-

lansen. Det er altså et problem. Nei, det er en del av det å innfri valgloftene til noen av partiene her, og det er en del av kompromissene. Men det er også slik at hvis Arbeiderpartiet mente at dette faktisk var et problem, burde en jo ha stemt imot! Men det gjør ikke Arbeiderpartiet, for det vet de ville være upopulært. Så så langt kritiserer Arbeiderpartiet de samme vedtakene som de selv er en del av å danne flertall for, og det harmonerer ikke helt hvis en mener at en skal ha en skikkelig debatt om samferdsel.

Det var også et argument her om at hvis det ikke sto i Nasjonal transportplan, så kan en ikke gjennomføre det fra regjeringens side. Jo, det går an. Det går an å omprioritere underveis, rett og slett fordi en ser at det er mulig å framskynde et prosjekt. Stortingsflertallet har altså framskyndet planleggingen av sju veiprosjekter, og vi har framskyndet prosjekteringen av fem veiprosjekter. Om bare få uker skal vi ferdigstille E18 gjennom Vestfold mellom Tønsberg og Sandefjord, rett og slett fordi regjeringen og stortingsflertallet har tatt beslutningen om at dette ville vi. I to år var det mulig under de rød-grønne. En valgte å ikke gjøre noe. Dette flertallet vil noe, og derfor gjør vi det. Jeg ser ingen grunn til å fremme en ny nasjonal transportplan av de grunnene.

Så minner jeg om at da den rød-grønne regjeringen satt, fremmet faktisk også de enkelte små prosjekter i Stortinget og fikk bevilgninger, uten at prosjektet engang var nevnt i Nasjonal transportplan. Det er jo litt rart at de krever én prinsipiell tilnærming fra dagens regjering, mens de selv ikke fulgte det prinsippet. Da Svotunnelen, nær hjemstedet til daværende samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa, ble vedtatt, ble den bare lagt inn i budsjettet uten å ha blitt behandlet som en egen proposisjon, uten å ha ligget i Nasjonal transportplan. Dermed bør Senterpartiet være de som minst av alle krever at dagens regjering skal praktisere noe som de selv ikke mente var viktig da de styrte. Derfor er jeg glad for at Stortinget gjør det vedtaket som de nå gjør når det gjelder dette forslaget.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirin Sund (A) [15:32:14]: Det er nå engang slik at om en historie gjentas om igjen og om igjen, så blir den ikke mer rett for det. Jeg påpekte i mitt innlegg at statsråden kan kikke bakover, men statsråden vil ha et stort ansvar for å kikke framover og ta ansvar for det.

For Arbeiderpartiet er det viktigst at vi får synliggjort helheten. Vi må synliggjøre hva det vil bety å bruke fellesskapets penger på én plass, i forhold til å bruke mindre penger en annen plass. Om dette dreier seg om framskynding av prosjekter, eller kutt i bompenger, så vil det gå på bekostning av et eller annet, og det ønsker vi å synliggjøre.

Deler av regjeringen og representanter fra regjeringspartiene reiser nå land og strand rundt og kutter i bompenger, og de lover også nye prosjekter som ikke ligger inne i NTP. Ett av de eksemplene er E39, der en skal rulle ut firefelts motorvei fra Stavanger til Kristiansand. Hvordan skal

dette finansieres, og hvem er det som skal betale? Eller: Hvem er det som ikke skal få, når dette også skal på plass?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:33:19]: Det er jo dette vi jobber med hver gang Stortinget vedtar budsjettene. Nå behandler vi revidert budsjett, og da prioriterer vi – noen ting oppprioriterer vi og noen ting nedprioriterer vi – og det er jo også der Stortinget får si sitt om helheten. Hvis Arbeiderpartiet var misfornøyd med de omprioriteringene regjeringen foreslo i fjor høst, så var det jo bare å stemme imot og vise sitt alternativ. Men her ser jeg altså at Arbeiderpartiet stemmer for å redusere bomsatser enkelte steder, de stemmer for å fjerne bomstasjoner, men klarer likevel ikke å få det til å passe inn i en helhet. Da foreslår jeg at Arbeiderpartiet driver opposisjonspolitikk på sin helhet, i stedet for å stemme for alt det gode Høyre, Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår, for så etterpå å kritisere tingene vi foreslår.

Så minner jeg om at bare de siste månedene har Arbeiderpartiet i opposisjon foreslått å framskynde Trønderbanen, Jærbanen, Gjøvikbanen, Kongsvingerbanen, firefelts vei til Ørje, og å framskynde E39. Det har altså blitt brukt titalls – ja, nesten hundretalls – milliarder kroner fra Arbeiderpartiet i opposisjon, uten at de har framlagt forslag i budsjettet.

Eirin Sund (A) [15:34:23]: Det som er hovedsaken i dette representantforslaget, er at vi altså har fått på plass en måte å jobbe med Nasjonal transportplan på, som vi fikk på plass i 2005 – for første gang i historien. Før 2005 vedtok en i denne salen Nasjonal transportplan, som en glemte når en gikk ut døra etter å ha vedtatt det. Prioriteringene ble aldri fulgt opp.

Det vi nå ser fra regjeringen – og redselen vår – er: Hvordan har dere tenkt å bruke Nasjonal transportplan som det styringsdokumentet det er, og hvordan har dere tenkt å involvere Stortinget når det gjelder å omprioritere? Og ikke minst: Hvordan har dere tenkt å fortelle dette til dem som muligens blir offer for en omdisponering av budsjettmidlene? Representanten Meling fra Høyre sa f.eks. til Fædrelandsvennen i dag at hun ønsker at det skal være firefelts vei fra Stavanger til Kristiansand, for nå er en ferdig med E39 fra Stavanger og nordover.

Et prosjekt som er langt fra ferdig nordover, settes nå på spill fordi en muligens skal omprioritere innenfor NTP-en. Hvordan har statsråden tenkt å forklare det?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:35:26]: Dette har jeg jo allerede forklart i flere innlegg: Vi skal prioritere mer penger inn i NTP, og det betyr at vi kan gjennomføre flere prosjekter. Det er litt av det som denne regjeringen og våre støttepartier har gått til valg på, nemlig å bygge mer vei og jernbane, og da bør en ikke være overrasket om vi faktisk leverer på det. Jeg synes det er litt spesielt – men det bekrefter jo egentlig at en stoler på at vi faktisk kommer til å levere – når en allerede nå er bekymret for hvor pengene skal komme fra. Men det er jo det privilegiet vi har, vi som sitter i regjering og som har flertall, at vi faktisk behandler budsjettene og sørger for at vi prioriterer vei og jernbane.

På samme måte hadde det vært interessant om Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hadde forklart da de brukte en halv milliard kroner mer til Svotunnelen, i Magnhild Meltveit Kleppas hjemkommune: Hvilket prosjekt var det da som ble skrinlagt i stedet? Når en bygger tunnel gjennom Navarsetes hjembygd: Hvor kom de pengene fra? Hvilket veiprojekt ble da skrinlagt? Jeg hørte aldri slike informasjonsrunder til Stortinget da.

Vi skal prioritere helhetlig. Det skjer i statsbudsjettet, og vi vedtar ... (Presidenten klubber).

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:36:40]: Jeg synes jo det er litt spesielt at statsråden ikke ser at Stortinget ønsker å bli orientert om helheten og alle de endringene som er foretatt. Det er ikke bare enkeltprosjekter, men det er en rekke endringer. Og det er også tatt opp fra et av dine samarbeidspartier, Kristelig Folkeparti, at man så i forrige sak at det var uheldig at man ikke visste finansieringen av det. Derfor spør jeg igjen: Synes ikke statsråden det er naturlig at Stortinget blir orientert om så store endringer som det er foretatt her, og som foreslås?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:37:20]: Den informasjonen foreligger bl.a. i revidert budsjett, der vi viser en del omprioriteringer. Men til tross for at vi nå altså reduserer lite grann på bevilgningene til vedlikehold og fornyelse på tunneler, er likevel beløpet i dag høyere enn det de rød-grønne foreslo. Så vi har altså en satsing på tunnelsikkerhet samtidig som vi nå ser at det er mulig å framskynde en del prosjekter. Og da synes vi at det er viktig å framskynde de fem veiprojektene som ligger i revidert – nettopp fordi det er en så langsiktig tidshorison, at da er det viktig å komme i gang. Om du da mister litt tid på enkelte tunnelprosjekter som du kan gjennomføre raskere, så var det en fornuftig prioritering. Jeg kan ikke se at det skal være meningen at vi skal legge fram en nasjonal transportplan hver gang vi viser at vi klarer å overoppfylle løftene.

Så må også de rød-grønne partiene snart bestemme seg for om de skal kritisere oss fordi vi gjennomfører mange prosjekter som ligger i NTP-en, som de selv la fram, eller om det er sånn som nå – at det blir gjort for mange endringer. Altså: Enten blir det «for mye» eller så er det «for lite», men en bør i hvert fall holde seg til én linje når en kritiserer regjeringen, og ikke ha ... (Presidenten klubber).

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:38:26]: Det som Arbeiderpartiet og Senterpartiet har bedt om, er jo en oppdatering av finansieringsrammene. Vi har ikke bedt om en ny nasjonal transportplan, men en oppdatering av finansieringsrammene på bakgrunn av alle de endringene som er foretatt, for nettopp å kunne se en helhet. Det synes jeg at statsråden burde være villig til å gi Stortinget, ut fra at man skal ha et godt grunnlag for arbeidet framover, både i komité og i storting, og at det skal være en respekt for transportplanen som prioriteringsverktøy – ikke bare for dette huset, men for etatene ute og for folk ute i fylkene, som nå er usikre på hva som faktisk gjelder.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:39:07]: Det som etatene – Vegvesenet, Jernbaneverket, Kystverket og Avinor – vet, er at de har mer midler å rutte med i dag enn det den forrige regjeringen la opp til i fjor høst. Det tror ikke jeg skaper usikkerhet hos dem. Det ser de at skaper muligheter, det skaper muligheter til å realisere flere veiprosjekter, flere jernbaneprosjekter. Samtidig har vi igangsatt mange reformer, nettopp for at systemet skal bli bedre og mer effektivt, så du får bygd vei og jernbane raskere og billigere og bedre. Dette er også noe som vi med stor glede ser at både Jernbaneverket og Vegvesenet omfavner med glede. For de har lenge prøvd å reformere systemet sitt, men opplevde til og med at den jernbanerapporten som departementet selv sto bak, om hvordan en kan endre jernbanesektoren i Norge, ble lagt i en skuff fordi den inneholdt ord som «konkurranse» og «anbud». Vi vil gjerne bruke den typen virkemidler, for vi ser at selv Jernbaneverket ser at de kan få mer igjen for pengene ved å drive mer effektivt. Og da kan ikke vi drive og legge fram en NTP hver gang vi gjør en endring, men i budsjettene informerer vi, og Stortinget er de som vedtar ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Om statsråden har mer penger til vei, har han uansett ikke flere enn 60 sekunder til å svare.

Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell-Idar Juvik (A) [15:40:38]: Det store spørsmålet, som man prøver å få fram i forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, handler om de økonomiske rammene. Jeg etterspør egentlig hvordan prosjektene skal finansieres. Det er den store bekymringen – ikke at vi bruker mer penger på veg. Det gjorde vi i vår NTP også, som ligger til grunn. Der løftet vi inn mer penger enn noen gang til vegsatsing de neste årene.

Det er ikke noe nytt for Arbeiderpartiet at man ønsker å bruke mer penger på veg, men det er litt viktig å få vite hvilken betydning endringene som skjer, får når det gjelder både de prosjektene som ligger i NTP og eventuelle andre prosjekter som skal prioriteres. Det er det store spørsmålet, og det er jo en grunn til at dette forslaget kommer, nemlig at ministeren har vært veldig flink til å endre på prosjekter og kutte ut bompenger, men han har ikke vært like flink til å si hvor han skal hente inndekningen fra. Han har i hvert fall ikke vist det så langt. Vi så ingenting i proposisjonen når det gjelder det, og vi venter i spenning på budsjettet for 2015 når det gjelder det.

Ja, Arbeiderpartiet er offensive. Det var vi i posisjon, og det skal vi være i opposisjon. Men ministeren har ikke all verdens grunn til å være så voldsomt frampå når det gjelder å være så veldig offensiv, for det jo vitterlig sånn at vi sitter her i Stortinget og venter på saker fra ministeren. Vi har etterlyst saker gjennom skriftlige spørsmål og har da fått til svar at sakene skal komme i løpet av våren. De som venter på disse, venter fortsatt.

Bare i min landsdel venter vi på Harstad-pakken, By-pakke Bodø og et vegprosjekt i Langsund. Jeg vet at flere

prosjekter er varslet at skulle komme til våren, men våren begynner vel etter hvert å ta slutt, siden mai måned nå er omme. Min kalender er i hvert fall sånn.

Når det gjelder forutsigbarhet: Jeg har ikke sittet lenge på Stortinget, men det jeg har hørt når jeg har hatt høringer, og det har kommet folk og ytret seg til oss, er at de er veldig fornøyde med hvordan NTP-en etter hvert har blitt – fra det den var i starten, til det som den er i dag. Som det har blitt sagt av flere her: Det er et veldig bra styringsdokument. Man kan lang tid i forveien vite hvilke prosjekter som kommer. Det er viktig for de berørte kommunene og fylkene, og det er selvfølgelig viktig for etatene som jobber med dette.

Derfor bør man, når det blir forholdsvis store endringer – i hvert fall burde det være i ministerens interesse – berolige med at det ikke vil ha betydning for de prosjektene som ligger i NTP. Jeg velger foreløpig å stole på ministeren når han sier at det som ligger i NTP, ligger der, og at han skal overoppfylle det. Men han må også berolige oss ved å vise inndekningen av de prosjektene han har sittet litt på, og som har skapt denne usikkerheten.

Til Åse Michaelsen: Det er ikke sånn at tidligere NTP-er ikke har blitt fulgt – tvert imot. Vi ønsker at NTP skal være et styringsdokument, og det håper vi at også den nye regjeringa mener.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:43:52]: Debatten ville vært mye bedre hvis det var konsistens mellom det en selv gjorde i posisjon, og det en krever når en selv er i opposisjon.

Jeg vil minne om at da de rød-grønne partiene gjorde endringer i prioriteringene i sin NTP, bl.a. tok inn prosjekter som ikke engang var i NTP, informerte de ikke om hvilke prosjekter som da forsvant ut. Et helt konkret prosjekt er Svtunnelen. Jeg registrerer at de rød-grønne ikke har nevnt dette, for de skal stille krav til denne regjeringen om å gjøre noe annet enn det de selv mente var nødvendig. Det er det ene.

Det andre, som egentlig er essensen i det de rød-grønne partiene her foreslår, er at det må være en form for langtidsbudsjettering i Stortinget, der en faktisk ikke bare ser på ett og ett års budsjett, men gjerne ser på fire år eller hele tiårsperioden, slik at hvis en gjør én ting her, må en se hvilken effekt det får for den totale pengebruken og gjøre endringer deretter.

Det er jeg helt enig i. Det fremmet faktisk en del av opposisjonspartiene forslag om – da vi var i opposisjon i forrige periode – men da stemte de rød-grønne partiene imot det. De ville ikke ha langtidsbudsjettering. Så det som de nå i realiteten argumenterer for, var de kraftig imot da de satt og styrte. Det er urimelighet nr. 2 i denne debatten. En stiller krav til andre, som en selv ikke ville gjennomføre. Da synes jeg denne debatten blir litt rar.

Arbeiderpartiet påstår at en sitter og venter på saker. Ja vel, det ligger seks saker fra regjeringen til behandling i transportkomiteen. Det er bare å sjekke arkivskuffen sin, ta dem opp og begynne å jobbe med dem, hvis en tror at ingen saker har kommet. En loslov og en omprioriteringsproposisjon skal behandles. Den siste er for øvrig sak nr. 7. Det

er en rekke saker i en samleproposisjon, med bompengereform, veiselskap og andre ting som skal gjennomføres. Det er informasjon om veiprojekter med økte kostnadsrammer, som betyr en forpliktelse på over 30 mrd. kr i nye veiinvesteringer.

Det er ikke mangel på saker å jobbe med, men en må behandle dem, og se at de er der.

Det er riktig at noen prosjekter dessverre har tatt lengre tid enn jeg selv hadde ønsket. Når det gjelder Langsundforbindelsen, skyldtes det rett og slett at Troms fylkesting ikke gjorde et tilstrekkelig vedtak, noe som gjorde at de måtte gjøre et nytt vedtak. Det vedtaket er nå gjort, og Vegvesenet kan ferdigstille den, og vi i departementet skal gjøre alt vi kan, og når vi har gjort det, skal det sendes videre.

Bodø og Harstad: Der har en det samme som en også så på Helgeland, der vi faktisk jobber for å gi innbyggerne lavere bompengebelastning. Det synes jeg er viktig, og av og til er det verdt å bruke noen ekstra uker for å få bedre løsninger, framfor å haste ting igjennom og pålegge lokalbefolkningen en skattebyrde som er altfor stor.

Hvis NTP var så god som de rød-grønne ville ha det til, er det rart at jeg daglig kan lese krav – så sent som i går i Trønder-Avisa: at den NTP-en som Arbeiderpartiet hadde når det gjaldt Trønderbanen, er altfor dårlig når en plutselig sitter i opposisjon.

Åse Michaelsen (FrP) [15:47:05]: Jeg tok ordet til en kort merknad knyttet til Juviks påstand om at den NTP-en som ligger der, blir fulgt av Arbeiderpartiet. Det er faktisk ikke rett, for hvis en ser på hva Arbeiderpartiet la inn i sitt budsjett for 2014 i fjor, ligger der mange strekninger som skulle hatt bevilgninger for 2014, som Arbeiderpartiet ikke la inn penger til. Så det er faktisk ikke rett.

Noen av de samme strekningene legger vi inn penger til og utvider fra to til fire felt. Så det er ikke riktig det som kom fra representanten Juvik.

Eirin Sund (A) [15:48:00]: Det er litt spesielt å høre statsråden si at han syns det det er rart at Arbeiderpartiet og andre partier i opposisjon bedriver politikk hver eneste dag. Vi skal svare for det som vi gjorde i de åtte foregående årene, men vi er, på lik linje med statsråden, fullt i stand til å utvikle ny politikk – det skulle bare mangle. Vi skal også gå videre.

Jeg er enig med statsråden i at vi ikke skal legge en plan som skal ligge der, som blir liggende, og som aldri skal røres. Det har vi aldri ment og vil heller aldri mene.

Men det er veldig spesielt når statsråden står og lurert på hvor konsistente vi er i opposisjon sammenlignet med hvordan vi var i posisjon. Hvis det er noen som har vært konsistente – i både posisjon og opposisjon – er det Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV. Jeg setter større spørsmålstegn ved konsistensen til det som statsrådets parti gjorde da han var i opposisjon og det han nå gjør når han er i posisjon.

Vi vil hegne om NTP som det styringsdokumentet det er. Vi ønsker å kunne fortelle til folk at for å betale mindre i bompenger, må en ta av fellesskapets penger. Hvem er det

som ikke skal få sitt da? Det er ikke så lenge siden denne planen ble vedtatt i Stortinget, og jeg regner med at alle de partiene som sto bak den, fremdeles står på det som er i planen.

Som rogalending synes jeg det er spesielt å se at det nå blir sådd tvil om E39 nordover, til fordel for E39 sørøstover – og det gjøres til og med av Høyre-representanten Meling, som uttalte seg om dette sammen med andre fra Høyre, og som lovet dobbeltspor til Egersund på jernbanen.

Her er det redsel for hvem som skal tape. Denne regjeringen ønsker å gi med den ene hånden og må ta tilbake med den andre hånden hvis en ikke skal trykke opp penger eller gjøre et eller annet på et merkelig vis, som i alle fall vi aldri var vant til, da vi satt i de kontorene som statsråden sitter i nå.

Ingvild Kjerkol (A) [15:50:27]: Når statsråd Solvik-Olsen doserer om det å være konsekvent i transisjonen fra opposisjonstilværelse til posisjonstilværelse og motsatt, skal man lytte. Der har statsråden erfaringer, riktignok kanskje ikke av det mest tillitvekkende slaget. Jeg ble dratt inn i debatten med et sitat fra Trøndera-Avisa, og jeg må si jeg setter stor pris på at vi har ordentlige referenter i denne salen, fordi måten man refereres på av statsråden, er på ingen måte etterrettelig.

Den NTP-en som de rød-grønne vedtok, og som Solvik-Olsen har gjentatt at han ønsker å bli målt på, har plassert prosjektet elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen til første del av planperioden. Da Stortinget behandlet NTP i fjor vår, skrev de rød-grønne partiene, med støtte fra noen av støttepartiene til dagens regjering, at man så for seg en mulig, tidligere framdrift, og at man oppfordret Jernbaneverket til å samarbeide med regionen. Fremskrittspartiets merknader i behandlingen av NTP var at dette prosjektet burde realiseres med en gang. Grunnen til at dette prosjektet ikke kan realiseres raskere, er ikke et spørsmål om bevilgning. Det er ikke et spørsmål om kvaliteten på den rød-grønne NTP-en. Det er rett og slett et spørsmål om statsrådets evne og vilje til å gi Jernbaneverket lov til å starte detaljplanlegging. Sånn som systemet er i dag, starter ikke Jernbaneverket planlegging av sine prosjekter før de har fått bevilgning.

Vi har en statsråd som har gått høyt på banen og sagt at han vil ha mer effektive systemer. Ja vel, mulighetene ligger på statsrådets bord. Når planer er lagt inn i NTP, er det en forventning om finansiering, som statsråden har gjentatt og gitt forsikringer om. Hvorfor kan man ikke da forsere planlegging? Det er ikke et spørsmål om at Arbeiderpartiet nå ikke liker sin NTP lenger. Dette ligger på statsrådets bord. Her har det ikke skortet på høye og mørke ambisjoner, så vi venter med stor spenning på at dette skal få en framdrift som setter den rød-grønne i skyggen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:53:12]: Denne debatten handler altså om at de rød-grønne partiene er livredde for at dagens flertallskonstellasjon skal bygge for mye vei og jernbane, og at det vil gå på bekostning av andre gode formål i samfunnet. Det er en ganske klar beskrivelse av

at de rød-grønne er redde for at vi prioriterer infrastruktur for høyt. Det viser jo et skille. Det viser det skillet en og så da dagens regjeringspartier var i opposisjon og ville mer enn forrige regjering. Det vil vi åpenbart fortsatt. Men jeg mener det er inkonsistens når regjeringen og flertallet, til og med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, er enige om at vi skal redusere bompengandelen i Helgeland nord med 300 mill. kr, og at det da plutselig er et kjempeproblem fordi andre ting kanskje må lide, men Arbeiderpartiet støtter det likevel.

Så har vi siste taler, som altså sa i Trønder-Avisa i går at det var altfor sent:

«Det er for sent, mener stortingsrepresentant Ingvild Kjerkol.»

Jeg leste det til og med på bokmål for å vise at det er et sitat. Når en her på talerstolen sier at Jernbaneverket ikke starter planlegging før det kommer bevilgninger, er det helt riktig. Det er sånn det skal være. Når en så mener at planlegging burde starte i år, sier jo Arbeiderpartiet at det derfor burde vært bevilget mer penger. Da etterlyser jeg et svar på dette spørsmålet: Når Arbeiderpartiet mener at Trønderbanen burde vært igangsatt raskere, og det vil koste penger i år, hvor skulle de pengene da ha kommet fra? Hvorfor er det ikke et problem når Arbeiderpartiet går ut og sier dette om Trønderbanen, Meråkerbanen, Kongsvingerbanen, Gjøvikbanen og Jærbanen? Det er titalls milliarder kroner i sum. Da stiller de ingen krav til seg selv om å ha en totalpakke og si hvilke andre jernbaneprojekt det da er som blir skjøvet ut i tid. Er det Follo-banen vi ikke skulle igangsatt nå likevel? Er det Sørlandsbanen vi ikke skal doble kapasiteten på? Hvis det er sånn at hver gang regjeringen gjør noe og vi sier at dette prioriterer vi i budsjettet, men vi varsler det allerede nå – da vil jeg òg gjerne se Arbeiderpartiets prioritering up front. Mitt spørsmål til Kjerkol er: Hvilket vei- eller jernbaneprojekt, eller hvilken sosial ytelse er det som nå skal forsvinne fordi Arbeiderpartiet skal framskynde elektrifisering av Trønderbanen?

Jeg skal love at vi skal få til det på Trønderbanen, men jeg vil ikke sette i gang med prosjektering for å dra det lengst mulig ut i tid. Dette handler om å konsentrere ressursene sånn at vi kan gjennomføre prosjektene mer effektivt. Da handler det ikke om å ha lengst mulig planleggingstid, men om å ha konsentrert innsats.

Verken Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti eller Venstre har sådd tvil om E39. Vi har tatt trasévalg der forrige regjering ikke klarte det. Vi sier vi skal øke kapasiteten mellom Kristiansand og Stavanger. Ingen fra vår side har sagt at det skal gå på bekostning av andre traseer på E39.

Ingvild Kjerkol (A) [15:56:32]: Her er det statsråden som ikke er konsekvent. I et tidligere innlegg i en tidligere sak i dag argumenterte bl.a. representanten Orten fra regjeringspartiene om at de rød-grønne var motvillige til å binde opp ressurser over flere år om gangen. Eksemplet ble materialisert i det bompengeprojektet på Helgeland hvor man også lyser ut driftskontrakter og på den måten binder

midler for flere år. Det var de rød-grønne for. Det har vi lagt inn i NTP.

Når det gjelder det å planlegge for Jernbaneverket, merker jeg meg at statsråden slår fast at Jernbaneverket ikke skal starte planlegging før de har fått bevilgning. Han skrinlegger altså moderniseringstanken om mer effektiv framdrift på jernbaneprojektene. Det synes jeg er interessant. Når det gjelder å få framdrift på den aktuelle banestrekningen, handler det rett og slett om å gjøre det mer helhetlig. I dag har Jernbaneverket fått bevilgning for strekningen Hell–Værnes. Det statsråden legger opp til, er altså at man når man er ferdig med det prosjektet, skal stoppe opp planleggingen og vente til man har fått bevilgninger på plass til neste etappe av strekningen. Det kaller vi rød-grønne en stykkevis og delt framdrift. Vi ønsker en helhetlig framdrift, og jeg er litt skuffet over at statsråden slår fast at han ikke vil endre på dette regimet, som de rød-grønne var godt i gang med å modernisere framdriften på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [15:58:28]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av rv. 13 ved Joberget i Hordaland gjennom utviding av Vossapakko (Innst. 208 S (2013–2014), jf. Prop. 81 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magne Rommetveit (A) [15:59:17] (ordfører for saka): Det er ei glede for meg som saksordfører å fremja ei samrøystes innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen i denne saka, som altså gjeld delvis bompengefinansiering av prosjektet rv. 13 ved Joberget i Granvin kommune. Dette kjem som ei utviding av den eksisterande Vossapakko.

I 2009 slutta Stortinget seg til at finansiering av Vossapakko skulle baserast på bompengar og statlege midlar. Det vart då lagt til grunn at den planlagde miljøtunnelen på 0,4 km ved Øvre Vassenden kunne verta erstatta med ein lengre tunnel for å sikra betre mot skred, og at dette måtte handsamast som eiga sak. Nå er den saka her, og det føreligg lokal og regional tilslutning til delfinansiering av prosjektet gjennom utviding av den opphavlege Vossapakko. Prosjektet inneber utbetring av flaskehalsen ved Øvre Vassenden. Det har ei samla lengd på 4,6 km, der tunnelen utgjer om lag 2 km.

Styringsramma for rv. 13 Joberget er fastsett til

357 mill. 2014-kroner, og kostnadsramma er 393 mill. kr. Statleg del av finansieringa er på 228 mill. kr, medrekna kompensasjon for meirverdiavgift. Dette inneber at utbygginga ved Joberget er føresett finansiert med 64 pst. statlege midlar og 36 pst. bompengar. Slik trafikkutviklinga i Vossapakko har vore, er det rekna med at prosjektet vil verta finansiert innanfor den opphavlege bompengerperioden på 15 år, dvs. at prosjektet vil vera nedbetalt i løpet av 2025.

Dette er den første bompengesaka i Hordaland som denne regjeringa har utarbeidd på eiga hand, og nå altså lagt fram for handsaming i Stortinget. Det er ein milepæl at eit framstegspartistyrte departement for fyrste gong legg fram ein eigenprodusert bompengeproposisjon, som også partiets representantar i denne salen vil røysta for seinare i kveld. I fleire andre saker har me sett at regjeringa har lagt fram forslag om å redusera den planlagde bompengedelen. Eg registrerer at det ikkje skjer i denne saka.

Med det vedtaket me skal gjera i dag, vil Vossapakko endeleg verta fullført på ein skikkeleg måte. Dette er ein av dei vegstrekningane der ein aldri kjenner seg heilt trygg. I midten av mars gjekk det på nytt eit ras som stengde heile vegbanen. Dette er også vegen til sjukehuset for folk i Granvin, Ulvik og Eidfjord. Dei har som regel god helse der, men det hender dei må til Voss.

Eg har snakka med ordføraren i Granvin. Ho seier at dei gler seg over innstillinga og håpar at dette går greitt.

Eg sluttar meg til gleda til ordføraren, og eg trur også at dette går greitt.

Helge Orten (H) [16:02:54]: Etter foregående sekvens er det hyggelig å kunne få lov til å bidra til at vi kan bygge litt mer vei. Jeg er glad for at vi i dag kan sluttbehandle Prop. 81 S (2013–2014) om utbygging og finansiering av rv. 13 ved Joberget i Hordaland gjennom utvidelse av Vossapakko.

Vossapakko omfatter flere prosjekter: Øvre Granvin–Voss grense og Mønshaug–Palmafoss på rv. 13 og omlegging av E16 utenom Voss sentrum. Flere av prosjektene er allerede fullført og åpnet. Ombygging av kryss på E16 ved Stanghelle vil bli fullført i 2014, og opprustingen av opprinnelig E16 gjennom Voss er planlagt gjennomført i 2014 eller 2015. I opprinnelig reguleringsplan for rv. 13 Joberget var det lagt inn en kort miljøtunnel. For å få til en bedre totalløsning er det nå lagt til grunn en lengre tunnel som vil gi en utbedring av flaskehalsen ved Øvre Vassenden, og samtidig sikre den skredutsatte strekningen mellom Øvre Vassenden og avkjøringen til Ulvik. Prosjektet har lokal tilslutning og er behandlet i de berørte kommunene og i Hordaland fylkesting.

For Høyre er det viktig at bompengeprojekter har god lokal tilslutning. Særlig viktig er det i denne typen prosjekter, der ekstrakostnaden er et resultat av en forlenget tunnel for å løse et viktig skredsikringsprosjekt. Etter min oppfatning bør skredsikringsprosjekter på riksvei som hovedregel fullfinansieres av statlige midler. Når vi likevel i denne finansieringsplanen avviker fra dette prinsippet, er det tilfredsstillende å se at den statlige andelen er såpass høy som 64 pst. av kostnaden. Det øvrige finansie-

res ved en utvidelse av den allerede eksisterende Vossapakko.

Som i mange andre bompengeprojekter er trafikkveksten også i dette tilfellet høyere enn anslagene. Det betyr at utvidelsen av Vossapakko kan gjennomføres uten å øke takstene, og det forventes at prosjektene i Vossapakko er nedbetalt innenfor den opprinnelige bompengerperioden på 15 år. Beregninger viser at finansieringsopplegget er robust og at eventuell svakere trafikkutvikling ikke vil forlenge nedbetalingstida vesentlig.

En positiv beslutning i dag vil gjøre det mulig å sikre kontinuerlig og effektiv bygging av prosjektene i Vossapakko. Den store gevinsten av dette vil være en tryggere og mer trafiksikker hverdag for alle dem som benytter rv. 13.

Roy Steffensen (FrP) [16:05:45]: Med ny regjering har vi fått en kraftig satsing på vei. Bevilgningene til riks- og fylkesveier har økt med 1,5 mrd. kr, og samtidig er bompengebelastningen redusert. Vi har økt satsingen på asfaltering og vedlikehold sammenlignet med forrige regjeringens planer. Vi har sterkt fokus på trafiksikkerhet og rassikring, og bilistene og næringslivet har mye å glede seg over.

Jeg er glad for at vi nå har fått en ny strekning i Vossapakko til behandling. Strekningen som foreslås utbygd, er veldig rasutsatt og har en elendig standard. På enkelte deler av veien er bredden kun 5 meter, og i løpet av de siste ti årene har det vært hele 24 steinras på strekningen.

Dette er et veldig godt prosjekt ut fra trafiksikkerhets-hensyn, fordi det er med på å fjerne usikkerheten som trafikantene kan oppleve når de kjører på strekninger som har stor rasfare. Men prosjektet vil også løse opp i en flaskehals, som er situasjonen i dag, i overgangen fra en ny veistrekning og over på denne. Veiprojektet har stor lokalpolitisk forankring – det er svært ønsket. Det er også laget gode planer for bruk og deponering av overskuddsmassen, sånn at dette kan bli en ressurs.

I Stortinget har Fremskrittspartiet mange ganger kjempet mot stortingsflertallets utstrakte bruk av bompenger. I regjering har vi begynt arbeidet med å redusere bompengandelen. Jeg er stolt over hva Fremskrittspartiet har fått til med våre 16,3 pst. oppslutning. Noen plasser har vi fjernet bompengerevningen helt – det gjelder faktisk på sju veistrekninger så langt – andre steder reduserer vi gjelden, sånn at satsene kan gå ned eller nedbetalingstiden reduseres. Nå har regjeringen varslet en bompengereform som vil kunne redusere bompengetakstene vesentlig mange plasser. Dette går i stikk motsatt retning av den politikken de rød-grønne førte.

Dette prosjektet er ett av mange prosjekter som i lang tid har vært planlagt med delvis bompengefinansiering. Bompengerperioden for Vossapakko er 15 år, og selv om prosjektet realiseres som en utvidelse av denne pakken, kan dette gjøres uten at bompengetakstene heves eller bompengerperioden utvides. Bakgrunnen er at trafikkveksten er betydelig høyere enn det som var lagt til grunn da den opprinnelige pakken ble vedtatt. Trafikken i 2013 er eksempelvis 20 pst. høyere enn det som ble lagt til grunn i 2008.

I tillegg vil prosjektet kunne få en gevinst fra bompengereformen til regjeringen, hvor vi planlegger å redusere antall bomselskaper for å redusere driftskostnader, få ned rentenivået samt bidra økonomisk ved at staten dekker en stor del av – ja, kanskje hele – renteutgiften. Det vil legge grunnlaget for at veistrekningen, når den åpner i 2016, kan få lavere takster enn det som framkommer i stortingsproposisjonen. Jeg ser fram til at regjeringen kan sette bompengereformen ut i livet i tråd med det som er varslet til Stortinget. Jeg tror alle vet at Fremskrittspartiet er mot økt skattlegging gjennom bompenger. Nå begynner vi å se resultatene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [16:08:52]: Også fra Kristelig Folkepartis side er vi i dag glad for å kunne gi vår støtte til utbygging og finansiering av rv. 13 Joberget i Hordaland. Riksvei 13 gjennom Øvre Vassenden har i dag en svært dårlig standard, med veibredde på mindre enn 5 meter, noe som har ført til mange trafikkfarlige situasjoner. Dette prosjektet vil ved gjennomføring føre til utbedring av flaskehalsen ved Øvre Vassenden. Men i tillegg, og det er ikke det minst viktige, vil den sterkt skredutsatte strekningen mellom Øvre Vassenden og avkjørselen til Ulvik bli sikret. I den regionale skredsikringsplanen har prosjektet hatt høy prioritet, noe som også var en viktig del av grunnlaget for prioriteringen i NTP 2014–2023. Med hele 24 skred de siste ti årene forteller det veldig mye om behovet for tiltak for å sikre veifarende også mot denne type ulykker.

Finansieringen vil skje innenfor bompengeperioden for Vossapakko på 15 år, dvs. at prosjektet skal være nedbetalt i løpet av 2025, godt lokalt og regionalt forankret. De statlige midlene skal utgjøre 64 pst. og bompenger 36 pst.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å få til en mest mulig effektiv bompengerekrav. Derfor ser vi veldig positivt på departementets arbeid med og initiativ til å etablere kun noen få bompengeselskaper som kan avløse de mange som vi dag har rundt omkring i landet, organisert som selvstendige selskaper. Det er grunn til å anta at drives disse på en rasjonell og god måte, vil det føre til at innkreving av bompenger og de totale kostnader for å gjøre det vil bli redusert. På den måten skaper vi nettopp det vi alle ønsker, mer vei for pengene.

At bompengeselskapet for Vossapakko blir vurdert å inngå som en del av et eventuelt framtidig bompengeselskap, ser vi på som helt naturlig og riktig at blir gjort.

Jeg viser ellers til saksordførers utmerkede presentasjon av saken.

Terje Breivik (V) [16:11:38]: Når både saksordføreren, Rommetveit, og ordføreren i Granvin er glade, er det komplett umogleg at ikkje eg og Venstre òg vert smitta av den gleda som ligg i korta når det no vert fleirtal for å utvida Vossapakko med rv. 13 Joberget i Granvin.

Slik som rv. 13 står fram i området i dag, er det ikkje tvil om at det ser meir ut som eit halvferdig prosjekt, då vegen endar nesten i ein vinkel og den største flaskehalsen og det mest utsette rasområdet står igjen, etter at vegen no er lagd i tunnel opp Skjervet.

Så må eg jo vedgå – sjølv om det sit litt inne for ein ulviking – at me er avhengige av sjukehuset på Voss, og gje saksordføraren rett i at det sjølv sagt er eit poeng. Etter at Hardangerbrua kom på plass, er det poenget minst like tungtvegande for dei som bur på den andre sida av brua, både i Eidfjord og i delar av Ullensvang.

Det som ikkje er like ofte framme i debatten, er at dette er ikkje berre ein veldig viktig stamveg aust–vest – særleg for personbiltrafikk, men òg for tungtrafikk, særleg i sumarhalvåret, når Hardangerbrua er på plass – det er òg ein utruleg viktig indre stamveg nord–sør. Når ein kjem over Hardangerbrua og køyrer utover mot Ullensvang og Odda, er ein på E134 Haukeli. Det er den kjappaste vegen nord–sør, i den indre leia ned til Kristiansand og kontinentet. Slik sett er dette verkeleg eit prosjekt som varettek mange omsyn.

Ein liten kuriositet – heilt avslutningsvis – som heller ikkje er heilt ueffen: No vil ein òg ta eit sjumilssteg – for ikkje å seia ca. 5,4 km – i retning av å gjera gang- og sykkelstien rundt Granvinsvatnet nesten komplett. Det er ikkje ubetydeleg for dei av oss som anten brukar rullesti eller tek oss fram på andre måtar for å nyta idyllen og roa i dette området.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:14:01]: Jeg vil, som alle foregående talere, uttrykke stor glede over at dette nå blir vedtatt.

Rv. 13 Joberget er et viktig skredsikringsprosjekt og en veistrekning som har svært dårlig standard. Det er smal vei – mange steder smalere enn 5 meter. Mange steder er det veldig problematisk når store biler møter hverandre. Det er også en utfordring med at en del av denne veistrekningen allerede er bygd. Den nye delen ender i en 90°-sving på eksisterende vei, og det skaper trafikkfarlige situasjoner. Derfor er det viktig at vi kommer oss videre og får utbedret veistrekningen enda lenger.

Det blir bygd vei både i åpent lende og i tunnel. Samlet veilengde er 4,6 km, hvorav tunnelen utgjør ca. 2 km. Det drar opp prisen, men det er det som må til for at dette også skal være en trygg vei. Trafikksikkerhet er svært, svært viktig for oss. Men tunnelkostnader og det at veistrekningen faktisk blir litt lengre enn den gamle, gjør at når man regner på dette – samfunnsøkonomisk – i modellene, framstår det som en ulønnsom vei. Jeg mener likevel at det er svært fornuftig at vi har slike prosjekter. For dem som bor der, handler det om sikkerhet og om framkommelighet. Da må vi prioritere den typen prosjekter.

Finansieringsmessig er dette en utvidelse av eksisterende Vossapakko. Det betyr at det vil være bompengeprojekter her som blir videreført, men takstene forblir uendret.

Det er riktig som enkelte påpeker, at selv en Høyre–Fremskrittsparti-regjering har bompengeprojekter, for der ligger stortingsflertallet. Jeg vil heller få veiprosjekter gjennomført enn å sitte og vente på valget i 2017, i håp om at vi da får endret flertallet. En må forholde seg til realitetene.

Det som er gledelig, er at regjeringen, samtidig som den har bompengeprojekter som dette, innfører en re-

form i bompengesektoren som vil medføre – når reformen blir iverksatt – at bompengenivået vil bli redusert også for denne pakken. Det viser at den gleden enkelte har av å påpeke at ikke alle partier får viljen sin 100 pst, skygger for å finne løsninger som dagens regjering har funnet, som gjør at en faktisk får mer vei og mindre bompenger. Det er ikke noe som en bør bruke energi på – å erte de partiene som ikke fikk viljen sin 100 pst. – for dette er i realiteten med på å bedre økonomien til de folkene som bor i området. Ved å få lavere bompengetakster vil det være mer lønnsomt å drive næringsvirksomhet. Det vil være mer lønnsomt for folk å bosette seg i disse områdene ved å kunne pendle til arbeidsplasser.

Vi ser at bomstasjoner mange steder blir en barriere, en økonomisk vegg, som gjør at næringslivet ikke fungerer så godt som det skal. Det vrir handel, det vrir sysselsetting og bosetting. Derfor synes jeg at flere enn dagens regjering og flertallspartiene burde være opptatt av hvordan vi kan redusere bompengebelastningen, istedenfor å fryde seg over at det er mest mulig bompenger, slik som Arbeiderpartiet gjør i denne saken.

Men det til side: Jeg er veldig glad for at vi har fått dette vedtaket på plass, at dette kan settes i gang. Jeg er sikker på at det vil være til inspirasjon for videre arbeid på veistrekningene i dette området.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Magne Rommetveit (A) [16:17:49]: Eg vil begynna med å seia at eg er glad for at statsråden er glad og for at ordføraren i Granvin er glad. Og sola skin, så dette vert gode greier.

Komiteen har i merknadene sine vore oppteken av at bompengerevninga skal gå føre seg så effektivt som mogleg. Me peiker på at det vil vera naturleg at bompengeselskapet for Vossapakko går inn som ein del av eit framtidig bompengeselskap som kanskje omfattar heile Vestlandet.

Arbeiderpartiet ønskjer sterkt at meir av dei innbetalte bompengane skal gå til veg, og at mindre skal gå til administrasjon og innkrevjing. Me var pådrivarar for nokså sterke formuleringar om dette i Nasjonal transportplan. Me støttar regjeringa og statsråden fullt ut i dette arbeidet. Eg synest eigentleg at ein kunna gått endå litt lenger, spesielt når det gjeld obligatoriske brikker, som fjernar mykje av innkrevjingskostnadene. Når ser statsråden for seg at Vossapakko vert del av eit stort regionalt bompengeselskap?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:18:54]: Jeg håper at det skjer så fort som mulig. Vi har varslet i samleproposisjonen til Stortinget at vi har kommet i gang med bompengereformen og hvordan vi ser for oss at den skal være. Det handler om å få redusert dagens 50–60 bompengeselskaper – konsekvensene av forrige regjeringens politikk – til ett, to eller tre bompengeselskaper. Det er langt færre enn det som de rød-grønne skisserte.

I dag går 20 pst. av bompenginntektene til administrasjon og renteutgifter. Det var resultatet av forrige regjeringens politikk. Vi skal endre dette. I fjor gikk 1,5 mrd. kr

av bilistenes bompenger til å betjene renter og administrasjon. Det er veldig bra at Arbeiderpartiet i opposisjon nå gleder seg over at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen vil endre på dette, slik at mer penger går til vei.

Hvor fort Vossapakko blir en del av et selskap, handler også om lokale vedtak. Vi kan ikke tvinge selvstendige rettsobjekter til å bli en del av et større bompengeselskap, men vi vil gjennom rentekompensasjonsordningen gjøre det attraktivt for dem å komme inn i et statlig bompengeselskap.

Magne Rommetveit (A) [16:20:01]: Arbeiderpartiet i posisjon var veldig opptekne av dette, og me er det også i opposisjon. Det var ikkje begge noverande regjeringsparti som var like opplodde for det, for å seia det sånn. Eg seier berre at eg synest det er flott at dette er på gang.

Regjeringa har lansert ein såkalla bompengereform som skal gje bilistane lågare bompengesatsar, og den statlege delen på nokre vegprosjekt har allereie auka. Men eg kan ikkje sjå at regjeringa har gjort noko som gjer det rimeligare for dei som kører bil i Hordaland enno. Spørsmålet er då: Kvifor er ikkje Vossapakko ein del av denne reforma? Eg kan ikkje seia meg einig med representanten Roy Steffensen som sa at ein allereie ser resultat. Ein ser det i alle fall ikkje i Joberget.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:20:56]: Akkurat dette spørsmålet er litt fornøyleg, tatt i betraktning at vi nå i to foregående debatter har hørt kritikk fra Arbeiderpartiet mot Fremskrittspartiet og Høyre fordi vi har redusert bompengandeler i selskap, og en er bekymret for hvor de pengene skal komme fra. Nå når vi ikke gjør det, er en tilsvarende bekymret for at regjeringen ikke har redusert bompengetakstene. Igjen hadde det vært en fordel om Arbeiderpartiet bestemte hvilken fot de skal stå på når de kritiserer regjeringen.

I de to sakene der vi har redusert bompengandelen – Bagn-Bjørge og Helgeland nord – har det vært som følge av en ekstrabevilgning til prosjektene. Hvis Arbeiderpartiet mente at det også burde være tilfellet her, burde en fremmet forslag om det. Det ser jeg ikke har skjedd. Når det gjelder selve bompengereformen, handler det om å endre på systemene. Det blir omtalt her, nettopp fordi at vi nå har kommet så mye lenger at i denne innstillingen legger regjeringspartiene inn bompengereformen som en endring, i motsetning til sånn som det var før, når det kom ekstrabevilgning. Dette handler om å få ned rentenivået, få en rentekompensasjonsordning på plass og ha lavere administrasjonskostnader. Det betyr at vi senere skal få ned takstene. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Da er tiden ute.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [16:22:07]

Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:

«Siden 2010 har minst 423 mennesker tatt livet sitt mens de fikk behandling i psykisk helsevern. Flere selvmord ble begått av pasienter som var innlagt. Ifølge Nasjonalt senter for selvmordsforskning finnes i dag ingen pålitelig nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern. Adresseavisen har fått innsyn i 32 omfattende tilsynssaker (Bergens Tidende 19. mai 2014). Det viser seg at de samme alvorlige feilene går igjen – fravær av kommunikasjon mellom ansatte, manglende rutiner, fravær av dokumentasjon og manglende oppfølging etter utskriving, helseforetak som begår gjentatte feil og fysiske forhold som gjør det mulig for pasientene å begå selvmord inne på avdelingen.

Vil regjeringen sikre en nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern, og hva vil regjeringen gjøre av tiltak og systemendringer for å hindre selvmord i psykiatrien?»

Kjersti Toppe (Sp) [16:23:13]: Tapte liv er eit stort samfunnsproblem og er ei stor smerte for dei etterlatne. Kvart år dør i overkant av 500 menneske i selvmord i Noreg, men det som er om mogleg endå vanskelegare å akseptera, er at 100 personar tar livet av seg kvart år medan dei er til behandling i psykisk helsevern. Sidan 2010 har minst 423 pasientar tatt sitt eige liv medan dei fekk behandling i psykisk helsevern. Det vil i gjennomsnitt seie to pasientar kvar einaste veke. I ein tredel av sakene har pasientane tatt sitt eige liv inne på sjukehuset, dette ifølgje ein gjennomgang som Adresseavisen har gjennomført. Avisa har fått innsyn i 32 omfattande tilsynssaker frå same fireårsperiode, der pasientar som har vore under behandling i psykisk helsevern, har tatt livet sitt. I 25 av 32 selvmordssaker som avisa har fått innsyn i, kjem Statens helse-tilsyn og fylkesmenn med skarp kritikk eller har kritiske innvendingar. I ein tredel av sakene konkluderer ein med at pasientane har fått uforsvarleg behandling.

Rapportane fortel at alvorleg systemsvikt er ein gjengangar. Fråvær av kommunikasjon mellom tilsette og avdelingar, manglende rutinar, inga opplæring i rutinar, pasientar som ikkje vert følgde opp etter utskriving, helseforetak som fleire gonger gjer feil, og fysiske forhold på sjukehuset som gjer det mogleg for pasientane å gjera selvmord inne på avdelinga.

Den vanlegaste feilen er at det ikkje vert gjort selvmordsrisikovurderingar. Pasientane har ikkje fått tilfredsstillande diagnostisering og behandling. Nødvendige testar har ikkje vorte tatt, innlagde pasientar har ikkje fått nødvendig tilsyn, pasientjournalar har mangla dokumentasjon og utgjer ein risiko fordi andre behandlarar ikkje har fått oversikt over sjukdomsbiletet. Mangelfull kunnskap om depressive tilstander er også ein systemfeil som går igjen, og ikkje minst har dei etterlatne i fleire av sakene opplevd at dei får dårleg oppfølging.

I ein tredel av sakene tar pasienten livet sitt inne på sjukehuset. Dette skjer også på lukka avdelingar, som skal vera det høgaste omsorgsnivået for pasientar i psykisk helsevern. Vi må ha tillit til psykisk helsevern, og at risikoen for å skada seg sjølv er minst mogleg.

I den siste tida har det vore fleire reportasjar der pårørande prisverdig har stått fram og vore opne om si historie om selvmord i psykiatrien. Eg har sjølv vorte kontakta di-

rette av familien til ei jente som tok selvmord. Historia er smertefull å ta innover seg, men det som gjer meg veldig fortvila, er å høyra korleis dei etterlatne er møtt av helsevesenet i ettertid. Pårørande sa at dei følte møtet og kontakta med helsevesenet var som å møta ein vegg. Jenta deira hadde tatt selvmord medan ho var innlagt. Foreldra hadde åtvåra personalet om risikoen, likevel skjedde det. Familien var ikkje fyrst og fremst ute etter å kritisera, dei ville ha informasjon og ei orsaking. Men helsevesenet innrømmer sjeldan feil. Det burde dei gjera.

Ein ting er at selvmord vil skje i psykiatrien, men ein kan ikkje tillata at systemfeil ikkje vert forbetra, ein kan ikkje tillata at pårørande ikkje vert vist respekt, ein kan ikkje tillata at ein ikkje lærer av feil, og ein kan heller ikkje tillata at såpass mange liv går tapt når dei skulla vera på den tryggaste plassen.

Selvmord i psykiatrien kan reduserast, men for å setja inn tiltak må ein ha tal. Adresseavisen bad Statens helse-tilsyn og Kunnskapssenteret om tal på kor mange pasientar som kvart år tar sitt eige liv inne på sjukehuset. Ingen av dei hadde ei slik oversikt. Det er eit stort problem at det ikkje finst nokon fullstendig offentleg oversikt over kor mange som har tatt livet sitt medan dei var under psykiatriske behandling. Manglande og skiftande statistikkføring gjer det vanskeleg å finna årsakssamanhengar. Både pårørandeorganisasjonen og ekspertar meiner at betre system kunna berga liv.

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging etterlyser no eit system som gir fortløpande registrering av selvmord og selvmordsforsøk i psykiatrien. Dei etterlyser eit system som får kartlagt tilhøva rundt hendingane, risikofaktorane rundt pasienten og behandlinga. Det primære er å læra av det som har skjedd, og då må vi fyrst vita kva som har skjedd. Situasjonen no er at vi i dag har for lite kunnskap om selvmord i psykisk helsevern.

Regjeringa la nyleg fram ein 29-punktsplan mot selvmord og sjølvskading, og det er veldig prisverdig. Det siste punktet i planen var å setja i gang prøvedrift av kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern. Det vert vist til at erfaringar frå Storbritannia tyder på at implementering av eit sett av selvmordsførebyggjande tiltak i psykiske helsetenester basert på eit kartleggingssystem av selvmord gir ein reduksjon i førekomsten av selvmord i tenestene over tid. Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging har omsett, tilpassa og prøvd ut dette kartleggingsverktøyet ved tre norske sjukehus, og dei peiker på at systemet dermed allereie er utprøvd, og ber om at det no vert innført på landsbasis.

Fredrik Walby ved Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging seier at dette punktet i regjeringas handlingsplan for førebygging av selvmord og sjølvskading ikkje vil føra til ny kunnskap, men berre skyva implementeringa ut i fleire år. Eg er einig. No trengst det ikkje meir prøvedrift av kartleggingssystem, no trengst det eit landsdekkande kartleggingssystem for selvmord i psykisk helsevern.

Lars Mehlum, som er leiar ved Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging, er heller ikkje fornøgd med ambisjonsnivået. Han viser til at systematisk til-

nærming er viktig for at helsepersonell skal kunna lære av hendingane. Han viser òg til at pårørande og etterlatte er spesielt opptatt av dette, at helsevesenet lærer av det som skjer, og om det har vore feilbehandling eller ikkje. Dette er nok eit argument for å få ei nasjonal kartlegging. Samfunnet viser stor vilje til å granska tilfelle der psykisk sjuke gjer drap, men viljen til systematisk granskning av sjølv-mord blant psykisk sjuke er til samanlikning meir lunken.

Kvart år er det om lag 100 menneske som mister livet sitt mens dei er under behandling i psykisk i helsevern, og det er eit altfor høgt tal. Det handlar om tilliten til det norske helsevesenet. Når vi får informasjon om at mykje kjem av systemfeil, at helsevesenet ikkje lærer av feila og at pårørande i tillegg ikkje vert møtte med respekt, er det grunn til å ta tak i dette.

Eg meiner det er behov for ein eigen handlingsplan for å førebyggja sjølv-mord i psykiatrien. Den må innehalda konkrete tiltak som vil ta tak i systemendringane som trengst. Statsråden vil sikkert visa til den nasjonale pasientsikkerheitskampanjen, nye meldeordningar, den nye handlingsplanen for førebygging av sjølv-mord og sjølv-skading og Syse-utvalets utgreiing. Eg er einig i at det er viktige tiltak. Og det er veldig flott at det no skjer eit meir systematisk arbeid med pasientsikkerheit i helsevesenet generelt. Det vil òg gagna psykisk helsevern. Samtidig er eg ikkje i tvil om at akkurat dette feltet der pasientane tar sitt eige liv mens dei er under behandling, krev meir konkret innsats frå statens side. Det er eit politisk ansvar å retta opp i systemsvikt. Det er eit politisk ansvar å henta inn kunnskap når kunnskapen er mangelfull. Det er eit politisk ansvar å setja i verk tiltak når risikoen er for høg. Derfor meiner eg at det trengst ein eigen strategiplan for å førebyggja sjølv-mord i psykiatrien. Det handlar om folks tillit til helsevesenet.

Eg har stor respekt for at det her er snakk om veldig krevjande pasientar og vanskelege vurderingar for behandlarane. Men i mange samanhengar kan det vera svært krevjande å vurdere sjølv-mordsrisiko. Og om det tragiske hendar, at ein pasient tar livet av seg under behandlinga, er eg viss på at situasjonen også går hardt ut over behandlarane. Det som skjer, må ein sjå på som ein systemsvikt. Derfor er det så viktig at det no vert gjort ein systemgjennomgang.

Eg vil til slutt få understreka kor viktig det er at pårørande vert tatt på alvor. Eg vil òg rosa dei pårørande som i media i det siste har stått fram med historiene sine. Openheit om sjølv-mord er viktig for at vi skal lære meir, vita meir og førebyggja betre.

Spørsmålet mitt til statsråden er om regjeringa ser at det no er viktig å sikra ein nasjonal oversikt over sjølv-mord i psykisk helsevern, og om regjeringa vil setja inn konkrete tiltak for å få til systemendringar som hindrar risikoen for sjølv-mord i psykiatrien.

Statsråd Bent Høie [16:32:59]: Jeg vil takke representanten Kjersti Toppe for å ta opp et veldig alvorlig og utfordrende tema.

Det opprører meg at rundt 500 mennesker i Norge hvert år mister livet som følge av selvmord. Trolig er det så

mange som mellom 3 500 og 7 500 som forsøker å ta sitt eget liv. Dette står i sterk kontrast til bildet av Norge som et av verdens beste land å leve i. Ja, vi kan være stolte av Norge på mange områder, men selvmordsraten er et av de mørkeste unntakene. At så mange av våre medmennesker ikke finner livet verdt å leve er, og har lenge vært, en alvorlig tankevekker for meg. Vi har plikt til å handle, og vi må gjøre det nå.

Vi vet at det er mange årsaker til selvmord og hva som fører til en slik handling. Vanskeligst å fatte er de selvmordene som skjer blant barn og unge. Det samme kan sies om de tilfellene representanten Toppe tar opp, altså personer som var under oppfølging av det psykiske helsevern da det fatale skjedde.

Dette er en krevende tilleggsbelastning for de pårørende som er i stor sorg. Å miste noen i selvmord er i seg selv en ekstra belastning. En sitter igjen med en stor, sammensatt følelsessituasjon – selvfølgelig sorg, men også av og til fortvilelse, en føler ansvar, en føler sinne. Men når en mister sine nærmeste mens de er til behandling og en tror de er i de beste hender, blir dette ekstra vanskelig.

For fagfolkene er dette også en stor sorg – en dobbelt sorg. De har mistet en pasient, og det skjedde mens de hadde ansvaret for ham eller henne. I slike ekstreme situasjoner forventes det samtidig at helsepersonell skal agere 100 pst. profesjonelt og være ydmyke overfor pårørendes sorg og også kanskje sinne overfor det psykiske helsevernet.

Videre skal helsepersonell straks gå i gang med å følge opp hendelsen, både på systemnivå og internt i organisasjonen. Kartlegging av mulig svikt og svakheter skal omsettes i læring og kvalitetsforbedring i alle ledd, samtidig som de pårørende har et stort behov for både informasjon og støtte. Dette er det utfordrende å håndtere.

Selvmord i psykisk helsevern er ekstreme hendelser som også setter sykehusene på store prøver. Derfor er det avgjørende for håndteringen og læringsmulighetene at arbeidet etter et selvmord gjøres profesjonelt og har høy prioritet. Dersom hendelsesforløpet involverer andre tjenester, som kommunehelsetjenesten og Nav, må disse også inngå i oppfølgingen.

Dette leder meg over til representanten Toppes spørsmål om hva regjeringen vil gjøre av tiltak og systemendringer for å hindre selvmord i psykisk helsevern. Overordnet har vi som samfunn et tungt ansvar for å bidra til å forebygge og redusere selvskading og selvmord. Framfor alt er det viktig med et nært og godt samarbeid mellom de ulike tjenestene og nivåene. Dette innebærer at spesialisthelsetjenesten har nødvendig kontakt med helse- og omsorgstjenesten i kommunene for å sikre at det etableres god oppfølging etter utskrivning.

Da selvmord var et tema i en interpellasjon som jeg reiste i 2011, foreslo jeg at det skulle lages en egen og enhetlig handlingsplan for dette arbeidet. Den forrige handlingsplanen mot selvmord ble avsluttet i 2002, og det ble iverksatt en rekke tiltak på bakgrunn av denne. Tiltakene har imidlertid ikke ført til reduksjoner i selvmord og selvskading de siste ti årene, noe som bekrefter behovet for en ny og forsterket innsats.

Som representanten Toppe kjenner til, har jeg nylig lansert Helsedirektoratets nasjonale Handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading i 2014–2017. Målet om å redusere omfanget av selvmord og selvskading i befolkningen skal nås gjennom fem resultatområder:

- god psykisk helse og mestring i befolkningen
- redusert forekomst av selvmord og selvskading i risikogrupper
- god oppfølging og ivaretagelse av etterlatte, pårørende og andre berørte
- et kunnskapsbasert tjenesteapparat
- kunnskapsbaserte strategier og tiltak

Planen er dynamisk og kan utvides og styrkes i perioden. Hensikten er at den skal bidra til større åpenhet, slik at flere oppsøker hjelp, og at de som jobber med barn og unge, får bedre kompetanse til å oppdage når noen er i risiko for å begå selvmord, og at pårørende får bedre hjelp og oppfølging. Myndighetene og helsesektoren har et tungt ansvar for å drive dette arbeidet framover, og det forutsetter at bruker- og fagmiljøer samarbeider godt.

I tillegg til gode tiltak er systematisk tilsyn avgjørende for læring. Etter en prøveperiode med utrykningsgruppen i Statens helsetilsyn, kom det i 2012 en egen varslingsbestemmelse i spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 a, som lyder:

«For å sikre tilsynsmessig oppfølging skal helseforetak og virksomheter som har avtale med helseforetak eller regionale helseforetak straks varsle om alvorlige hendelser til Statens helsetilsyn. Med alvorlig hendelse menes dødsfall eller betydelig skade på pasient hvor utfallet er uventet i forhold til påregnelig risiko.»

Fra 2010–2013 mottok Helsetilsynet i alt 857 varsler. 365 av dem, eller 44 pst., var fra psykisk helsevern. Av disse var 219 selvmord, 74 selvmordsforsøk og 17 registrert som overdose. Antallet varsler har vært økende i takt med at ordningen har blitt bedre kjent i fagmiljøene.

Statens helsetilsyn undersøker alle innkomne varsler og tar stilling til hva som er hensiktsmessig oppfølging fra sak til sak. Varsler fra psykisk helsevern skiller seg noe fra de øvrige varslene ved at begrepet «påregnelig risiko» og selve utfallskriteriet «dødsfall eller betydelig skade» etter et selvmordsforsøk ikke i seg selv sier noe om graden av svikt i helsetjenesten.

Statens helsetilsyn nedsatte i 2013 en arbeidsgruppe for å sammenfatte erfaringene og tydeliggjøre kriteriene for varsling etter § 3-3a. Nå har arbeidsgruppen vært i funksjon i en stund, og jeg vil be om en redegjørelse om disse erfaringene gjennom styringsdialogen med Helsetilsynet.

Så jobber vi også med – og har gitt i oppdrag til Syseutvalget – å se på grunnlaget for etablering av en egen undersøkelseskommisjon for alvorlige hendelser i helsetjenesten.

Tiden rundt innleggelse i psykiatriske avdelinger er en høyrisikoperiode for selvmord. I 2013 gjennomførte den nasjonale pasientsikkerhetskampanjen I trygge hender piloter og et nasjonalt læringsnettverk for å forebygge selvmord i akuttpsykiatriske døgnavdelinger. Etter dette er det laget en tiltakspakke med fem tiltak for å redusere selvmord. Tiltakspakken er én av flere kunnskapsbaserte til-

takspakker i pasientsikkerhetskampanjen for å redusere uønskede hendelser og pasientskader i helse- og omsorgstjenesten.

Arbeidet med å spre denne tiltakspakken videreføres nå i det femårige pasientsikkerhetsprogrammet som startet i 2014. Jeg er blitt informert om at omkring 65 pst. av enhetene i landet nå er kommet i gang med de konkrete tiltakene for å redusere selvmord i akuttpsykiatriske døgnavdelinger. De fleste teamene som jobber med tiltakene, melder om tydelige forbedringer. Det har òg kommet tilbakemelding om at tiltakene har bidratt direkte til å forebygge selvmord.

Så til representanten Toppes spørsmål om regjeringen vil sikre en nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern. Ja, jeg mener dette kan være et verdifullt tiltak i arbeidet med å styrke kunnskapen vår om selvmord og sånn sett gjøre oss bedre rustet til å forebygge denne type tragiske hendelser. Helsedirektoratet vurderer nå en rapport fra Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging som viser til utprøving av det engelske kartleggingssystemet NCI ved tre norske sykehus. Dette systemet har vært i bruk i England siden 1992 og har gitt gode resultater der. Med bakgrunn i de lovende resultatene som så langt er gjort i Norge, er jeg positiv til å innføre ordningen også her. Jeg har selv besøkt Sørlandet sykehus, som er et av disse sykehusene som har positive erfaringer, og som mener dette er noe som bør innføres. Så jeg vil nå få en vurdering fra Helsedirektoratet og se på muligheten for å innføre dette som et krav i forbindelse med oppdragsdokumentet i 2015.

Kjersti Toppe (Sp) [16:42:19]: Eg vil takka statsråden for svaret, og eg opplever jo at statsråden er opptatt av denne problemstillinga. Det er veldig bra at det er kome ein handlingsplan for å førebyggja sjølvsmord og sjølvskading. Eg vil òg seia det er bra at ein påpeikar at dette er eit av dei mørke områda i det norske helsestellet, og at det òg er krevjande for fagfolka som opplever dette.

Det er vist til eit arbeid som vert gjort, både opp mot pasientsikkerheitskampanjen og det systematiske tilsynet, og til den handlingsplanen som Helsedirektoratet har fått utarbeidd.

Eg opplever at statsråden var meir positiv i svaret sitt med omsyn til å innføra eit nasjonalt kartleggingsverktøy enn det som står i den handlingsplanen som nyleg ergitt ut. For i den handlingsplanen står det at «Kartleggingssystemet skal nå utprøves i et utvalg helseforetak» i første omgang. Så skal ein vurdere om det skal implementerast nasjonalt basert på erfaringar frå den utprøvinga. Det er nettopp det som har vore kritikken: Her vi allereie hatt erfaringar i tre sjukehus. Då treng vi ikkje prøva det ut i nye helseforetak. No kan ein gå rett på ei nasjonal implementering. Så eg kunna gjerne tenkja meg at statsråden presiserte at han faktisk vil jobba for at ein ikkje går via utprøving i helseforetak, men rett over på ei nasjonal implementering. Det trur eg det er veldig stort behov for. Då hadde vi òg høyrte på det fagpersonane har påpeikt opp mot punkt 29 i handlingsplanen.

Så har eg òg tatt til orde for ein meir spesifikk hand-

lingsplan opp mot selvmord som skjer i psykiatrien. Det er bra med tiltak for forebygging av selvmord generelt, men eg meiner at selvmord som skjer i psykiatrien, er heilt spesielle. Det er systemtiltak som kan gjerast, slik eg gjorde greie for i innlegget mitt tidlegare i dag, og som òg er kome fram når Adresseavisen har fått innsyn. Det er systemendringar som kan gjerast for å redusera risikoen for selvmord. Så eg vil spørja igjen om statsråden vil laga ein spesiell handlingsplan nettopp opp mot selvmord som skjer i psykiatrien.

Statsråd Bent Høie (H) [16:45:29]: Ja, representanten har helt rett. Jeg går lenger enn det som står i handlingsplanen når det gjelder synet på innføringen av denne metoden. Og jeg sier at jeg konkret vurderer om det er mulig å innføre det som et krav allerede fra 2015 i oppdraget til helseregionene. Men jeg vil gjerne se oppsummeringen fra de tre sykehusene i Norge som har gjort dette før. Jeg har selv besøkt Sørlandet sykehus. Anbefalingen og oppsummeringen derfra er entydig. Jeg har òg behov for å se det fra de andre. Det som er det unike med det apparatet, er jo nettopp at det går rett inn i det som òg er representantens andre spørsmål, nemlig det å gjøre konkrete tiltak. For dette er ikke kun et kartleggingsverktøy. Det er òg et verktøy for at en lokalt diskuterer konkrete tiltak for å hindre at det samme skal skje igjen. Jeg mener òg at det er viktig å holde full trøkk på de fem tiltakene som ligger i pasientsikkerhetsprogrammet på dette konkrete området. Det må ikke bare gjennomføres noen steder, men alle steder, og det må vedlikeholdes år for år så en ikke glemmer dette arbeidet. Der har pasientsikkerhetsprogrammet et godt metodeapparat å bruke, og disse fem tiltakene går rett inn i de forholdene som jeg ser at den artikkelserien, der Adresseavisen fortjenstfullt har satt lys på dette problemet, avdekker som et gjentakende problem. Så hvis en følger opp de fem tiltakene i pasientsikkerhetsprogrammet, er det òg stor mulighet for at en forebygger nettopp disse tiltakene som går igjen flere ganger.

Så må vi fortsatt ha godt tilsyn og lære av de tilsynene som er. Det er òg et av mine klare budskap til ledelsen og styrene ved helseregionene når jeg møter dem, at jeg forventer at de bruker tilsynene – ikke bare fra egen virksomhet, men også fra andre virksomheter – til å lære og til å hindre at samme feilen skjer på ny.

Samlet sett mener jeg at vi har en handlingsplan. Den omfatter òg dette. Vi har konkrete tiltak. Det som er viktig nå, er rett og slett å implementere og få disse tiltakene, som vi vet virker, til faktisk å bli tatt i bruk over alt. Så får vi vurdere om denne nye kartleggingen og metodearbeidet, der vi har erfaringer fra Storbritannia og nå fra tre sykehus i Norge, òg skal innføres som en obligatorisk del for hele helsetjenesten i Norge. Samlet sett tror jeg da vi har en del virkemidler som er konkrete, som kan brukes i virksomheten, og det er det vi trenger nå. Vi trenger å gjennomføre de strategiene og de handlingsplanene vi har, og faktisk få resultater. Det er det som etter min oppfatning er det viktigste jeg fra min posisjon kan jobbe med videre.

Audun Otterstad (A) [16:48:35]: La meg først få lov til å starte med å takke interpellanten, statsråden og journalistene i Adresseavisen – Mari K. By Rise og Lajla Ellingsen – for gripende god journalistikk, der de virkelig treffer spikeren på hodet når det gjelder et veldig alvorlig samfunnsproblem.

423 mennesker har siden 2010 tatt sitt eget liv. Flere tusen har forsøkt. 800 000 mennesker tar hvert år sitt eget liv i verden. I et meget godt teaterstykke, som heter To pingviner i Sahara, uttrykker en karikatur av Alf Prøysen et sitat og et retorisk spørsmål når han spør om de som tar sitt eget liv, gjør det i desperasjon etter å finne en metode for å overleve på.

De som tar sitt eget liv er hovedsakelig fra 15 til 44 år. Ungdomsundersøkelsen i Trondheim viser at 10 pst. av alle ungdommer som er med i denne undersøkelsen, har forsøkt å ta sitt eget liv. Det forventes av oss som politikere at vi skal klare å svare på spørsmålene om hvorfor og hvordan dette kan skje.

På en dag som denne går også tankene til alle de ansatte som opplever dette på kroppen, alle de som gjør sitt ytterste, som gjør sitt aller beste for å redde andre menneskers liv og gi dem muligheten til å starte på nytt.

Bent Høie har som statsråd, og hadde som stortingsrepresentant, et godt engasjement. Jeg synes at vi skal følge statsrådens eksempel og gå litt lenger og gå forbi partilinjene. Jeg synes vi skal jobbe for at Stortinget skal være på sitt aller beste, legge de politiske skillelinjene til side og jobbe sammen for å finne løsninger.

For meg som helt fersk stortingsrepresentant er det ubegripelig at vi ikke bygger et psykiatribygg fordi man krangler om et sykehus' lokalisering i andre deler i landet – at et psykiatrisenter som skal forske på hvordan vi kan hjelpe enda flere, ikke blir bygd. La meg si det: Det er ikke bare statsrådets ansvar, Arbeiderpartiet har også sittet i regjering og ikke klart å finne en løsning. Jeg håper at vi framover kan få sånne saker i havn, at vi får levert med tanke på psykiatrisentre og får lagt byråkrati og særinteresser til side og virkelig satt det som er viktig først, nemlig å hjelpe hver enkelt.

Dette er spesielt innrettet mot psykiatri og mot de aller tyngste pasientene, men det er et paradoks at halvparten av alle som tar sitt eget liv, er regnet som lettere psykisk syke. De har små depresjoner, eller såkalt lette depresjoner, det er de sykdommene og de selvmordene det er så vanskelig å forklare.

Jeg tror at vi skal ha et sterkt fokus på å hjelpe hver enkelt og behandle dem, men jeg tror også vi skal ha fokus på hvilket samfunn vi har og hvilket samfunn vi ønsker, for vi kan ikke behandle sosiale problemer med reparasjon, de må behandles med sosiale tiltak. Å sørge for at alle blir sett allerede i barnehagen, at alle opplever mestring i skolen og at de lykkes med noe, tror jeg kan være med og forebygge mangt et selvbilde som oppleves som mislykket.

Jeg er veldig glad for at statsråden går videre, at han ikke bare leser opp en tidligere handlingsplan som vedtatt, men sier at han er villig til å se på det som kommer fra Stortinget. Da viser statsråden nemlig at han legger til side

de politiske skillelinjene og setter pasienten – menneskene dette gjelder – i sentrum.

Til de pårørende og til alle som står fram i avisene, vil vi bare si: Tusen takk, det er utrolig tøft av dere, og det er utrolig rørende. Det er krevende på en sånn dag, men jeg håper vi her i Stortinget kan samle oss om å prøve å hjelpe enda flere enn vi har klart til nå.

Sveinung Stensland (H) [16:53:50]: Kjersti Toppe skal ha takk for å ta opp et svært alvorlig og utfordrende tema. Jeg vil også takke både helseministeren og Audun Otterstad for innlegg som vitner om innsikt og innlevelse i dette temaet.

Selv mord er – som flere har vært inne på – blant de vanligste dødsårsakene her i landet. I tillegg er det enda flere som forsøker å ta sitt eget liv. Selvmord er for mange et tabu, samtidig er det mange som sliter med å fortelle om psykiske lidelser. Til sammen gjør dette temaet enda vanskeligere å snakke om for dem som sliter. For det store flertallet i Norge kan det kanskje synes rart at dette er et så stort problem i et av verdens beste land – uansett hvordan man velger å måle det, kommer Norge godt ut av det i statistikkene. Det er en tilleggsbelastning å se på alle rundt seg som tilsynelatende har det bra.

Det sier seg selv at de som går så langt at de velger å ta sitt eget liv, sliter tungt. At livet synes meningsløst, at belastningene livet gir, ikke er til å bære, og at livsgnisten forsvinner, er noe som gjerne bygger seg opp over tid. Derfor kan det være vanskelig både å forebygge og forutse hvem dette rammer. Livskriser er for de fleste noe en møter i løpet av sin tid. Alle har sin måte å håndtere det på. Vi er alle forskjellige, ingen har det helt på samme måten. Det gjør at det bare er individuell behandling og oppmerksomhet som gjelder. For noen er det nok å ha noen å snakke med, andre trenger medisinsk behandling. Derfor kan alle deler av samfunnet bidra for å avhjelpe. Men det er viktig at vi har et godt støtteapparat for dem som trenger hjelp når livets utfordringer tynger en for langt ned. Enda viktigere: De som får hjelp, må føle seg trygge på det tilbudet de får. Det er det denne interpellasjonen omhandler.

Interpellanten tar opp det sørgelige faktum at mange tar sitt liv mens de er under behandling i helsevesenet. Dette er alvorlig. Mye av utfordringen henger sammen med den løpende oppfølgingen pasientene får. Det er dessverre slik at det er delte meninger om hvilken oppfølging pasienter føler de får, når de er innlagt ved norske psykiatriske tilbud. Det er også kjent at noe av utfordringen er forbundet med manglende oppfølging etter utskriving. Det er viktig med nært og godt samarbeid mellom de ulike tjenestene og nivåene. Dette innebærer at spesialisthelsetjenesten har nødvendig kontakt med helse- og omsorgstjenesten i kommunene for å sikre at det etableres god oppfølging etter utskriving.

Jeg vil – som helseministeren – vise til Helsedirektoratets nasjonale handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading. Målet om å redusere omfanget av selvmord og selvskading i befolkningen skal nås gjennom fem resultatområder, som statsråden var inne på i sitt innlegg. Det gleder meg at dette er tenkt som en levende plan og

ikke som et statisk dokument – en plan der en åpner for å justere kursen underveis. Når jeg hører på stemningen i denne debatten, er engasjementet rundt dette spørsmålet stort i helsekomiteen.

Jeg vil også vise til de to Dokument 8-forslagene angående psykisk helse som er til behandling i komiteen. Jeg skal ikke forskuttere komiteens innstilling, men der tas det uansett opp at dette er noe vi vil følge opp i forbindelse med den varslede meldingen om primæromsorgen og nasjonal sykehus- og helseplan. Det er avgjørende viktig at tjenestene både virker sammen og henger sammen.

Noe av det første vår helseminister gjorde etter inn-tredelse, var å gjeninnføre den gylne regel i helsevesenet, nemlig at veksten innen psykiatri minst skal tilsvare veksten innen somatikken. Statsministeren brukte i sin første nyttårstale mye tid nettopp på dem i Norge som sliter psykisk. Og som nevnt, har man nettopp lagt frem en ny handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading. Jeg vil igjen takke representanten Toppe for hennes interpellasjon og vil samtidig uttrykke både stor tillit og forventning til regjeringens satsing innen psykisk helse.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [16:58:12]: Selvmord er et viktig tema som svært mange direkte eller indirekte en eller annen gang i livet blir berørt av.

Som nevnt av flere, er tallet på selvmord rundt 500 hvert eneste år. Men kanskje enda verre: Man antar at det foregår nær ti ganger så mange selvmordsforsøk. Noen mennesker har mange slike forsøk bak seg. Ofte er dette antatt å være et rop om hjelp. For mange handler dette om: Jeg orker ikke mer, men jeg vil egentlig ikke dø. Det er lett å se at dette må være en forferdelig situasjon å være i.

Det er heller ikke vanskelig å se hvilken angst og fortvilelse som må oppstå hos pårørende – konstant redsel for at vedkommende skal prøve igjen og kanskje lykkes neste gang.

Med tanke på det høye tallet som selvmord representerer, er jeg glad for at vi har fått et økt fokus på problemstillingen, og at nye tiltak og planer er på trappene på flere områder, men da særlig med tanke på den nye strategiplanen mot selvmord og selvskading, som nylig ble framlagt.

Planen er ikke perfekt, men det aller viktigste er fokuset den gir, at arbeid som er påbegynt, videreføres, og at nye tiltak settes i verk. Planen inneholder mye bra, men fanger altså ikke opp alle sider ved problemstillingen.

Selv mord er et stort uløst problem, svært sammensatt og til dels krevende å håndtere. Hvordan hjelper man best dem som faktisk ikke ønsker å leve? Hovedfokuset og målet må antagelig uansett være å skape et samfunn hvor alle finner sin plass, og hvor alle føler seg sett og hørt. Der er vi ikke.

For kort tid siden var jeg i et møte med en del ungdommer med til dels store erfaringer med det psykiske helsevesenet. Og det er ingen tvil – vi har en vei å gå. De har utgitt en bok som de kaller PsykiskhelseProffene, og jeg vet at også helseministeren har møtt noen av disse unge.

I den boken kan vi bl.a. lese: Jeg har ikke skadet meg eller utagert eller noe sånt, og da blir jeg ikke så lett tatt på alvor. Jeg prøver å fortelle helt rolig om selvmordstankene mine, men det hjelper oftest ikke. Da det kom frem at jeg hadde selvmordstanker, kom jeg inn hos BUP. Jeg var suicidal og trengte hjelp. Sa i dag at jeg ville hjem for å få tatt livet mitt. De skrev meg nettopp ut. Kan du tenke deg hvordan det kjennes? Uansett om de får rett i at jeg lever i morgen, er måten de gjør det på veldig ødeleggende. Et psykiatrisk sykehus med leger som tar så store sjanser og nesten oppfordrer meg til å dø, det burde ikke være lovlig.

Det er selvfølgelig ikke godt nok når enkeltpersoner opplever seg som lite viktig, og ikke blir tatt på alvor. Her har helsepersonell et betydelig ansvar for hvordan de kommuniserer med pasienten. Ting som er ment på en spesiell måte, kan oppfattes helt annerledes av den andre. Kommunikasjon og personkjenning er spesielt viktig i møte med sårbare og fortvilede mennesker.

Samtidig ser jeg at det kan være lett å være politiker og si at dette ikke er bra nok, dette er uakseptabelt – eller kreve en opprydding. Men i møte med behandlere har jeg også lært at dette ikke er så enkelt. Pasienter som tilsynelatende virker mye bedre og uttrykker glede over å bli skrevet ut, kan finne på å ta sitt liv like etterpå. Tall i den nye strategiplanen viser at det er økt selvmordsfare dagene etter utskrivning. Jeg håper vi kan ha tillit til at vurderingene som ble gjort ved utskrivning, er svært nøye overveid. Kanskje ligger svaret like mye i at man ikke fikk nok oppfølging i overgangen etter utskrivning, som at utskrivning skjedde for tidlig. Samhandlingen mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helsetjenesten er for dårlig også på dette området.

Statens helsetilsyns egen arbeidsgruppe fra 2013, som skal gå gjennom erfaringene fra varsel etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 a, blir svært viktig i det videre arbeidet med å gi riktig helsehjelp til riktig tid og i riktig mengde.

I tillegg lyttet jeg med interesse til helseministerens redegjørelse om tiltakspakken rundt pasientsikkerhetskampanjen I trygge hender. Dette høres lovende ut, med tiltak som allerede ser ut til å ha gitt effekt. Det blir spennende å følge denne utviklingen videre.

Så regner jeg med at representanten Toppe er veldig fornøyd med at helseministeren stiller seg positiv til hennes forslag om å sikre en nasjonal oversikt over selvmord i psykisk helsevern.

Med fare for å være litt for glad i en ellers vanskelig og vond sak vil jeg likevel si at jeg er glad for at det er såpass stort engasjement rundt dette temaet, nettopp fordi mine møter med etterlatte etter selvmord er noen av de møtene som har satt størst avtrykk i mitt hjerte. Det vil kreve mye av oss alle om vi skal få tallene på selvmord ned, og skal vi få alle med på denne jobben, må også vi som politikere være med og løfte temaet og vise at vi mener alvor når vi sier at tallet på selvmord skal ned.

Ketil Kjenseth (V) [17:03:28]: Først: Takk til representanten Kjersti Toppe for å ha tatt opp dette temaet som

en interpellasjon. Det er en viktig debatt. Takk også til statsråden for grundig svar.

Det er et krevende tema. Jeg har også møtt pårørende etter selvmord. Det er en vanskelig situasjon som oppstår, og det er noe vi bør sette ressurser inn på for å hindre at skjer. Sånn sett skulle jeg ønske vi kunne driste oss til å prate om en nullvisjon for selvmord, men jeg innser at det er en krevende visjon, og per i dag er det ikke realistisk å få ned antallet til null.

Men jeg vil påpeke et faktum som ikke har vært en så stor del av debatten her i dag. Det er at det faktisk også er regionale forskjeller når det gjelder selvmord i Norge. Går vi til andre land, er andelen faktisk en god del lavere. Vi ligger høyt i Norge, og det er et alvorlig signal også til hele det norske samfunnet – ikke bare helsevesenet – for det er klart at vi alle har litt å gi når det gjelder den sosiale omgangen.

Så er det også en overvekt av gutter som begår selvmord. Flere har vært inne på her at vi er litt ulike brukere av helsetjenesten, og derfor er det viktig at vi også har ulike tilbud. Sånn sett er også dette basistilbudet innenfor helsesektoren svært viktig, og vi diskuterer jo stadig vekk behovet for flere helsesøstre og økt innsats i helsestasjon for ungdom som noen av de tiltakene. Også den pedagogisk-psykologiske tjenesten i kommunene er sånn sett viktig. Så det er mange tiltak der vi skal sette inn ressurser.

Jeg støtter statsråden i at vi er nødt til å jobbe systematisk med den planen vi har nå, og de tiltakene som vi har, og at vi ikke har ambisjoner om å sette inn for mange tiltak samtidig. Det er også en oppgave for de regionale helseforetakene å prioritere. Det temaet vi særlig snakker om i dag, selvmord i psykisk helsevern, er, som interpellanten påpeker, også en særlig viktig oppgave for dem som drifter sykehusene. Dette har en del med systemer, rutiner og kompetanse å gjøre, som de er nødt til å prioritere – derfor er dette et samspill mellom oss som politikere og de som utfører helsetjenestene særlig.

Per i dag har jeg litt vanskelig for å se de helt konkrete, politiske tiltakene som vi skal sette inn, utover å bevilge mer penger. Det skal vi jo gjøre, og det er vi i gang med å gjøre. Så er det mange deler av både det psykiske helsevernet og det psykiske helsetilbudet som trenger økt kapasitet og økt kompetanse.

Kjersti Toppe (Sp) [17:06:49]: Eg vil takka for mange veldig gode innlegg.

Det er mange representantar som påpeiker veldig viktige forhold rundt akkurat dette temaet. Representanten Kjønaas Kjos påpeikte at dette er vanskelege vurderingar for helsepersonell, og at det ikkje alltid er like godt å vita. Men då er det viktig å setja inn tiltak rundt akkurat dei situasjonane. Å betra samarbeidet med primærhelsetenesta er eit viktig tiltak. Representanten Kjenseth sa at det er forskjellar i Noreg, og det betyr òg at det faktisk er mogleg å førebyggja. Det er jo ikkje slik at folk vil døy, men dei orkar ikkje å leva. Det er ein stor vesensforskjell. Mitt utgangspunkt er at det er mogleg å førebyggja. Det er kanskje ikkje mogleg å førebyggja alle sjølv mord i psykiatrien, men eg

meiner det er mogleg å førebyggja – i alle fall å få ned risikoen.

Så skal ein vera forsiktig med å vera glad når det er snakk om eit sånt tema, som representanten Kjønnaas Kjos sa. Men eg vil takka statsråden for det han sa. Eg synest det er veldig oppløftande at han seier det han seier, om at han, om mogleg frå 2015, vil innføra eit nasjonalt kartleggingsverktøy som eit krav i opptaksdokumentet. Eg er einig i at dette ikkje er eit vanleg kartleggingsverktøy der ein tel, men at det er eit meir vidt kartleggingssystem, som ein kan bruka til å setja i verk heilt målretta og tilpassa førebyggjande tiltak for å førebyggja sjølv-mord. Derfor trur eg at dette er eit system som, når det vert innført, faktisk kan vera med på å berga liv. Så det vil eg takka statsråden for at han har snakka om til Stortinget i dag. Eg har òg tatt til orde for å få ein meir konkret handlingsplan. Men eg er einig i at dette er ein veldig god start, og saman med dei andre tiltaka som er på gang i helsevesenet, kan det vera ei god ramme rundt dette arbeidet.

Eg har eitt spørsmål som eg kunne tenkja meg at statsråden sa noko om til slutt. Det gjeld dei pårørende og korleis dei vert møtte. Det er vanskeleg å vera pårørende til dei som gjer sjølv-mord, men det er vel kanskje ekstra krevjande når sjølv-mordet vert gjort i helsevesenet. Ein kommentar til det kunna det vera greitt å få.

Statsråd Bent Høie [17:10:01]: Jeg vil takke for en god og viktig debatt. Det virker som om det er stor enighet om at det nå er viktig å følge opp de tiltakene som vi har igangsatt, sørge for at de blir gjennomført, og eventuelt innføre dette nye virkemidlet fra 2015 – som er en kartlegging kombinert med en oppfølging av tiltak.

Interne forslag til tiltak som styrker selvmordsforebygging, som er kommet opp ved Sørlandet sykehus etter at de tok i bruk dette verktøyet, er f.eks. bedre system for bedre gjennomføring av selvmordsrisikovurdering, bedre journalføring og dokumentasjon, økt kontinuitet i behandlingsforløp, kommunikasjon mellom miljøpersonale og behandler, time-i-hånda-ordninger, kriseplaner og koordineringsfunksjoner. Bedre samarbeid og involvering av pårørende er også viktig. Dette er tiltak som vi kjenner igjen fra bl.a. pasientsikkerhetskampanjen. Men hvis en jobber med dette systematisk ut fra egne erfaringer i egen organisasjon og så følger det opp etterpå, har jeg stor tro på at det er et godt virkemiddel for å sørge for kontinuitet i dette arbeidet.

Vi må erkjenne at en av hovedutfordringene vil være å klare å holde oppmerksomheten på dette over tid, og at vi som ledere tar et ansvar for hele veien å sørge for at dette ikke er et arbeid som går tilbake, men som får forsterket oppmerksomhet.

Derfor: På dette området, som på mange andre områder, handler ikke politikk bare om å få politikken vedtatt; det handler også om å få den gjennomført og faktisk følge den over tid.

Noe som også kom fram under arbeidet på Sørlandet sykehus, var at det er viktig å ta de pårørende på alvor, involvere dem i større grad for å unngå selvmord, men selvfølgelig også ha en stor åpenhet mot de pårørende i etterkant – gi informasjon, involvere og møte de pårørende med

åpenhet og respekt. Det er viktig i helsetjenesten, og det er ekstra viktig i denne situasjonen. Selv om det kan være vanskelig, er det viktig, for hvis pårørende opplever at en ikke er åpen, og at sannheten ikke kommer fram i første møte, er det veldig vanskelig å gjenopprette den tilliten i etterkant.

Unge med erfaringer fra det psykiske helsevernområdet har nå kommet med sin stemme, både gjennom Barneombudets rapport og gjennom rapporten som representanten Kjønnaas Kjos trakk fram. Det er en stemme som vi må ta på alvor. Den forteller at barn og unge ikke blir møtt på en god nok måte i barne- og ungdomspsykiatrien. Jeg har derfor sendt rapporten fra Barneombudet til alle barne- og ungdomspsykiatriske avdelinger i landet og bedt dem sette seg ned og diskutere konkret hvordan de har tenkt å følge opp denne, på bakgrunn av den tydelige stemmen fra de unge brukerne av det psykiske helsevernet. Mange av dem forteller nettopp at de har prøvd å gi beskjed om at de har selvmordstanker, uten å bli tatt på alvor.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 15 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Sak nr. 1 var helse- og omsorgsministerens redegjørelse, som ble vedtatt vedlagt protokollen etter debatten tidligere i dag.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 3 (2013–2014) – om Statsrekneskapen 2013 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 8, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

- forslag nr. 9, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 10 og 11, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten: Det votes først over forslagene nr. 10 og 11, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre § 1 tredje ledd punkt c) i Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utlands investeringsunivers til: c) alvorlig miljø- og klimaskade. Med alvorlig klimaskade forstås blant annet utslipp av CO₂-ekvivalenter per produsert enhet i et omfang som overstiger gjennomsnittlige utslipp av CO₂-ekvivalenter for å frembringe et sluttprodukt med sammenlignbart anvendelsesområde.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland (SPU), med samme krav til forvaltningen som andre investeringer i SPU, med formål å investere i utviklingsland på en måte som skaper fordeling og kommer fattige mennesker til gode.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en overføring av beslutningskompetansen om uttrekk av selskaper fra SPU fra Finansdepartementet til Etikkrådet. Stortinget ber videre regjeringen utrede en styrking av Etikkrådet i form av økte ressurser.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland (SPU), med samme krav til forvaltningen som andre investeringer i SPU, med formål om å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land, med en målsetting om samlet investeringsramme på minst 10 mrd. kroner.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 86 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med neste års forvaltningsmelding om Statens pensjonsfond utland foreta en utredning av alternative måter å organisere fondet på, herunder spørsmålet om etablering av egen pengepolitisk komité i Norges Bank.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland med formål om å investere i bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren, med spesiell vekt på nyskapende og miljøvennlig energiteknologi.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 84 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.27)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny og mer grundig gjennomgang av muligheten for å utvikle etiske retningslinjer for statsobligasjoner, hvor åpenhets-kriterier hos utstederlandene ligger til grunn.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 78 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.45)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til strategi for styrking av menneskerettighetene generelt med særlig fokus på urfolks rettigheter i utsatte sektorer, forankret i FN's erklæring om urfolks rettigheter og ILO-konvensjon nr. 169, og arbeidstakerrettighetene hjemlet i ILO's kjernekonvensjoner.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 31 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.24.05)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen varsle at Statens pensjonsfond utland trekker seg ut av kullgruveselskaper som har som hovedoppgave å utvinne kull.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ekspertgruppens mandat. Gruppen skal utrede hvordan en muliggjør å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av øvrige kullselskaper, herunder en norm for utelukkelse fra investeringer basert på hvor stor andel av selskapets CO₂-utslipp som stammer fra kull, og hvordan en kan styrke eierskapsutøvelsen og påvirkningen i de selskapene en forblir investor i.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ekspertgruppens mandat. Gruppen skal utrede hvordan SPU kan øke sine investeringer innen fornybar energi, inkludert infrastruktur til produksjon og distribusjon av fornybar energi, og hvordan dette kan gjøres i tråd med fondets hovedmål om maksimal avkastning innenfor moderat risiko.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.24.22)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St 19 (2013–2014) – om forvaltningen av Statens pensjonsfond 2013 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 9 (2013–2014) – rapport fra Norges Banks representantskap for 2013 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 21 (2013–2014) – finansmarknadsmeldinga 2013 – vert lagt ved protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Terje Breivik satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en helsemyggordning etter modell fra oljemyggordningen i forbindelse med statsbudsjettet for 2015.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 3 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.25.25)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:38 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Ketil Kjenseth, Pål Farstad og Trine Skei Grande om etablering av en helsemyggordning – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i folketrygdloven og i skattelovgivningen mv. (tilpasning til a-ordningen)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 5-2 nr. 1 første punktum skal lyde:

Den som selv eller gjennom andre i løpet av en kalendermåned har utbetalt eller ytet fordel som nevnt i dette nummer, skal etter reglene i a-opplysningsloven gi opplysninger om alt som er ytet til den enkelte mottaker.

§ 5-2 nr. 1 bokstav f til k skal lyde:

- f. honorar eller annen godtgjøring som er utbetalt opphavsmann til åndsverk,
- g. reise-, diett- og representasjonsgodtgjøring, samt annen godtgjøring til dekning av utgifter ved utførelse av arbeid, oppdrag eller verv som nevnt under bokstav a til f,
- h. lott eller part ved fiske eller fangstvirksomhet,
- i. godtgjøring til medlemmer av faste arbeidslag som utfører arbeid for egen regning,
- j. godtgjøring for barnepass også når dette skjer i barnepasserens hjem som ledd i selvstendig næringsvirksomhet,
- k. vederlag til arbeidstaker i forbindelse med opphør av arbeidsforhold i henhold til avskjed, oppsigelse eller avtale med arbeidsgiver.

§ 5-2 nr. 1 bokstav l oppheves.

§ 5-9 bokstav h og ny bokstav i skal lyde:

- h. boligselskap og boligsameier som omfattes av skatte- loven §§ 7-3 og 7-11 om fordeling av inntekter, kostnader, formue og gjeld mellom andelshaverne eller sameierne,
- i. den som selv eller gjennom andre har utbetalt vederlag for tjenester av teknisk, håndverksmessig, juridisk, regnskapsmessig eller annen art.

§ 5-11 nr. 3 skal lyde:

- 3. Skattyter skal ha kopi av opplysninger som er nevnt i dette kapittel. Det skal fremgå av kopien (årsoppgaven) at opplysninger også er sendt ligningsmyndighetene. For opplysninger som er innrapportert etter § 5-2, skal skattyter ha sammenstilt oversikt innen 1. februar i året etter inntektsåret.

§ 5-12 nr. 2 bokstav c og ny bokstav d skal lyde:

- c. gi bestemmelser om hvordan opplysninger skal gis,
- d. gi bestemmelser om innholdet i sammenstilling som nevnt i § 5-11 nr. 3 tredje punktum og bestemme at sammenstillingen oversendes skattyter i en bestemt form.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 25-1 annet ledd skal lyde:

Den som er arbeidsgiver, plikter å sende melding til arbeidstakerregisteret om inntak av en arbeidstaker og om opphør av et arbeidsforhold innen fredag i uken etter. Meldingen leveres på det stedet og på den måten som er bestemt i a-opplysningsloven § 5 med tilhørende forskrifter.

§ 25-3 skal lyde:

§ 25-3 Gebyr og tvangsmulkt ved brudd på meldeplikten til arbeidstakerregisteret mv.

Arbeids- og velferdsetaten kan ilegge en arbeidsgiver gebyr, tvangsmulkt eller begge deler når arbeidsgiveren

har gitt uriktige opplysninger i strid med § 25-1 andre ledd med tilhørende forskrifter og § 25-10 med tilhørende forskrifter.

Gebyr kan ilegges når korrekte opplysninger ikke er gitt innen den frist som er fastsatt i forskrift. Gebyret skal utgjøre et halvt rettsgebyr for hver forsømmelse.

Tvangsmulkt kan ilegges etter at det er sendt purring og gitt en ny frist for å rette på forholdet. Det må samtidig gis varsel om at tvangsmulkt vil løpe dersom den nye fristen ikke overholdes. Mulkten skal utgjøre et halvt rettsgebyr for hver forsømmelse for hver dag etter utløpet av den nye fristen fram til korrekte opplysninger er levert.

Ilagt gebyr eller tvangsmulkt kan motregnes i en arbeidsgivers krav etter § 22-3 på refusjon av ytelser etter kapitlene 8, 9 og 14.

Ilagt gebyr og tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Arbeids- og velferdsetatens innkrevingsentral kan innkreve gebyret og tvangsmulkten etter reglene i bidragsinnkrevingsloven.

Ilagt gebyr eller tvangsmulkt kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det.

Departementet gir i forskrift regler om gebyr og tvangsmulkt. Det kan herunder gis regler om

- a) hva som skal regnes som en forsømmelse
- b) forholdet mellom bruken av gebyr og tvangsmulkt i det enkelte tilfellet
- c) forholdet mellom gebyr og tvangsmulkt etter paragrafen her og a-opplysningsloven §§ 10 og 11
- d) ettergivelse av ilagt gebyr eller tvangsmulkt
- e) økt gebyr eller tvangsmulkt i gjentakelsestilfelle.

Ny § 25-3 a skal lyde:

§ 25-3 a Gebyr ved manglende oppfyllelse av arbeidsgivers plikter etter § 25-2

Dersom arbeidsgiver ikke innen fristen i § 25-2 tredje ledd har gitt skriftlig melding til Arbeids- og velferdsetaten om at reglene om oppfølgingsplan er overholdt, herunder sendt inn planen, eller gitt melding om at reglene om dialogmøte er overholdt, skal det gis varsel med tre ukers frist for overholdelse av pliktene. Dersom pliktene ikke overholdes innen varslingsfristen, kan Arbeids- og velferdsetaten fatte vedtak om gebyr. Arbeids- og velferdsetaten kan også fatte vedtak om gebyr dersom arbeidsgiver ikke utleverer oppdatert oppfølgingsplan etter innkalling til dialogmøter etter folketrygdloven eller ikke deltar i slike møter, jf. § 25-2 annet og fjerde ledd. Gebyr etter denne paragrafen kan utgjøre seks rettsgebyr for hver unnlattelse. Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet gir i forskrift regler om gebyr, herunder regler om ettergivelse av gebyr.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal § 5-15 første ledd bokstav i lyde:

- i. arbeidsvederlag som ikke er virksomhetsinntekt, når beløpet er under grensen for opplysningsplikt etter for-

skrift gitt med hjemmel i ligningsloven § 5-12, jf. § 5-2,

IV

I lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring skal § 5 annet ledd nr. 2 lyde:

2. spesifikasjon av *lønnsopplysningspliktige* ytelser,

V

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 10-10 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Departementet kan i forskrift gi regler om skjerpet betaling for arbeidsgiver som har vist vesentlig forsømmelse av sine plikter etter denne loven.*

VI

I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Plikten til å gi opplysninger etter denne lov omfatter opplysninger som skal gis med hjemmel i følgende bestemmelser med tilhørende forskrifter:

- a. ligningsloven § 5-2,
- b. folketrygdloven §§ 24-2, 25-1 annet ledd og 25-10, jf. § 21-4,
- c. skattebetalingsloven § 5-11 og
- d. statistikkloven § 2-2.

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Frist for levering av opplysninger*

Opplysninger skal gis av den opplysningspliktige minimum en gang per kalendermåned.

Opplysninger om føderåd etter ligningsloven § 5-2 nr. 1 bokstav b kan leveres en gang per år og skal senest leveres samtidig med fristen for å levere opplysninger i januar i året etter inntektsåret.

Meldinger etter folketrygdloven § 25-1 andre ledd til arbeidstakerregisteret om inntak av en arbeidstaker og om opphør av et arbeidsforhold skal leveres innen fredag i uken etter at arbeidsforholdet tok til eller opphørte, med mindre det gis dispensasjon i medhold av forskrift gitt med hjemmel i fjerde ledd i paragrafen her.

Departementet kan i forskrift gi regler om fristen for å levere opplysninger, *herunder at det kan gjøres unntak fra fristen i tredje ledd.*

§ 13 nr. 1 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning oppheves.

I § 13 nr. 3 skal endringen av folketrygdloven § 24-3 første ledd lyde:

Arbeidsgiver skal av eget tiltak beregne arbeidsgiveravgiften etter § 23-2 for hver kalendermåned. Opplysninger om beregnet avgift og grunnlaget for beregning av arbeidsgiveravgift for hver kalendermåned skal leveres etter reglene i a-opplysningsloven.

I § 13 nr. 3 skal folketrygdloven § 25-10 andre ledd lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at arbeidsgiver skal *opplyse om at* utbetalingen eller fordelten til den ansatte er for en avvikende periode.

I § 13 nr. 4 skal endringen av skattebetalingsloven § 5-11 første ledd lyde:

Arbeidsgiver skal ukrevet levere opplysninger om forskuddstrekket for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. *Forsikringsselskap som er trekkpliktig etter § 5-4 tredje ledd, skal levere opplysninger om foretatt forskuddstrekk etter reglene i a-opplysningsloven. Selskap mv. som er trekkpliktig etter § 5-4 annet ledd, skal levere opplysninger på den måte som departementet bestemmer.*

I § 13 nr. 4 skal følgende setning tas inn foran setningen «§ 5-11 femte og sjette ledd blir annet ledd og tredje ledd»: «§ 5-11 femte ledd annet punktum oppheves».

VII

Folketrygdloven ny § 25-3 a trer i kraft straks. De øvrige endringene under I til V trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Endringene under VI trer i kraft straks.

Presidenten: Det votes først over II § 25-1. Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II § 25-1 ble bifalt med 85 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.26.07)

Presidenten: Det votes så over I, resten av II samt III til og med VII.

Votering:

Komiteens innstilling til I, resten av II samt III til og med VII ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til at skatteavtalen mellom Norge og Kypros settes i kraft.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til forbud mot spesialfond i Norge.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for et forbud mot rene spekulasjonsfond, som spesialfond, på europeisk nivå.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om forvaltning av alternative investeringsfond

Kapittel 1. Innledende bestemmelser**§ 1-1 Virkeområde**

(1) Loven gjelder forvaltning av alternative investeringsfond og øvrig virksomhet som drives av forvalter etter denne lov.

(2) Kongen kan fastsette nærmere regler om lovens anvendelse på Svalbard og kontinentalsokkelen og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om lovens anvendelse på utenlandske foretaks virksomhet i Norge og norske foretaks virksomhet i utlandet.

§ 1-2 Definisjoner

I denne lov forstås med:

a) alternativt investeringsfond: innretning for kollektiv investering som ikke er et UCITS, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 4, og som innhenter kapital fra et antall investorer med sikte på å investere ka-

pitelen i henhold til en definert investeringsstrategi til fordel for investorene

- b) forvalter: foretak som på forretningsmessig basis driver forvaltning av alternativt investeringsfond
- c) forvaltning: porteføljeforvaltning og risikostyring for alternative investeringsfond
- d) resultatavhengig vederlag: andel av det alternative investeringsfondets overskudd som tilfaller forvalteren som godtgjørelse for forvaltningen, unntatt andel av overskudd som tilfaller forvalter som følge av direkte eller indirekte investering i fondet
- e) finansiell giring: økning av eksponeringen gjennom innlån av penger, verdipapirer, derivatposisjoner eller på annen måte
- f) tilføringsfond: alternativt investeringsfond som investerer minst 85 prosent av sine eiendeler i et annet alternativt investeringsfond, i flere andre alternative investeringsfond med identiske investeringsstrategier eller på annen måte har en eksponering på minst 85 prosent av sine eiendeler mot et slikt alternativt investeringsfond
- g) mottakerfond: alternativt investeringsfond som et tilføringsfond har eksponering mot
- h) markedsføring: direkte eller indirekte tilbud om kjøp eller plassering av andeler i alternativt investeringsfond på forvalterens initiativ eller på vegne av forvalteren
- i) nærstående:
 1. selskap hvor vedkommende har eller kontrollerer minst 20 prosent av stemmerettighetene eller selskapets kapital,
 2. selskap hvor vedkommende har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven eller allmennaksjeloven § 1-3 annet ledd eller selskapsloven § 1-2 annet ledd,
 3. to eller flere fysiske eller juridiske personer som er permanent forbundet til den samme personen gjennom kontroll som nevnt i nr. 2
- j) primærmegler: kredittinstitusjon, verdipapirforetak eller annet regulert foretak underlagt tilsyn og som tilbyr tjenester til profesjonelle investorer for å finansiere eller utføre transaksjoner i finansielle instrumenter som motpart, herunder oppgjørstjenester, oppbevaringstjenester og utlån av finansielle instrumenter
- k) profesjonell investor: profesjonell kunde som nevnt i verdipapirforskriften § 10-2, eller kunde som behandles som profesjonell etter verdipapirforskriften §§ 10-4 og 10-5
- l) ikke-profesjonell investor: annen investor enn profesjonell investor

§ 1-3 Unntak fra lovens anvendelsesområde for visse foretak

(1) Loven gjelder ikke for pensjonsforetak, nasjonale sentralbanker, spareordninger for arbeidstakere, spesialforetak for verdipapirisering og offentlige myndigheter som forvalter offentlige trygde- og pensjonsordninger.

(2) Loven gjelder ikke for overnasjonale institusjoner som den europeiske sentralbank, den europeiske investeringsbank, det europeiske investeringsfond, euro-

peiske institusjoner for utviklingsfinansiering og bilaterale utviklingsbanker, Verdensbanken og det internasjonale valutafond.

(3) Loven gjelder ikke for foretak som utelukkende forvalter alternative investeringsfond hvor investorene kun er selskaper i samme konsern som forvalteren, og ingen av investorene selv er et alternativt investeringsfond.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om lovens anvendelse på holdingselskaper.

§ 1-4 Unntak fra deler av loven for forvaltere som forvalter alternative investeringsfond med samlet forvaltningskapital under visse terskelverdier

(1) For forvaltere som forvalter alternative investeringsfond med samlet forvaltningskapital tilsvarende et beløp i norske kroner som er lavere enn:

- a) 500 millioner euro når porteføljene består av alternative investeringsfond som ikke er gjenstand for finansiell giring, og som ikke har innløsningsrett i en periode på fem år fra dagen for den første investeringen i hvert fond, eller
- b) 100 millioner euro, for andre typer alternative investeringsfond enn de som er nevnt i bokstav a, gjelder bare kapittel 9, samt bestemmelsene i paragrafen her.

(2) Forvaltere som nevnt i første ledd skal registreres i et register ført av Finanstilsynet. Ved registreringen skal forvalteren informere Finanstilsynet om de alternative investeringsfondene som forvaltes, herunder gi opplysninger om fondenes investeringsstrategier.

(3) Forvaltere som nevnt i første ledd skal regelmessig informere Finanstilsynet om investeringsstrategiene, hovedkategoriene av instrumenter som handles, og de største engasjementer og konsentrasjoner for de alternative investeringsfondene som forvaltes.

(4) Forvalteren skal gi Finanstilsynet informasjon om vesentlige endringer i de opplysninger som er gitt etter annet ledd.

(5) En forvalter som ikke lenger oppfylder vilkårene i første ledd, skal straks gi melding til Finanstilsynet. Forvalteren skal søke om tillatelse etter § 2-2 innen 30 dager fra den dagen vilkårene for unntak etter første ledd ikke lenger var oppfylt.

(6) Unntaket i første ledd gjelder ikke for forvaltere som forvalter andre alternative investeringsfond enn nasjonale fond som skal markedsføres til ikke-profesjonelle kunder.

(7) Forvaltere som er unntatt fra krav om tillatelse etter første ledd, kan søke om tillatelse etter § 2-2 for å få fulle rettigheter og plikter etter denne loven.

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av forvaltningskapital, registrering, rapportering, informasjon og søknad om tillatelse.

§ 1-5 Forskriftshjemler

(1) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om forvalteres adgang til å investere i verdipapiriserte posisjoner.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere reg-

ler, herunder unntak fra loven her og verdipapirfondloven, samt ytterligere krav enn det som følger av disse lovene, for forvaltere som forvalter særskilte alternative investeringsfond, herunder venturekapitalfond og sosiale entreprenørskapsfond.

§ 1-6 Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer som er ansatt hos en forvalter for et alternativt investeringsfond med tillatelse etter § 2-2, eller som er registreringspliktig etter § 1-4, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratras autorisasjon eller gis advarsel.

Kapittel 2. Forvaltere

§ 2-1 Utpeking av forvalter

(1) Alternative investeringsfond skal forvaltes av en ekstern forvalter utpekt av fondet eller på vegne av fondet, eller forvaltes internt.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utpeking av forvalter.

§ 2-2 Tillatelse til forvaltning av alternative investeringsfond og andre tjenester

(1) Forvaltning av alternative investeringsfond kan bare drives etter tillatelse fra Finanstilsynet. Tillatelse skal bare gis dersom Finanstilsynet finner det godtgjort at forvalteren vil oppfylle kravene i loven. Tillatelsen skal omfatte både porteføljeforvaltning og risikostyring.

(2) En ekstern forvalter kan i tillegg til virksomhet som nevnt i første ledd tredje punktum utføre funksjonene administrasjon og markedsføring av fond som den forvalter, samt tjenester knyttet til fondenes eiendeler. En ekstern forvalter som har tillatelse etter verdipapirfondloven § 2-1, kan i tillegg drive forvaltning av verdipapirfond.

(3) Finanstilsynet kan gi ekstern forvalter tillatelse til å yte aktiv forvaltning av investorers portefølje av instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt.

(4) Ekstern forvalter som har fått tillatelse etter tredje ledd, kan også gis tillatelse fra Finanstilsynet til å yte følgende tilleggstjenester:

- a) mottak og formidling av ordre på vegne av kunde i forbindelse med ett eller flere finansielle instrumenter,
- b) investeringsrådgivning,
- c) oppbevaring og forvaltning av fondsandeler.

(5) En ekstern forvalter kan ikke drive annen virksomhet enn det som fremgår av første til fjerde ledd. Internt forvaltede alternative investeringsfond kan ikke drive annen virksomhet enn det som er nevnt i første ledd tredje punktum og annet ledd første punktum for det aktuelle fondet.

(6) En forvalter som har tillatelse etter tredje og fjerde ledd, skal være medlem av Verdipapirforetakenes sikringsfond for så vidt gjelder disse tjenestene.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forvalteres adgang til å yte tjenester og utføre funksjoner

etter første til sjette ledd, herunder fastsette at verdipapirhandelloven med forskrifter skal gjelde for virksomhet som nevnt i tredje og fjerde ledd.

§ 2-3 Søknad om tillatelse

(1) Søknad om tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond skal inneholde opplysninger som viser at de lovbestemte kravene til forvaltere er oppfylt, herunder opplysninger om godtgjørelsesordninger, informasjon om hvilke personer som faktisk utfører forvalterens oppgaver, opplysninger om aksjeeiere som har betydelige eierandeler, og størrelsene på disse eierandelene og opplysninger om eventuell utkontraktering.

(2) Søknaden skal inneholde driftsplan med beskrivelse av forvalterens organisering.

(3) Søknaden skal inneholde informasjon om de alternative investeringsfondene som skal forvaltes, herunder opplysninger som nevnt i § 4-2. En kopi av avtalen med depotmottaker skal vedlegges søknaden.

(4) En forvalter som på søknadstidspunktet har tillatelse som forvaltningsselskap etter verdipapirfondloven § 2-1, trenger ikke å gi opplysninger som er fremlagt i forbindelse med søknad om tillatelse etter verdipapirfondloven, forutsatt at opplysningene fortsatt er korrekte.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til og behandling av søknad.

§ 2-4 Vilkår for tillatelse

(1) Tillatelse til ekstern forvalter kan bare gis til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap med forretningskontor og hovedkontor i Norge.

(2) Styremedlemmer og ledende ansatte skal oppfylle krav til vandel og erfaring som nevnt i § 2-5 første ledd.

(3) Forvalteren skal oppfylle kapitalkravene i §§ 2-6 og 2-7.

(4) Søknad om tillatelse skal avslås dersom en eier med betydelig eierandel i selskapet ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av selskapet. Som betydelig eierandel anses direkte eller indirekte eierandel som representerer minst ti prosent av kapitalen eller stemmene i forvalteren, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet.

(5) Finanstilsynet kan stille vilkår for tillatelsen, herunder fastsette begrensninger i virkeområdet for forvalterens tillatelse.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om vilkår for tillatelse.

§ 2-5 Foretakets ledelse

(1) Styremedlemmer, daglig leder og andre som faktisk deltar i ledelsen hos forvalteren, skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, hederlig vandel og for øvrig ikke ha utvist utilbørlig atferd som gir grunn til å anta at stillingen eller vervet ikke vil kunne ivaretas på en forsvarlig måte, også sett hen til de investeringsstrategier som benyttes av de alternative investeringsfondene som skal forvaltes. Den faktiske ledelsen av forvalteren skal forestås av minst to personer.

(2) Forvalteren skal opplyse Finanstilsynet om skifte

av ledere som nevnt i første ledd, herunder gi opplysninger som er relevante for å vurdere om personene oppfyller vilkårene i første ledd.

§ 2-6 Startkapital

(1) En ekstern forvalter skal ha en startkapital i norske kroner som minst tilsvarer 125 000 euro. Internt forvaltet alternativt investeringsfond skal ha en startkapital i norske kroner som minst tilsvarer 300 000 euro. Som startkapital regnes ansvarlig kapital som nevnt i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak § 3 nr. 1, 2, 3, 5, 9 og 12.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til startkapital, herunder stille krav om høyere kapital.

§ 2-7 Ansvarlig kapital

(1) En forvalter skal ha en ansvarlig kapital som utgjør et beløp i norske kroner som:

- minst svarer til summen av kravet til startkapital som nevnt i § 2-6 første ledd og et beløp som svarer til 0,02 prosent av forvalters forvaltningskapital ut over 250 millioner euro, begrenset oppad til et beløp i norske kroner tilsvarende 10 millioner euro, og
- slik at den ansvarlige kapitalen til enhver tid minst skal tilsvare en fjerdedel av foretakets faste kostnader i det foregående år.

(2) Inntil halvparten av kravet til ansvarlig kapital etter første ledd bokstav a som overstiger startkapitalkravet, kan oppfylles ved garanti fra bank eller forsikringsselskap.

(3) Forvalteren skal ha egenkapital eller ansvarsforsikring for å dekke mulig erstatningsansvar i forbindelse med virksomheten.

(4) Ansvarlig kapital skal plasseres i likvide eiendeler eller eiendeler som raskt kan omgjøres til kontanter og uansett ikke i spekulative posisjoner.

(5) For forvaltere som også har tillatelse til å forvalte UCITS etter verdipapirfondloven § 2-1, gjelder ikke reglene om startkapital i § 2-6 og reglene om ansvarlig kapital i første og annet ledd.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til ansvarlig kapital, herunder stille krav om høyere kapital.

§ 2-8 Varslingsplikt og endringer i forutsetningene for tillatelsen

(1) Forvalteren skal informere Finanstilsynet før det iverksettes vesentlige endringer i forutsetningene som lå til grunn for tillatelsen.

(2) Forvalteren kan iverksette endringer etter første ledd med mindre Finanstilsynet innen én måned etter å ha mottatt informasjon har motsatt seg endringene eller fastsatt vilkår for endringene. Finanstilsynet kan forlenge fristen i første punktum med inntil én måned dersom særlige omstendigheter ved saken gjør det nødvendig. Finanstilsynet skal underrette forvalteren om fristforlengelsen.

(3) Dersom en ekstern forvalter ikke kan sørge for at et alternativt investeringsfond eller noen som opptrer på fondets vegne, etterlever lovens krav, skal forvalteren straks

informere Finanstilsynet og om nødvendig tilsynsmyndigheten for fondet.

Kapittel 3. Forvalterens virksomhet

§ 3-1 Organisering av virksomheten

(1) Forvalteren skal innrette sin virksomhet slik at foretaket har:

- a) tilstrekkelige og egnede ressurser for forsvarlig forvaltning av alternative investeringsfond,
- b) gode administrasjons- og regnskapsrutiner, kontroll- og sikkerhetsordninger og regler for ansattes personlige transaksjoner,
- c) gode interne kontrollmetoder, inkludert rutiner som sikrer at alle transaksjoner for fond under forvaltning kan rekonstrueres og dokumenteres med hensyn til opprinnelse, involverte parter, art, tid og sted for gjennomføring, samt at det kan dokumenteres at fondenes midler forvaltes i samsvar med fondenes vedtekter og gjeldende regler.

(2) Styret og daglig leder skal utarbeide interne retningslinjer som sikrer at kravene i første ledd blir ivaretatt.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til organisering av virksomheten.

§ 3-2 God forretningsskikk

(1) Forvalteren skal utøve sin virksomhet i samsvar med god forretningsskikk.

(2) Forvalteren skal påse at investorenes og fondenes interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte ved å:

- a) opptre ryddig og korrekt i utøvelsen av sin virksomhet,
- b) utvise den nødvendige kompetanse, omhu og interesse i sin opptreden,
- c) ha og effektivt benytte de ressurser og de fremgangsmåter som er nødvendige for å kunne utøve virksomheten på en god måte,
- d) sørge for ryddig og korrekt behandling av andelseiere.

(3) Enhver andel i et alternativt investeringsfond gir lik rett i fondet, med mindre annet er fastsatt i vedtekter, stiftelsesdokumenter eller annen tilgjengelig fondsdokumentasjon.

(4) En forvalter som har tillatelse til å yte tjenesten aktiv forvaltning etter § 2-2 tredje ledd, kan ikke plassere kundens midler i alternative investeringsfond som den forvalter, med mindre kunden har gitt skriftlig forhåndssamtykke.

(5) Ansatte, tillitsvalgte og personer med bestemmende innflytelse i forvalteren har taushetsplikt om det de i sin virksomhet får kjennskap til om andres forhold, med mindre noe annet er bestemt i lov eller forskrift. Taushetsplikten omfatter også enhver som utfører oppdrag for forvalteren.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til god forretningsskikk.

§ 3-3 Interessekonflikter

(1) Forvalteren skal søke å unngå at det oppstår interessekonflikter i tilknytning til virksomheten. Forvalteren skal treffe alle rimelige forholdsregler for å identifisere, håndtere og overvåke interessekonflikter som oppstår i for-

bindelse med forvaltning av alternative investeringsfond. Dette omfatter interessekonflikter mellom forvalter, herunder ansatte og tillitsvalgte, alternative investeringsfond under forvaltning, fondenes investorer, forvalterens øvrige kunder, UCITS under forvaltning, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 4, og andelseiere i slike UCITS.

(2) Forvalteren skal ha organisatoriske skiller mellom virksomhetsområder som kan medføre systematiske interessekonflikter.

(3) Dersom tiltakene som nevnt i første og annet ledd ikke er tilstrekkelige for å sikre investorenes interesser på en betryggende måte, skal forvalteren informere investorene om mulige interessekonflikter. Forvalteren kan ikke gjennomføre forretninger for investorenes regning før investoren har fått slike opplysninger.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om interessekonflikter.

§ 3-4 Primærmegler

(1) Forvalteren skal utvise tilbørlig aktsomhet ved valg av primærmegler. Avtale om bruk av primærmegler skal være skriftlig, og depotmottakeren skal informeres om avtalen. Adgang til bruk av eiendeler som tilhører alternative investeringsfond, skal fremgå av avtalen og være i samsvar med fondets vedtekter og stiftelsesdokumenter.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om bruk av primærmegler.

§ 3-5 Utkontraktering

(1) Forvalteren kan gi et annet foretak i oppdrag å forstå utførelsen av deler av virksomheten, med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke anses som forsvarlig, eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomheten eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Forvalteren skal gi melding til Finanstilsynet før avtale om utkontraktering av oppgaver som omfatter de tjenester som er nevnt i § 2-2 første ledd og annet ledd første punktum, iverksettes.

(2) Utkontraktering av porteføljeforvaltning eller risikostyring til depotmottaker eller depotmottakers oppdragstakere, er ikke tillatt.

(3) Oppdragstakeren kan bare utkontraktere videre dersom forvalteren har samtykket til dette og kravene i denne bestemmelsen er oppfylt, herunder at det gis melding til Finanstilsynet om utkontraktering etter første ledd.

(4) Utkontraktering av virksomhet påvirker ikke forvalterens plikter og ansvar overfor fondet, andelseiere, offentlig myndighet og andre.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om utkontraktering og bruk av oppdragstakere.

§ 3-6 Godtgjørelsesordninger

(1) Forvalteren skal etablere og praktisere en godtgjørelsesordning som bidrar til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og som ikke oppfordrer til å ta for høy risiko. Godtgjørelsesordningen skal omfatte ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for risikoeksponeringen til forvalteren eller fond under forvaltning, ansatte med kontrolloppgaver og andre

ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte. Godtgjørelsesordningen skal tilpasses virksomhetens art, omfang og kompleksitet.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godtgjørelsesordninger.

§ 3-7 Risikostyring

(1) Forvalteren skal ha en risikostyringsfunksjon som er adskilt fra forvalterens operative virksomhet.

(2) Forvalteren skal ha systemer for risikostyring som løpende identifiserer, måler, styrer og overvåker alle risikoer som er relevante for investeringsstrategien til hvert av de alternative investeringsfondene som forvaltes, og som fondene kan bli eksponert for. Herunder skal forvalter ha prosedyrer for å vurdere investeringer på vegne av fondene i samsvar med investeringsstrategier, målsettinger og risikoprofil. Forvalteren skal sikre at risikoprofilen til hvert fond under forvaltning er i samsvar med fondets størrelse, porteføljestruktur, investeringsstrategi og investeringsmål som fastsatt i fondets vedtekter eller annet stiftelsesdokument, prospekt og tilbudsdokumenter, herunder ved bruk av stresstester.

(3) Forvalteren skal vurdere risikostyringssystemene regelmessig og minst én gang i året.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om risikostyring.

§ 3-8 Finansiell giring

(1) For alternative investeringsfond som kan benytte finansiell giring, skal forvalteren fastsette grenser for tillatt maksimal finansiell giring og adgangen til gjenbruk av aktiva stilt som sikkerhet eller garanti etter avtaler om finansiell giring. Forvalteren skal i den forbindelse blant annet ta hensyn til fondstype, fondets investeringsstrategi, kilden til finansiell giring, forbindelser med andre finansielle tjenestetilbydere som kan medføre systemrisiko, behovet for å begrense eksponering mot en enkelt motpart, i hvilket omfang den finansielle giringen er sikret, forholdet mellom eiendeler og forpliktelser og virksomhetens innvirkning på relevante markeder.

(2) Forvalteren skal kunne godtgjøre at grensene for finansiell giring for hvert fond er forsvarlige, og at de til enhver tid overholdes. Finanstilsynet skal vurdere risikoene som bruk av finansiell giring medfører. Dersom det anses nødvendig for å sikre finansiell stabilitet og tilliten til det finansielle systemet, kan Finanstilsynet fastsette begrensninger for forvaltningen av fond, herunder begrensninger på maksimal finansiell giring.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om finansiell giring.

§ 3-9 Likviditetsstyring

(1) Forvalteren skal ha et hensiktsmessig system for likviditetsstyring for hvert alternativt investeringsfond som forvaltes. Forvalteren skal også ha retningslinjer for å overvåke likviditetsrisikoen for fondet og for å sikre at likviditetsprofilen til fondets investeringer samsvarer med fondets forpliktelser. Forvalteren skal regelmessig, både i normale og ekstraordinære situasjoner, foreta stresstester

som gjør det mulig for forvalteren å vurdere og å overvåke fondenes likviditetsrisiko. Forvalteren skal sørge for at investeringsstrategien, likviditetsprofilen og innløsningsadgangen for hvert fond som forvaltes, stemmer overens.

(2) Kravene i første ledd gjelder ikke for lukkede fond som ikke kan benytte seg av finansiell giring.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om likviditetsstyring.

§ 3-10 Verdivurdering

(1) Forvalteren skal ha retningslinjer for korrekt og uavhengig verdivurdering av eiendeler tilhørende fond under forvaltning.

(2) Forvalteren skal beregne verdien av fondets eiendeler og netto andelsverdi regelmessig og minst én gang i året. For åpne fond skal slik beregning foretas oftere dersom eiendelene til fondet eller fondets regler om tegning eller innløsning av andeler tilsier det. For lukkede fond skal beregning også foretas ved forhøyelse eller nedsettelse av kapitalen i fondet.

(3) Forvalteren skal informere andelseierne om verdivurdering og beregning av andelsverdi på den måten som er fastsatt i fondets vedtekter eller øvrige stiftelsesdokumenter.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om verdivurdering.

Kapittel 4. Informasjonsplikter

§ 4-1 Årsrapport

(1) Forvalteren skal for hvert alternativt investeringsfond som forvaltes eller markedsføres i EØS-området, utarbeide en årsrapport i samsvar med reglene i fondets hjemstat. Årsrapporten skal oversendes Finanstilsynet og tilsynsmyndighetene i fondets hjemstat og på anmodning vederlagsfritt gjøres tilgjengelig for investorene. Årsrapporten skal offentliggjøres innen seks måneder fra regnskapsårets utgang, og innen fire måneder etter regnskapsårets utgang for fond omfattet av verdipapirhandeloven § 5-5.

(2) Årsrapporten skal omfatte:

- årsregnskap og årsberetning,
- vesentlige endringer i de forhold som nevnt i § 4-2,
- summen av utbetalt fast og variabel godtgjørelse til forvalterens ansatte, inkludert resultatavhengig vederlag,
- summen av godtgjørelse til henholdsvis forvalterens ledende ansatte og ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for fondenes risikoprofil.

(3) En forvalter som forvalter fond som har oppnådd kontroll som nevnt i § 4-4 første ledd bokstav b, skal sørge for at følgende opplysninger inntas i fondets eller målselskapets årsrapport:

- en beskrivelse av målselskapets virksomhet i regnskapsåret,
- en beskrivelse av målselskapets sannsynlige fremtidige utvikling,
- indikasjon om vesentlige hendelser etter regnskapsårets avslutning,
- opplysning om målselskapets erverv av egne aksjer.

(4) Årsrapporten etter første ledd skal revideres av

registrert eller statsautorisert revisor eller godkjent revisjonsselskap, jf. revisorloven.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om årsrapport, herunder om plikt til å informere investorer med flere.

§ 4-2 Informasjonsplikt før investering

(1) En forvalter skal før en investering gi potensielle investorer følgende informasjon om alternativt investeringsfond som forvalteren forvalter eller markedsfører i EØS:

- a) fondets vedtekter og øvrige stiftelsesdokumenter, formål og investeringsstrategi, hvilke aktiva fondet kan investere i, investeringsmetoder, risikoprofil, begrensninger i adgangen til å investere, informasjon om bruk av finansiell giring,
 - b) en beskrivelse av fremgangsmåten for endring av investeringsstrategi,
 - c) om fondet er et tilføringsfond, og i så fall hvor mottakerfondet er etablert, samt informasjon om hvor de underliggende fondene er etablert dersom fondet er et fond-i-fond,
 - d) de viktigste rettslige konsekvenser av investering i fondet, herunder informasjon om verneting, rettsvalg og om det finnes traktater som åpner for anerkjennelse og fullbyrdelse av rettsavgjørelser i fondets hjemstat,
 - e) identiteten til forvalter, depotmottaker, revisor og andre tjenesteleverandører og en beskrivelse av deres forpliktelser og investorenes rettigheter,
 - f) forvalterens ansvarsforsikring eller egenkapital etter § 2-7 tredje ledd,
 - g) en beskrivelse av eventuell utkontraktering av porteføljeforvaltning, risikostyring, funksjoner som nevnt i § 2-2 annet ledd første punktum, depotmottakerfunksjoner som nevnt i kapittel 5, identiteten til oppdrags-takerne og eventuelle interessekonflikter som følge av utkontrakteringen,
 - h) prosedyrer for verdivurdering etter § 3-10 med tilhørende forskrifter,
 - i) prosedyrer for likviditetsstyring etter § 3-9,
 - j) direkte og indirekte kostnader som belastes investorene, med angivelse av maksimale beløp,
 - k) prinsipper for likebehandling av investorene og beskrivelse av eventuelle unntak, herunder hvilke typer investorer som omfattes av unntakene, og deres eventuelle juridiske eller økonomiske forbindelser til fondet eller forvalteren,
 - l) siste årsrapport,
 - m) vilkår og fremgangsmåte for tegning, innløsning og salg av andeler, samt eventuelle gjeldende innløsningsavtaler med investorer,
 - n) netto andelsverdi eller seneste markedspris per andel etter § 3-10,
 - o) historisk avkastning,
 - p) identiteten til og en beskrivelse av eventuelle avtaler med primærmegler og en beskrivelse av hvordan interessekonflikter i den forbindelse håndteres,
 - q) hvordan og når informasjon som nevnt i § 4-3 gis.
- (2) Forvalteren skal informere investorene om vesentlige endringer i forhold som nevnt i første ledd.

(3) Forvalteren skal før en investering informere om eventuelle ansvarsfraskrivelser fra depotmottaker etter forskrifter gitt i medhold av § 5-4, og uten ugrunnet opphold informere investorer om endringer av betydning for depotmottakers ansvar.

(4) For et alternativt investeringsfond som har prospektplikt etter verdipapirhandelloven kapittel 7, kan forvalteren begrense den informasjonen som gis etter første ledd, til informasjon som ikke inngår i prospektet. Informasjonen kan offentliggjøres separat eller gis som tillegg til prospektet.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om informasjonsplikt.

§ 4-3 Periodisk informasjonsplikt

(1) Forvalteren skal regelmessig gi investorene følgende informasjon om alternative investeringsfond som forvaltes eller markedsføres i EØS:

- a) prosentvis andel av fondets eiendeler som er gjenstand for særlige ordninger fordi de er illikvide,
- b) endringer i systemer for likviditetsstyring,
- c) fondets risikoprofil og bruk av systemer for risikostyring.

(2) For fond som kan benytte finansiell giring skal forvalteren i tillegg gi investorene informasjon om endring av grenser for finansiell giring, rett til gjenbruk av sikkerhetsstillelser eller garantier etter avtaler om finansiell giring og den samlede finansielle giringen som er benyttet av fondet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om periodisk informasjonsplikt.

§ 4-4 Informasjonsplikt ved oppnåelse av kontroll i unoterte selskaper og utstedere

(1) Forvalteren skal gi melding til Finanstilsynet, målselskapet og målselskapets aksjeeiere dersom et alternativt investeringsfond som forvalteren forvalter alene eller i samarbeid med andre alternative investeringsfond, oppnår kontroll i:

- a) et selskap med verdipapir opptatt til handel på regulert marked, eller
- b) et selskap med verdipapir som ikke er opptatt til handel på regulert marked, med unntak av selskap som har færre enn 250 ansatte og enten har omsetning som ikke overstiger et beløp i norske kroner tilsvarende 50 millioner euro, eller en balanse som ikke overstiger et beløp i norske kroner tilsvarende 43 millioner euro, og med unntak av selskap som har til eneste formål å eie, erverve eller administrere fast eiendom.

Med kontroll i selskap som nevnt i bokstav a menes andel som angitt i verdipapirhandelloven § 6-1. Med kontroll i selskap som nevnt i bokstav b menes direkte eller indirekte andel på mer enn 50 prosent av stemmene i selskapet.

(2) Melding etter første ledd skal angi forvalteren, forvalterens tiltak for å unngå interessekonflikter og tiltak for å håndtere interessekonflikter, samt eksternt og intern kommunikasjonsstrategi. Dersom meldingen gjelder selskap som nevnt i første ledd bokstav b, skal meldingen gis innen ti virkedager etter oppnåelse av kontroll og i tillegg

angi stemmefordelingen i selskapet, tidspunktet og vilkår for oppnåelse av kontroll, herunder angivelse av involverte eiere og personer som har rett til å utøve stemmerett på deres vegne.

(3) Ved oppnåelse av kontroll i selskap som nevnt i første ledd bokstav b skal forvalteren informere målselskapet og målselskapets aksjeeiere om strategiske planer for målselskapet og eventuelle konsekvenser for de ansatte. Forvalteren skal be målselskapets styre om å informere de ansatte.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om utdelingsbegrensninger for alternative investeringsfond under forvaltning, som oppnår kontroll i unoterte selskaper og utstedere.

§ 4-5 *Melding om erverv av større eierandeler i unoterte selskaper*

Dersom et alternativt investeringsfonds andel av stemmene i et selskap som angitt i § 4-4 første ledd bokstav b når opp til, overstiger eller faller under 10 prosent, 20 prosent, 30 prosent, 50 prosent eller 75 prosent av stemmene i selskapet, skal fondets forvalter snarest mulig og senest innen ti virkedager gi melding til Finanstilsynet.

§ 4-6 *Periodisk rapporteringsplikt*

(1) Forvalteren skal regelmessig rapportere til Finanstilsynet om de viktigste markedene og instrumentene forvalteren handler i på vegne av de alternative investeringsfondene.

(2) Forvalteren skal for hvert fond som er etablert i EØS som forvaltes, og for hvert fond som markedsføres i EØS, gi følgende informasjon til Finanstilsynet:

- a) opplysninger som angitt i § 4-3 første ledd,
- b) informasjon om hovedtyper av eiendeler som fondet har investert i,
- c) resultatet av stresstester som er utført etter § 3-7 annet ledd og § 3-9 første ledd.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om periodisk rapportering, herunder fastsette særlige regler for rapportering om fond som benytter finansiell giring.

Kapittel 5. Depotmottaker

§ 5-1 *Plikt til å ha en depotmottaker*

Forvalteren skal sørge for at det utpekes en depotmottaker for hvert alternativt investeringsfond. Avtalen med depotmottakeren skal være skriftlig.

§ 5-2 *Krav til depotmottakeren*

(1) Depotmottakeren skal være:

- a) kredittinstitusjon etablert i en EØS-stat,
- b) verdipapirforetak etablert i en EØS-stat, med tillatelse til å yte tilknyttet tjeneste som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 annet ledd nr. 1 og som har en ansvarlig kapital som minst utgjør et beløp i norske kroner tilsvarende 730 000 euro, eller
- c) for alternative investeringsfond etablert i annen EØS-stat, andre kategorier av foretak som kan utpekes som depotmottaker for UCITS i det alternative investeringsfondets hjemstat.

(2) Forvalteren kan ikke utpekes som depotmottaker.

(3) En primærmegler som utøver virksomhet som motpart til et alternativt investeringsfond, kan ikke være depotmottaker for fondet, med mindre funksjonen som depotmottaker utføres på uavhengig basis.

(4) For fond etablert i en EØS-stat skal depotmottakeren være etablert i fondets hjemstat. For fond etablert utenfor EØS kan depotmottakeren være etablert i fondets hjemstat eller i forvalterens hjemstat.

(5) Departementet kan i forskrift gi adgang til å utpeke andre foretak enn dem som er nevnt i første ledd som depotmottaker, samt gi adgang til å utpeke depotmottaker som er etablert utenfor EØS.

§ 5-3 *Depotmottakerens oppgaver*

(1) Depotmottakeren skal opptre ærlig, rettferdig, profesjonelt, uavhengig og i det alternative investeringsfondet og dets investors interesse.

(2) Depotmottakeren skal kontrollere det alternative investeringsfondets kontantstrømmer, at innbetalinger fra investorer i forbindelse med tegninger av andeler eller aksjer er blitt mottatt, og at alle likvide midler er bokført på kontoer som er åpnet i fondets navn eller i forvalterens eller depotmottakerens navn på vegne av fondet. Kontoer skal være opprettet i sentralbank, kredittinstitusjon med tillatelse i henhold til direktiv 2006/48/EF, eller tilsvarende foretak i stat utenfor EØS underlagt regulering og tilsyn for beskyttelse av kundemidler.

(3) Finansielle instrumenter som kan registreres på en verdipapirkonto, og finansielle instrumenter som fysisk kan leveres, skal oppbevares av depotmottakeren. For andre aktiva skal depotmottakeren på grunnlag av informasjon fra fondet, forvalteren eller andre eksterne kilder kontrollere og føre oppdatert oversikt over at det alternative investeringsfondet er eier av aktivaene.

(4) Fondsaktiva skal oppbevares adskilt fra depotmottakerens aktiva og skal til enhver tid kunne identifiseres som tilhørende fondet. Slike aktiva skal ikke gjenbrukes av depotmottakeren uten at det foreligger forhåndssamtykke fra fondet eller forvalteren.

(5) Funksjonen som depotmottaker skal utføres uavhengig av oppgaver som kan medføre interessekonflikter mellom det alternative investeringsfondet, dets investorer, forvalteren og depotmottakeren. Potensielle interessekonflikter skal være tilstrekkelig identifisert, håndtert og overvåket og forelagt fondets investorer.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om depotmottakerens oppgaver og depotmottakerens adgang til å utkontraktere oppgaver.

§ 5-4 *Ansvar*

(1) Depotmottakeren er ansvarlig overfor det alternative investeringsfondet og dets investorer for tap av finansielle instrumenter som oppbevares etter § 5-3 tredje ledd første punktum av depotmottakeren eller depotmottakerens oppdragstaker, med mindre tapet skyldes forhold utenfor depotmottakerens kontroll som depotmottakeren ikke med rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene av.

(2) Ved tap som nevnt i første ledd skal depotmottakeren uten ugrunnet opphold overføre et finansielt instrument av identisk type eller verdien av instrumentet til det alternative investeringsfondet, eventuelt til forvalter på vegne av fondet.

(3) Depotmottakeren er ansvarlig overfor det alternative investeringsfondet og dets investorer for ethvert annet tap disse måtte lide som følge av at depotmottakeren uaktsomt eller forsettlig har misligholdt sine forpliktelser etter loven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om depotmottakerens ansvar og depotmottakerens adgang til å fraskrive seg ansvar.

Kapittel 6. Markedsføring til profesjonelleinvestorer § 6-1 *Markedsføring i Norge av alternativt investeringsfond etablert i EØS*

(1) En forvalter med tillatelse etter § 2-2 skal gi melding til Finanstilsynet før forvalteren starter markedsføring av alternativt investeringsfond under forvaltning som er etablert i Norge eller annen EØS-stat til profesjonelle investorer i Norge. Meldingen skal inneholde følgende opplysninger:

- virksomhetsplan som identifiserer fondet og angir i hvilken stat fondet er etablert,
- informasjon om fondet som er tilgjengelig for fondets investorer, herunder opplysninger som angitt i § 4-2,
- angivelse av eventuelle tiltak som skal hindre at fondet markedsføres til ikke-profesjonelle investorer, også der markedsføringen skjer gjennom en distributør.

(2) Finanstilsynet skal innen 20 virkedager etter at fullstendig melding er mottatt, underrette forvalteren om hvorvidt fondet kan markedsføres i Norge. Markedsføring kan bare nektes dersom forvaltningen av fondet eller forvalterens virksomhet for øvrig ikke er eller vil være i samsvar med loven. Forvalteren kan starte markedsføring av fondet fra den dato den mottar underretning om at fondet kan markedsføres i Norge. Dersom fondet er etablert i en annen EØS-stat, skal Finanstilsynet også underrette tilsynsmyndigheten i fondets hjemstat om at fondet kan markedsføres i Norge.

(3) Forvalter skal skriftlig informere Finanstilsynet om vesentlige endringer i opplysningene som nevnt i første ledd. Informasjonen skal gis minst én måned før gjennomføring av endringen, eller umiddelbart etter at en ikke planlagt endring har funnet sted. Dersom endringen vil medføre at forvalterens virksomhet eller forvaltningen av fondet ikke vil være i samsvar med loven, skal Finanstilsynet uten ugrunnet opphold informere forvalteren om at endringen ikke må iverksettes. Dersom endringen likevel gjennomføres, skal Finanstilsynet iverksette nødvendige tiltak som nevnt i § 9-3, herunder om nødvendig forby markedsføring av fondet.

(4) Dersom fondet som skal markedsføres, er et tilføringsfond, må også mottakerfondet og mottakerfondets forvalter være etablert i en EØS-stat.

§ 6-2 *Markedsføring i andre EØS-stater av alternative investeringsfond etablert i EØS*

(1) En forvalter med tillatelse etter § 2-2 skal gi melding til Finanstilsynet før forvalteren starter markedsføring av alternativt investeringsfond under forvaltning som er etablert i Norge eller annen EØS-stat til profesjonelle investorer i en annen EØS-stat enn Norge. Meldingen skal være på engelsk og inneholde opplysninger som nevnt i § 6-1 første ledd. I tillegg skal meldingen inneholde en angivelse av hvilken EØS-stat fondet skal markedsføres i og informasjon om hvordan fondet skal markedsføres.

(2) Finanstilsynet skal innen 20 virkedager etter at fullstendig melding er mottatt, videregående meldingen til tilsynsmyndighetene i de stater der fondet skal markedsføres. Finanstilsynet skal vedlegge en bekreftelse på at forvalteren har tillatelse til å forvalte fond med fondets investeringsstrategi. Meldingen skal bare videregendes dersom forvalterens virksomhet og forvaltning av fondet er i samsvar med loven. Finanstilsynet skal underrette forvalteren om at melding er videregendt. Forvalteren kan starte markedsføringen av fondet når slik underretning er mottatt. Dersom fondet er etablert i en annen EØS-stat, skal også fondets hjemstatsmyndighet underrettes om markedsføringstillatelsen.

(3) § 6-1 tredje ledd første, annet og fjerde punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Dersom forvalterens virksomhet eller forvaltningen av fondet etter endringen er i samsvar med loven, skal Finanstilsynet uten ugrunnet opphold informere forvalterens vertsstat. Dersom endringen vil medføre at forvalterens virksomhet eller forvaltningen av fondet ikke vil være i samsvar med nasjonal lovgivning som gjennomfører Europaparlamentets og rådets direktiv 2011/61/EU, skal Finanstilsynet uten ugrunnet opphold informere forvalteren om at endringen ikke må iverksettes.

§ 6-3 *Markedsføring i Norge av alternative investeringsfond etablert i EØS som forvaltes av forvalter etablert i annen EØS-stat*

(1) En forvalter etablert i annen EØS-stat kan markedsføre alternativt investeringsfond som er etablert i EØS og som forvalteren forvalter til profesjonelle investorer i Norge fra det tidspunkt tilsynsmyndighetene i forvalterens hjemstat har underrettet forvalteren om at melding om markedsføring er sendt til Finanstilsynet.

(2) § 6-1 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 6-4 *Markedsføring i Norge av alternative investeringsfond etablert utenfor EØS med forvalter etablert i EØS*

(1) En forvalter med tillatelse i Norge eller en annen EØS-stat og som forvalter alternativt investeringsfond som er etablert utenfor EØS, eller alternativt investeringsfond etablert i en EØS-stat som er tilføringsfond til et slikt fond, kan markedsføre fondet i Norge til profesjonelle investorer etter tillatelse fra Finanstilsynet. Slik tillatelse kan gis dersom:

- forvalteren overholder bestemmelser i og i medhold av denne lov, med unntak av reglene om depotmottaker i kapittel 5, men slik at forvalteren må dokumentere at et annet foretak enn forvalteren selv utfører depotmottakeroppgaver som nevnt i § 5-3 annet, tredje og fjerde ledd og forskrifter gitt med hjemmel i § 5-3,

- b) forvalteren gjør det som er nødvendig for her i riket å kunne foreta utbetalinger til investorene, innløse andeler og gi den informasjon som forvalteren skal utarbeide i henhold til reglene i hjemstaten,
- c) det er etablert tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i fondets hjemstat og Norge,
- d) det alternative investeringsfondets hjemstat ikke er oppført av Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) som ikke-samarbeidende land.

(2) Finanstilsynet kan stille vilkår for tillatelse etter første ledd for å sikre beskyttelsen av investorer i Norge, herunder vilkår om plikt til å gi opplysninger til investorer og myndigheter og om hvordan salg av andeler i Norge skal skje.

§ 6-5 Markedsføring i Norge av alternative investeringsfond med forvalter etablert utenfor EØS

(1) En forvalter etablert utenfor EØS som forvalter alternativt investeringsfond, kan markedsføre det alternative investeringsfondet i Norge til profesjonelle investorer etter tillatelse fra Finanstilsynet. Slik tillatelse kan gis dersom:

- a) fondet og forvaltningen av fondet er underlagt betryggende tilsyn i hjemstaten og oppfyller de krav som gjelder for å drive virksomheten i hjemstaten,
- b) forvalteren overholder reglene i kapittel 4 og bestemmelser gitt i medhold av disse,
- c) det er etablert tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i fondets hjemstat, forvalterens hjemstat og Norge,
- d) krav som nevnt i § 6-4 første ledd bokstav b og d er oppfylt.

(2) § 6-4 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 6-6 Forskriftshjemmel

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om markedsføring av alternative investeringsfond.

Kapittel 7. Markedsføring av alternative investeringsfond som ikke er nasjonale fond til ikke-profesjonelle investorer

§ 7-1 Markedsføring av alternative investeringsfond som ikke er nasjonale fond til ikke-profesjonelle investorer

(1) En forvalter med tillatelse i Norge eller annen EØS-stat kan markedsføre alternativt investeringsfond som ikke er nasjonalt fond, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 5, som forvalteren forvalter til ikke-profesjonelle investorer i Norge etter tillatelse fra Finanstilsynet. Søknad om tillatelse skal inneholde følgende opplysninger:

- a) informasjon som nevnt i § 6-1 første ledd bokstav a og b,
- b) nøkkelinformasjon etter § 7-2 og tilhørende forskrifter,
- c) bekreftelse om at fondet kan markedsføres til ikke-profesjonelle investorer i hjemstaten,
- d) en redegjørelse for hvordan markedsføring og salg skal gjennomføres, herunder tiltak for å sikre at markedsføring til ikke-profesjonelle skal skje i samsvar med kravene til god forretningsskikk i § 7-3.

(2) Dersom det alternative investeringsfondet er etablert utenfor EØS, eller det alternative investeringsfondet er tilføringsfond til et slikt fond, må krav som nevnt i § 6-4 første ledd være oppfylt.

(3) Forvalteren kan starte markedsføring av fondet til ikke-profesjonelle investorer i Norge fra den dato forvalteren mottar underretning om at fondet kan markedsføres i Norge.

(4) § 6-1 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(5) Finanstilsynet kan stille vilkår for tillatelse etter første ledd for å sikre beskyttelsen av investorer i Norge, herunder vilkår om plikt til å gi opplysninger til investorer og myndigheter og om hvordan salg av andeler i Norge skal skje.

(6) Finanstilsynet kan i særlige tilfeller forby forvalter å markedsføre et alternativt investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forbud mot markedsføring til ikke-profesjonelle investorer.

(7) Departementet kan i forskrift gi regler om klagebehandling, herunder at forvalter skal være tilknyttet en klageordning.

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om markedsføring av alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer i Norge, herunder fastsette unntak fra bestemmelser i loven her.

§ 7-2 Nøkkelinformasjon

(1) Forvalter skal utarbeide nøkkelinformasjon for hvert alternativt investeringsfond som forvalteren forvalter og som markedsføres til ikke-profesjonelle investorer i Norge.

(2) Nøkkelinformasjonen skal på en lettfattelig, tydelig og ikke-villedende måte gi investor den grunnleggende informasjonen som er nødvendig for at investoren kan foreta en investeringsbeslutning på informert grunnlag. Vesentlige forhold i informasjonen skal holdes oppdatert. En oppdatert versjon av nøkkelinformasjonen skal være tilgjengelig på forvalters internettside.

(3) Forvalteren og andre som markedsfører alternativt investeringsfond, plikter å gi nøkkelinformasjon til ikke-profesjonelle investorer før en investering. Forvalteren plikter på anmodning å gi nøkkelinformasjon til andre som markedsfører alternativt investeringsfond, og til leverandører av produkter der fondet inngår.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om nøkkelinformasjon, herunder innhold, format og fremstilling.

§ 7-3 Krav til god forretningsskikk

Ved markedsføring av alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer skal krav til god forretningsskikk som nevnt i verdipapirhandeloven § 10-11 fjerde ledd med tilhørende forskrifter overholdes.

§ 7-4 Dokumentasjonsplikt

Rådgivning og markedsføring knyttet til alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer skal doku-

menteres. Dokumentasjonen skal minst være så grundig at Finanstilsynet kan kontrollere om reglene er fulgt. Slik dokumentasjon skal oppbevares i minst fem år.

§ 7-5 Språk

Opplysninger eller informasjon som skal gis til ikke-profesjonelle investorer etter denne loven eller i medhold av denne loven, skal gis på norsk, med mindre departementet i forskrift eller Finanstilsynet ved enkeltvedtak bestemmer noe annet.

Kapittel 8. Grensekryssende forvaltning

§ 8-1 Norske forvalteres virksomhet i andre EØS-stater

(1) En forvalter med tillatelse etter § 2-2 første, tredje eller fjerde ledd som ønsker å forvalte et alternativt investeringsfond etablert i en annen EØS-stat, eller yte tjenester som nevnt i § 2-2 tredje og fjerde ledd i en annen EØS-stat, enten fra Norge eller gjennom etablering av en filial, skal gi Finanstilsynet melding om dette. Meldingen skal inneholde en virksomhetsplan som beskriver hvilke tjenester som skal ytes, og i hvilken medlemsstat og hvilke fond som skal forvaltes.

(2) Meldingen om etablering av filial skal i tillegg inneholde følgende opplysninger:

- a) hvordan filialen skal være organisert,
- b) adresse i fondets hjemstat der dokumenter kan innhentes,
- c) navnet på og kontaklinformasjon til de personene som utgjør filialens ledelse.

(3) Finanstilsynet skal innen én måned etter at fullstendig melding som nevnt i første ledd, eller innen to måneder etter at fullstendig melding som nevnt i annet ledd, er mottatt, videresende meldingen til tilsynsmyndighetene i forvalterens vertsstat. Finanstilsynet skal vedlegge en bekrefteelse på at forvalteren har tillatelse til å drive virksomhet i henhold til Europaparlamentets og rådets direktiv 2011/61/EU. Finanstilsynet skal umiddelbart underrette forvalteren om oversendelsen. Forvalteren kan starte utøvelsen av sin virksomhet fra det tidspunktet slik underretning er mottatt.

(4) Forvalteren skal skriftlig informere Finanstilsynet om endringer i opplysningene som nevnt i første og annet ledd minst én måned før gjennomføring av endringen, eller umiddelbart etter at en ikke planlagt endring har funnet sted. § 6-1 tredje ledd tredje og fjerde punktum gjelder tilsvarende. Dersom endringen ikke vil påvirke forvalterens overholdelse av lovens bestemmelser, skal Finanstilsynet uten ugrunnet opphold informere forvalterens vertsstat om endringen.

§ 8-2 Forvaltere etablert i annen EØS-stat

Forvaltere etablert i annen EØS-stat med tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond eller yte tjenester som nevnt i § 2-2 tredje og fjerde ledd, kan forvalte alternativt investeringsfond etablert i Norge eller yte tjenester som nevnt i § 2-2 tredje og fjerde ledd, fra det tidspunktet tilsynsmyndighetene i forvalterens hjemstat har underrettet

forvalteren om at melding om virksomhet i Norge er sendt til Finanstilsynet.

§ 8-3 Adgang for norske forvaltere til å forvalte alternative investeringsfond etablert utenfor EØS, som ikke markedsføres i EØS

En forvalter med tillatelse etter § 2-2 kan forvalte alternativt investeringsfond som er etablert og kun markedsføres utenfor EØS, dersom det er etablert tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i fondets hjemstat og Norge, og forvalteren overholder bestemmelser gitt i og i medhold av denne loven, med unntak av § 4-1 og kapittel 5.

§ 8-4 Forskriftshjemmel

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om grensekryssende forvaltning av alternative investeringsfond.

Kapittel 9. Tilsyn

§ 9-1 Tilsynsmyndighet

Finanstilsynet fører tilsyn med overholdelse av denne lovs bestemmelser etter reglene i finanstilsynsloven.

§ 9-2 Opplysningsplikt

(1) Forvalteren skal gi Finanstilsynet de opplysninger som kreves om forhold som gjelder forvalterens virksomhet. Tilsvarende gjelder for forvalterens oppdragstakere som nevnt i § 3-5, primærmegler etter § 3-4, depotmottaker og disses revisorer, for så vidt gjelder virksomheten etter denne loven. Finanstilsynet kan kalle sammen forvalterens, det alternative investeringsfondets og depotmottakerens styre. Finanstilsynet kan kreve nødvendige opplysninger fra enhver person med tilknytning til forvalterens eller det alternative investeringsfondets virksomhet for så vidt gjelder virksomhet etter denne loven.

(2) Depotmottakeren skal etter anmodning fra Finanstilsynet oversende opplysninger som depotmottakeren har innhentet under utførelsen av sine plikter etter denne loven.

(3) Dersom det er en risiko for at en forvalter ikke vil kunne oppfylle de fastsatte kapitalkravene, eller det inntrer andre forhold som kan innebære stor risiko knyttet til driften av selskapet, skal forvalteren umiddelbart gi melding om dette til Finanstilsynet.

§ 9-3 Pålegg om retting og midlertid forbud mot utøvelse av virksomhet

(1) Finanstilsynet kan gi forvalteren og depotmottakeren pålegg om retting eller nedlegge midlertidig forbud om utøvelse av virksomhet, dersom de ikke har overholdt sine plikter etter bestemmelser i lov eller forskrift, eller har handlet i strid med vilkår for tillatelsen. Tilsvarende gjelder dersom selskapets organer ikke har overholdt selskapets eller fondenes vedtekter eller egne interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser i lov eller forskrift. Pålegg kan også gis for å hindre fremtidig manglende overholdelse av plikter som nevnt i første og annet punktum.

(2) Finanstilsynet kan gi forvalteren pålegg om å fratre som forvalter for alternativt investeringsfond dersom forhold som nevnt i § 2-8 tredje ledd ikke rettes til tross for at Finanstilsynet har gitt pålegg om retting.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom Finanstilsynet underrettes av tilsynsmyndigheter i en annen EØS-stat om at en norsk forvalter har overtrådt regler som gjelder for virksomheten i vedkommende stat. Finanstilsynet skal underrette vedkommende myndighet om hvilke pålegg som blir gitt.

(4) Dersom hensynet til investorenes eller allmenhetens interesser tilsier det, kan Finanstilsynet pålegge en forvalter å suspendere retten til tegning og innløsning i alternative investeringsfond som den forvalter.

§ 9-4 Endring, tilbakekall og bortfall av tillatelse

(1) Forvalterens tillatelse til å drive virksomhet faller bort hvis forvalteren kommer under konkurs- eller offentlig akkordforhandling.

(2) Finanstilsynet kan helt eller delvis endre, sette nye vilkår for eller tilbakekalle tillatelsen til forvalteren, dersom forvalteren:

- a) ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder, gir uttrykkelig avkall på tillatelsen eller i mer enn seks måneder ikke har drevet forvaltning,
- b) har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige opplysninger eller andre uregelmessigheter,
- c) ikke lenger oppfyller lovens krav eller de vilkår som ble stilt for tillatelsen,
- d) begår alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov,
- e) gjør seg skyldig i mislige forhold som gir grunn til å frykte at en fortsettelse av virksomheten kan skade allmenne interesser,
- f) ikke etterkommer pålegg gitt i medhold av § 9-3, eller
- g) med tillatelse til å drive aktiv forvaltning etter § 2-2 tredje ledd ikke overholder krav til kapital etter § 2-6 eller § 2-7 med tilhørende forskrifter.

(3) Når tillatelse til å drive forvaltning bortfaller eller blir kalt tilbake, skal alternative investeringsfond som selskapet forvalter, avvikles eller overføres til en annen forvalter.

(4) Dersom tillatelsen til en forvalter som driver virksomhet i en annen EØS-stat, bortfaller eller blir kalt tilbake, skal Finanstilsynet underrette tilsynsmyndighetene i vertsstaten.

§ 9-5 Taushetsplikt mv.

Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om opplysninger som omhandler tiltak og sanksjoner knyttet til loven her, dersom offentliggjøring av opplysningene kan skape alvorlig uro i finansmarkedene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade.

Kapittel 10. Tilsyn med utenlandske forvalteres virksomhet i Norge

§ 10-1 Opplysningsplikt

(1) Finanstilsynet kan til statistisk bruk pålegge en

utenlandsk forvalter som driver virksomhet etter § 6-3, § 6-4, § 6-5, § 7-1 og § 8-2, å avgi rapporter om sin virksomhet.

(2) Finanstilsynet kan kreve de opplysninger fra utenlandske forvaltere som anses nødvendige for å kontrollere at reglene som gjelder for virksomheten her i landet, overholdes.

§ 10-2 Pålegg om retting mv.

(1) Finanstilsynet kan gi en forvalter som driver virksomhet, herunder markedsføring, etter § 6-3, § 6-4, § 6-5, § 7-1 eller § 8-2, pålegg om retting, herunder opphør av virksomhet her i landet, dersom virksomheten drives i strid med lov eller forskrift.

(2) Før det gis pålegg etter første ledd skal tilsynsmyndighetene i forvalterens hjemstat varsles og gis anledning til å treffe tiltak for å bringe det lovstridige forholdet til opphør.

(3) Hvis tiltak etter annet ledd ikke er tilstrekkelige til å bringe det lovstridige forholdet til opphør, kan Finanstilsynet treffe nødvendige tiltak, herunder for å hindre nye overtredelser. Før vedtak fattes skal Finanstilsynet varsle tilsynsmyndighetene i forvalterens hjemstat.

(4) Finanstilsynet kan treffe nødvendige tiltak for å sikre finansiell stabilitet, markedets integritet eller beskytte investorer i Norge, dersom regler i forvalters hjemstat ikke følges. Før tiltak treffes skal tilsynsmyndighetene i forvalterens hjemstat varsles og gis anledning til å treffe tiltak for å bringe det lovstridige forholdet til opphør.

§ 10-3 Tilbakekall av tillatelse til å drive markedsføring i Norge

Finanstilsynet kan kalle tilbake tillatelse til å markedsføre alternative investeringsfond i Norge gitt i medhold av § 6-4, § 6-5 eller § 7-1 dersom kravene i bestemmelsene ikke lenger er oppfylt, vilkår for tillatelsen er brutt eller regler fastsatt i medhold av § 6-6 er overtrådt. Finanstilsynet kan dessuten i særlige tilfeller kalle tilbake tillatelse etter § 7-1 av hensyn til å beskytte ikke-profesjonelle investorer.

§ 10-4 Tilsynssamarbeid og utveksling av informasjon med andre tilsynsmyndigheter

(1) Finanstilsynet kan tillate at andre staters myndigheter gjennomfører tilsyn i Norge.

(2) Etter forhåndsmelding til Finanstilsynet kan vedkommende myndigheter i forvalterens hjemstat, i samarbeid med Finanstilsynet, foreta stedlig kontroll i filial etablert i henhold til § 8-2.

(3) Annet ledd er ikke til hinder for at Finanstilsynet kan foreta den stedlige kontroll som anses nødvendig for å kontrollere at de regler som gjelder for filialens virksomhet her i landet, overholdes.

(4) Finanstilsynet kan videreformidle opplysninger mottatt i henhold til denne lov til tilsynsmyndigheter i andre EØS-stater.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tilsynssamarbeid og utveksling av informasjon mellom myndigheter.

Kapittel 11. Straff

§ 11-1 *Straff*

(1) Med bøter eller fengsel i inntil ett år straffes den som forsettlig eller uaktsomt:

- a) overtrer § 2-2, § 3-5, § 4-4, § 4-5, § 5-3, §§ 6-1 til 6-5, §§ 7-1 til 7-3, §§ 8-1 til 8-3, § 9-2, § 9-3, § 10-1 eller § 10-2, eller regler eller tillatelser gitt i medhold av de nevnte bestemmelsene,
- b) grovt eller gjentatte ganger overtrer § 3-2 eller § 3-3.

(2) Medvirkning straffes på samme måte.

(3) Påtale finner bare sted når allmenne hensyn krever det.

Kapittel 12. Ikrafttreddelses- og overgangsregler.

Endringer i andre lover

§ 12-1 *Ikrafttredelse*

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

(2) Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.

(3) Departementet kan gi overgangsregler.

§ 12-2 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. § 9 første ledd nytt niende punktum skal lyde:

Finanstilsynets utgifter med registreringspliktige foretak etter lov om forvaltning av alternative investeringsfond § 1-4 skal utliknes på registrerte foretak etter § 1-4.

Nåværende niende punktum blir nytt tiende punktum.

2. I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. skal § 7-7 tredje ledd annet punktum lyde:

Avtale om kapitalforvaltning kan bare inngås med bank eller livsforsikringselskap som har adgang til å drive virksomhet her i riket, samt med verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond og forvaltere av alternative investeringsfond som har tillatelse til å drive aktiv forvaltning.

3. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel skal § 9-2 første ledd nr. 7, nr. 8 og nytt nr. 9 lyde:

7. depotmottakere for *verdipapirfond, pensjonskasser og alternative investeringsfond,*

8. foretak med tillatelse til å drive virksomhet som opsjonssentral, oppgjørssentral eller regulert marked,

9. *forvaltere av alternative investeringsfond.*

4. I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. skal § 4 første ledd nr. 11, 12 og nytt nr. 13 lyde:

11. *verdipapirregistre,*

12. foretak som driver *depotvirksomhet,*

13. *forvaltere av alternative investeringsfond.*

5. I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond gjøres følgende endringer:

§ 1-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Departementet kan ved forskrift unnta forvaltningsselskap som ikke forvalter UCITS, og som har tillatelse eller er registrert etter lov om forvaltning av alternative investeringsfond, fra én eller flere bestemmelser i loven og forskrifter gitt i medhold av loven.

§ 2-4 nytt annet ledd skal lyde:

(2) Forvaltningsselskap som er registrert etter § 1-4 eller har tillatelse etter § 2-2 i lov om forvaltning av alternative investeringsfond, kan i tillegg forvalte alternative investeringsfond.

§ 2-4 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 4-1 første ledd skal lyde:

(1) Etablering av verdipapirfond krever tillatelse fra Finanstilsynet. Tillatelse gis for hvert enkelt fond. Tillatelse til å etablere UCITS kan gis forvaltningsselskap med tillatelse fra en annen EØS-stat. *Tillatelse til å etablere nasjonale fond kan gis forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse fra en annen EØS-stat som i hjemstaten har tillatelse til å forvalte tilsvarende fond.* Denne bestemmelsen gjelder tilsvarende når et forvaltningsselskap med tillatelse fra en annen EØS-stat søker om å overta forvaltningen av et norsk UCITS, eller når en forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse fra en annen EØS-stat søker å overta forvaltningen av et nasjonalt fond.

§ 7-7 første og annet ledd skal lyde:

(1) Ved markedsføring av spesialfond og tilsvarende utenlandsk innretning (utenlandsk spesialfond) *til ikke-profesjonelle investorer* skal det fremgå klart at det er tale om spesialfond.

(2) Finanstilsynet kan i særlige tilfeller forby forvalter å markedsføre og å selge spesialfond til ikke-profesjonelle investorer. Departementet kan gi nærmere regler om slikt forbud i forskrift.

§ 7-7 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 9-4 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Utenlandsk verdipapirfond som ikke omfattes av EØS-regler som svarer til rådsdirektiv 2009/65/EF, kan markedsføres *til ikke-profesjonelle investorer* i Norge etter tillatelse fra Finanstilsynet.

§ 9-4 første ledd annet punktum nr. 6 skal lyde:

6. salg i Norge av andeler i verdipapirfondet skjer gjennom forvaltningsselskap med tillatelse etter §§ 2-1, 3-3 eller 3-4, kredittinstitusjon med rett til å drive finansieringsvirksomhet i Norge, forsikringselskap med rett til å drive forsikringsvirksomhet i Norge, *verdipapirforetak med rett til å yte investeringstjenester i Norge*

eller forvalter av alternative investeringsfond som har tillatelse til å forvalte tilsvarende fond i hjemstaten.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de subsidiært støtter innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 99/2013 som endret ved forordning (EU) nr. 1383/2013 om det europeiske statistikkprogram for 2013–2017.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 11 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet får løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar til delvis bompengefinansiering av utbygging av E6 på strekninga Kor-gen Bolna (E6 Helgeland nord) i Nordland. Vilrå framgår av Prop. 55 S (2013–2014) og Innst. 178 S (2013–2014).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare reglar for finansieringsordninga.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten har Eirin Sund satt fram ett forslag på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en oppdatering av de økonomiske rammene i Nasjonal transportplan 2014–2023, og prioriteringen av disse, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2015.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 58 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.28.41)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:49 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås og Geir Pollestad om en oppdatering av investeringsplanene i Nasjonal transportplan – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykkjer i at bompengeselskapet får løyve til å krevje inn bompengar til delvis bompengefinansiering av rv. 13 ved Joberget i Hordaland. Vilrå går fram av Prop. 81 S (2013–2014) og Innst. 208 S (2013–2014).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare reglar for finansieringsordninga.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 15 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 16 [17:29:22]

Referat

1. (317) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Vegar Solhjell, Torgeir Knag Fylkesnes og Snorre Serigstad Valen om nasjonalt bibliotekløft (Dokument 8:79 S (2013–2014))

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

2. (318) Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Kari Henriksen, Hadia Tajik, Knut Storberget og Bård Vegard Solhjell om endring i § 3 i lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn av domfelte/innsatte mv.) (Dokument 8:78 L (2013–2014))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.30.
